

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

**Právnická fakulta Masarykovy univerzity
obor Právo
Katedra civilního práva procesního**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Neplatnost rozhodčích
doložek – judikatorní
vývoj a praktické dopady**

JAN ČÍHAL

Brno 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Neplatnost rozhodčích doložek – judikatorní vývoj a praktické dopady zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně dne 11. 4. 2020

Jan Číhal

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce, doc. JUDr. Petru Lavickému, Ph.D., za užitečné rady a připomínky při konzultacích této práce. Rovněž bych rád poděkoval své rodině a přítelkyni za podporu během studia.

Abstrakt

Předložená diplomová práce se zabývá převážně soudní judikaturou týkající se neplatnosti rozhodčích doložek. Práce tak analyzuje judikatorní postoj ke klíčovým otázkám, jež v posledních letech ohledně rozhodčího řízení vyvstaly. Práce vymezuje časté příčiny neplatnosti rozhodčích doložek a poukazuje na to, jak se k dílčím právním otázkám stavěly a staví soudy. Diplomová práce rovněž poukazuje na to, že neplatnost rozhodčí doložky má zásadní vliv na uplatnění pohledávky v exekučním či insolvenčním řízení, a upozorňuje na problematické aspekty aktuální rozhodovací praxe.

Klíčová slova: rozhodčí řízení, rozhodčí doložka, rozhodčí nález, ochrana spotřebitele, exekuční řízení, insolvenční řízení

Abstract

This diploma thesis mostly analyses case law, concerning invalidity of arbitration clauses. The thesis analyses how the courts have been dealing with key arbitration issues which arose in recent years. The diploma thesis defines common reasons for arbitration clauses' invalidity and points out the current case law's conclusions. The thesis also stresses the implications of arbitration clause's invalidity on enforcement and insolvency proceedings and points out problematical aspects of the current case law.

Key words: arbitration proceedings, arbitration clause, arbitration award, consumer protection, enforcement proceedings, insolvency proceedings

Seznam použitých zkratk

EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud
o. s. ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
obč. zák.	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Soudní dvůr	Soudní dvůr Evropské unie (dříve Evropský soudní dvůr)
ÚS	Ústavní soud
VSOL	Vrchní soud v Olomouci
VSPH	Vrchní soud v Praze
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	4
Obsah	5
Úvod.....	6
1 Vývoj judikatury a legislativy ve věci neplatnosti rozhodčích doložek	10
1.1 Netransparentní výběr rozhodce.....	10
1.2 Rozhodčí doložka jako tzv. zneužívající klauzule	25
1.3 Písemnost, jednoinstančnost a rozhodování dle zásad spravedlnosti ve spotřebitelských sporech	42
1.4 Rozhodčí doložka v obchodních podmínkách.....	54
1.5 Spotřebitelská novela ZRŘ – zákon č. 19/2012 Sb.	63
1.6 Ekonomická závislost rozhodce	76
1.7 Neplatnost rozhodčí smlouvy pro rozpor hlavní smlouvy s dobrými mravy	83
1.8 Úplný zákaz spotřebitelských rozhodčích smluv	97
2 Dopady neplatnosti rozhodčích doložek na exekuční a vykonávací řízení. 103	
2.1 Přezkum platnosti rozhodčí smlouvy v exekučním řízení.....	103
2.2 Problémy ohledně aplikace § 268 odst. 1 o. s. ř.	115
2.3 Běh promlčecí lhůty při neplatnosti rozhodčí smlouvy.....	130
2.4 Věcný přezkum rozhodčího nálezu v exekučním řízení	145
2.5 Zastavení exekuce po jejím skončení vymožením	158
3 Dopady neplatnosti rozhodčích doložek na insolvenční řízení.....	168
3.1 Možnost namítat neplatnost rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení	168
3.2 Postup insolvenčního správce při popření pohledávky	176
Závěr	190
Seznam použitých pramenů	193
Monografie.....	193
Články	195
Internetové zdroje.....	197

Úvod

Bez nadsázky lze uvést, že se rozhodčí řízení stalo novodobým právním fenoménem, jakožto stěžejní alternativa k řízení před obecným soudem. V minulých stoletích se tak pro jeho nesporné výhody rozmohlo zejména v mezinárodním obchodním styku. Podnikatelé se tedy nemuseli zdržovat často táhlými soudními spory, nýbrž bylo o jejich nárocích pravomocně rozhodováno v rámci příslušných arbitráží.

I v českém právním prostředí bylo po dlouhou dobu upraveno toliko rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku, a sice dle zákona č. 98/1963 Sb.¹ Rozhodčí doložky, resp. smlouvy,² se však v České republice rozmohly zejména po 1. 1. 1995, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRŘ“).³ Výhody rozhodčího řízení – zejména jeho rychlost, konečnost rozhodnutí, nebo finanční výhodnost⁴ – se tak začaly hojně využívat, a to nejen ve sporech mezi podnikateli, které jsou tradičním „těžištěm“ rozhodčího řízení.⁵ Právě podnikatelé totiž mohou jeho výhody naplno využít, aniž by docházelo k újmě slabšího účastníka smluvního vztahu.⁶

Využívání efektivity rozhodčího řízení se ovšem v České republice v nemalé míře změnilo v jeho zneužívání a obcházení zákona, a to především ve spotřebitelských sporech. Zejména do úvěrových smluv, či dokonce pouze do jim

---

¹ Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů.

² Autor podotýká, že ač termíny rozhodčí doložka a rozhodčí smlouva nevyjadřují totéž, jsou v práci užívány zaměnitelně.

³ Srov. např. Bělohávek, A. J. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevují výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 2, s. 18-21.

⁴ Srov. např. Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2011, s. 640 nebo Maisner M. Efektivita rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 9, s. 46-50.

⁵ Srov. např. Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013 s. 12-18 a 57-86.

⁶ Srov. např. Sadecký, L. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5, s. 153-156.

přidružených obchodních podmínek, tak byly vkládány rozhodčí doložky, o jejichž existenci průměrný spotřebitel často neměl ani ponětí, natož aby znal plné následky uzavření rozhodčí smlouvy.⁷ Pro rozhodnutí ve věci byl navíc nejednou vybrán rozhodce, o jehož nestrannosti šlo mít důvodné pochybnosti. Výsledkem tohoto procesu tak byly zdánlivě bezvadné exekuční tituly ve formě rozhodčích nálezů, v nichž byly sporné, či až lichevní nároky přiznávány úvěrovým společnostem jimi zvolenými rozhodci. Jak totiž uvádí Němec, rozhodci se příliš nezaobírali platností ujednání o smluvní pokutách, úrocích a ochranou spotřebitele obecně, nýbrž „*Sekali rozhodčí nálezy jak Baťa cvičky*.“⁸

Před více než 10 lety se tak zdálo, že se spotřebitelé v těchto situacích nemají jak bránit, jelikož rozhodčí doložka, potažmo rozhodčí nález, byly na první pohled v souladu s požadavky příslušných ustanovení ZRR či zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“). S odkazem na zásadu autonomie vůle stran, na které se rozhodčí řízení zakládá, navíc nastíněný postup posvěcovala i rozhodovací praxe soudů. Judikatura ale následně poměrně razantně změnila svůj postoj a dál se vyvíjela zejména ve smyslu ochrany spotřebitele. Od velice liberálního postoje tak rozhodovací praxe postupně dospěla k poměrně restriktivnímu náhledu na platnost rozhodčích doložek, a to i s ohledem na navazující exekuční či insolvenční řízení.

Vybrané téma by se mohlo zdát jako neaktuální z důvodu, že spotřebitelskou rozhodčí smlouvu již od 1. 12. 2016 nelze platně sjednat. Opak je ovšem pravdou, jelikož je i nadále možné v rozhodčím řízení uplatnit nároky ze smluv sjednaných před tímto datem, a navíc jsou pohledávky, které byly věřitelům

---

⁷ Srov. Šuster, M. Pozor na rozhodčí doložky ve smlouvách o úvěrech [online]. *peníze.cz*. 20. 8. 2007. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.penize.cz/spotrebitel/18995-pozor-na-rozhodci-dolozky-ve-smlouvach-o-uverech> nebo Palla, T. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách – ANO či NE? [online]. *epravo.cz*. 23. 10. 2008. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html>.

⁸ Němec, P. Desítky tisíc neplatných exekucí. Budou exekutoři vracet peníze? [online]. *peníze.cz*. 23. 1. 2019. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.penize.cz/exekuce/402777-desitky-tisic-neplatnych-exekuci-budou-exekutori-vcet-penize>.

Úvod

přiznány rozhodčími nálezy, stále vymáhány v exekučních a insolvenčních řízeních. I přesto, že již přes tři roky nelze platně sjednat spotřebitelskou rozhodčí smlouvu, tak jde o aktuální a z hlediska judikatury stále se vyvíjející problematiku.

Práce si tedy předně dává za cíl shrnout, jaké závěry plynou z dosavadní rozhodovací praxe soudů ve věci neplatnosti rozhodčích doložek, a to včetně dopadů této neplatnosti na uplatnění nároku v exekučním či insolvenčním řízení. Práce se zároveň pokusí kriticky zhodnotit, zda dílčí závěry, ke kterým rozebíraná judikatura došla, odpovídají uznávaným poznatkům teorií civilního procesu.

Jak vyplývá již z názvu práce, je tato zaměřena především na rozhodovací praxi vrcholných soudních instancí ve vztahu k neplatnosti rozhodčích doložek. Zejména je tedy reflektována judikatura Nejvyššího soudu (dále jen „NS“) a Ústavního soudu (dále jen „ÚS“), práce se však rovněž vypořádává s rozhodovací praxí obou vrchních soudů nebo Soudního dvora Evropské unie (dříve Evropský soudní dvůr; dále souhrnně jen „Soudní dvůr“). S tím souvisí i povaha dalších použitých zdrojů. Ač se práce pokouší reflektovat i základní východiska, obsažená v teoreticky orientované literatuře, převládají v ní zdroje, které jsou svojí povahou spíše praktické. Autoři daných příspěvků tak často reagují na konkrétní soudní rozhodnutí, popř. určité vnímání právní otázky, které se v judikatuře prosadilo. Kromě obecněji zaměřených zdrojů či komentářové literatury se tak lze nejednou setkat i s odkazy na odborné články, reflektující změny v rozhodovací praxi. Těchto změn přitom, jak bude pojednáno dále, nebylo v posledních letech málo.

Zaměření práce na vývoj judikatury má přirozeně vliv i na použité metody. Práce tak za použití analytické metody rozebírá jednotlivá soudní rozhodnutí, a to jak co do jejich věcné správnosti, tak co do významu jejich jednotlivých závěrů pro další vývoj rozhodovací praxe. S pomocí metod analogie a syntézy se pak práce pokouší sumarizovat, k jakým závěrům rozhodovací praxe ohledně dílčích právních otázek došla. Konečně třeba zmínit, že práce pracuje rovněž s komparační metodou, a to při srovnávání odlišných závěrů různých soudních rozhodnutí, ale také při komparaci české právní úpravy s legislativou okolních zemí.

Práce je systematicky rozdělena do tří kapitol, jež jsou dále členěny na podkapitoly a oddíly. První kapitola je tak zaměřena na vývoj legislativy a judikatury ohledně neplatnosti rozhodčích doložek. Jednotlivé podkapitoly pak představují nejčastěji namítané důvody neplatnosti, přičemž vývoj rozhodovací praxe je v každé podkapitole popsán v chronologickém sledu nejzásadnějších rozhodnutí. Podkapitoly 1.5 a 1.8 pak rozebírají dvě stěžejní novely ZRR, které do značné míry reagovaly právě na dosavadní vývoj rozhodovací praxe. Druhá kapitola se zabývá dopadem neplatnosti rozhodčích smluv na exekuční řízení. Je zde tedy zejména rozebráno, zda a jak je dle aktuální judikatury možné zkoumat platnost rozhodčí smlouvy v exekučním řízení, jaký má neplatnost rozhodčí smlouvy vliv na běh promlčecích lhůt, zda současná praxe umožňuje věcný přezkum rozhodčího nálezu jako exekučního titulu, nebo zda je pro neplatnost rozhodčí smlouvy možno zastavit exekuci, která již byla skončena vymožením. Třetí kapitola konečně rozebírá dopady neplatnosti rozhodčí smlouvy na uplatnění nároku v insolvenčním řízení, zejména pak z hlediska přezkumu pohledávky, jež byla přiznána rozhodčím nálezem, insolvenčním správcem.

Autor na tomto místě podotýká, že vzhledem ke značnému rozsahu práce se tato již blíže nezabývá problematikou rozhodování o nákladech exekučního řízení při zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí smlouvy. Autor proto odkazuje na relevantní literaturu,⁹ odborné články¹⁰ a judikaturu NS¹¹ či ÚS,¹² které se touto problematikou blíže zabývají.

---

⁹ Srov. např. Svoboda, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 104-112 a 119-127.

¹⁰ Srov. např. Svoboda, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 15, Pařízek, I. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 20, s. 715-717, nebo Maxa, H. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2017, č. 13-14, s. 484-490.

¹¹ Srov. usnesení NS ze dne 14. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 402/2014, usnesení NS ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, nebo rozsudek NS ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1227/2019.

¹² Srov. usnesení ÚS ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. II. ÚS 1312/17, nález ÚS ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 1274/16, nález ÚS ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. I. ÚS 1707/17, nález ÚS ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2728/17, nebo nález ÚS ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 2117/18.

1 Vývoj judikatury a legislativy ve věci neplatnosti rozhodčích doložek

1.1 Netransparentní výběr rozhodce

1.1.1 Obecná východiska a dřívější judikatorní závěry

Velká část rozhodčích doložek, využívaných nejen úvěrovými společnostmi, neobsahovala určení konkrétního rozhodce *ad hoc*. Taková doložka toliko stanovila, že rozhodce, který bude rozhodovat případný spor, bude vybrán ze „seznamu rozhodců“ třetí (zpravidla právnické) osoby, a často také odkazovala na „jednací řád“ této osoby. Třetí osobou navíc často byla společnost, jejíž název mohl přivodit dojem, že se jedná o stálý rozhodčí soud ve smyslu § 13 ZRŘ. Příkladná rozhodčí doložka tedy mohla znít následovně: *„Smluvní strany se dohodly, že případné spory vzniklé z této smlouvy nebo v souvislosti s ní budou rozhodovány jediným rozhodcem, v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Strany se dále dohodly, že rozhodčí řízení bude probíhat dle Jednacího řádu Rozhodčího soudu ČR, a.s., a že rozhodce bude určen žalobcem ze Seznamu rozhodců vedeného Rozhodčím soudem ČR, a.s.“*.

Takové znění rozhodčí doložky na první pohled nebylo v rozporu se ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012. ZRŘ v § 7 odst. 1 větě první stanovil základní pravidlo určení rozhodce či rozhodců: *„Rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny.“*. Může se tedy zdát, že v uvedené rozhodčí doložce byl v souladu se zákonem sjednán *způsob výběru rozhodce* tak, že bude vybrán ze seznamu rozhodců. Tento způsob výběru rozhodce se tak může zdát jako vyhovující zákonu.

Obdobné znění rozhodčích doložek pak dlouhou dobu posvěcovala i soudní praxe. Judikatura tak zejména s ohledem na zásadu autonomie vůle stran nechávala

stranám při sjednávání rozhodčích doložek *de facto* absolutní volnost.¹³ Příkladem může být usnesení NS ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008. NS v tomto rozhodnutí dovedl, že vést seznam rozhodců a vydávat pravidla, kterými se rozhodci řídí, mohou nejen stálé rozhodčí soudy, ale i jiné subjekty, tedy i soukromé společnosti. Dle NS nebylo povinností stran dohodnout se na konkrétních jménech rozhodců. Z výše uvedených důvodů tak byla rozhodčí doložka, odkazující na seznam rozhodců, vedený soukromou osobou, jež není stálým rozhodčím soudem ve smyslu § 13 ZRR, shledána za platnou, a to i přesto, že jedna ze smluvních stran byla v tomto konkrétním případě členem předmětné zájmové asociace (tedy právě osoby, jež vedla seznam rozhodců). Ve věci byla navíc podána ústavní stížnost, tu ale ÚS jako zjevně neopodstatněnou odmítl¹⁴ a *de facto* tak potvrdil závěry NS.

1.1.2 První přelomová rozhodnutí

Postupně se však v judikatuře začaly projevovat náznaky změny náhledu na předmětný typ rozhodčích doložek. NS tak v rozsudku ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007, uvedl, že pokud byl v rozhodčí doložce sjednán odkaz na „jednací řád“ právnické osoby, jež není stálým rozhodčím soudem, pak se takové ujednání jeví přinejmenším jako neurčité. Takový jednací řád totiž představuje pravidla rozhodčího řízení *ad hoc*,¹⁵ která ovšem, na rozdíl od statutů či řádů stálých rozhodčích soudů, nepodléhají zveřejnění v Obchodním věstníku,¹⁶ zároveň ale nejsou ani součástí smlouvy. NS se pozastavil zejména nad skutečností, že takový jednací řád může být v mezidobí od sjednání rozhodčí doložky do zahájení rozhodčího řízení ze strany této právnické osoby prakticky libovolně měněn.

---

¹³ Bělohávek, A. J. Vybraná judikatura Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2014-2015. In: Bělohávek, A. J., Kovářová, D. (eds.). *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*. Praha: Havlíček Brain Team, 2016, s. 121-122.

¹⁴ Usnesení ÚS ze dne 6. 11. 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.

¹⁵ K dělení rozhodčího řízení na řízení *ad hoc* a řízení institucionalizované srov. např. Rozehnalová. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, s. 90-97 nebo Winterová a kol. *Civilní právo procesní*, s. 637-639, 648.

¹⁶ Obchodní věstník [online]. *Obchodní věstník* [cit. 3. 4. 2020]. <https://ov.ihned.cz/>.

Proti shora nastíněnému způsobu sjednávání rozhodčích doložek se však jako první jasně vymezil Vrchní soud v Praze (dále jen „VSPH“), a sice v usnesení ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008. Právní věta uvádí: *„Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 zákona č. 216/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných touto právnickou osobou, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.“*

VSPH v odůvodnění svého rozhodnutí zdůraznil, že možnost vydávat statuty a řády mají v mezích ZRŘ pouze stálé rozhodčí soudy ve smyslu § 13 ZRŘ, a nikoliv soukromé společnosti. Dle VSPH je vydávání statutů a řádů soukromou společností obcházením zákona. V odůvodnění navíc bylo poukázáno na to, že soukromá společnost má možnost kdykoliv libovolně měnit jí stanovená pravidla i seznam rozhodců, přičemž tyto, na rozdíl od statutů a řádů stálých rozhodčích soudů, nepodléhají zveřejnění v Obchodním věstníku. V konečném důsledku tak VSPH dovedl absolutní neplatnost rozhodčí doložky, kdy měl být rozhodce vybrán dle shora nastíněných pravidel.

Na první pohled se může rozhodnutí VSPH zdát jako excesivní vybočení z ustálené rozhodovací praxe NS. Shora uvedené rozhodnutí NS,¹⁷ ve kterém byl vyjádřen opačný právní názor, bylo vydáno necelých deset měsíců před předmětným usnesením VSPH. O zhruba dva měsíce později dal NS navíc za pravdu i ÚS.¹⁸ K věci se ovšem svým způsobem vyjádřilo i Občanskoprávní a obchodní kolegium NS, které při jednání dne 13. 1. 2010 rozhodlo, že zmíněné rozhodnutí VSPH bude uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 45/2010. Naproti tomu rozhodnutí NS,¹⁹ které vyjádřilo k problematice opačný

---

¹⁷ Usnesení NS ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

¹⁸ Usnesení ÚS sp. zn. II. ÚS 2682/08.

¹⁹ Usnesení NS sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

názor, ve Sbírce publikováno nebylo. NS tak i tímto postupem naznačil, že změna rozhodovací soudní praxe by mohla být nasnadě.

1.1.3 Rozpolcené období před sjednocením judikatury

I přes shora uvedený postup, ze kterého vyplývá, že se kolegium NS ztotožnilo se závěry předmětného usnesení VSPH, tomu navazující rozhodovací praxe zpočátku zcela neodpovídala. NS totiž ve svých následujících rozhodnutích,²⁰ vydaných v roce 2010, obdobné rozhodčí doložky neshledal neplatnými. V judikatuře NS však přece jen nastal mírný posun, konkrétně v rozsudku ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4112/2009 a v usnesení ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4743/2010. V těchto rozhodnutích bylo shodně dovozeno, že smluvní strany si *mohou* ujednat, že rozhodce bude vybrán ze seznamu rozhodců, který vede soukromý subjekt. NS zde ale přece jen dovedl neplatnost rozhodčích doložek, jelikož uvedl, že soukromým společnostem odlišným od stálých rozhodčích soudů nenáleží oprávnění vydávat rozhodčí řády či obdobná pravidla rozhodčího řízení, jelikož tato pravomoc dle zákona připadá pouze právě stálým rozhodčím soudům ve smyslu § 13 ZRŘ. NS dovedl, že rozhodčí doložky jsou z tohoto důvodu neplatné dle § 39 obč. zák. pro obcházení § 13 ZRŘ.²¹

Bylo proto zjevné, že rozhodovací praxe nebyla jednotná ve dvou poměrně zásadních otázkách – zda je platná rozhodčí doložka, dle které bude rozhodce vybrán ze seznamu rozhodců, který vede třetí osoba, jež není stálým rozhodčím soudem, a zda mohou takové osoby vést vlastní statuty a řády, či zda takové oprávnění náleží dle § 13 ZRŘ toliko stálým rozhodčím soudům.

---

²⁰ Srov. usnesení NS ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 23 Cdo 4895/2009; usnesení NS ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2672/2008; rozsudek NS ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009.

²¹ Srov. znění § 13 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 31. 3. 2012.

1.1.4 Sjednovení velkým senátem občanskoprávního a obchodního kolegia NS

Shora nastíněná situace vytvářela prostředí právní nejistoty, kdy bezesporu nebyla naplňována zásada předvídatelnosti soudního rozhodnutí, jeden z požadavků ústavního práva na spravedlivý proces.²² Sjednovení právního názoru však přišlo jen o několik měsíců později. Obdobnou situaci, resp. rozhodčí doložku, totiž posuzoval při dovolání proti rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě 30. senát NS. Tento senát pak, jelikož zaujal jiný právní názor, než byl vyjádřen v předchozí judikatuře NS, postoupil v souladu s § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích²³ věc k řešení velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia.

Velký senát tak dne 11. 5. 2011 vydal sjednocující usnesení, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, ve kterém se definitivně přiklonil k publikovanému rozhodnutí VSPH²⁴, a doslovně se tak odchýlil od dřívější judikatury NS.²⁵ Usnesení bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 121/2011 s právní větou: *„Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák.“.*

NS ve svém usnesení potvrdil čím dál více převládající právní názor, že pokud právnická osoba, jež není stálým rozhodčím soudem, zřízeným na základě zákona, činí takové činnosti, jež dle ZRR přísluší do působnosti stálých rozhodčích soudů, jde o zřejmý a logicky odvoditelný úmysl odporující zákonu. NS se tedy jasně postavil proti dosavadnímu sjednávání rozhodčích doložek neurčitým

---

²² Čl. 36 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Usnesení VSPH ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 496/2008.

²⁵ Usnesení NS sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

odkazem na seznam rozhodců třetí osoby, ze kterého byl následně vybrán rozhodce, který měl výsledný spor rozhodnout.

Ač se tento judikatorní obrat zdál v době vydání rozhodnutí jako poměrně razantní a taktéž se nevyhnul kritice,²⁶ je dle autora práce třeba jeho závěry přijmout. I přes respektování zásady autonomie vůle nelze akceptovat, aby bylo za platné považováno ujednání, dle kterého majetkový spor, jehož předmět může dosáhnout až výše miliónů korun, rozhodne rozhodce vybraný z neurčitého seznamu, který byl často veden značně obskurními subjekty. Seznam rozhodců vedený soukromou společností, jež není stálým rozhodčím soudem, totiž nemusí být minimálně jedné smluvní straně v čase sjednání smlouvy znám, a navíc může být touto společností do doby podání rozhodčí žaloby prakticky libovolně měněn. Tím spíše, že byli obdobně vybíráni rozhodci i ve sporech ze spotřebitelských smluv. S ohledem na to, že účinky pravomocného rozhodčího nálezu jsou srovnatelné s pravomocným rozhodnutím soudu, nelze takovýto postup připustit.

Po poměrně dlouhém období rozháranosti tak byla soudní praxe ohledně platnosti tohoto typu rozhodčích doložek tímto rozhodnutím konečně ustálena, alespoň na první pohled. Sjednocující usnesení NS totiž otevřelo cestu dalším právním náhledům na posuzování platnosti rozhodčích doložek a v budoucnu se ukázalo, že jeho dopady byly dost možná ještě větší, než se zpočátku čekalo.²⁷ S odstupem lze rovněž předmětné rozhodnutí bez dalšího označit za nejzásadnější, pokud jde o nahlížení na neplatnost rozhodčích doložek obecně.

1.1.5 Potvrzení a rozvedení závěrů NS na ústavněprávní úrovni

Jak bylo avizováno, sjednocující usnesení NS dalo ve spojení s přelomovým usnesením VSPH prostor dalšímu rozvoji judikatury ohledně neplatnosti

---

²⁶ Srov. Lisse, L. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 250-251; nebo Vlastník, J. Právo na spravedlivý proces?. *Právní rozhledy*. 2012, č. 1, s. 1-12.

²⁷ Srov. oddíl 2.3.5.

rozhodčích doložek, a to zejména ve snaze chránit spotřebitele jako slabší smluvní stranu. Nedlouho poté se závěry zmíněných rozhodnutí ztotožnil ve dvou rozhodnutích vydaných shodně dne 5. 10. 2011, i ÚS.

ÚS tak v prvním z těchto rozhodnutí, nálezu vydaném pod sp. zn. II. ÚS 2164/10, potvrdil závěry sjednocujícího usnesení NS.²⁸ Dle ÚS se tyto závěry bez dalšího uplatní i pokud jde o podnikatelské rozhodčí smlouvy, což později výslovně potvrdil i NS.²⁹ Proto je třeba na požadavek na transparentní výběr rozhodce nahlížet jako na základní náležitost rozhodčí smlouvy, nikoliv jako na prvek ochrany spotřebitele jako slabší smluvní strany.³⁰ ÚS konečně podotknul, že pokud spor nerozhodne rozhodce, vybraný dle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování. Ač tento závěr ve světle ostatních právních názorů ÚS trochu zanikl, bylo jím naznačeno, že neplatnost rozhodčí doložky by mohla kromě jiného mít vliv i na vykonatelnost následně vydaného rozhodčího nálezu. ÚS pak posledně zmíněný závěr dále převzal v nálezu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, které se ukázalo jako jedno z přelomových rozhodnutí ohledně dopadů neplatnosti rozhodčích doložek na exekuční řízení.³¹

Ve druhém rozhodnutí ze dne 5. 10. 2011, usnesení, sp. zn. II. ÚS 3057/10, ÚS dovodil, že při sjednávání rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě je třeba dbát na to, aby měly smluvní strany rovná práva při volbě rozhodce či rozhodců. ÚS dále potvrdil právní názor, že jde o jednání odporující zákonu, pokud osoba, jež není stálým rozhodčím soudem, vykonává činnosti spadající pod výlučnou

---

²⁸ Usnesení NS ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

²⁹ Usnesení NS ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2919/2011.

³⁰ Bělohlávek, A. J. Vybraná judikatura českých soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2013 a 2014 (anotace, rozborů a komentáře). In: Bělohlávek, A. J., Kovářová, D., Havlíček, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 169-170.

³¹ Blíže viz oddíl 2.1.2.

působnost stálých rozhodčích soudů. Pokud navíc název soukromé osoby napovídá tomu, že jde o stálý rozhodčí soud,³² může jít rovněž o uvádění spotřebitele v omyl.

ÚS tak nejen, že na ústavněprávní úrovni potvrdil judikatorní obrat ohledně posuzování rozhodčích doložek s netransparentně vybranými rozhodci, ale rovněž závěry NS dále rozvedl, zejména ve vztahu ke spotřebitelským smlouvám. ÚS naznačil, že na rozhodčí doložku ve spotřebitelské smlouvě je třeba nahlížet jako na možné nepřiměřené ujednání, a to jednak s ohledem na úpravu obsaženou v § 56 obč. zák., ale rovněž s ohledem na unijní legislativu, stanovenou především ve směrnici o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.^{33 34}

1.1.6 Netransparentní určení jen některých rozhodců

Jako poměrně složité se ukázalo posuzování platnosti rozhodčích doložek, které jsou některými autory označovány jako alternativní,³⁵ ač se lze s tímto termínem v praxi setkat taktéž v případech, kdy si žalobce na základě rozhodčí doložky může zvolit mezi rozhodcem a obecným soudem.³⁶

Znění tzv. alternativních doložek mohlo být následující: „*Smluvní strany se dohodly, že veškeré spory vzniklé z této Smlouvy nebo v souvislosti s ní budou rozhodovány jediným rozhodcem, a to v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Smluvní strany se dohodly, že tímto rozhodcem bude Mgr. A. B. Smluvní strany se dále dohodly, že v případě, že tento rozhodce odmítne spor ze Smlouvy rozhodnout, bude rozhodce určen žalobcem ze Seznamu rozhodců vedeného Rozhodčím soudem ČR, a.s.*“.

³² V tomto případě šlo o Rozhodčí soud České republiky, k. s.

³³ Směrnice Rady (EU) 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

³⁴ Ke směrnici Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, resp. problematice rozhodčí doložky jako možného nepřiměřeného ujednání blíže viz podkapitulu 1.2.

³⁵ Lisse, L. Rozhodčí řízení: Ekonomická nezávislost rozhodce [online]. *epravo.cz*. 20. 12. 2018. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-ekonomicka-nezavislost-rozhodce-108545.html?mail>.

³⁶ Srov. např. odůvodnění rozsudku NS ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016.

Případně pak mohla rozhodčí doložka obsahovat ujednání, že volbu mezi transparentně určeným rozhodcem a rozhodcem ze seznamu právnické osoby provede žalobce dle svého uvážení. Rozhodčí doložka tedy určuje část rozhodců transparentně, druhou část však netransparentním odkazem na seznam rozhodců právnické osoby, jež není stálým rozhodčím soudem. Nebylo již sporu o tom, že v případě, že byl vybrán rozhodce ze seznamu rozhodců, je taková rozhodčí doložka neplatná a takto vybraný rozhodce nemá k vydání rozhodčího nálezu pravomoc. Jiná situace ovšem nastala tehdy, kdy bylo řízení zahájeno u transparentně vybraného rozhodce, výslovně jmenovaného v rozhodčí doložce, jenž později vydal rozhodčí nález. Otázkou tedy je, zda je neplatná část rozhodčí doložky oddělitelná od její platné části, resp. zda je částečná neplatnost rozhodčí doložky *de facto* zhojena tím, že rozhodčí nález vydal rozhodce, který byl vybrán v souladu se zákonem a shora uvedenými judikatorními závěry.

K nastíněné situaci se předně vyjádřil ÚS v usnesení ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12 nebo v usnesení ze dne 23. 5. 2013, sp. zn. II. ÚS 3413/12. ÚS v těchto rozhodnutích uvedl, že vzhledem k tomu, že ve věci rozhodoval rozhodce *ad hoc*, jehož určení v rozhodčí doložce lze označit za transparentní, není třeba se vůbec zabývat zbývající, problematickou částí rozhodčí doložky, která tak nemůže za těchto okolností vyvolat neplatnost celé doložky. ÚS tedy v těchto případech alternativní rozhodčí doložky za neplatné neshledal, jelikož byly rozhodčí nálezy vydány transparentně jmenovanými rozhodci.

Odlišný právní názor však vyjádřil s určitým odstupem NS. Ten naopak ve svém rozsudku ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014 uvedl, že alternativní rozhodčí doložka je neplatná jako celek, nehledě na to, kterým rozhodcem byl rozhodčí nález vydán. NS uvedl: „*Přijetí názoru o částečné neplatnosti ujednání o určení rozhodců (§ 41 obč. zák.) by vnášelo nejistotu do právních vztahů účastníků rozhodčího řízení, neboť vykonatelnost rozhodčího nálezu nebo usnesení by závisela na tom, který z rozhodců ad hoc o majetkovém sporu rozhodne.*“. NS tedy dovodil, že netransparentní určení jen některých rozhodců způsobuje

neplatnost rozhodčí smlouvy bez ohledu na to, zda byl spor rozhodnut transparentně či netransparentně vybraným rozhodcem. I navazující judikatura NS³⁷ pak s tímto závěrem o neplatnosti alternativní rozhodčí doložky projevila souhlas.

Dalo se navíc říct, že závěry shora citovaného rozhodnutí NS byly přijaty i v rozhodovací praxi ÚS.³⁸ Shora popsany právní názor o neplatnosti tohoto typu rozhodčích doložek se tak zejména v judikatuře NS ustálil a zdálo se, že soudy ani v dohledné době neshledají důvod pro změnu právního názoru, resp. zaujetí jiného pohledu na neplatnost tzv. alternativní rozhodčí doložky. Ještě 6. 2. 2018 vydal NS usnesení, sp. zn. 20 Cdo 5905/2017, ve kterém s odkazem na vlastní recentní judikaturu³⁹ tento právní názor potvrdil a uvedl, že zde není důvod, aby byla tato právní otázka posouzena jinak.

Posledně uvedené rozhodnutí NS však neúspěšná dovolatelka napadla ústavní stížností, v níž namítala porušení svého práva na spravedlivý proces. ÚS pak dal ve svém nálezu ze dne 8. 1. 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18, stěžovatelce za pravdu a výslovně se odchýlil od shora uvedené judikatury NS. ÚS uvedl, že náhled obecných soudů na rozhodčí doložky, ve kterých je netransparentně vybrán pouze rozhodce (rozhodci), který daný spor nakonec nerozhodoval, je přehnaně formalistický a zasahující do zásady autonomie vůle smluvních stran. ÚS tak uzavřel, že v souladu s prioritou výkladu, jež nezakládá neplatnost smlouvy jako celku, a která byla vyjádřena již v dřívější judikatuře ÚS,⁴⁰ je nutno tohle výkladové pravidlo uplatnit i u rozhodčích doložek, ve kterých byli netransparentním způsobem vybráni jen ti rozhodci, kteří nakonec v daném sporu nerozhodovali. Dle ÚS tedy alternativní rozhodčí doložky nelze označit za neplatné, pokud rozhodl

---

³⁷ Srov. např. rozsudek NS ze dne 9. 10. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2505/2014, usnesení NS ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1573/2014, nebo usnesení NS ze dne 16. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4529/2014.

³⁸ Srov. nálezy ÚS sp. zn. IV. ÚS 2728/17 nebo nálezy ÚS sp. zn. I. ÚS 1707/17.

³⁹ Usnesení NS ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3882/2017 a usnesení NS ze dne 22. 6. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5647/2015.

⁴⁰ Srov. nálezy ÚS ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03 nebo nálezy ÚS ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 2124/14.

transparentně vybraný rozhodce. Neplatné ujednání o rozhodcích, kteří nebyli vybráni transparentně, je totiž v souladu s § 41 obč. zák. oddělitelné od zbytku rozhodčí doložky, který tak zůstává v platnosti.

K situaci se poté navíc recentně vyjádřil i NS, tentokrát dokonce velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia, jemuž byla věc postoupena dle § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. NS se tak v rozsudku ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 31 Cdo 3534/2019, výslovně přihlásil k závěrům ÚS a uzavřel, že pokud se důvod neplatnosti týká pouze části rozhodčí doložky, kterou lze od zbytku doložky oddělit, není rozhodčí doložka neplatná jako celek. NS se tedy výslovně odklonil od své dřívější judikatury a judikatura se ustálila na závěru o oddělitelnosti neplatné části rozhodčí smlouvy od části platné.

Konečně tedy lze shrnout, že dle závěrů aktuální judikatury ÚS,⁴¹ které ve své recentní rozhodovací praxi⁴² aproboval i NS, nelze na tzv. alternativní rozhodčí doložky nahlížet jako na neplatné jako celek, nýbrž je neplatná toliko jejich část. Z pohledu autora práce je předně třeba některé argumenty, svědčící závěrům předchozí judikatury NS, považovat za věcné. Zejména pak půjde o argument, dle kterého platnost rozhodčí doložky, resp. vykonatelnost rozhodčího nálezu, *de facto* záležela na tom, zda žalobce, popř. osoba určená k výběru rozhodce,⁴³ vybere rozhodce z platné či neplatné části rozhodčí doložky. ÚS však argumentoval zejména oddělitelností jednotlivých ujednání dle § 41 obč. zák., resp. prioritou výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy. Zejména prvně zmíněný argument je dle autora práce namístě. Pokud jsou někteří rozhodci vybráni netransparentním způsobem, pak lze skutečně dovozovat absolutní neplatnost ujednání o těchto rozhodcích. To však má za následek pouze to, že žalobce nemůže při výběru rozhodce k tomuto ujednání pro jeho absolutní neplatnost přihlížet. Přihlížet tak lze

---

⁴¹ Nález ÚS ze dne 8. 1. 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18.

⁴² Srov. usnesení NS ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 23 Cdo 684/2018 nebo rozsudek NS ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 31 Cdo 3534/2019.

⁴³ Tzv. „*appointing authority*“, k tomu blíže oddíl 1.5.3.

toliko k platnému ujednání, ve kterém byli jmenovitě vybráni rozhodci *ad hoc*, které je dle autora práce oddělitelné od neplatného (netransparentního) ujednání. Lze totiž mít za to, že vůle stran směřovaly ke sjednání rozhodčí doložky, a pouze skutečnost, že se ujednání o některých rozhodčích ukázalo jako neplatné, by neměla mít za následek neplatnost celé rozhodčí doložky. Pokud by přesto byl k projednání sporu vybrán rozhodce, který nebyl v rozhodčí smlouvě určen transparentním způsobem, nemá tento rozhodce pravomoc k projednání sporu a nebyl by akceptovatelný ani výsledek takového rozhodování. Zjednodušeně řečeno by tak všemi zainteresovanými stranami mělo být na neplatnou část rozhodčí doložky nahlíženo, jako by tato část sjednána nebyla, jelikož „*absolutně neplatné právní jednání nevyvolává žádné zamýšlené právní následky (tj. následky, které jsou, resp. měly být obsahem právního jednání)*“.⁴⁴ Proto se dle autora práce lze ztotožnit se závěry formulovanými v nálezu ÚS sp. zn. III. ÚS 1336/18 a v rozsudku NS sp. zn. 31 Cdo 3534/2019, které tak překonaly dřívější judikatorní závěry NS.⁴⁵ Stejný názor pak zpravidla⁴⁶ vyjádřila i doktrína.⁴⁷

1.1.7 Výběr z více *ad hoc* rozhodců žalobcem

S postupně se rozvíjející judikaturou týkající se neplatnosti rozhodčích doložek bylo právě na soudní praxi, aby vymezila pro toto posuzování určité racionální hranice. Dalším z případů namítané neplatnosti rozhodčích doložek tak byla situace, kdy rozhodčí doložka obsahovala konkrétní určení několika rozhodců, kteří byli v doložce výslovně jmenováni. Výběr rozhodce, který měl spor rozhodnout, byl přitom na žalobci, a to zpravidla tak, že danému rozhodci doručí rozhodčí

---

⁴⁴ Handlar, J. In: Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2135.

⁴⁵ Např. rozsudek NS sp. zn. 33 Cdo 2505/2014.

⁴⁶ Nesouhlas vyjádřil např. advokát Pavel Uhl: Uhl, P. Ještě k rozhodčím doložkám ve spotřebitelských vztazích. *Soukromé právo*. 2019, č. 7-8.

⁴⁷ Srov. např. Lisse, L. Rozhodčí řízení: Částečná neplatnost ujednání o určení rozhodců nepůsobí neplatnost celé rozhodčí doložky [online]. *epravo.cz*. 8. 3. 2019. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-castečna-neplatnost-ujednani-o-urceni-rozhodcu-nepusobi-neplatnost-cele-rozhodci-doložky-108995.html?mail>.

žalobu. Není tedy sporu o tom, že jde o zcela odlišnou situaci, než která byla posuzována např. ve sjednocujícím usnesení NS,⁴⁸ kdy naopak nebyl v doložce výslovně jmenován žádný rozhodce, ale tito byli uvedeni v „seznamu rozhodců“, jenž nebyl zveřejněn v Obchodním věstníku, minimálně jedné ze smluvních stran byl často neznámý, a do data podání rozhodčí žaloby mohl být prakticky libovolně měněn. V tomto případě byl naopak seznam rozhodců oběma stranám známý, stálý a výslovně uvedený v rozhodčí doložce.

K tomuto typu rozhodčích doložek se předně vyjádřil ÚS, v již zmíněném usnesení ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. IV.ÚS 1281/12, kdy však meritem sporu bylo posouzení platnosti tzv. alternativní rozhodčí doložky.⁴⁹ Platná část rozhodčí doložky však obsahovala tři výslovně jmenované rozhodce *ad hoc*, kdy měl být rozhodce vybrán žalující stranou. ÚS na této formulaci neshledal nic problematičtějšího a nepřímo tak vyjádřil názor, že výběr z několika rozhodců výslovně jmenovaných v rozhodčí smlouvě by tak měl obstát.

Ač by se mohlo zdát, že zde nejsou důvody pro shledání předmětné rozhodčí doložky jako neplatné, judikatura NS nejprve zaujala opačný postoj. NS v usnesení ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 194/2013, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně i soudu odvolacího a zrušil rozhodčí nález vydaný na základě rozhodčí doložky, ve které bylo jednoznačně určeno osm rozhodců *ad hoc* s tím, že výběr rozhodce je vždy na tom, kdo podává rozhodčí žalobu. Problematickou zde NS shledal skutečnost, že výběr rozhodce ve výsledku záleží na vůli pouze jedné smluvní strany, tedy žalobce. NS danou rozhodčí doložku posoudil obdobně, jako by šlo o výběr rozhodce ze seznamu rozhodců, který v doložce nebyl uveden, kdy se dokonce vyjádřil, že „žádný rozhodce není v rozhodčí smlouvě jmenovitě uveden“, ač na jiném místě odůvodnění stojí, že v rozhodčí smlouvě byl uveden seznam osmi *ad hoc* rozhodců, z nichž jeden skutečně vydal předmětný rozhodčí

---

⁴⁸ Srov. usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁴⁹ Viz oddíl 1.1.6.

nález. Dle NS totiž seznamy rozhodců mohou vést pouze stálé rozhodčí soudy, a tyto tak nemohou být uvedeny nejen v seznamu třetího subjektu, jenž není stálým rozhodčím soudem, ale ani přímo v rozhodčí doložce.

Rozhodnutí NS se však již na první pohled zdá jako poměrně excesivní zásah do autonomie vůle stran a některé jeho závěry jako neudržitelné. Právní názor, vyjádřený ve shora rozebraném rozsudku, se však naštěstí ukázal jako ojedinělý. Přesně měsíc po posledně citovaném rozhodnutí NS, tedy dne 23. 5. 2013, se k věci vyjádřil ÚS, konkrétně v usnesení sp. zn. II. ÚS 3413/12. ÚS uvedl, že pokud rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě obsahuje tři jmenovitě stanovené *ad hoc* rozhodce s tím, že výběr je vždy na žalobci, nemá taková doložka povahu nepřiměřené a zneužívající klauzule.⁵⁰ Jinými slovy, ÚS shledal předmětnou rozhodčí doložku za platnou.

Neudržitelnost závěrů vlastního shora rozebraného rozhodnutí potvrdil trochu paradoxně stejný senát NS, jenž předmětné rozhodnutí⁵¹ vydal. V rozsudku ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014, NS výslovně odkázal na posledně citované usnesení ÚS⁵² a obdobnou rozhodčí doložku, jakou ve svém předchozím rozhodnutí shledal za neplatnou, nyní označil za platnou a shodně jako ÚS uvedl, že taková rozhodčí doložka nemá povahu nepřiměřené a zneužívající klauzule. Tento závěr se v rozhodovací praxi ustálil a nic nenasvědčuje tomu, že by soudy v této otázce měly začít rozhodovat jinak.

Třeba však dodat, že v odůvodnění rozsudku NS sp. zn. 33 Cdo 1616/2014, nebylo *výslovně* uvedeno odchýlení se od závěrů usnesení NS sp. zn. 33 Cdo 194/2013, kde byla dovozena neplatnost obdobné rozhodčí doložky. Absence vyjádření výslovného odklonu od závěrů původního rozhodnutí měla za následek i to, že rozhodčí doložky s několika vyjmenovanými *ad hoc* rozhodci byly i nadále napadány, kdy bylo odkazováno právě na původní, překonané rozhodnutí

---

⁵⁰ K nepřiměřeným, resp. zneužívajícím klauzulím blíže viz podkapitolu 1.2.

⁵¹ Usnesení NS ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 194/2013.

⁵² Usnesení ÚS ze dne 23. 5. 2013, sp. zn. II. ÚS 3413/12.

sp. zn. 33 Cdo 194/2013. NS se však později vyjádřil, že tohle rozhodnutí není možno považovat za součást jeho ustálené rozhodovací praxe, jelikož ve své pozdější judikatuře dospěl k opačným, již ustáleným závěrům.⁵³

Každopádně lze dle autora práce kvitovat, že se rozhodovací praxe, i přes exces v usnesení NS sp. zn. 33 Cdo 194/2013, ustálila na závěrech o platnosti rozhodčí doložky, ve které je výběr z několika *ad hoc* rozhodců na žalobci. Opačný závěr by smluvní strany nepřiměřeně omezoval a rozhodčí řízení by tak ztrácelo svoje hlavní výhody. Pokud si strany *transparentně* dohodly několik *ad hoc* rozhodců, nelze tomuto postupu nic vytknout, naopak se z mnoha důvodů jeví jako efektivnější, než kdyby byl vybrán pouze jediný rozhodce. Jak navíc uvádí Petr s Maxou,⁵⁴ ujednáním, že rozhodce bude vybrán žalobcem, nemohlo dojít k jasnému zvýhodnění jedné smluvní strany, jelikož při sjednávání smlouvy není jasné, která strana bude při případném sporu na straně žalobce a která na straně žalovaného. Tím, kdo bude rozhodce vybírat, tedy může být v konečném důsledku kterákoliv ze smluvních stran. Přesto třeba dodat, že shora popsaná nestálost právních názorů demonstruje situaci po vydání *sjednocujícího* usnesení NS⁵⁵ či navazujících rozhodnutí ÚS.⁵⁶

1.1.8 Dílčí závěr

Na tomto místě můžeme shrnout, že rozhodovací praxe se ohledně neplatnosti rozhodčích doložek pro nedostatečně transparentní výběr rozhodce nakonec ustálila na poměrně jasných závěrech. Vrcholné soudní instance tak dovodily, že rozhodce *ad hoc* musí být přímo uveden v rozhodčí smlouvě, přičemž ani uvedení většího počtu rozhodců s tím, že výběr je vždy na žalobci, nezakládá neplatnost rozhodčí

---

⁵³ Srov. např. rozsudek NS ze dne 6. 12. 2018, sp. zn. 33 Cdo 3285/2018 nebo rozsudek NS ze dne 22. 5. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1034/2018.

⁵⁴ Petr, B., Maxa, H. Problematika appointing authority ve světle judikatury. *Právní rozhledy*. 2019, č. 10, s. 368.

⁵⁵ Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁵⁶ Nález ÚS ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10; usnesení ÚS ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10.

doložky. Stejně tak nakonec v judikatuře převládl názor, že v případě, že rozhodčí doložka obsahuje jména *ad hoc* rozhodců, ale zároveň alternativně odkazuje na seznam rozhodců třetí osoby, jež není stálým rozhodčím soudem, není tato doložka neplatná jako celek. Ohledně činnosti těchto třetích osob, zpravidla tzv. arbitrážních center, se NS i ÚS taktéž vyjádřily poměrně jasně – pokud taková osoba vykonává činnost, která připadá dle zákona do působnosti stálých rozhodčích soudů, jde o činnost jasně odporující zákonu, resp. obcházející zákon.

1.2 Rozhodčí doložka jako tzv. zneužívající klauzule

1.2.1 Unijní právní rámec

Spolu s rozvíjející se judikaturou ohledně neplatnosti rozhodčích doložek, zejména z hlediska transparentního výběru rozhodce a především ve spotřebitelských smlouvách, začala rovněž vyvstávat otázka transpozice Směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách⁵⁷ (dále také jen „Směrnice“). Debata se rozvinula zejména po několika klíčových rozhodnutích Soudního dvora,⁵⁸ o jejichž významu bude pojednáno dále.

Stěžejní právní úpravu najdeme zejména ve člancích 3 a 6 a v příloze Směrnice. Článek 3 odst. 1 stanoví, že „*Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.*“. Jak upozorňuje Pelikánová,⁵⁹ český překlad Směrnice je na řadě míst nepřesný, o čemž svědčí i citované ustanovení. V jiných jazykových verzích Směrnice se tak nesetkáme s výrazy ekvivalentními k „*podmínkám*“, které jsou „*nepřiměřené*“, ani nejde o požadavek „*přiměřenosti*“, kdy tyto výrazy nejsou přesné a odpovídající

---

⁵⁷ Směrnice Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

⁵⁸ Srov. oddíl 1.2.2.

⁵⁹ Pelikánová, I. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 10, s. 18.

původní jazykové verzi Směrnice.⁶⁰ V jiných jazykových verzích se zpravidla jedná o ekvivalenty „*ujednání*“, která jsou „*zneužívající*“ a v rozporu s požadavkem „*dobré víry*“. Tak či onak poskytuje tohle ustanovení tři základní podmínky, při jejichž kumulativním splnění mohou být smluvní podmínky, resp. ujednání, považovány za nepřiměřené: ujednání *nebylo sjednáno individuálně*; je *v rozporu s požadavkem přiměřenosti, resp. dobré víry*; způsobuje *významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele*. Článek 3 odst. 1 tak nabízí jistou generální klauzuli, pod kterou je nutno subsumovat dané ujednání, aby jej bylo možno posoudit jako nepřiměřené.

Článek 3 odst. 2 pak stanoví nevyvratitelnou domněnku, dle které se podmínka vždy považuje za „*nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky, zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou*“. Gramatický výklad tohoto ustanovení tak napoví, že za podmínku, resp. ujednání, které nebylo sjednáno individuálně, by se dle směrnice měly považovat zejména ujednání, obsažená v adhézních smlouvách,⁶¹ fungujících na principu „*take it or leave it*“, popř. obchodní podmínky podnikatele. Již z principu těchto smluv, resp. obchodních podmínek, zásadně vyplývá, že spotřebitel nemá při jejich sjednávání reálnou možnost ovlivnit jejich obsah, nýbrž má toliko šanci smluvní podmínky přijmout, nebo odmítnout.

Článek 6 ve svém odstavci 1 ukládá členským státům povinnost stanovit, že nepřiměřené podmínky nejsou pro spotřebitele závazné s tím, že v případě oddělitelnosti nepřiměřeného ujednání od ostatních smluvních podmínek zůstává smlouva ve zbývajícím rozsahu platná a závazná pro obě smluvní strany.

Článek 3 odst. 3 pak odkazuje na přílohu Směrnice, která obsahuje demonstrativní výčet možných nepřiměřených ujednání. Článek 3 odst. 3 tak ve

---

⁶⁰ Anglická verze oproti tomu uvádí termíny „*contractual term*“, „*unfair*“ a „*requirement of good faith*“.

⁶¹ K adhézním smlouvám srov. např. Petrov, J. In: Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 342-345.

spojení s odst. 1 písm. q) přílohy Směrnice uvádí, že ujednání ve spotřebitelské smlouvě je možno považovat za nepřiměřené i tehdy, pokud požaduje po spotřebiteli, aby „předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů“. Třeba uvést, že účel přílohy spočívá toliko ve vyjmenování *možných* zneužívajících ujednání ve spotřebitelských smlouvách. I pokud tedy jde o ujednání jmenované v příloze, musí stále splňovat obecné znaky generální klauzule dle článku 3 odst. 1, aby mohlo být hodnoceno jako zneužívající. Stejně tak může být za zneužívající označeno jakékoli jiné ujednání, jež v příloze vyjmenováno není, ale naplňuje znaky článku 3 odst. 1.^{62,63} V kontextu české právní úpravy se již na první pohled nabízí interpretační otázka, co je myšleno rozhodčími soudy, na které se nevztahují ustanovení právních předpisů. Dle Hörnle se nabízí výklad, dle kterého by šlo o „*arbitration where the arbitrator does not base his or her decision on strict law*“,⁶⁴ mohlo by tedy jít o takový rozhodčí soud, nebo *ad hoc* rozhodce, jenž bude na základě rozhodčí smlouvy zmocněn k rozhodování dle zásad spravedlnosti, což by rovněž korespondovalo s interpretací Pelikánové.⁶⁵ Restriktivnější výklad prosazovala Valoušková,⁶⁶ dle které byly s ohledem na Směrnici neplatné všechny spotřebitelské rozhodčí doložky, vyjma těch, které zmocňovaly k rozhodnutí stálý rozhodčí soud. Nový⁶⁷ pak nabízel interpretaci, která je pro podnikatele ještě přísnější, a sice, že spotřebitelský spor lze řešit v rozhodčím řízení pouze před stálým rozhodčím soudem, který je k rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv

---

⁶² Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 17.

⁶³ Srov. bod 22 rozsudku Soudního dvora ze dne 7. 5. 2002, ve věci C-478/99: „*Inasmuch as the list contained in the annex to the Directive is of indicative and illustrative value, it constitutes a source of information both for the national authorities responsible for applying the implementing measures and for individuals affected by those measures.*“.

⁶⁴ Hörnle, J. Legal Controls on the Use of Arbitration Clause in B2C e-Commerce Contracts. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2008, č. 2.1, s. 29.

⁶⁵ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 21-22.

⁶⁶ Valoušková, Z. O neplatnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých „rozhodčích soudů“. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 35.

⁶⁷ Nový, Z. Nekalá rozhodčí doložka v českém právu. In: Sehnálek, D. a kol. (eds.). *Dny práva – 2009 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 1801.

výslovně určen právním řádem členského státu.⁶⁸ Všechny interpretační varianty se každopádně shodují v tom, že rozhodce, či rozhodčí soud musí ve spotřebitelském sporu aplikovat příslušné právní normy, a to včetně (a zejména) norem na ochranu spotřebitele. Rovněž panovala shoda v tom, že dle Směrnice nejsou zneužívající, resp. zakázané, všechny rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách, kdy jejich případnou zneužívající povahu posuzuje případ od případu na základě konkrétních okolností zásadně vnitrostátní soud.

V poslední řadě je třeba dodat, že Směrnice má na horizontální úrovni toliko nepřímý účinek. Jednotlivci se tedy jejích ustanovení nemohou dovolat v soukromoprávních vztazích přímo, je ovšem namístě tzv. eurokonformní výklad⁶⁹ ustanovení vnitrostátního práva, kterými byla Směrnice transponována. Konkrétní normy Směrnice i relevantní judikaturu Soudního dvora je tedy třeba mít na paměti při interpretaci příslušných ustanovení vnitrostátního právního řádu, kterými byla ustanovení Směrnice transponována. Je tedy třeba dospět k takovému výkladu, který je v souladu s účelem předmětné směrnice a jejích ustanovení.⁷⁰

1.2.2 Exkurs do judikatury Soudního dvora

Výklad příslušných ustanovení Směrnice ve vztahu ke spotřebitelským rozhodčím doložkám bude dále demonstrován na třech rozhodnutích Soudního dvora, jejichž závěry se postupně projeví také v české legislativě a judikatuře.

Předně jde o rozsudek ve věci *Mostaza Claro*,⁷¹ jenž je některými autory považován za pomyslný milník posuzování unijního spotřebitelského práva ve vztahu k rozhodčímu řízení.⁷² Soudní dvůr v tomto rozhodnutí uvedl: „*Směrnice*

---

⁶⁸ Jako příklad uvádí Nový španělský systém „spotřebitelských“ rozhodčích soudů *Sistema Arbitral de Consumo*.

⁶⁹ Srov. např. Bobek, M., Bříza, R., Komárek, J. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 147-188.

⁷⁰ Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 4. 1984 ve věci C-14/83.

⁷¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 10. 2006 ve věci C-168/05.

⁷² Herboczková, J. Arbitrabilita spotřebitelských sporů. In: Kotásek, J. a kol. (eds.). *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 818.

musí být vykládána v tom smyslu, že vyžaduje, aby vnitrostátní soud, kterému je předložena žaloba na neplatnost⁷³ rozhodčího nálezu, posoudil neplatnost rozhodčí dohody a zrušil tento nálezh v důsledku toho, že uvedená dohoda obsahuje zneužívající klauzuli, i když spotřebitel neplatnost rozhodčí dohody uplatnil nikoli v rámci rozhodčího řízení, ale pouze v rámci žaloby na neplatnost“. Z rozsudku navíc vyplývá, že nekalost rozhodčí doložky je soud povinen zkoumat z úřední povinnosti. Soudní dvůr konečně také uvedl premisu, která byla důležitá i pro další vývoj judikatury, kdy naznačil, že Směrnici, resp. normy na ochranu spotřebitele obecně, považuje za součást evropského veřejného pořádku, čímž *de facto* odůvodnil povinnost použití ustanovení Směrnice z úřední povinnosti. Dle Pelikánové⁷⁴ má skutečnost, že Soudní dvůr označil normy chránící spotřebitele za součást veřejného pořádku, za následek, že dle unijního práva nelze ve spotřebitelské rozhodčí doložce platně ujednat rozhodování na základě zásad spravedlnosti, jak to umožňoval § 25 odst. 3 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012. Obdobný názor se postupně prosadil i v české judikatuře⁷⁵ a legislativě.⁷⁶

V dalším rozhodnutí, konkrétně v rozsudku ve věci *Pannon*⁷⁷, se Soudní dvůr zabýval právními účinky nepřiměřené klauzule, resp. nekalého ujednání ve smyslu Směrnice. Soudní dvůr zde uvedl, že takové ujednání není pro spotřebitele právně závazné, aniž by jej nejprve musel úspěšně napadnout u soudu či jiného orgánu. Výjimkou je situace, kdy s nezávazností ujednání spotřebitel výslovně nesouhlasí. V rozsudku pak byla opět zdůrazněna povinnost vnitrostátního soudu posoudit zneužívající charakter smluvního ujednání z úřední povinnosti, kdy Soudní dvůr judikoval, že národní soud má tuto povinnost, „*pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné*“.

---

⁷³ V poměrech českého právního řádu půjde o žalobu na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 zákona o rozhodčím řízení.

⁷⁴ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 21-22.

⁷⁵ Srov. podkapitolu 1.3.

⁷⁶ Srov. oddíl 1.5.4.

⁷⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 6. 2009 ve věci C-243/08.

Pelikánová⁷⁸ k tomuto dodává, že je třeba závěry Soudního dvora vykládat extenzivně, a sice tak, že národní soud je z úřední povinnosti povinen činit dokonce i potřebné úkony, aby zmíněné informace o právním a skutkovém stavu sám zjistil. Otázkou je, nakolik je takový výklad v souladu s dispoziční zásadou, kterou jsou civilní sporná řízení ovládána a zda taková ochrana spotřebitelů (i s přihlédnutím se závěry rozsudku *Asturcom* níže) již nekoliduje i s dalšími základními prvky a zásadami nejen procesního, ale i hmotného občanského práva.

Konečně se dostáváme k rozsudku ve věci *Asturcom*,⁷⁹ kdy se Soudní dvůr zabýval výkonem rozhodčího nálezu vydaného na základě neplatné rozhodčí doložky. Soudní dvůr zde došel, zjednodušeně řečeno, k obdobným závěrům jako v rozsudku *Mostaza Claro*⁸⁰ (srov. výše), s tím rozdílem, že se tyto závěry uplatní i v řízení o výkonu, resp. exekuci rozhodčího nálezu. Jinými slovy, nekalost rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě je dle Soudního dvora nutno zkoumat i bez návrhu rovněž při nařizování výkonu rozhodčího nálezu. Exekuční soud pak musí vyvodit veškeré důsledky v souladu s vnitrostátním právem, aby bylo zajištěno, že spotřebitel nebude takovým nekalým ujednáním vázán. Nutno zdůraznit, že v tomto případě bylo rovněž zásadní, že spotřebiteli již marně uplynula lhůta pro podání návrhu na zrušení předmětného rozhodčího nálezu. Soudní dvůr tedy nejenže povolil zkoumání nekalosti rozhodčí doložky až v exekučním řízení, ale zdůraznil dokonce *povinnost* exekučního soudu zkoumat nekalost rozhodčí doložky z úřední povinnosti a v případě, že se doložka ukáže jako nekalá ve smyslu Směrnice, výkon rozhodnutí nenařídít. I zde se nabízí otázka, zda výklad Soudního dvora již není příliš extenzivní a zda tak ochrana spotřebitele nezachází příliš daleko. Piers⁸¹ sice závěry shora rozebraných rozhodnutí částečně kvituje, jelikož poskytují spotřebitelům efektivní ochranu. Na druhou stranu však

---

⁷⁸ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 23.

⁷⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 2009 ve věci C-40/08.

⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-168/05.

⁸¹ Piers, M. Consumer Arbitration in the EU: A Forced Marriage with Incompatible Expectations. *Journal of International Dispute Settlement*. 2011, č. 2.1, s. 228-229.

stejná autorka dodává, že tyto závěry nejsou v souladu se zásadou rovnosti stran, a také, že by mohly otevřít cestu k nežádanému věcnému přezkumu rozhodčích nálezů, a to i v exekučním řízení. Jak se později ukázalo, posledně zmíněná domněnka se v českém právu naplnila víc než dost.⁸²

Pokud tedy zhodnotíme stručný přehled nejzásadnějších rozhodnutí, týkajících se výkladu Směrnice, můžeme učinit dílčí tři zásadní závěry, které tyto rozsudky přinesly. Soudní dvůr tedy ve svých rozhodnutích uvedl především, že nekalost rozhodčí doložky (či jiného smluvního ujednání) musí soud zkoumat *z úřední povinnosti*, ustanovení Směrnice představují *součást evropského veřejného pořádku a nekalost rozhodčí doložky musí soud zkoumat i v řízení o zrušení rozhodčího nálezu či exekučním řízení*, a to i pokud spotřebitel tuto námitku poprvé uplatnil až právě v tomto řízení.

1.2.3 Transpozice Směrnice v obč. zák. a NOZ

Příslušná ustanovení Směrnice byla do českého právního řádu transponována novelou obč. zák., která vstoupila v účinnost dne 1. 1. 2001.⁸³ Do obč. zák. tak byl přidán mj. § 56, který měl odrážet výše uvedenou úpravu, obsaženou ve Směrnici. Předmětné ustanovení tak v odst. 1 stanovilo, že „*Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.*“. Zákon pak v § 56 odst. 3 uváděl také demonstrativní výčet nepřipustných smluvních ujednání ve spotřebitelských smlouvách. Dle ustanovení § 55 odst. 2 pak jsou nepřiměřená ujednání ve smyslu § 56 neplatná. Dlužno dodat, že až do 31. 7. 2010⁸⁴ šlo o neplatnost relativní, které se tak spotřebitel musel aktivně dovolat.

---

⁸² Srov. podkapitolu 2.4.

⁸³ Část první zákona č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2010.

⁸⁴ Srov. část druhou zákona č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů, ve znění účinném od 1. 8. 2010 do 31. 12. 2013.

Na konci prvního desetiletí tohoto milénia si několik autorů i v souvislosti s rozmachem zneužívání rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách začalo všimnout, že Směrnice byla transponována nedostatečně a nepřesně, dle Nového pak ještě v roce 2009 zcela chyběla její implementace.⁸⁵ Při srovnání znění článku 3 ve spojení s přílohou Směrnice a ustanovení § 56 obč. zák. je možné si všimnout hned několika rozdílů. Ustanovení § 56 předně v uvedeném výčtu, stanoveném v odst. 3, vůbec nepočítá s rozhodčí doložkou jako s možným nepřipustným ujednáním. Pro demonstrativní povahu⁸⁶ tohoto výčtu sice tohle opomenutí není natolik zásadní, není však zcela jasné, proč do českého zákona nebyla rozhodčí doložka jako příkladné nepřipustné ujednání převzata. Nový⁸⁷ v této souvislosti upozorňuje, že rozhodčí doložka, ač je z „českého“ demonstrativního výčtu vynechána, může představovat jedno z nejvíce nebezpečných ujednání, jelikož jsou její právní následky pro průměrného spotřebitele velmi těžko předvídatelné. Dle Pelikánové⁸⁸ pak za zmínku stojí zejména to, že obč. zák. vůbec nepracuje se základními konstrukčními prvky ustanovení článku 3 Směrnice, konkrétně s požadavkem nesjednání dané podmínky individuálně a s pojmem zneužívající, popř. nepřiměřené klauzule. Autor práce má ovšem za to, že ani tyto nedostatky nejsou natolik závažné. Předně je tomu tak proto, že ustanovení Směrnice tvoří tzv. minimální harmonizaci, členské státy tedy mohou přijmout vlastní úpravu, která bude pro spotřebitele výhodnější.⁸⁹ Proto není v rozporu se Směrnicí, pokud § 56 obč. zák. dopadá i na ta ujednání spotřebitelských smluv, která *byla* projednána individuálně. Co se týče pojmu zneužívající klauzule, jde dle autora práce spíše

---

⁸⁵ Implementace na rozdíl od transpozice zahrnuje i aplikaci odpovídajících předpisů a jejich výklad ve smyslu dané směrnice, blíže srov. Týč, V. in: Tomášek, M., Týč, V. a kol. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013, s. 110.

⁸⁶ Srov. např. Hulmák, M. In: Švestka, J. a kol. *Občanský zákoník I, II*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 543-545.

⁸⁷ Nový. *Nekalá rozhodčí doložka v českém právu*. s. 1802-1803.

⁸⁸ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 18.

⁸⁹ Čl. 8 Směrnice Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

o volbu vhodného termínu pro označení nepřiměřených ujednání,⁹⁰ nikoliv o jejich konkrétní znak. K absenci rozhodčí doložky jako demonstrativně uvedeného nepřiměřeného ujednání pak lze zopakovat, že příloha Směrnice vyjmenovává pouze *možná* nepřiměřená ujednání, která se často vyskytují ve spotřebitelských smlouvách. Ani tohle opomenutí českého zákonodárce tak není tristní.

Na tomto místě je vhodné dodat, že zmíněná úprava v obč. zák. byla zrušena a nahrazena úpravou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“), který jisté nedostatky transpozice Směrnice napravuje. Kupříkladu tak již v demonstrativním výčtu zakázaných ujednání najdeme rozhodčí doložku, pověřující k rozhodování rozhodce či rozhodčí soud, který není vázán právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele.⁹¹ K nepřiměřeným ujednáním se dle NOZ nepřihlíží, ledaže se jich spotřebitel sám dovolá,⁹² tato ujednání jsou tedy zdánlivá, resp. neúčinná.⁹³

1.2.4 Transpozice Směrnice v ZRŘ

Autor shora naznačil, že nedostatky transpozice Směrnice v obč. zák. nebyly přesprávně závažné, to se však nedá říci o její transpozici v ZRŘ. Jak již bylo naznačeno zejména v souvislosti se závěry rozsudků *Mostaza Claro* a *Asturcom*, tato rozhodnutí měla zásadní vliv na posuzování platnosti rozhodčích doložek, a to zejména z toho hlediska, že ukládala vnitrostátním soudům posuzovat nekalost rozhodčích doložek z úřední povinnosti, a také, že na úspěšnost námítky spotřebitele o nekalosti rozhodčí doložky nemělo mít dle Soudního dvora vliv, že tato nebyla uplatněna již v rozhodčím řízení, ba dokonce ani skutečnost, že již marně uplynula lhůta k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Výše uvedené

---

⁹⁰ Nepřiměřená ujednání byla v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, označena toliko jako nepřípustná, resp. neplatná.

⁹¹ § 1814 písm. j) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹² § 1815 občanského zákoníku (r. 2012)

⁹³ Hulmák In: Hulmák a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*, s. 475.

však neodpovídalo ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012, jenž tyto otázky upravoval *de facto* zcela opačně.

Pokud jde o závěr rozsudku *Mostaza Claro*, tedy, že je možno uplatnit námitku nekalosti rozhodčí doložky až v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, český spotřebitel by, pokud by se věc řídila ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012, pravděpodobně narazil na překážku v podobě § 33. Tohle ustanovení totiž stanovilo, že pokud nebyla námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy uplatněna již v rozhodčím řízení před jednáním ve věci samé, soud návrh na zrušení rozhodčího nálezu zamítne.

Tohoto rozporu s unijní judikaturou si všiml i Nový,⁹⁴ který konstatoval, že touto zákonnou úpravou nemůže být dosaženo toho, že spotřebitel nebude takovou rozhodčí doložkou vázán, jak požaduje článek 6 odst. 1 Směrnice. Dle Nového by se tento rozpor teoreticky dal odstranit eurokonformním výkladem § 33 ZRŘ⁹⁵ tak, že se slova „*ač mohla*“ budou interpretovat tak, že spotřebitel jako slabší smluvní strana fakticky nemohl námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy v rozhodčím řízení uplatnit. Ač se tento výklad může na první pohled zdát jako příliš extenzivní, je nutno dodat, že podobnou interpretaci později zvolila i česká rozhodovací praxe.⁹⁶

Pokud pak jde o dopady na exekuční řízení, nastíněné rozsudkem *Asturcom*, ani zde nenajdeme odpovídající úpravu v ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012. Ustanovení § 35 odst. 1 sice předvíдалo určité výjimečné situace, za kterých bylo možno zastavit, popř. nenařídít výkon rozhodčího nálezu, neplatnost, resp. nepřiměřenost rozhodčí doložky sem ale nepatřila. I v tomto případě by tak, pokud by český soud postupoval v souladu se zákonem, spotřebitel nebyl se svým návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí úspěšný.

---

⁹⁴ Nový. *Nekalá rozhodčí doložka v českém právu*. s. 1806-1808.

⁹⁵ Ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném do 31. 3. 2012 uvádělo: „*Soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé.*“.

⁹⁶ Srov. oddíl 1.2.5.

Společným znakem obou zmíněných rozporů ZRR se Směrnicí je navíc to, že ze zákona v žádném případě nevyplývalo, že by měly soudy posuzovat nepřiměřenost spotřebitelských rozhodčích doložek z úřední povinnosti. Soudy se jí tedy mohly zabývat pouze na návrh spotřebitele. Pokud k tomu přidáme například skutečnost, že český zákon umožňoval ve spotřebitelských sporech rozhodovat na základě zásad spravedlnosti,⁹⁷ což bylo taktéž interpretováno jako rozporné se Směrnicí,⁹⁸ můžeme shrnout, že úprava obsažená v ZRR neodpovídala požadavkům unijní legislativy a judikatury.

1.2.5 Implementace závěrů Soudního dvora v české judikatuře

I pro výše uvedené rozpory mezi vnitrostátní a unijní legislativou a judikaturou tak bylo otázkou, jak se k otázce rozhodčích doložek, které by mohly naplňovat znaky zneužívající klauzule, postaví české soudy. Je třeba říct, že vzhledem ke shora nastíněné problematické transpozici i implementaci Směrnice nestáli soudci před lehkým úkolem – při svém rozhodování jsou vázáni zákonem,⁹⁹ který je však nutno interpretovat v souladu s unijními normami, tedy s pomocí tzv. eurokonformního výkladu. To vše ale za situace, kdy byla transpozice unijního práva provedena nedokonale, v některých případech bylo vnitrostátní právo s unijním právem či judikaturou dokonce v přímém rozporu.

Pelikánová k řešení tohoto rozporu v řízení před vnitrostátním soudem uvedla: „...*pojmem zneužívajících klauzulí musí být národním soudcem chápán v souladu s výkladem Soudního dvora EU a konkrétní vyjádření v národním právu, pokud by tomuto výkladu odporovalo, nesmí být aplikováno. Jakýkoli jiný postup národního soudce je protiprávní.*“¹⁰⁰ Jak dále uvádí v obecné rovině Sehnálek,¹⁰¹ vadná či neúplná implementace směrnice je porušením práva, za které musí členský

---

⁹⁷ Srov. § 25 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném do 31. 3. 2012.

⁹⁸ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 21-22.

⁹⁹ Srov. § 79 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

¹⁰⁰ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 23.

¹⁰¹ Sehnálek, D. In: Tomášek, Týč a kol. *Právo Evropské unie*, s. 71-72.

stát nést důsledky. Přestože tak není v horizontálním právním vztahu možné aplikovat směrnici přímo, přichází dle autora práce v tomto případě v úvahu i případná odpovědnost státu za nedostatečné provedení směrnice.¹⁰²

Závěry shora uvedených rozsudků Soudního dvora a jejich dopad na českou soudní praxi rozvedl zejména NS. Ten v usnesení ze dne 22. 2. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3721/2011, výslovně odkázal na rozsudek ve věci *Mostaza Claro*¹⁰³ a připomenul, že Směrnice musí být ve světle závěrů tohoto rozsudku interpretována tak, že vnitrostátní soud může z úřední povinnosti posuzovat neplatnost rozhodčí doložky v řízení o žalobě na neplatnost rozhodčího nálezu a rozhodčí nález zrušit z toho důvodu, že daná spotřebitelská rozhodčí smlouva obsahuje zneužívající klauzuli, a to i přesto, že spotřebitel tuto námitku neuplatnil již v rozhodčím řízení. NS uvedl, že ustanovení § 33 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012 je nutno interpretovat tak, že nelze zamítnout návrh na zrušení rozhodčího nálezu, podaný z důvodu, že rozhodčí doložka obsahovala tzv. zneužívající klauzuli, jen proto, že předmětnou námitku spotřebitel neuplatnil již v rozhodčím řízení před jednáním ve věci samé.

Tento závěr byl následně NS aprobován i v sérii dalších rozhodnutí,¹⁰⁴ která vyústila v rozsudek NS ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1201/2012, kdy NS uvedl: „*Aby bylo dosaženo výsledku požadovaného směrnicí 93/13/EHS, nutno ustanovení § 33 z. r. ř. vykládat tak, že zůstal-li spotřebitel v rozhodčím řízení nečinný (nezačal vůbec jednat ve věci samé), nemůže soud zamítnout návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c) z. r. ř. ve znění účinném do 31. 3. 2012, jenom proto, že takové důvody spotřebitel mohl namítat a přesto tak neučinil.*“. NS se dále taktéž přihlásil k právnímu názoru Soudního dvora, že zneužívající povahu rozhodčí doložky je třeba zkoumat z úřední povinnosti.

---

¹⁰² Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 11. 1991 ve věci C-6/90.

¹⁰³ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-168/05.

¹⁰⁴ Srov. např. rozsudek NS ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3121/2010, rozsudek NS ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2628/2010, nebo usnesení NS ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3143/2012.

Autor nepopírá, že shora uvedený právní názor ohledně „výkladu“ § 33 ZRŘ je zcela v souladu s judikaturou Soudního dvora. Rovněž je však nutno konstatovat, že je v přímém rozporu se ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012. Ustanovení § 33 ZRŘ totiž stanovilo, že pokud mohla být námitka neplatnosti rozhodčí doložky uplatněna již v rozhodčím řízení, má soud povinnost návrh na zrušení rozhodčího nálezu zamítnout. Nelze proto dojít k jinému závěru, že NS sice postupoval eurokonformně, ovšem také v přímém rozporu s českým právem, konkrétně ustanovením § 33 ZRŘ. Právě situace, kdy by bylo dosaženo nežádaného postupu *contra legem*, je dle doktrinálních závěrů¹⁰⁵ či judikatury Soudního dvora¹⁰⁶ jedna z mezí eurokonformního výkladu. Eurokonformním výkladem tedy nelze dojít k závěru, který je v přímém rozporu se zákonem. Dle autora navíc v tomto případě nejde o otázku *výkladu* § 33 ZRŘ, jak naznačuje NS, nýbrž o otázku *aplikace* tohoto ustanovení. Tohle ustanovení se tak dle závěrů NS v případě, že žalobu na zrušení rozhodčího nálezu podává spotřebitel, *de facto* neaplikuje. Na druhou stranu je třeba zmínit, že to byl v první řadě zákonodárce, jenž tak dlouho ignoroval unijní legislativu i judikaturu, až jejich výkladem dospěl NS k těmto závěrům.

Dlužno dodat, že závěry posledně citovaného rozhodnutí NS dopadají na neplatnost spotřebitelských rozhodčích smluv obecně. Námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy je proto dle NS možno učinit až v řízení o zrušení rozhodčího nálezu nejen z toho důvodu, že rozhodčí smlouva představuje tzv. zneužívající klauzuli, ale také např. z důvodu netransparentního výběru rozhodce.¹⁰⁷ Jak však již bylo uvedeno výše, požadavek na transparentní výběr rozhodce není prvkem ochrany spotřebitele, nýbrž základní požadavek rozhodčí smlouvy, jenž se uplatní bez ohledu na povahu smluvních stran. Nelze tedy než uzavřít, že NS nejen, že došel eurokonformním výkladem k postupu *contra legem*, ale rovněž šly závěry NS výrazně nad rámec požadavků unijní legislativy a judikatury.

---

¹⁰⁵ Bobek, Bříza, Komárek. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*, s. 188.

¹⁰⁶ Srov. bod 110 rozsudku Soudního dvora ze dne 4. 7. 2006 ve věci C-212/04.

¹⁰⁷ Srov. podkapitulu 1.1.

Pokud jde o recepci závěrů rozsudku *Asturcom* v české judikatuře, autor plně odkazuje na výklad v podkapitole 2.1, kde je blíže pojednáno o možnosti namítat neplatnost rozhodčí doložky v exekučním či vykonávacím řízení, a to nejen ve spotřebitelských sporech.

1.2.6 Nepřiměřenost rozhodčí doložky v české judikatuře

Shora popsaná rozhodnutí promítla v české rozhodovací praxi závěry Soudního dvora, dle kterých musí být spotřebiteli umožněno vznést námitku nepřiměřenosti rozhodčí doložky až v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, přestože tuto námitku nevzněl již v rozhodčím řízení. Vzhledem k tomu, že byla vyřešena otázka, kdy může spotřebitel tuto námitku vznést, se logicky naskýkala další otázka, a sice otázka samotného posuzování rozhodčích doložek jako možných zneužívajících, resp. nepřiměřených klauzulí ve smyslu obč. zák. a Směrnice.

Jedním z prvních rozhodnutí, ve kterém se česká justice touto otázkou významněji zabývala, byly již zmíněné nálezy ÚS ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10 a II. ÚS 2164/10. ÚS v těchto rozhodnutích obdobně uvedl, že rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách, které naplňují znaky článku 3 odst. 1 Směrnice, mohou být shledány za absolutně neplatné. Proto je musí obecné soudy v každém jednotlivém případě z úřední povinnosti zkoumat, zda nemohou být považovány za nepřiměřená ujednání, a to s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem případu. ÚS v obou případech shledal jako zneužívající rozhodčí doložku, dle které se kromě jiného mělo rozhodovat dle zásad spravedlnosti. ÚS tak mj. odkázal na ustanovení odst. 1 písm. q) přílohy Směrnice, dle kterého může být za nepřiměřenou považována podmínka, dle které budou spory ze smlouvy řešeny před rozhodčím soudem (popř. rozhodcem), na který se nevztahují ustanovení právních předpisů.¹⁰⁸ Třeba dodat, že v obou případech rozhodčí

---

¹⁰⁸ K nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10 a jeho významu pro další vývoj rozhodovací praxe viz podkapitolu 1.3.

doložka neobsahovala transparentně vybraného rozhodce, její neplatnost tak bylo možno dovodit i na základě této skutečnosti.

Další významné judikatorní závěry v této oblasti vzešly z rozhodovací praxe NS. V rozsudku ze dne 30. 5. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1858/2011, NS uvedl: „*Posouzení platnosti (pro spotřebitele nezávaznosti) sjednané rozhodčí doložky musí být provedeno na základě § 56 obč. zák. v závislosti na čl. 3 odst. 1 a přílohy směrnice č. 93/13/EHS, jakož i výkladu, který doposud v obdobných věcech podal Soudní dvůr Evropské unie (dříve Evropský soudní dvůr).*“. NS zdůraznil, že zneužívající povahu rozhodčích doložek je třeba zkoumat z úřední povinnosti. Na tom nic nemění skutečnost, že rozhodčí doložka není uvedena v demonstrativním výčtu zneužívajících klauzulí dle § 56 odst. 3 obč. zák., a sice právě pro demonstrativní povahu tohoto výčtu.

Tyto závěry NS potvrdil v již výše citovaném rozsudku ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1201/2012. NS zde uvedl, že s přihlédnutím k článku 3 odst. 2 Směrnice jsou podle § 56 odst. 1 obč. zák. zakázaná ujednání, která byla sepsána předem a spotřebitel neměl žádnou možnost ovlivnit jejich obsah, resp. mu nebyla dána možnost o daném ujednání vyjednávat. Třeba však dodat, že nelze závěry NS interpretovat tak, že by byly za zneužívající považovány všechny rozhodčí doložky ve spotřebitelských *adhezních* smlouvách. NS zde naopak přihlédl k okolnostem případu, kdy bylo uzavření adhezní smlouvy o úvěru podmíněno nejen uzavřením rozhodčí smlouvy, ale také např. vystavením směnky. NS tak uzavřel, že jednotlivá ujednání spotřebitelské smlouvy (zde úvěrové) nelze posuzovat odděleně od použitých zajišťovacích prostředků, a proto lze i takto sjednanou rozhodčí doložku s přihlédnutím k ostatním okolnostem považovat za zneužívající klauzuli.

Posledně uvedený názor rozvedl NS v rozsudku ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011, kdy dovodil, že i přesto, že rozhodčí doložka byla podnikatelem předložena v předtištěné podobě a spotřebitel neměl žádnou možnost výběr rozhodce ovlivnit, nezakládá tato skutečnost sama o sobě významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran ve smyslu § 56 odst. 1 obč. zák. NS uvedl, že

významná nerovnováha by nastala až v případě, že by takto vybraný rozhodce byl podjatý, což by však zakládalo neplatnost rozhodčí smlouvy i v případě, pokud by byl podjatý rozhodce vybrán řádně, tj. za možnosti obou stran o rozhodci jednat. NS rovněž uvedl, že jinak by šlo rozhodčí doložku posuzovat tehdy, pokud by takto vybraný rozhodce měl rozhodovat na základě zásad spravedlnosti.

Rovněž v usnesení ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018, NS uvedl, že pouze na základě skutečností, že rozhodčí smlouva byla sjednána na předtištěném formuláři podnikatele a na výběru rozhodce (resp. rozhodců) se podílela pouze jedna ze smluvních stran, nelze shledat rozhodčí smlouvu neplatnou pro její rozpor s dobrými mravy, resp. ji mít za nepřiměřenou vůči spotřebiteli. Spotřebitel naopak musí tvrdit i jiné *zvláštní či mimořádné okolnosti* poukazující na nesoulad procesu uzavírání rozhodčí smlouvy s dobrými mravy. Například pak to, co mu v takové situaci bránilo, aby se pokusil navrhnout jména jiná, popř. rozhodčí smlouvu neuzavřít, přičemž pouze formulářovou povahu smlouvy nelze považovat za dostatečný argument. Předložení formulářové smlouvy pak NS zhodnotil jako zcela standardní nabídku smlouvy.

V souladu se shora uvedenou judikaturou lze zmínit taktéž „výkladové“ stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia NS ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2011. Stanovisko bylo přijato zejména z důvodu, že se právní názory soudů nižších stupňů na výklad Směrnice, judikaturu Soudního dvora a jejich dopad na české právo zprvu povážlivě lišily. Kolegium se tak mj. shodlo na tom, že ustanovení Směrnice nemohou být v soukromoprávních vztazích aplikována přímo, jelikož v souladu s judikaturou Soudního dvora¹⁰⁹ přichází v úvahu toliko nepřímý účinek Směrnice, tedy eurokonformní výklad příslušných ustanovení vnitrostátního práva. NS dále uvedl, že v souladu se zněním ustanovení § 55 a 56 obč. zák. je třeba přijmout výklad, dle kterého je předmětná vnitrostátní úprava pro spotřebitele

---

¹⁰⁹ Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 2. 1986 ve věci 152/84 a rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 7. 1994 ve věci C-91/92.

příznivější než minimální standard předpokládaný Směrnicí. Pro posouzení ujednání ve spotřebitelské smlouvě jako nepřiměřeného dle obč. zák. proto není nutné, aby takové ujednání nebylo sjednáno individuálně. Konkrétní ujednání tak je možno označit za zneužívající, resp. neplatné, bez ohledu na to, zda bylo sjednáno individuálně, či nikoliv.

1.2.7 Dílčí závěr

Na tomto místě tedy můžeme shrnout, že i přes poměrně dlouhé ignorování unijní legislativy a judikatury došlo v rozhodovací praxi k převzetí závěrů Soudního dvora ohledně interpretace Směrnice, ač je legitimita některých závěrů NS s ohledem na znění ZRŘ účinné do 31. 3. 2012 přinejmenším sporná.

Judikatura se tedy zejména shodla na tom, že se § 33 ve vztahu k § 31 písm. b) ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012 při návrhu spotřebitele na zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí smlouvy *de facto* neuplatní. Zjednodušeně řečeno to tedy znamená, že spotřebitel může z důvodu neplatnosti rozhodčí doložky účinně podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. b) ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012 i přesto, že tuto námitku neuplatnil před jednáním ve věci samé již v rozhodčím řízení, ač tak učinit mohl.

Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách je z hlediska jejich možné zneužívající povahy vždy nutno z úřední povinnosti posuzovat dle § 56 odst. 1 obč. zák., resp. § 1813 NOZ, a to za použití eurokonformního výkladu, zejména tedy s přihlédnutím ke článku 3 odst. 1 Směrnice, relevantní judikatuře Soudního dvora a také ve světle konkrétních okolností sjednání rozhodčí doložky. Zároveň je nutno mít na paměti, že jak obč. zák., tak NOZ, dle stanoviska NS¹¹⁰ poskytují vyšší stupeň ochrany spotřebitele než Směrnice, jelikož pro posouzení ujednání jako nepřiměřeného dle českého práva není nutné, aby nebylo takové ujednání se spotřebitelem sjednáno individuálně. Stanovení vyššího stupně ochrany

---

¹¹⁰ Stanovisko NS ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2011.

spotřebitelů je v souladu se článkem 8 Směrnice, a proto skutečnost, zda bylo ujednání se spotřebitelem individuálně projednáno, není pro posouzení jeho případné nepřiměřenosti dle obč. zák., resp. NOZ, relevantní.

Z judikatorního posuzování rozhodčích doložek jako možných zneužívajících klauzulí pak zejména vyplynulo, že jako zneužívající bude zpravidla možno označit rozhodčí doložku, dle které má být ve spotřebitelském sporu rozhodnuto dle zásad spravedlnosti.¹¹¹ Dále ze závěrů rozhodovací praxe NS vyplynulo, že pokud je rozhodčí smlouva uzavřena v podobě smlouvy adhézní, resp. spotřebitel má pouze možnost takovou smlouvu uzavřít, či odmítnout (princip „*take it or leave it*“), je třeba zkoumat, zda spotřebiteli byla poskytnuta možnost jednat o osobě rozhodce, ale i další okolnosti sjednání smlouvy. Rovněž je třeba rozhodčí doložku ve spotřebitelské smlouvě posuzovat nikoliv izolovaně, ale naopak kumulativně s dalšími ujednáními smlouvy, jako jsou zajišťovací či sankční klauzule. Konečně vyplynula také otázka posuzování rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě, dle které mělo být rozhodčí řízení písemné a jednoinstanční. Jak se vyvíjel náhled na takové rozhodčí doložky podrobněji pojedná následující podkapitola. Ohledně recepce závěrů rozsudku *Asturcom* pak autor odkazuje na podkapitulu 3.1.

1.3 Písemnost, jednoinstančnost a rozhodování dle zásad spravedlnosti ve spotřebitelských sporech

1.3.1 Základní premisy, nastíněné ÚS

Další možné důvody neplatnosti rozhodčí doložky byly nastíněny již zmíněným nálezem ÚS ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10. Kromě závěrů o neplatnosti rozhodčích doložek, jež odkazují na seznamy rozhodců vedené právníckými osobami, které nejsou stálými rozhodčími soudy¹¹² či o nutnosti posuzovat

---

¹¹¹ Blíže viz podkapitulu 1.3.

¹¹² Srov. oddíl 1.1.5.

spotřebitelskou rozhodčí doložky z hlediska jejich možné zneužívající povahy,¹¹³ rozvedl ÚS taktéž úvahy o tom, že by spotřebitelské rozhodčí řízení mělo v zásadě splňovat základní požadavky, které jsou kladeny na běžné soudní řízení.

ÚS uvedl: *„Jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí rozhodčí řízení obecně zaručovat procesní práva srovnatelná s řízením, které by bylo namístě v případě, kdy by se spotřebitel ku jednání v spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance, absence jiných překážek v uplatnění spotřebitelova práva) , [...] v situaci, kdy má rozhodce, jenž není určen transparentním způsobem [...], rozhodovat pouze podle zásad spravedlnosti a současně je spotřebitel zbaven svého práva podat žalobu k civilnímu soudu, znamenají ve svém důsledku porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny [...] Lze tedy uzavřít, že ujednání o rozhodčí doložce ve spotřebitelské smlouvě lze z ústavněprávního hlediska připustit pouze za předpokladu, že podmínky ustavení rozhodce a dohodnuté podmínky procesního charakteru budou účastníkům řízení garantovat rovné zacházení, což ve vztahu spotřebitel – podnikatel znamená zvýšenou ochranu slabší strany, tj. spotřebitele a že dohodnutá procesní pravidla budou garantovat spravedlivé řízení, včetně možnosti přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci , jak to umožňuje platný zákon o rozhodčím řízení. “.*

Předmětná rozhodčí doložka tedy, jak z citované části nálezu vyplývá, obsahovala také ujednání, že se rozhodčí řízení bude písemné, jednoinstanční a rozhodce nebude rozhodovat dle platných právních předpisů, nýbrž dle zásad spravedlnosti (*equity*)^{114, 115} ÚS tak naznačil, že právě takové okolnosti jsou pro spotřebitelskou rozhodčí smlouvu, resp. rozhodčí řízení, nepřijatelné.

¹¹³ Srov. oddíl 1.2.6.

¹¹⁴ K rozhodování na základě zásad spravedlnosti blíže např. Bělohávek, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 928-951.

¹¹⁵ Srov. § 25 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném do 31. 3. 2012.

Přitom např. z předchozí judikatury NS¹¹⁶ vyplývá, že ani o běžném občanském soudním řízení (a tím spíše o rozhodčím řízení) neplatí, že by zásada dvojinstančnosti byla jeho obecným principem. Zásadu jednoinstančnosti rozhodčího řízení pak ve své rozhodovací praxi dlouhodobě prosazoval i ÚS¹¹⁷ a shoda o tom, že rozhodčí řízení je v zásadě řízení jednoinstanční panuje (a panovala) i v doktríně.¹¹⁸ Zároveň § 27 věta první ZRŘ stanoví, že: „*Strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci.*“. Je proto více než zřetelné, že dle doktrinálních závěrů, dosavadní judikatury, i výslovného znění ZRŘ je rozhodčí řízení zásadně jednoinstanční, a to i pokud jde o spor ze spotřebitelské smlouvy.

To, co bylo řečeno o jednoinstančnosti rozhodčího řízení, pak platí i pro jeho písemnost. I obecný procesní předpis, tedy zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), výslovně připouští, že věc může být obecným soudem rozhodnuta i bez nařízení jednání.¹¹⁹ Obdobná východiska se navíc projevila i v ZRŘ. Ten v § 19 odst. 3 uvádí, že „*Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy neveřejné.*“. Je tedy pravdou, že české rozhodčí řízení je, oproti mezinárodním standardům trochu netradičně,¹²⁰ zásadně řízením ústním. Přesto ZRŘ výslovně předpokládá i možnou dohodu stran o písemnosti rozhodčího řízení. Jak uvádí i Bělohávek,¹²¹ není důvod, aby se u spotřebitelských sporů postupovalo jinak, jelikož zákon v tomto směru speciální spotřebitelskou úpravu neposkytoval.

---

¹¹⁶ Srov. rozsudek NS ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009.

¹¹⁷ Srov. bod 21 nálezu ÚS ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/08.

¹¹⁸ Srov. Olík, M. In: Olík, M. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 177 nebo Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 986.

¹¹⁹ Srov. § 115a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁰ Srov. Pokorný, R. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 111 nebo Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 691.

¹²¹ Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 691.

Závěry výše citovaného nálezu ÚS, který se k nim navíc přihlásil o 7 měsíců později,¹²² přesto část doktríny¹²³ interpretovala tak, že pokud není rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě formulována takovým způsobem, aby byly v rozhodčím řízení kumulativně dodrženy požadavky vyjmenované ÚS (ústnost, přímot jednání, odvolací instance), je tato doložka bez dalšího neplatná. Tyto závěry se rovněž staly terčem kritiky, kdy byly označovány za excesivní, překvapivé a jejich zákonný podklad nebyl pro řadu autorů zřetelný, ba naopak.¹²⁴

Je patrné, že výše formulovaný výklad by svědčil spotřebitelům, kteří by tak nemohli být zavázáni z rozhodčí doložky, jež by všechny požadavky stanovené předmětným nálezem ÚS nespĺňovala. Logicky se proto vytvořil prostor pro novou argumentaci spotřebitelů, např. v řízeních o zrušení rozhodčího nálezu. Bylo tedy otázkou, jak se k dané problematice po vydání předmětného nálezu ÚS postaví judikatura soudů obecných, které se musely vypořádat právě s námitkami spotřebitelů, kteří ve světle závěrů ÚS argumentovali, že spotřebitelské rozhodčí řízení nebylo ústní či s možností přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci.

1.3.2 Nejednotný výklad obecných soudů

Judikatura soudů nižších instancí přitom nebyla v interpretaci závěrů ÚS ustálená. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „VSOL“) tak v jednom z prvních rozhodnutí, ve kterém bylo třeba se vypořádat s aplikací závěrů ÚS,¹²⁵ dovodil, že jelikož bylo v rozhodčí doložce ujednáno, že řízení bude jednoinstanční a písemné, je rozhodčí

---

¹²² Usnesení ÚS ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. I. ÚS 757/12.

¹²³ Srov. např. Olík In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 179 nebo Pařízek, I. K dalšímu posunu judikatury u rozhodčích doložek. *Právní rozhledy*. 2015, č. 2, s. 61-63.

¹²⁴ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 987.

¹²⁵ Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10.

doložka bez dalšího absolutně neplatná dle § 56 odst. 1 obč. zák.^{126, 127} Dlužno dodat, že obdobné závěry nebyly u soudů nižších instancí výjimkou.¹²⁸

VSPH naopak ve své rozhodovací praxi interpretoval výše citované závěry ÚS odlišně, když v rozsudku ze dne 10. 12. 2012, č. j. 9 Cmo 446/2012-97 uvedl, že tyto závěry nelze vykládat tak, že spotřebitelské rozhodčí doložky, které nepředpokládají možnost přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci, ani nezakládají ústnost rozhodčího řízení, resp. je v nich sjednán opak, jsou bez dalšího neplatné. Dle VSPH by takový výklad nebyl v souladu se Směrnicí o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách,¹²⁹ ani s ustanoveními na ochranu spotřebitele obsaženými v obč. zák.¹³⁰

Bylo tedy otázkou, k jakému výkladu se přidá NS jako orgán, který by měl zajišťovat jednotu rozhodování obecných soudů.¹³¹ Ten vydal 30. 8. 2012 usnesení, sp. zn. 33 Cdo 1621/2012, ve kterém v souladu se závěry nálezu ÚS označil *typově stejnou* rozhodčí doložku,¹³² jako posuzoval v předmětném nálezu právě ÚS, za neplatnou. Je ovšem třeba uvést, že NS neoznačil rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách, jež vylučovaly ústnost řízení a neumožňovaly přezkum rozhodčího nálezu, za neplatné bez dalšího. Předmětná rozhodčí doložka totiž kromě ujednání o písemném a jednoinstančním rozhodčím řízení obsahovala opět i ujednání, že spor bude rozhodnut podle zásad spravedlnosti. Proto tak bylo možné závěry ÚS bez dalšího aplikovat i na tento případ.

¹²⁶ Rozsudek VSOL ze dne 25. 1. 2012, č. j. 11 VSOL 46/2011-92.

¹²⁷ Rozsudek VSOL č. j. 11 VSOL 46/2011-92 byl nakonec zrušen rozsudkem NS ze dne 29. 1. 2015, sp. zn. 29 ICdo 27/2012.

¹²⁸ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 53 Co 490/2011 nebo usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2012, sp. zn. 30 Co 574/2011. In: Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 987.

¹²⁹ Směrnice Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách; blíže srov. podkapitolu 1.2.

¹³⁰ § 51a a násl. občanského zákoníku (r. 1964).

¹³¹ Srov. § 14 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

¹³² V obou případech na straně podnikatele vystupoval subjekt FFS Czech, s.r.o.

V usnesení ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3143/2012 se už ale 33. senát NS skutečně přiklonil k tomu, že ústnost řízení a zejména možnost přezkumu rozhodčího nálezu jsou podmínkami platnosti spotřebitelské rozhodčí smlouvy. NS ve svém rozhodnutí zopakoval podstatné závěry ÚS a dodal, jak bylo naznačeno v odůvodnění předmětného nálezu ÚS,¹³³ že možnost přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci ve smyslu § 27 ZRŘ je atributem spravedlivého procesu. Byly tak do určité míry potvrzeny kritizované závěry soudů nižších instancí, dle kterých z nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10 vyplývá, že pokud rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě nespĺňuje předmětná kritéria, je bez dalšího neplatná.

Mohlo by se tak zdát, že se NS ustálil na závěru o neplatnosti spotřebitelských rozhodčích doložek, které nezajišťují ústnost rozhodčího řízení nebo možnost přezkumu rozhodčího nálezu, opak však byl pravdou. Nejednotný výklad ohledně této otázky byl demonstrován dne 24. 10. 2013. NS (tentokrát 23. senát) rozsudkem, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011, nejen, že se odchýlil od právního názoru, jenž byl vyjádřen v usnesení NS sp. zn. 33 Cdo 3143/2012, ale zároveň výklad uvedený v tomto rozhodnutí nebyl v souladu ani se závěry nálezu ÚS, sp. zn. III. ÚS 562/12-3, který byl vydán *ve stejný den*, tj. 24. 10. 2013.

NS tedy v rozsudku sp. zn. 23 Cdo 2447/2011 uvedl, že pokud není absence ústního jednání zneužita, neznamená tato skutečnost sama o sobě k újmě spotřebitele významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Obdobný závěr pak NS učinil o jednoinstančnosti rozhodčího řízení s tím, že ZRŘ jednoinstanční řízení výslovně připouští. NS tak uzavřel, že písemnost ani jednoinstančnost spotřebitelského rozhodčího řízení samy o sobě nezakládají neplatnost rozhodčí smlouvy.

ÚS naopak ve zmíněném nálezu sp. zn. III. ÚS 562/12-3, vydaném v tentýž den, opět dovedl, že rozhodčí doložka musí zaručovat spotřebiteli stejná práva, jako řízení před soudem, což však v případě, kdy řízení dle rozhodčí doložky není

---

¹³³ Bod 24 nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10.

ústní, přímé a s možností přezkumu, zajištěno není. Faktem ovšem je, že v případě posuzovaném ÚS by rozhodčí doložka byla neplatná i při splnění těchto podmínek, jelikož v rozporu s již ustálenou judikaturou neobsahovala transparentní výběr rozhodce. Přesto lze konstatovat, že závěry ÚS a NS byly ve vzájemném rozporu.

Nejednotnost náhledu na tuto právní otázku pak podtrhl o necelý půlrok později 33. senát NS, když v usnesení ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 33 Cdo 609/2014, zopakoval své shora uvedené závěry o neplatnosti takové rozhodčí doložky bez dalšího. V judikatuře 33. senátu NS se tedy prosadil názor, který nekorespondoval s rozhodovací praxí jiných senátů NS. A sice, že ústnost a dvojinstančnost spotřebitelského rozhodčího řízení jsou požadavky na spravedlivý proces, které musí být v každém případě naplněny.

Aby judikatorního chaosu nebylo málo, 21. senát NS se poté v usnesení ze dne 29. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1637/2014 naopak připojil k právnímu názoru 23. senátu v tom, že ústnost či dvojinstančnost *nejsou* požadavky spotřebitelského rozhodčího řízení. NS uvedl, že skutečnost, že je spotřebitelské rozhodčí řízení písemné a jednoinstanční, sama o sobě nezpůsobuje neplatnost rozhodčí doložky, jelikož není v rozporu s požadavky na spravedlivý proces nebo se Směrnicí o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Otázkou je, zda při přihlédnutí na nejednotný výklad různých senátů NS neměla být některým z nich postoupena věc k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia NS dle § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. Pravdou sice je, že předmětnou právní otázku by pravděpodobně šlo podřadit pod § 20 odst. 2 stejného zákona, který stanoví, že postoupení věci velkému senátu není nutné v případě, že jde o vyřešení otázky *procesního* práva. Jisté každopádně je, že věc velkému senátu v žádném z výše uvedených řízení postoupena nebyla, což právní jistotě rozhodně nepřispělo.

Na rozdíl od nejednotné praxe obecných soudů a ÚS měla o této právní otázce poměrně jednoznačně jasno doktrína. Například Bělohlávek uvedl, že

„závěry, k nimž v mezidobí některé obecné soudy právě v návaznosti na nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2164/10, z 1. listopadu 2011 došly, tak nemají žádnou oporu ani v právu EU, ani v jiných standardech, které by bylo nutné aplikovat na rozhodčí řízení ve spotřebitelských sporech, resp. v jakýchkoliv jiných sporech projednávaných v rozhodčím řízení.“¹³⁴ Podobného názoru byli rovněž Petr s Maxou,¹³⁵ kteří doslovnou aplikaci závěrů ÚS, požadující dvojinstančnost a ústnost spotřebitelského rozhodčího řízení, označili za formalistickou a necitlivou. Obdobný názor vyjádřil i Svoboda,¹³⁶ dle nějž nelze předmětné závěry ÚS paušalizovat, nýbrž je třeba brát v potaz okolnosti daného případu (zejména skutečnost, zda bylo sjednáno rozhodování na základě zásad spravedlnosti). S paušální aplikací závěrů ÚS se konečně neztotožnil ani Hulmák.¹³⁷

1.3.3 Ustálení rozhodovací praxe NS

NS nakonec zaujal jednotný postoj, který korespondoval s výše uvedeným právním názorem VSPH¹³⁸ a názory doktríny. Nakonec to byl přece jen zmiňovaný 33. senát NS, který svůj názor změnil a dovedl, že spotřebitelské rozhodčí řízení nemusí být bezpodmínečně ústní a dvojinstanční. V rozsudku ze dne 24. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014, tak uvedl, že případná ujednání o písemnosti a jednoinstančnosti spotřebitelského rozhodčího řízení je vždy třeba zkoumat dle § 56 obč. zák., tedy, zda s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu nezpůsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Dle NS tedy spotřebitelská rozhodčí smlouva není automaticky neplatná jen proto, že v ní bylo ujednáno, že řízení bude písemné a jednoinstanční. NS uvedl, že je vždy třeba zkoumat, zda nebylo absence ústního jednání, popř. odvolací instance, vůči

---

¹³⁴ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 988.

¹³⁵ Petr, B., Maxa, H. Rozhodčí doložka sjednaná ve spotřebitelské smlouvě – judikatorní vrtkavost. *Právní rozhledy*. 2015, č. 4, s. 136-140.

¹³⁶ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 44.

¹³⁷ Hulmák. In: Hulmák a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*, s. 465.

¹³⁸ Rozsudek VSPH ze dne 10. 12. 2012, č. j. 9 Cmo 446/2012-97.

spotřebiteli zneužito. Pokud ovšem toto zneužití není v řízení prokázáno, nelze rozhodčí doložku, na základě které se konalo (popř. mělo konat) písemné a jednoinstanční rozhodčí řízení, považovat za neplatnou. V případě, že by se zneužití tohoto ujednání ze strany podnikatele prokázalo, rozhodčí doložka by byla neplatná, jelikož by v rozporu s § 56 odst. 1 obč. zák. znamenala k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Lze navíc kvitovat, že se v odůvodnění předmětného rozhodnutí NS vypořádal i s rozsahem aplikace závěrů nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10. NS uvedl, že závěry tohoto nálezu byly formulovány pouze v obecné rovině a zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že rozhodce byl kromě jiného zmocněn k rozhodování dle zásad spravedlnosti. Dle NS je navíc uvedený závěr aplikovatelný i v režimu ZRŘ ve znění účinném od účinnosti novely zákonem č. 19/2012 Sb., tedy od 1. 4. 2012.¹³⁹

Stejný senát NS tento právní názor potvrdil o několik dní později v rozsudku ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014, stejně jako později i 29. senát NS v rozsudku ze dne 31. 10. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2860/2012. Nutno dodat, že závěr o nepřipustnosti spotřebitelského rozhodčího řízení, ve kterém je rozhodováno dle zásad spravedlnosti, koresponduje se Směrnicí o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Podle té *může* být smluvní ujednání ve spotřebitelské smlouvě, jehož cílem nebo následkem je požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, považováno za nepřiměřené.¹⁴⁰ Právě řízení, kdy je rozhodováno dle zásad spravedlnosti, totiž lze považovat za řízení, kdy se na rozhodčí soud (resp. rozhodce) nevztahují ustanovení právních předpisů.¹⁴¹

I přesto, že rozhodovací praxe byla i v této otázce nejednotná, má autor práce za to, že se nakonec ustálila na legitimních a zejména právními normami

---

¹³⁹ K zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, srov. podkapitolu 1.5.

¹⁴⁰ Čl. 3 odst. 3 ve spojení s odst. 1 písm. q) přílohy směrnice Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

¹⁴¹ Srov. např. Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 21-22.

podložených závěrech, které korespondují se základními zásadami, na kterých rozhodčí řízení stojí. Na jednu stranu lze postoj, který chrání spotřebitele jako slabšího účastníka právního vztahu, do jisté míry chápat. Nebylo by ale namístě, aby byly rozhodčí doložky, jež nezaručují ústnost a dvojinstančnost rozhodčího řízení, pouze z těchto důvodů prohlašovány za neplatné. Navíc se lze důvodně domnívat, že ve většině případů, kdy bylo rozhodčí řízení ze strany podnikatelů v neprospěch spotřebitelů zneužíváno, by ani možnost přezkumu rozhodčího nálezu či ústní projednání věci neznamenal změnu ohledně konečného rozhodnutí ve věci. Naopak by připadala v úvahu taková praxe, kdy by se spotřebitelé dostávali do horší výsledné pozice, jelikož by se podnikatelům pravděpodobně zvýšily náklady rozhodčího řízení, k jejichž náhradě by byl zásadně povinen spotřebitel.

1.3.4 Aktuální praxe NS – důraz na transparentní výběr rozhodce

Pro výše uvedené se tak mohlo zdát, že judikatura NS se kromě závěru, že písemnost a jednoinstančnost spotřebitelského rozhodčího řízení samy o sobě neznamenal neplatnost rozhodčí doložky, ustálila také na závěru, že opačný závěr bude učiněn tehdy, pokud je rozhodce rozhodčí smlouvou zmocněn k rozhodování dle zásad spravedlnosti. Jak bylo zmíněno, takový závěr rovněž odpovídá požadavkům unijní legislativy i judikatury.

NS však se však ve své aktuální judikatuře postavil k výkladu závěrů nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10 postavil ještě střídměji. V usnesení ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 33 Cdo 1102/2017, tak NS uvedl, že i když bylo ve spotřebitelské rozhodčí smlouvě dohodnuto, že rozhodčí řízení bude písemné a rozhodce je oprávněn rozhodnout dle zásad spravedlnosti, a dokonce bez nutnosti rozhodčí nález odůvodnit, nemusí tyto skutečnosti zakládat neplatnost rozhodčí smlouvy. NS se tak přiklonil k výkladu, že je třeba zkoumat, zda ústnost rozhodčího řízení, či jiné okolnosti (zde rozhodování dle zásad spravedlnosti), vyvolávají významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele, či nikoliv. Z odůvodnění rozhodnutí tak vyplývá, že k závěrům, učiněným v nálezu ÚS sp. zn.

II. ÚS 2164/10,¹⁴² je třeba přistupovat zdrženlivě. Ani ujednání o rozhodování dle zásad spravedlnosti ještě samo o sobě nezpůsobuje neplatnost spotřebitelské rozhodčí smlouvy, ač třeba dodat, že takový závěr je dle Pelikánové¹⁴³ či Nového¹⁴⁴ rozporný s úpravou obsaženou ve Směrnici o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.¹⁴⁵

NS v odůvodnění zdůraznil, že v případě, který posuzoval ÚS¹⁴⁶ nejen, že rozhodčí řízení mělo být písemné a jednoinstanční a spotřebitel byl zbaven práva podat žalobu k civilnímu soudu, ale rovněž nebyl rozhodce vybrán transparentním způsobem. Jelikož však v případě věci posuzované NS byl rozhodce vybrán transparentně, nelze závěry ÚS bez dalšího aplikovat a předmětnou rozhodčí doložku je třeba posuzovat „testem přiměřenosti“ dle § 56 obč. zák. Je přitom zřetelné, že již skutečnost, že rozhodce nebyl vybrán transparentně, zakládá bez dalšího neplatnost rozhodčí smlouvy,¹⁴⁷ a dalšími skutečnostmi tak není v takovém případě třeba se zabývat. Jinými slovy, NS naznačil, že pokud nejde o problematiku netransparentního výběru rozhodce, nýbrž o povahu rozhodčí doložky z hlediska ochrany spotřebitele, není možno činit paušální závěry, nýbrž je vždy třeba rozhodčí doložky zkoumat s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu.

Pro úplnost dlužno dodat, že otázka neplatnosti spotřebitelské rozhodčí doložky, která zmocňuje rozhodce k rozhodnutí dle zásad spravedlnosti, může být sporná pouze tehdy, pokud byla tato doložka sjednána před 1. 4. 2012. ZRŘ totiž s účinností od tohoto data nově stanovil povinnost aplikovat ve spotřebitelských sporech předpisy na ochranu spotřebitele¹⁴⁸.¹⁴⁹ Případné pochybnosti pak

---

¹⁴² Srov. oddíl 1.3.1.

¹⁴³ Pelikánová. *České právo, Evropa a rozhodčí doložky*, s. 21-22.

¹⁴⁴ Nový. *Nekalá rozhodčí doložka v českém právu*. s. 1801.

¹⁴⁵ Srov. čl. 3 a odst. 1 písm. q) směrnice Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

¹⁴⁶ Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 2164/10.

¹⁴⁷ Srov. oddíl 1.1.4.

¹⁴⁸ Srov. § 25 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

¹⁴⁹ Blíže viz oddíl 1.5.4.

definitivně odstranil NOZ, jenž ve svém demonstrativním výčtu nepřipustných ujednání ve spotřebitelských smlouvách výslovně uvádí, že není možno sjednat rozhodčí smlouvu, dle které není rozhodce vázán předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele.¹⁵⁰ Demonstrativní výčet, stanovený v § 1814 NOZ, přitom představuje „*black list*“ ujednání, jež jsou ve spotřebitelských smlouvách vždy zakázána.^{151 152}

1.3.5 Dílčí závěr

Pro výše uvedené tak lze uzavřít, že v případě, že je spotřebitelské rozhodčí řízení jednoinstanční a písemné, nelze *a priori* předmětnou rozhodčí smlouvu označit za neplatnou. Naopak, u každého ujednání o písemnosti či jednoinstančnosti ve spotřebitelské smlouvě je třeba zkoumat okolnosti sjednání rozhodčí smlouvy a učinit tzv. „test přiměřenosti“ dle § 56 obč. zák., resp. § 1813 NOZ. Judikatura však naznačila, že je třeba existence dalších skutečností, zejména zneužití těchto ujednání, aby bylo možno danou rozhodčí doložku označit za neplatnou, písemnost a jednoinstančnost tedy samy o sobě zásadně neplatnost zakládat nebudou.

Jiný postoj zaujala judikatura vůči rozhodčím doložkám, které zmocňují rozhodce rozhodnout spor ze spotřebitelské smlouvy dle tzv. zásad spravedlnosti. Rozhodovací praxe v tomto případě naopak dovodila, že takové rozhodčí doložky zpravidla neplatné budou, ne však bezvýjimečně, i zde je tedy třeba předmětné ujednání posoudit dle § 56 obč. zák. Nejasnosti ovšem odstranila novela ZRŘ¹⁵³ a rekodifikace soukromého práva, když je dle § 25 odst. 3 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 a rovněž podle § 1814 písm. j) NOZ postaveno najisto, že nelze platně sjednat spotřebitelskou rozhodčí smlouvu, dle které se rozhodce neřídí předpisy na ochranu spotřebitele.

---

¹⁵⁰ Srov. § 1814 písm. j) občanského zákoníku (r. 2012).

¹⁵¹ Hulmák. In: Hulmák a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*, s. 450.

¹⁵² Srov. zejm. s demonstrativním výčtem zneužívajících klauzulí stanoveným v příloze č. 1 směrnice Rady o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, mající toliko informativní povahu.

¹⁵³ Srov. podkapitulu 1.5.

1.4 Rozhodčí doložka v obchodních podmínkách

1.4.1 „Zásadní“ zákaz dle ÚS

Zejména ve smlouvách o spotřebitelském úvěru nebylo výjimkou, že byly rozhodčí doložky sjednávány nikoliv jako součást hlavní smlouvy, natož zcela samostatně, ale toliko v obchodních podmínkách podnikatelů, na které hlavní smlouva odkazovala. V rozsáhlých, nepřehledných a malým písmem psaných obchodních podmínkách se tak často skrývaly rozhodčí doložky, jež vyjímaly rozhodnutí případného sporu ze smlouvy z působnosti civilního soudnictví. Není těžké si domyslet, že právě umístěním rozhodčí doložky do nepřehledných obchodních podmínek si celá řada společností počínala nepoctivě, jelikož pozornosti průměrného spotřebitele předmětné ujednání zpravidla uniklo, natož, aby byl schopen posoudit právní následky takové rozhodčí doložky.

Proti umístění rozhodčích doložek v obchodních podmínkách se však významně vymezil dne 11. 11. 2013 ÚS, a sice v nálezu sp. zn. I. ÚS 3512/11, jenž významně ovlivnil další nahlížení na neplatnost rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. ÚS v odůvodnění uvedl: *„Je třeba zdůraznit, že obchodní podmínky ve spotřebitelských smlouvách na rozdíl třeba od obchodních smluv mají sloužit především k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru. Naopak nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složitě formulované a malým písmem psané formě skryl dodavatel ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (například rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě). Pokud tak i přesto dodavatel učiní, nepočíná si v právním vztahu poctivě a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu [...] v rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu (podobně jako rozhodčí doložka) zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis)“.*

ÚS tedy v tomto rozhodnutí označil rozhodčí doložku, obsaženou v obchodních podmínkách podnikatele, za ujednání, které v rozporu s požadavkem dobré víry znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran ve smyslu § 56 obč. zák., a je proto absolutně neplatné. Shora citované závěry ÚS jsou velkou částí odborné veřejnosti¹⁵⁴ prezentovány jako *paušální zákaz rozhodčích doložek (popř. smluvních pokut) v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv*. Autor práce má přesto za to, že tento výklad není přesný, a sice z následujících důvodů.

Předně je třeba brát v potaz, že ÚS uvedl, že tato ujednání nemohou *zásadně* být součástí obchodních podmínek. Autor se vzhledem k doslovnému vyjádření ÚS přiklání už z tohoto důvodu k výkladu, který prezentovali např. Hulmák s Bezouškou,¹⁵⁵ podle kterých je třeba dovodit, že zákaz umístění rozhodčí doložky do obchodních podmínek není bezvýjimečný a je třeba zkoumat okolnosti každého případu. Dále je nutné odůvodnění předmětného nálezu vnímat jako celek. ÚS se totiž na jeho jiných místech vyjádřil následovně: *„Pro spotřebitelské smlouvy platí, že nesmějí pod hrozbou absolutní neplatnosti dle ustanovení § 56 občanského zákoníku obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Podle demonstrativního výčtu obsaženého v odstavci druhém (správně odstavec 3, pozn. autora) pod písmenem g) se za taková ustanovení považují mimo jiné ujednání, snižšespotřebitelnemělnostseznámit předpodpisem smlouvy, což budoutypickyprávěobchodní podmínky, snižšespotřebitelnpředpodpi sem smlouvynemělnostseznámit [...] Shrneme-li výše uvedené, samotný podpis pod tzv. včleňovací klauzulí pro uplatnění obchodních podmínek sám o sobě nepostačuje, nýbrž je třeba, aby zároveň byl naplněn i druhý předpoklad, tedy známost smluvních podmínek či jejich přílohy . Důkazní břemeno prokázání*

¹⁵⁴ Srov. např. Ondřejová, D. *Průvodce uzavíráním smluv*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 259.

¹⁵⁵ Hulmák, M., Bezouška, P. Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání. *Právní rozhledy*. 2018, č. 1, s. 7.

naplnění uvedených předpokladů přitom leží na osobě, která se ustanovení obchodních podmínek dovolává [...] Ústavní soud upozorňuje na to, že nelze závěry Ústavního soudu interpretovat jako a priori vyloučení (příkladem) jmenovaných podstatných ujednání ze spotřebitelských smluv obecně, nýbrž zejména jako omezení jejich uplatnění tzv. všeobecných obchodních podmínek “.

Dle autora tedy z výše uvedeného vyplývá, že ÚS neurčil *paušálně*, že by všechny rozhodčí doložky (popř. smluvní pokuty) obsažené v obchodních podmínkách podnikatele byly v rámci spotřebitelských smluv neplatné. ÚS výslovně uvádí, že závěry jeho nálezu je nutno interpretovat jako *omezení* (tedy nikoliv úplný zákaz) těchto ujednání v obchodních podmínkách. Konečně je třeba vzít v úvahu, že ÚS dovozuje neplatnost rozhodčích doložek (popř. smluvních pokut) obsažených v obchodních podmínkách z ustanovení § 56 odst. 3 písm. g) obč. zák. Ustanovení § 56 odst. 3 obč. zák. představuje demonstrativní výčet nepřipustných ujednání ve spotřebitelských smlouvách, kdy ujednání, uvedená v tomto výčtu, jsou *vždy* považována za nepřiměřená.¹⁵⁶ Aby však bylo možno předmětné ujednání možno podřadit pod ustanovení § 56 odst. 3 písm. g) obč. zák.,¹⁵⁷ musí být rovněž splněna podmínka, že se spotřebitel s ujednáním neměl možnost seznámit. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách tedy *zásadně* nemohou být součástí obchodních podmínek, avšak jiná situace by nastala, pokud by se spotřebitel s takovými obchodními podmínkami, resp. s ujednáním o rozhodčí doložce, *prokazatelně seznámil*, ač by podnikatel musel unést důkazní břemeno o této skutečnosti. Autor práce tedy souhlasí se Sedlářovou,¹⁵⁸ že nález spíše definuje určité, podmínky, za jejichž splnění lze na daná ujednání v obchodních podmínkách nahlížet jako na platná.

¹⁵⁶ Hulmák. In: Švestka a kol. *Občanský zákoník I, II*, s. 540-545.

¹⁵⁷ Ustanovení § 56 odst. 3 písm. g) občanského zákoníku (r. 1964) stanovilo: „*Nepřipustná jsou zejména smluvní ujednání, která zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy*“.

¹⁵⁸ Sedlářová, M. Obchodní podmínky nejsou tabu [online]. *HSP & Partners advokátní kancelář*. 17. 8. 2018. [cit. 4. 4. 2020]. <https://akhsp.cz/obchodni-podminky-nejsou-tabu/>.

Zajímavou otázkou by rovněž bylo, zda a případně do jaké míry budou závěry ÚS přejímány i v režimu NOZ, jemuž v době vydání rozhodnutí scházelo pouhých několik týdnů do nabytí účinnosti. Z pohledu spotřebitelských rozhodčích doložek je ovšem nutné konstatovat, že úvahy nad aplikací těchto závěrů v režimu NOZ jsou bezpředmětné. Od účinnosti „spotřebitelské“ novely ZRŘ, tedy od 1. 4. 2012, totiž spotřebitelské rozhodčí smlouvy nemohou být sjednány jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, nýbrž pouze samostatně¹⁵⁹,¹⁶⁰ což jejich použití v rámci obchodních podmínek vylučuje. Vzhledem k tomu, že NOZ vstoupil v účinnost později než novela ZRŘ, se tak úvahy nad možnou platností spotřebitelských rozhodčích doložek obsažených v obchodních podmínkách musí omezit na režim obč. zák., a to pouze u rozhodčích doložek sjednaných do 31. 3. 2012. Pokud by spotřebitelská rozhodčí doložka byla sjednána v obchodních podmínkách po tomto datu, je dle § 3 odst. 3 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 neplatná bez dalšího.

Nakonec nutno dodat, že ani předmětné rozhodnutí ÚS se nevyhnulo kritice. Csach¹⁶¹ tak například věcně poznamenává, že nekalá ujednání mohou být stejně jako v obchodních podmínkách skrytá ve smlouvě, kdy se ujednání z obchodních podmínek pouze „přesunou“ do těla smlouvy a pro spotřebitele z toho žádná výhoda neplyne. Hulmák s Bezouškou¹⁶² pak kritizují, že předmětné ujednání nebylo vůbec podrobeno testu proporcionality, obsaženému v § 56 odst. 1 obč. zák., když dovozují, že závěr o nepřiměřenosti ujednání se nemůže zakládat pouze na tom, že je umístěno v obchodních podmínkách.

Dle autora práce je ale závěr ÚS namístě. Je sice pravdou, že rozhodčí doložku lze „ukrýt“ i do složitě strukturovaných ujednání samotné smlouvy, avšak

---

¹⁵⁹ § 3 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

¹⁶⁰ Blíže srov. oddíl 1.5.2.

¹⁶¹ Csach, K. Zopár pripomienok. In: Kvasnica, M. Práva a povinnosti stanovená v obchodních podmínkách pouhým odkazem na ně [online]. *Lexforum.cz*. 30. 11. 2013. [cit. 4. 4. 2020]. <http://www.lexforum.cz/477>.

¹⁶² Hulmák, Bezouška. *Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání*, s. 7-11.

skutečnost, že se doložky často skrývaly v malém písmem psaných obchodních podmínkách, kdy nebylo výjimkou ani jejich umístění v „Závěrečných ustanoveních“ či jiných neodpovídajících částech podmínek, složité situaci ohledně zneužívání rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech rozhodně nenapomáhalo. Ke kritice ohledně nepodrobení ujednání „testu proporcionality“ autor již výše uvedl, že ÚS ujednání o rozhodčí doložce subsumoval pod § 56 odst. 3 písm. g) obč. zák. Pro demonstrativní výčet ujednání stanovený v § 56 odst. 3 obč. zák. přitom platí, že zde uvedená ujednání jsou nepřipustná vždy, a není tak třeba dané ujednání podrobit „testu proporcionality“ dle § 56 odst. 1 obč. zák.¹⁶³

1.4.2 Kategoričtější rozhodnutí NS?

Každopádně bylo zejména na další judikatuře, jak se se závěry ÚS vypořádá, popřípadě je dále rozvine. Otázkou bylo zejména to, jak se k nim postaví NS, který přitom jen pár let před vydáním nálezu ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11, konkrétně v rozsudku ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009, uvedl, že pokud nelze ze způsobu provedení smlouvy a obchodních podmínek dovodit, že smluvní strana v postavení průměrného spotřebitele nemohla vědět, že obchodní podmínky obsahují rozhodčí doložku, nelze dovodit neplatnost této doložky jen pro její obsažení v obchodních podmínkách.

Mohlo se tedy zdát, že NS ve své dřívější judikatuře zaujal vůči ujednáním v obchodních podmínkách o něco benevolentnější postoj, otázkou však zůstávalo, zda a případně jak se tento změní po předmětném nálezu ÚS. S jeho závěry se NS významněji vypořádal v usnesení ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 33 Cdo 5688/2015. V tomto případě NS s odkazem na bod 14 nálezu ÚS¹⁶⁴ uzavřel, že rozhodčí doložka, obsažená v obchodních podmínkách, v tomto případě není sjednaná

---

¹⁶³ Hulmák. In: Švestka a kol. *Občanský zákoník I, II*, s. 540-545.

¹⁶⁴ ÚS v bodě 14 nálezu ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, uvedl zejména: „*Shrme-li výše uvedené, samotný podpis pod tzv. včleňovací klauzuli pro uplatnění obchodních podmínek sám o sobě nepostačuje, nýbrž je třeba, aby zároveň byl naplněn i druhý předpoklad, tedy známost smluvních podmínek či jejich příložen. Důkazní břemeno prokázání naplnění uvedených předpokladů přitom leží na osobě, která se ustanovení obchodních podmínek dovolává.*“.

neplatně, obchodní podmínky totiž byly součástí smlouvy a jejich nevelká obsáhlost a grafické zpracování vylučovaly nemožnost spotřebitele se s podmínkami seznámit. NS tedy dovodil, že pokud se spotřebitel s obchodními podmínkami seznámil, nelze prohlásit rozhodčí doložku v nich obsaženou za neplatnou.

Poměrně striktní postoj však NS zaujal zhruba o 7 měsíců později, kdy vydal rozsudek ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 32 ICdo 86/2015. NS se v něm sice zabýval smluvní pokutou, hodnotil však její obsažení v obchodních podmínkách ve světle rozhodnutí ÚS, proto je dle autora práce namíste vztáhnout rozhodnutí NS nejen na smluvní pokuty, ale i na rozhodčí doložky.¹⁶⁵ Dle Hulmáka s Bezouškou¹⁶⁶ zde NS zaujal ještě kategoričtější názor, který ze zákazu smluvních pokut v obchodních podmínkách nepřipouští výjimky. Rozsudek měl totiž být navrhnut k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek s následující právní větou: „*Ve spotřebitelské smlouvě nemohou být ujednání zakládající smluvní pokutu obsažena v tzv. všeobecných obchodních podmínkách, jež jsou součástí smlouvy.*“. Rozhodnutí sice ve Sbírce nakonec publikováno nebylo, ale výše citovaná navržená právní věta by mohla svědčit o tom, že NS byl ve svém rozhodnutí k podnikatelům ještě přísnější. ÚS totiž v obdobném vyjádření uvedl, že rozhodčí doložka či smluvní pokuta *zásadně* nemohou být sjednány v rámci obchodních podmínek.

I přesto autor práce odmítá závěry o tom, že byl v předmětném rozhodnutí NS dovozen absolutní zákaz smluvních pokut (a analogicky s rozhodnutím ÚS i rozhodčích doložek) v obchodních podmínkách, pokud jde o spotřebitelské vztahy. Předně je nutno uvést, že údajně navrhovanou právní větu nenajdeme na žádném místě rozhodnutí, a to ani v parafrázované verzi, maximálně pak jako citaci předmětného nálezu ÚS,¹⁶⁷ kde je ovšem obsaženo ono podstatné slůvko „zásadně“, a navíc se ÚS výslovně nevyjadřuje k obchodním podmínkám, které

---

¹⁶⁵ ÚS v předmětném rozhodnutí hodnotil obdobně ujednání obchodních podmínek o rozhodčí doložce a o smluvní pokutě. Srov. body 30 a 33 nálezu ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11.

¹⁶⁶ Hulmák, Bezouška. *Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání*, s. 7.

¹⁶⁷ Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11.

jsou součástí smlouvy. Dále je podstatné, že NS se ve svém odůvodnění zaměřil především na argumentaci, že pouhé ujednání ve smlouvě o tom, že strany sjednávají smluvní pokutu, jejíž konstrukce je dále podrobně uvedena v obchodních podmínkách, není dostačující, jelikož nejde o sjednání smluvní pokuty jako takové, nýbrž o pouhý odkaz na další dokument, což „vytváří pro spotřebitele překážku pro to, aby se s takovým ujednáním před uzavřením smlouvy skutečně seznámil“. NS proto odmítl argumentaci, dle které předmětné ujednání nelze označit za neplatné z důvodu, že je ve smlouvě uvedeno, že obchodní podmínky jsou součástí smlouvy.

Autor práce se tedy pro výše uvedené přiklání k výkladu Janoška, dle něž „Nejvyšší soud také v tomto případě nepovažoval ujednání o předmětné smluvní pokutě automaticky za neplatné jen proto, že bylo obsaženo v obchodních podmínkách, nýbrž zabýval se důkladně tím, jestli tento konkrétní způsob sjednání smluvní pokuty ob stojí ve světle ustanovení o ochraně spotřebitele“. ¹⁶⁸ Tak jako tak lze shrnout, že se NS poměrně jasně přihlásil k závěrům ÚS, ¹⁶⁹ jakkoli je interpretováno různě, zda se tyto závěry uplatní bez výjimek, nebo zda je třeba okolnosti sjednání rozhodčí doložky (či smluvní pokuty) zkoumat s přihlédnutím k okolnostem každého konkrétního případu.

1.4.3 Další vývoj judikatury NS

Názoru, že ÚS ani NS nevyslovily úplný zákaz rozhodčích doložek či smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv, svědčí dle autora i další dvě rozhodnutí NS z roku 2018, ve kterých se NS k této problematice dále vyjádřil. V těchto případech NS opět posuzoval platnost ujednání o smluvní pokutě, autor ale má za to, že s odkazem na body 30 a 33 odůvodnění nálezu ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11 se závěry NS uplatní obdobně i pro rozhodčí doložky.

---

¹⁶⁸ Janošek, V. Absolutní zákaz smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv. Opravdu? [online]. *epravo.cz*. 16. 2. 2018. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/absolutni-zakaz-smluvnich-pokut-v-obchodnich-podminkach-spotrebitelskych-smluv-opravdu-107061.html>.

¹⁶⁹ NS potvrdil tento právní názor i např. v rozsudku ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 33 Cdo 961/2017.

V rozsudku ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 33 ICdo 45/2017, tak NS uvedl, že není správný názor, že smluvní pokuta sjednaná v obchodních podmínkách, které jsou součástí smlouvy, je bez dalšího neplatná. NS uvedl, že předmětné ujednání je vždy třeba zkoumat testem proporcionality dle § 56 odst. 1 obč. zák. Rovněž je dle NS třeba přihlídnout k tomu, zda a jak měl spotřebitel příležitost se s předmětným ujednáním seznámit. Pokud spotřebitel možnost seznámit se s daným ujednáním měl, a zároveň dané ujednání samo o sobě nevytváří významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, nelze jej označit za neplatné jen pro jeho umístění v obchodních podmínkách. Při interpretaci závěrů NS je třeba mít na paměti, že šlo o smluvní pokutu, sjednanou v rámci obchodních podmínek, jež byly *součástí smlouvy*. Není tak vyloučeno, že by se závěr NS lišil, pokud by šlo o obchodní podmínky, které součástí smlouvy nebyly, jako tomu bylo ve výše uvedeném rozsudku NS sp. zn. 32 ICdo 86/2015.¹⁷⁰ Dle názoru autora by se v takovém případě v souladu se shora uvedenou judikaturou ztížila procesní pozice podnikatele, co se týče důkazního břemene. V takové situaci by tak bylo těžší prokázat, že se spotřebitel s obchodními podmínkami seznámil, a navíc by dané ujednání i v tomto případě muselo projít zmíněným testem proporcionality.

Ve druhém ze zmíněných rozhodnutí NS, rozsudku ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 32 Cdo 3530/2016, byla situace podobná v tom, že obchodní podmínky byly opět součástí smlouvy. NS se tedy i zde zabýval tím, zda a popř. jak měl spotřebitel možnost se s textem obchodních podmínek seznámit, a to za pomoci kritérií vyjmenovaných v minulém rozhodnutí („z hlediska čitelnosti, rozsahu, míry srozumitelnosti a přehlednosti“).¹⁷¹ V tomto případě však přesto, že byly obchodní podmínky součástí smlouvy, NS zohlednil jejich nepřehledné členění, malé písmo, nelogické nadepsání hlavy, ve které byla smluvní pokuta obsažena, jako „*Skončení úvěrové smlouvy o poskytnutí úvěru*“ a další skutečnosti. NS proto uvedl, že

---

¹⁷⁰ Srov. oddíl 1.4.2.

¹⁷¹ Rozsudek NS ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 33 ICdo 45/2017.

„Ve smyslu citovaného nálezu ÚS¹⁷² je třeba ujednání o smluvní pokutě považovat za skrytou formu ujednání, které snadno unikne pozornosti spotřebitele a je pro něho proto překvapivé“. Ač tedy NS v tomto případě shledal rozpor s § 56 obč. zák., je zřejmé, že tak neučinil pouze z důvodu, že bylo ujednání o smluvní pokutě obsaženo v obchodních podmínkách. Bude ještě velice zajímavé, jak se judikatura k této tématice vyvine, a to i s ohledem na novou právní úpravu, obsaženou v NOZ a zejména jeho § 1753.¹⁷³ Opět je však třeba poznamenat, že sjednání spotřebitelské rozhodčí doložky v obchodních podmínkách nepřicházelo již od 1. 4. 2012 (a tedy po za celou dobu účinnosti NOZ) v úvahu kvůli speciální úpravě, obsažené v § 3 odst. 3 ZRR ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.¹⁷⁴

1.4.4 Dílčí závěr

Ač jsou až do dnešního dne závěry nálezu ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11 často interpretovány jako absolutní zákaz spotřebitelských rozhodčích doložek (popř. smluvních pokut) v obchodních podmínkách, po celkovém shora rozebraných rozhodnutí je nutno takovýto paušalizující závěr odmítnout. Autor práce ovšem nechce dopad tohoto nálezu ve spojení s navazující judikaturou NS nikterak podceňovat. Není sporu o tom, že většina rozhodčích doložek obsažených v obchodních podmínkách by měla být ve světle této judikatury shledána za neplatné, na což má vliv i skutečnost, že důkazní břemeno ohledně seznámení spotřebitele s obchodními podmínkami tíží podnikatele. ÚS tak v listopadu 2013 otevřel spotřebitelům další cestu, jak se ve sporech s podnikateli bránit. Dle autora je pak třeba předmětnou judikaturu kvitovat, jelikož lze předpokládat, že ve většině

¹⁷² Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 3512/11.

¹⁷³ Ustanovení § 1753 občanského zákoníku (r. 2012) stanoví: „Ustanovení obchodních podmínek, které druhá strana nemohla rozumně očekávat, je neúčinné, nepřijala-li je tato strana výslovně; k opačnému ujednání se nepřihlíží. Zda se jedná o takové ustanovení, se posoudí nejen vzhledem k jeho obsahu, ale i ke způsobu jeho vyjádření“.

¹⁷⁴ Ustanovení § 3 odst. 3 ZRR ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 stanovilo: „Sjedná-li se rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní; jinak je neplatná.“.

případů skutečně neměl spotřebitel při podpisu smlouvy, jež odkazovala na obchodní podmínky, o přítomnosti rozhodčí doložky ani ponětí.

1.5 Spotřebitelská novela ZRŘ – zákon č. 19/2012 Sb.

1.5.1 Hlavní důvody novelizace

Jak již bylo naznačeno výše, ZRŘ směřoval k nevyhnutelné novelizaci. Hlavní důvody nutnosti novelizace můžeme vyčíst z předešlých podkapitol – rozhodčí řízení začalo být nadužíváno a zneužíváno zejména ve sporech ze spotřebitelských úvěrových smluv, kdy byla podnikatelům rozhodčími nálezy přiznávána nemravná plnění, která by v řízení u obecných soudů pravděpodobně přiznána nebyla, jelikož by pro jejich výši či konstrukci byla ujednání o příslušenství nebo smluvní pokutě často shledána za neplatná. Spotřebitelům tak byla často poskytnuta minimální šance se bránit, a jejich dluh, který za několik let narostl na několikanásobek, byl potvrzen pravomocným rozhodnutím ve formě rozhodčího nálezu. Hovořilo se dokonce o existenci tzv. „mafii rozhodčího řízení *ad hoc*“, které měly vydávat rozhodčí nálezy, aniž by proběhlo rozhodčí řízení.¹⁷⁵ Shora popsaného problému si pak kromě médií a veřejnosti začaly všimát i soudy, které tak po roce 2010 zásadně změnilly svoji rozhodovací praxi. Bylo tak třeba navrátit rozhodčímu řízení důvěru veřejnosti, kterou zejména začátkem tisíciletí ztratilo.¹⁷⁶

Navíc se začalo ozývat čím dál více hlasů odborné veřejnosti,¹⁷⁷ které si všímaly, že česká legislativa obsahuje zásadní nedostatky, pokud jde o transpozici Směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách a s ní související judikatury Soudního dvora. Již při vypracovávání předmětného zákona,

---

¹⁷⁵ Mothejzík, J. Použitelnost občanského soudního řádu v rozhodčím řízení – rozhodčí řízení versus řízení soudní v souvislosti s pomocnou a kontrolní funkcí soudů. In: *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*, s. 39.

¹⁷⁶ Srov. bod 3.1 důvodové zprávy k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Sněmovní tisk 371/0 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>.

¹⁷⁷ Srov. oddíl 1.2.4.

jímž byl ZRR novelizován, přitom byl zvažován úplný zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách.¹⁷⁸ Od této varianty sice nakonec bylo upuštěno, jak ovšem již nyní víme, trvalo jen několik let, než byla přijata verze ZRR, která skutečně sjednání spotřebitelské rozhodčí smlouvy zakázala.¹⁷⁹

Kýžené novelizace se tedy české právní prostředí dočkalo v roce 2012, kdy byl schválen zákon č. 19/2012 Sb., jenž vstoupil v účinnost dne 1. 4. 2012 a představoval do té doby nejzásadnější novelu ZRR. Zásadní změny v zákoně se, jak již bylo nastíněno, týkaly spotřebitelského rozhodčího řízení, ostatní změny se zpravidla dají označit spíše za upřesňující.¹⁸⁰ Rozhodčí řízení se tak, díky podstatnému rozlišení vzájemných rozdílů, dalo nově rozdělit na rozhodčí řízení „běžné“ a řízení spotřebitelské, pro které nově zákon stanovil přísnější požadavky, resp. zásady.¹⁸¹ Ustanovení, která byla z pohledu zaměření a cíle této práce touto novelou nejvýznamněji dotčena, budou shrnuta v následujících oddílech.

1.5.2 Oddělení rozhodčí smlouvy od podmínek smlouvy hlavní

Velké změny doznalo od 1. 4. 2012 ustanovení § 3 ZRR, upravující formu a způsob sjednání rozhodčí smlouvy. Zákon tedy v odstavci 3 nově stanovil, že spotřebitelská rozhodčí smlouva „*musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní; jinak je neplatná*“. Důvodová zpráva tuhle změnu odůvodňovala poměrně logicky jako posílení vyjednávací pozice spotřebitele, jenž by měl mít na výběr, zda rozhodčí smlouvu podepíše, či nikoliv, resp. že nepřehlédne rozhodčí doložku, umístěnou v rámci ostatních ustanovení smlouvy či obchodních podmínek.¹⁸² Doktrína se navíc poměrně jasně shodla na tom, že sankcí za porušení tohoto ustanovení je *absolutní* neplatnost rozhodčí smlouvy.¹⁸³

---

¹⁷⁸ Srov. bod 2.1.2 důvodové zprávy k zákonu č. 19/2012 Sb. *Sněmovní tisk 371/0*.

¹⁷⁹ Srov. podkapitulu 1.8.

¹⁸⁰ Bělohlávek, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 15.

¹⁸¹ Juráš, M. Spotřebitelské rozhodčí řízení tři roky po novele. *Právní rozhledy*. 2015, č. 11, s. 398.

¹⁸² Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 19/2012 Sb. *Sněmovní tisk 371/0*.

¹⁸³ Srov. např. Bělohlávek. *Změny v rozhodčím řízení*. s. 16 nebo Lisse, L. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a. s., 2012, s. 149-150.

Kromě povinnosti sjednání rozhodčí smlouvy samostatně přidal zákonodárce v § 3 odst. 4 další požadavek pro spotřebitelské rozhodčí smlouvy, a sice povinnost podnikatele s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí smlouvy poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení důsledků rozhodčí doložky s tím, že náležitým vysvětlením se rozumí vysvětlení všech následků rozhodčí doložky. Přirozeně se nabízí otázka případné sankce za nedodržení shora popsané informační povinnosti podnikatele. Dle autora v tomto případě ob stojí spíše výklad Lisseho¹⁸⁴ či Pokorného,¹⁸⁵ dle kterých je sankcí (absolutní) neplatnost rozhodčí smlouvy, než názor Kyselovské,¹⁸⁶ která naznačuje, že porušení tohoto ustanovení se obejde bez sankce, a i z tohoto důvodu tak lze ustanovení označit za nadbytečné.

1.5.3 Institut „appointing authority“

Poměrně pozitivní ohlas sklidilo výslovné zavedení institutu „*appointing authority*“ přímo do ZRŘ, kde byl nově vyjádřen v § 7 odst. 1, věta druhá. Tento institut předpokládá, že smluvní strany mohou v rozhodčí smlouvě vybrat třetí osobu, která za ně následně vybere rozhodce k rozhodnutí sporu ze smlouvy. Stranám je tedy dle § 7 odst. 1 ZRŘ umožněno zvolit si třetí osobu, která poté vybere rozhodce.

Dle Bělohlávka¹⁸⁷ i Lisseho¹⁸⁸ může touto třetí osobou být jak fyzická, tak právnická osoba, což později potvrdil i NS.¹⁸⁹ Maisner¹⁹⁰ či Bělohlávek¹⁹¹ pak zdůrazňují, že tato třetí osoba musí být na stranách sporu zcela nezávislá. Bělohlávek¹⁹² dále uvedl, že „*Pro posouzení nezávislosti a nestrannosti této třetí*

---

¹⁸⁴ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 156.

¹⁸⁵ Pokorný In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 21.

¹⁸⁶ Kyselovská, T. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské Unie*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 87.

¹⁸⁷ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 377.

¹⁸⁸ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 234.

¹⁸⁹ Srov. usnesení NS ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.

¹⁹⁰ Maisner, M. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 39.

¹⁹¹ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 374-375.

¹⁹² Tamtéž, s. 375.

osoby pověřené určením osob rozhodce (rozhodců) pak musí platit stejná pravidla jako pro nezávislost a nestrannost rozhodců“, což bylo později výslovně aprobováno v usnesení NS ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 101/2015. V tomtéž rozhodnutí NS zdůraznil, že za nezávislá nelze považovat tzv. arbitrážní centra,¹⁹³ jež jsou na konkrétní podnikatele navázána a jsou na nich *de facto* ekonomicky závislá, kdy nezávislost těchto arbitrážních center rovněž zpochybňoval Bělohávek.¹⁹⁴ Posledně zmíněný závěr však byl kolegiem NS podroben kritice, a proto byla pro zveřejnění ve Sbírce schválena pouze právní věta, dle které se použijí stejná kritéria na rozhodce a na *appointing authority*, nikoliv už závěr NS o nedostatku nezávislosti tzv. arbitrážních center.¹⁹⁵

Právní závěr o ekonomické závislosti tzv. arbitrážních center se nevyhnul ani kritice doktríny, kdy Lisse¹⁹⁶ naznačil, že právní názor NS není v souladu se ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012, ani tehdejší judikaturou ÚS.¹⁹⁷ Rovněž Svoboda¹⁹⁸ je toho názoru, že je tento závěr NS příliš paušální a byl nepřímo modifikován další judikaturou,¹⁹⁹ dle které samotná ekonomická provázanost podnikatele s *rozhodcem*, zakládající se na skutečnosti, že rozhodce pro podnikatele rozhoduje větší množství sporů, za které mu náleží odměna, ještě sama o sobě

---

¹⁹³ NS v usnesení sp. zn. 26 Cdo 3662/2014 uvedl, že arbitrážními centry jsou obvykle „*právnícké osoby, které nejsou stálými rozhodčími soudy, jež se zabývají organizováním rozhodčího řízení ad hoc, mají z této činnosti ekonomický prospěch a jako rozhodce jmenují opakovaně osoby, s nimiž mají dlouhodobé vztahy a poskytují jim při jejich rozhodovací činnosti servis. Obvykle jsou přitom navázány na podnikatele (jejich právní zástupce), kteří jim fakticky dávají práci tím, že do svých smluv začleňují rozhodčí doložky, v nichž pověřují rovněž opakovaně tuto právníckou osobu výběrem rozhodce*“.

¹⁹⁴ Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 375-376.

¹⁹⁵ Srov. body 37 a 38 odůvodnění usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2019, č. j. 27 Co 135/2019-296.

¹⁹⁶ Lisse, L. Dohodnutá osoba aneb Rozhodčí doložky arbitrážních center 5 let po novele [online]. *epravo.cz*. 1. 9. 2017. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohodnuta-osoba-aneb-rozhodci-dolozky-arbitraznich-center-5-let-po-novele-106278.html>.

¹⁹⁷ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 1. 2. 2016, sp. zn. II. ÚS 2061/15.

¹⁹⁸ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 41-42.

¹⁹⁹ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

nezakládá ekonomickou závislost rozhodce. Dle Svobody je výkladem těchto závěrů třeba dovodit, že ani tzv. arbitrážní centrum, určené rozhodčí smlouvou jako *appointing authority*, nelze bez dalšího prohlásit za závislé na podnikateli, jelikož se na nezávislost rozhodců a *appointing authority* uplatní stejná pravidla.²⁰⁰

Problémovou se rovněž ukázala skutečnost, že institut *appointing authority* je celosvětově považovaný za zcela standardní institut rozhodčího řízení²⁰¹, a někteří autoři proto měli za to, že zvolení třetí osoby, která poté vybere rozhodce, bylo možno i za předchozího znění ZRŘ, účinného do 31. 3. 2012.²⁰² NS ovšem zaujal opačný názor a v rozsudku ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013, uvedl: „Rozhodčí smlouva, uzavřená do 31. 3. 2012, která pro řešení sporů mezi účastníky určuje jediného rozhodce, jenž bude jmenován předsedou dozorčí rady právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je podle ustanovení § 39 obč. zák. neplatná.“. Třeba dodat, že Svoboda²⁰³ je i v tomto případě toho názoru, že závěry NS se neuplatní vždy, nýbrž je třeba zkoumat konkrétní okolnosti daného případu, zejm. zda lze vzhledem ke konkrétnímu způsobu určení rozhodce učinit závěr o jeho podjatosti, popř. podjatosti osoby, zvolené jako *appointing authority*. Tento názor je ovšem přinejmenším sporný, a to již z toho důvodu, že citovaná pasáž rozhodnutí byla zveřejněna ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek jako právní věta. Dle autora práce se tak tyto závěry uplatní bezvýjimečně. V souladu s judikaturou NS tak lze platně vybrat rozhodce prostřednictvím třetí osoby pouze tehdy, pokud je rozhodčí smlouva sjednána po 31. 3. 2012.²⁰⁴

NS navíc v usnesení ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 1573/2014, své závěry o nemožnosti zvolit *appointing authority* v rozhodčích smlouvách

---

²⁰⁰ Srov. usnesení NS sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.

²⁰¹ Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 374.

²⁰² Srov. Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 232.

²⁰³ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 37.

²⁰⁴ Srov. Čl. II bod 2. zákona č. 19/2012 Sb.: „Platnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle zákona č. 216/1994 Sb., ve znění účinném v době uzavření rozhodčí smlouvy.“.

sjednaných do 31. 3. 2012 ještě rozvedl a upřesnil, že tyto se uplatní i v případě, že má být rozhodce vybrán třetí osobou z rozhodců přímo uvedených v rozhodčí smlouvě. Třeba dodat, že tento právní názor NS se již zdá být přehnaně formalistický a rozporný se zásadou autonomie vůle stran, ale i s dalšími principy rozhodčího řízení. Pokud se smluvní strany dohodly na několika *ad hoc* rozhodčích přímo ve smlouvě, je dle autora práce nutno uzavřít, že požadavek transparentního výběru rozhodce je splněn, a to nehledě na to, že rozhodce má z tohoto transparentního a neměnného seznamu vybrat třetí osoba. Lze tak mít za to, že takový způsob výběru rozhodce je v souladu s § 7 odst. 1 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012, dle kterého měly smluvní strany možnost si ujednat způsob, jak bude rozhodce určen. Rozhodovací praxe NS se tak ve vztahu k institutu *appointing authority*, co se týče znění ZRŘ účinného do 31. 3. 2012, zdá být až zbytečně přísná a formalistická, přesto je v praxi třeba její závěry respektovat.

1.5.4 Aplikace předpisů na ochranu spotřebitele

Pozitivně lze rozhodně hodnotit, že zákonodárce v § 25 odst. 3 větě druhé ZRŘ zakotvil povinnost rozhodce při rozhodování sporu ze spotřebitelské smlouvy aplikovat předpisy stanovené na ochranu spotřebitele. Rozhodování dle zásad spravedlnosti či neaplikování ustanovení na ochranu spotřebitele mělo v nespočtu případů fatální důsledky. Zavedení tohoto institutu lze kvitovat i z důvodu, že dosavadní znění zákona umožňující rozhodování dle zásad spravedlnosti ve spotřebitelských sporech bylo interpretováno jako rozporné s unijním právem.²⁰⁵

Přesto bylo tohle ustanovení i po novele ZRŘ obcházeno. Dělo se tak zejména tehdy, pokud vyhodnocení platnosti určitého ujednání ve spotřebitelské smlouvě, resp. aplikace předpisů na ochranu spotřebitele, vyžadovaly právní posouzení daného rozhodce. Nebylo tak výjimkou, že ve spotřebitelských sporech byly podnikatelům i nadále přisuzována nemravná příslušenství či smluvní pokuty, jelikož nebyla předmětná ujednání rozhodci vyhodnocena jako rozporná s předpisy

---

²⁰⁵ Srov. oddíl 1.2.4.

na ochranu spotřebitele. V takovém případě se sice spotřebitelé mohli bránit návrhem na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. g) ZRŘ,²⁰⁶ ale v případě, že marně uplynula tříměsíční lhůta pro podání tohoto návrhu,²⁰⁷ již byla obrana spotřebitelů značně omezena. V takovém případě přicházel v úvahu pouze návrh na zastavení výkonu rozhodčího nálezu dle § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ, tento návrh však mohl být účinný toliko tehdy, pokud rozhodčí nález neobsahoval poučení o právu podat návrh na jeho zrušení. Dlužno ale dodat, že na tyto situace dopadají závěry aktuální judikatury NS a ÚS, které dovozují, že závažné vady hlavní (úvěrové) smlouvy s dobrými mravy může znamenat neplatnost smlouvy rozhodčí.²⁰⁸

1.5.5 Věcný přezkum rozhodčího nálezu v řízení o jeho zrušení

Pravděpodobně největší rozruch vzbudilo u odborné veřejnosti již výše zmiňované ustanovení § 31 písm. g) ZRŘ. To nově stanovilo, že „*Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem.*“. Není tedy pochyb o tom, že zákonodárce tímto ustanovením připustil soudní přezkum rozhodčího nálezu soudem ve věci samé. Tento přezkum je však velmi omezený pouze co do posouzení, zda bylo ve sporu ze spotřebitelské smlouvy rozhodováno v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem.²⁰⁹

Uzákonění předmětného ustanovení sklidilo poměrně velkou vlnu kritiky. Ta mířila předně na to, že věcný přezkum rozhodčího nálezu nejenže bere

---

²⁰⁶ Srov. oddíl 1.5.6

²⁰⁷ Srov. § 32 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²⁰⁸ Srov. podkapitulu 1.7.

²⁰⁹ Lisse, L. Věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem a přezkum platnosti rozhodčí doložky v aktuální judikatuře [online]. *epravo.cz*. 30. 12. 2014. [cit. 4. 4. 2020].

<https://www.epravo.cz/top/clanky/vecny-prezkum-rozhodciho-nalezu-soudem-a-prezkum-platnosti-rozhodci-dolozky-v-aktualni-judikature-96294.html>.

rozhodčímu řízení jeho hlavní výhody,²¹⁰ ale je taktéž v rozporu s jeho základními principy.²¹¹ Obdobně se ostatně dříve vyjádřil i NS, když necelé tři roky před nabytím účinnosti novely uvedl: „*měl-li by soud v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat jeho věcnou správnost, pozbyla by smyslu právní úprava rozhodčího řízení*“.²¹² Janoušek²¹³ podotýká, že postup zákonodárce nebyl ani v souladu se záměry práva Evropské unie, které je naopak nakloněné k alternativnímu řešení spotřebitelských sporů.²¹⁴ Velká část kritiky²¹⁵ pak mířila k tomu, že spotřebitelské rozhodčí řízení již od 1. 4. 2012 *de facto* nebylo řízením jednoinstančním, čímž ztratilo jednu ze svých hlavních výhod.

Třeba dodat, že předmětné ustanovení rovněž otevřelo dveře do té doby nepřipustnému věcnému přezkumu rozhodčího nálezu i v exekučním řízení. Ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ZŘŘ totiž nově stanovilo, že pokud byl rozhodčí nález vydán v rozporu s předpisy na ochranu spotřebitele a zároveň neobsahoval poučení o právu podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudu, bude výkon rozhodčího nálezu na návrh povinného spotřebitele zastaven. Je ovšem zřetelné, že existuje jednoduché řešení, jak věcný přezkum v exekučním řízení nepřipustit, a sice poučit spotřebitele o jeho právu na podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Dlužno dodat, že důvodová zpráva se k nastíněné možnosti věcného přezkumu v exekučním řízení výslovně nevyjadřuje, když odůvodňuje toliko

---

²¹⁰ Janoušek, M. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 224-225.

²¹¹ Kyselovská. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské Unie*, s. 98.

²¹² Rozsudek NS ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007.

²¹³ Janoušek. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 225.

²¹⁴ Srov. směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/11/EU ze dne 21. 5. 2013 o alternativním řešení spotřebitelských sporů.

²¹⁵ Srov. Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 574-575, Kyselovská. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské Unie*, s. 98, Janoušek. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 225, nebo Vlastník, J. K (ne)povinnosti rozhodců respektovat poučovací povinnost podle § 118a občanského soudního řádu a hmotné právo. In: *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*, s. 45-47.

možnost věcného přezkumu v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. I k tomuto ustanovení však důvodová zpráva pouze poněkud vyhýbavě odkazuje na demonstrativní přílohu Směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Druhým dechem přitom důvodová zpráva přiznává, že požadavek na věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem z unijní legislativy nevyplývá.²¹⁶

1.5.6 Postup v řízení o zrušení rozhodčího nálezu

Závěry judikatury Soudního dvora, zejména rozsudku *Mostaza Claro*,²¹⁷ o němž bylo blíže pojednáno výše,²¹⁸ se projeví v novelizovaném § 32. Ten v odst. 1 nově stanovil, že v případě, kdy podal návrh na zrušení rozhodčího nálezu spotřebitel, soud posoudí z úřední povinnosti, zda nejsou dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu z důvodů dle § 31 písm. a) až d) nebo h) ZRR.²¹⁹

Ustanovení § 32 odst. 3 pak ukládá soudu z úřední povinnosti přezkoumat, zda nejsou dány důvody pro odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu, pokud návrh na jeho zrušení podá spotřebitel. Zákon sice nezavedl žádné speciální důvody odkladu vykonatelnosti při návrhu spotřebitele, přesto však přináší další důležitý prvek ochrany spotřebitele. Ten ovšem musí projevit procesní aktivitu alespoň tak, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu sám podá.

Novelizované ustanovení § 32 tak představuje jeden z nejpodstatnějších prvků ochrany spotřebitele zavedený novelou, který rovněž částečně narušuje jednu ze základních zásad civilního procesu, a sice zásadu projednací.²²⁰ Bělohlávek²²¹

²¹⁶ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 19/2012 Sb. *Sněmovní tisk 371/0*.

²¹⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne ve věci C-168/05.

²¹⁸ Srov. oddíl 1.2.2.

²¹⁹ Jedná se o důvody, kdy šlo o nearbitrovatelný spor, rozhodčí smlouva byla neplatná, byla zrušena nebo se na dohodnutou věc nevztahuje, rozhodčí řízení se účastnil rozhodce, který nebyl zmocněn k rozhodování, popř. nebyl způsobilý být rozhodcem, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, nebo rozhodčí smlouva nesplňovala informace dle § 3 odst. 5, popř. byly tyto informace významně nepřesné.

²²⁰ Málek, P. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 255.

²²¹ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 1161-1163.

však připomíná, že i ve spotřebitelských sporech nadále platí, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu musí být podán do tří měsíců od jeho doručení, ač je tato lhůta podstatně prolomena ustanovením § 35, jak bude pojednáno v následujícím oddíle.

Pro řízení o zrušení rozhodčího nálezu je konečně podstatná změna v § 33 ZRŘ. Dle tohoto ustanovení spotřebitel, který se domáhal zrušení rozhodčího nálezu mj. z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy nemusel tuto námitku uplatnit již v rozhodčím řízení před jednáním ve věci samé. Stejně ustanovení ve znění do 31. 3. 2012 naopak jasně stanovilo, že takovou námitku je nutno uplatnit v rozhodčím řízení, a to nejpozději před jednáním ve věci samé, v opačném případě bude návrh bezvýjimečně zamítnut. S odkazem na bližší výklad v oddílu 1.2.5 je ovšem namístě poznamenat, že ustanovení § 33 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012 bylo českými soudy v situaci, kdy návrh na zrušení rozhodčího nálezu podal spotřebitel, vykládáno eurokonformně tak, že se tohle ustanovení pro spotřebitele *de facto* neaplikuje. Novelizace tohoto ustanovení tedy sice byla pro soulad s evropskou legislativou i judikaturou nutná, výhod novelizovaného ustanovení se však díky extenzivnímu výkladu jeho předešlého znění dostávalo spotřebitelům již před účinností zákona č. 19/2012 Sb.

1.5.7 Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí

Pokud byl výše v souvislosti s novelizací § 32 akcentován vliv rozsudku Soudního dvora ve věci *Mostaza Claro*, pak lze konstatovat, že u neméně důležité novelizovaného § 35 šlo do značné míry o transpozici závěrů rozsudku *Asturcom*²²² do českého právního řádu, jak ostatně uvádí i důvodová zpráva.²²³ Zákonodárce v předmětném ustanovení nově vymezil situace, za kterých je možno úspěšně navrhnout zastavení výkonu rozhodčího nálezu, *bez ohledu na lhůtu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu*, resp. její marné uplynutí.

---

²²² Rozsudek Soudního dvora ve věci C-40/08.

²²³ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 19/2012 Sb. *Sněmovní tisk 371/0*.

Spotřebitelé tak tuto možnost měli při existenci prakticky jakéhokoliv důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu, kdy jedinou výjimku tvořil důvod dle § 31 písm. i) ZRŘ, tedy pokud byly dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení. Pokud jde o důvod dle § 31 písm. g) ZRŘ, tedy, že bylo rozhodnuto v rozporu s předpisy na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem, pak bylo návrh na zastavení výkonu rozhodnutí možné účinně podat pouze tehdy, pokud rozhodčí nález neobsahoval poučení o možnosti podat návrh na jeho zrušení soudem.

Pro účely této práce je tedy zásadní, že v případě, kdy byla rozhodčí smlouva neplatná, mohl spotřebitel, jenž byl účastníkem takového rozhodčího řízení, účinně podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, a to i přesto, že doposud nevykázal absolutně žádnou procesní aktivitu. Málek²²⁴ rovněž konstatuje, že z ustanovení § 35 paradoxně vyplývá, že stejnou možnost má také podnikatel, který je stranou spotřebitelského sporu. Ustanovení totiž nemluví o tom, že by návrh na zastavení výkonu rozhodnutí z těchto důvodů mohl podat pouze spotřebitel.

Rovněž je v souvislosti s novelizací § 35 odst. 1 nutno vzít na vědomí i ustanovení § 35 odst. 2 ZRŘ, ač v něm k žádné změně nedošlo. To stanoví, že *„Je-li podán návrh podle odstavce 1, soud provádějící výkon rozhodčího nálezu řízení o výkon rozhodnutí přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Není-li v této lhůtě návrh podán, pokračuje soud v řízení o výkon rozhodčího nálezu.“* Soudu tedy při podání návrhu na zastavení exekuce dle § 35 odst. 1 (viz výše) nezbývá, než exekuční řízení přerušit²²⁵ a uložit povinnému, aby podal návrh na zrušení předmětného rozhodčího nálezu. Konečné rozhodnutí o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí bude záležet na výroku soudu v paralelně zahájeném řízení o zrušení rozhodčího nálezu.²²⁶

---

²²⁴ Málek, P. In: Olík a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 274.

²²⁵ Přerušování exekučního řízení přitom zásadně není možné – srov. § 254 odst. 2 občanského soudního řádu.

²²⁶ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 643.

Lisse²²⁷ i Bělohlávek²²⁸ zdůrazňují, že daný postup přichází v úvahu jen při podání návrhu na zastavení exekuce ze „zvláštních“ důvodů uvedených v § 35 odst. 1 ZRŘ, nikoliv už pak, pokud by šlo o „obecné“ důvody dle § 268 odst. 1 o. s. ř.²²⁹

Aplikace ustanovení § 35 ZRŘ, ač dává spotřebitelům poměrně velkorysou možnost zastavení výkonu rozhodnutí i přes jejich předchozí procesní pasivitu, se ovšem s dalším judikatorním vývojem ukázala jako problematická. V judikatuře se totiž ustálil názor, že i pokud byl rozhodčí nález vydán ve spotřebitelském sporu, měl by se výkon rozhodnutí pro neplatnost rozhodčí smlouvy zastavit dle obecných důvodů v § 268 odst. 1 o. s. ř., nikoliv tedy dle zvláštních důvodů v § 35 odst. 2 ZRŘ. Novelizované ustanovení se tak stalo prakticky nevyužitelné.²³⁰

1.5.8 Další změny

Zákon č. 19/2012 Sb. zavedl do ZRŘ i další změny, týkající se nejen spotřebitelského rozhodčího řízení. Zákon tak nově obsahoval zvláštní ustanovení o obligatorních náležitostech spotřebitelské rozhodčí smlouvy.²³¹ Byly zvýšeny požadavky na osobu rozhodce, kdy kromě obecné povinnosti bezúhonnosti²³² mohla být rozhodcem ve spotřebitelských sporech pouze osoba zapsaná v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti,²³³ kdy byl tento zápis podmíněn i dalšími nároky na rozhodce, zejména právním vzděláním.²³⁴ Rozhodce měl navíc ve spotřebitelském řízení povinnost oznámit stranám, zda v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu či zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze

---

²²⁷ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 642-643.

²²⁸ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 1200.

²²⁹ Ke vztahu § 35 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení a § 268 odst. 1 občanského soudního řádu blíže viz oddíl 2.2.4.

²³⁰ Blíže viz podkapitolu 2.2.

²³¹ Srov. § 3 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²³² Srov. § 4 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²³³ Srov. § 4 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²³⁴ Srov. § 35b odst. 1 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

stran.²³⁵ Rozsáhlá a dle Bělohlávka²³⁶ i politicky motivovaná diskuze ohledně tzv. arbitrážních center se projevila tak, že zákon stanovil soukromým osobám zákaz používání označení, navozující mylný dojem, že se jedná o stálý rozhodčí soud.²³⁷ Ve sporech ze spotřebitelských smluv pak nebylo nutné ze strany spotřebitele uplatnit námitku nedostatku pravomoci rozhodce, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejpozději při prvním úkonu v rozhodčím řízení.²³⁸ Novelizací byla také upřesněna situace ohledně „jednacích řádů“, na které bylo v rozhodčích smlouvách často odkazováno. Zákon tak po novele umožnil stranám určit pravidla rozhodčího řízení, tato však musela být k rozhodčí smlouvě přiložena, pokud nešlo o řády stálých rozhodčích soudů.²³⁹ Rozhodčí nález ve spotřebitelském řízení musel nově obsahovat odůvodnění a poučení o právu podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudu.²⁴⁰ Důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu ve spotřebitelské věci byla nově také absence, resp. neúplnost či nepřesnost náležitostí rozhodčí smlouvy ve smyslu § 3 odst. 5 ZRŘ.²⁴¹

Dlužno dodat, že zákon č. 19/2012 Sb. ve svých přechodných ustanoveních kromě jiného stanovil, že rozhodčí řízení zahájená před nabytím účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů nebo, že platnost rozhodčí smlouvy se posoudí dle ZRŘ účinného v době jejího uzavření.

1.5.9 Dílčí závěr

ZRŘ tedy s účinností od 1. 4. 2012 prošel žádoucí změnou, která byla potřebná zejména vzhledem k posunu v judikatuře, nedostatečné implementaci unijního práva, ale i stále rostoucí nedůvěře společnosti v rozhodčí řízení. Většinu shora rozebraných změn je tak třeba kvitovat, zejména s ohledem na posílení pozice

---

²³⁵ Srov. § 8 odst. 3 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²³⁶ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 467.

²³⁷ Srov. § 13 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²³⁸ Srov. § 15 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²³⁹ Srov. § 19 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²⁴⁰ Srov. § 25 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

²⁴¹ Srov. § 31 písm. h) zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

spotřebitelů jako slabší smluvní strany. Přesto lze zpětně polemizovat, zda neměl zákonodárce již v roce 2012 zvolit jiný postup. Kyselovská²⁴² měla např. za to, že by lepším řešením bylo nezasahovat do ZRŘ, který je uzpůsobený k řešení obchodních sporů, a vytvořit zvláštní zákon pro spotřebitelské rozhodčí řízení. Tento postup ostatně později zvolili na Slovensku.²⁴³ Jako další řešení se nabízel úplný zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách, zákonodárce ostatně k tomuto kroku přikročil jen o několik let později.²⁴⁴ Jak se ale říká, „po bitvě je každý generál“, a tak lze dle autora „spotřebitelskou“ novelu ZRŘ zákonem č. 19/2012 Sb. hodnotit spíše kladně.

1.6 Ekonomická závislost rozhodce

1.6.1 Obecná východiska

V souvislosti s činností tzv. arbitrážních center, ale i při opakovaném jmenování stejných rozhodců (tzv. *repeat players*²⁴⁵), se rovněž nabízí další důvod neplatnosti rozhodčí smlouvy, a sice ekonomická závislost rozhodce na podnikateli, jenž rozhodce v rozhodčích smlouvách opakovaně jmenuje, kdy tato ekonomická závislost může ústít v podjatost a tím i vyloučení rozhodce. Pokud značná část příjmů rozhodce plyne právě od jednoho subjektu, který mu své spory předkládá, pak lze o možné ekonomické závislosti rozhodce uvažovat, jelikož v takové situaci mezi podnikatelem a rozhodcem *de facto* existuje obchodní vztah.²⁴⁶

Předně je třeba uvést, že ne každý stupeň ekonomické závislosti znamená vyloučení rozhodce z projednávání rozhodování věci. Vyloučení rozhodce je dle § 8 odst. 1 ZRŘ dáno tehdy, pokud je tu důvod pochybovat o jeho *nepodjatosti*. Je tedy zřetelné, že ZRŘ nepracuje s kritériem *ekonomické závislosti*, nýbrž s pojmem

---

²⁴² Kyselovská. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské Unie*, s. 86.

²⁴³ Srov. oddíl 1.8.2.

²⁴⁴ Srov. podkapitulu 1.8.

²⁴⁵ Srov. Ryšavý, L. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 81.

²⁴⁶ Nový. *Nekalá rozhodčí doložka v českém právu*. s. 1798.

podjatosti. Jak uvádí Ryšavý, nezávislost by se dala vnímat jako předstupeň *nestrannosti*,²⁴⁷ přičemž právě objektivní posouzení *nestrannosti* je rozhodující pro učinění závěru o tom, zda je zde důvod pochybovat o *nepodjatosti* rozhodce.

Je proto třeba vyjasnit vztah třech zmíněných pojmů – (ekonomické) nezávislosti, nestrannosti a nepodjatosti. Dle Ryšavého²⁴⁸ je mezi nezávislostí a nestranností rozdíl zejména v tom, že *nezávislost* je objektivně zjiřitelný a doložitelný *vztah* rozhodce k některé ze stran, popř. k předmětu sporu. Rovněž Raban²⁴⁹ spojoval nezávislost s objektivními vztahy rozhodce, které by mohly mít vliv na jeho nestrannost. *Nestrannost* je oproti tomu subjektivní, vnitřní *postoj* rozhodce ke stranám či k předmětu sporu.²⁵⁰ Nedostatečnou nezávislost rozhodce tak lze často vnímat jako okolnost svědčící o možné nedostatečné nestrannosti.²⁵¹ Právě posouzení *nestrannosti* rozhodce přitom Ryšavý označuje za klíčové pro následné posouzení *podjatosti*.²⁵² Jinými slovy, podjatost je objektivním projevem nedostatečné nestrannosti rozhodce, jež dosáhla určitého stupně a intenzity.²⁵³ Také Bělohlávek²⁵⁴ označoval podjatost za nedostatek objektivní nezávislosti nebo též objektivní nestrannosti. Podjatost je stěžejním kritériem procesního charakteru, které zohledňuje nestrannost rozhodce a je důvodem pro jeho vyloučení.²⁵⁵ Pro posuzování podjatosti rozhodce se přiměřeně užití ustanovení o. s. ř.,²⁵⁶ upravující podjatost, resp. vyloučení soudce.²⁵⁷

---

²⁴⁷ Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 55 a 63.

²⁴⁸ Tamtéž, s. 55

²⁴⁹ Raban, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 113.

²⁵⁰ Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 55.

²⁵¹ Tamtéž, s. 55 a Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 402-403.

²⁵² Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 63.

²⁵³ Tamtéž s. 59.

²⁵⁴ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 403.

²⁵⁵ Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 63.

²⁵⁶ Srov. § 30 zákona o rozhodčím řízení.

²⁵⁷ Srov. § 14 a násl. občanského soudního řádu.

Pokud shrneme výše uvedené, dojdeme k závěru, že *ekonomická závislost* rozhodce na jedné ze stran sporu může ústit v nedostatečnou nestrannost, a tedy i podjatost takového rozhodce, přičemž podjatý rozhodce je z projednávání a rozhodnutí věci vyloučen. Stupeň a intenzitu ekonomické závislosti rozhodce na straně sporu je proto třeba zkoumat případ od případu. Ryšavý²⁵⁸ či Bělohlávek²⁵⁹ přitom dovozují, že již časté opakované jmenování stejného rozhodce jedním subjektem může postupně přerůst v ekonomickou závislost takové intenzity, kdy lze důvodně pochybovat o nepodjatosti takového rozhodce.

1.6.2 Rozkolísaná judikatura NS

Ještě, než došlo k výraznějšímu posunu v rozhodovací praxi, zejména s ohledem na transparentní výběr rozhodce, se k ekonomické závislosti rozhodce z důvodu, že byl opakovaně jmenován v rozhodčích doložkách konkrétního subjektu, vyjádřil ÚS. Ten v usnesení ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. III. ÚS 1208/10, uvedl, že námitku podjatosti je třeba posuzovat s ohledem na konkrétní skutečnosti daného případu, které by měly předznamenávat právě stav ekonomické závislosti, resp. podjatosti. Tento závěr naopak nelze učinit pouze na základě toho, že jsou rozhodci jmenování opakovaně a jejich funkce je úplatná. Tento názor kvitovali Černý s Havlíčkem,²⁶⁰ kteří uvedli, že pokud by ÚS dospěl k opačnému závěru, dala by se analogicky dovozovat taktéž podjatost *soudců* ve sporech, kdy je stranou sporu stát či jeho organizační složka, jelikož jsou soudci *de facto* ekonomicky závislí na svých platech, které jim poskytuje právě stát.

Ohledně přiměřeného použití ustanovení o. s. ř. a okolnostech, dle nichž lze shledat rozhodce za ekonomicky závislého, resp. podjatého, se NS vyjádřil v rozsudku ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012, jenž byl publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 29/2015 s právní větou: „*Princip*

---

²⁵⁸ Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 134-135.

²⁵⁹ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 416.

²⁶⁰ Černý, F., Havlíček, K. In: Dobiáš, P. a kol. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 21-22.

nezávislého a nestranného rozhodování, jež je určující pro rozhodování soudců, se uplatní i pro rozhodování rozhodců. Běžná profesní spolupráce advokátů nemusí sama o sobě znamenat okolnost, která by vzbuzovala důvodné pochybnosti o případném poměru rozhodce z řad advokátů k jinému advokátovi zastupujícího účastníka rozhodčího řízení. Důvodné pochybnosti o poměru rozhodce z řad advokátů k jinému advokátovi zastupujícího účastníka rozhodčího řízení může vyvolat spolupráce nikoli jednorázová, ale dlouhodobá, mající povahu určité ekonomické závislosti, např. spolupráce ve společné advokátní kanceláři.“. NS tedy v rozhodnutí, o jehož důležitosti svědčí i zveřejnění ve Sbírce, nejen, že potvrdil, že se požadavky na nezávislost a nestrannost soudců uplatní i u rozhodců, ale rovněž nastínil, jaký stupeň ekonomické závislosti může vyvolat takové pochybnosti o podjatosti rozhodce, že bude tento z projednávání a rozhodnutí sporu vyloučen. Proti rozhodnutí NS byla nakonec podána ústavní stížnost, tu však ÚS odmítl jako zjevně neopodstatněnou.²⁶¹

V judikatuře NS se postupně ustálil právní názor, že opakované jmenování daného rozhodce stejným subjektem za úplatu (resp. rozhodčí poplatek) samo o sobě nezakládá ekonomickou závislost rozhodce, jak uvedl NS např. v usnesení ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017. NS v tomto rozhodnutí uvedl, že pokud by byl dovozen opačný závěr, mohla by ve výsledku být účinně vznášena námitka ekonomické závislosti i vůči stálým rozhodčím soudům, které jsou také jmenovány v rozhodčích smlouvách opakovaně a za úplatu. Dle NS může jít o vztah ekonomické závislosti, resp. podjatosti, zpravidla v případech, kdy se jedná o bezprostřední a přímý vztah mezi rozhodcem a stranou sporu, typicky pokud jde o zaměstnanecký, obchodní či jiný obdobný poměr. K obdobným závěrům se pak NS přihlásil i ve své následné rozhodovací praxi.²⁶²

---

²⁶¹ Usnesení ÚS ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. III. ÚS 2193/17.

²⁶² Srov. usnesení NS ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 20 Cdo 5642/2017, usnesení NS ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3324/2017, nebo rozsudek NS sp. zn. 33 Cdo 1034/2018.

1.6.3 Odlišný postoj ÚS

Právní názor, že pouhá opakovanost zápisu rozhodce v rozhodčích smlouvách stejného subjektu ještě sama o sobě ekonomickou závislost, potažmo podjatost rozhodce nezakládá, pak potvrdil i ÚS v usnesení ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18. Ve svém rozhodnutí se výslovně přihlásil k posledně uvedenému usnesení NS,²⁶³ *de facto* zopakoval jeho závěry a opět uvedl, že pro vyslovení ekonomické závislosti je třeba vztah bezprostřední a přímý, nikoliv toliko opakované jmenování rozhodce stejným subjektem.

Od tohoto právního názoru se však odchýlil jiný senát ÚS zhruba o půl roku později. V nálezu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19, ÚS uvedl: *„S přihlédnutím k okolnostem nyní projednávaného případu (jak se podává z ústavní stížnosti, ze sdělení Okresního soudu v Pardubicích vyplývá, že Mgr. J. F. rozhodoval v posledních letech jako rozhodce více než 13.000 spisů, v nichž jako oprávněná vystupovala vedlejší účastnice) lze uvažovat rovněž o podjatosti právě z důvodu opakovaného, a nikoliv zanedbatelného využívání jednoho a téhož rozhodce [...] Ústavní soud si je vědom, že opakované využívání jednoho rozhodce není v praxi ničím neobvyklým, neboť taková osoba zpravidla (a právě proto) disponuje potřebnými znalostmi a zkušenostmi, současně však skutečně nelze vyloučit, že v těchto situacích může vztah mezi rozhodcem a oprávněným subjektem přerůst až v ekonomickou závislost. V každém případě je však nutné vzájemné vztahy rozhodce a účastníků řízení posuzovat detailněji“.*

Předmětné rozhodnutí ÚS vyvolalo poměrně velkou odezvu z řad odborné veřejnosti. Zweifelhofer²⁶⁴ správně poukázal na to, že média závěry citovaného nálezu často interpretovala nesprávně,²⁶⁵ když uváděla, že soudy musí v každém

---

²⁶³ Usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

²⁶⁴ Zweifelhofer, M. Musí soudy zkoumat závislost rozhodce na úvěrových firmách? A pokud ano, tak kdy? [online]. *Česká justice*. 16. 11. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/blog/musi-soudy-zkoumat-zavislost-rozhodce-uverovych-firmach-pokud-ano/>.

²⁶⁵ Srov. např. Soudy musí posuzovat, zda je rozhodce v exekučních sporech ekonomicky nezávislý [online]. *Novinky.cz*. 3. 9. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/soudy->

případě zkoumat, zda nerozhodoval ekonomicky závislý rozhodce. ÚS zde ovšem vycházel z konkrétních okolností případu, tedy zejména ze skutečnosti, že daný rozhodce rozhodl pro stranu sporu v předchozích letech přes 13.000 případů, a dále, že obecný soud se ekonomickou závislostí takového rozhodce odmítl zabývat. Lze proto souhlasit s Lissem, že „*Precedenční charakter (čl. 89 odst. 2 ústavy České republiky) nálezu [...] se nicméně uplatní pouze v situacích skutkově shodných, podobných nebo alespoň v podstatných znacích srovnatelných s tou, k jaké byl na jejím základě normativní právní závěr přijat. V daném případě rozhodoval rozhodce 13.000 případů a pouze v relaci k matematicky afinitnímu počtu případů tak závěry ÚS platí, resp. mají precedenční účinek.*“²⁶⁶

ÚS také zdůraznil, že nijak nepředjímá, zda je daný rozhodce ekonomicky závislým, nýbrž pouze uvedl, že se obecné soudy námitkou ekonomické závislosti musí v tomto konkrétním případě zabývat. Každopádně i přesto, že z nálezu nevyplývá, že by měly soudy v každém případě zkoumat ekonomickou závislost rozhodce, nebo, že rozhodce, který rozhodne pro stejný subjekt větší počet sporů, je automaticky podjatý, tohle rozhodnutí „vrací do hry“ možnost podjatosti rozhodce pro jeho ekonomickou závislost z důvodu jeho opakovaného jmenování v rozhodčích smlouvách jednoho subjektu. Dle ÚS je tedy třeba případy, kdy rozhodce rozhoduje pro daný subjekt velké množství sporů, zkoumat blíže, jelikož mohou přerůst až v ekonomickou závislost a podjatost rozhodce.

Závěr ÚS koresponduje s právním názorem Ryšavého,²⁶⁷ na jehož dílo bylo v odůvodnění odkázáno. Právě Ryšavý naznačil, že opakované jmenování stejného rozhodce může zakládat jeho ekonomickou závislost, resp. podjatost, je však třeba

---

[musi-posuzovat-zda-je-rozhodce-v-exekucnich-sporech-ekonomicky-nezavisly-40295210](https://advokatnidenik.cz/2019/09/03/us-soudy-musi-zkoumat-zavislost-rozhodce-na-uverovych-firmach/) nebo ÚS: Soudy musí zkoumat závislost rozhodce na úvěrových firmách [online]. *Advokátní deník*. 3. 9. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://advokatnidenik.cz/2019/09/03/us-soudy-musi-zkoumat-zavislost-rozhodce-na-uverovych-firmach/>.

²⁶⁶ Lisse, L. Ekonomická závislost rozhodce z důvodu opakovaného ustavování do funkce [online]. *epravo.cz*. 21. 10. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/ekonomicka-zavislost-rozhodce-z-duvodu-opakovaneho-ustavovani-do-funkce-110076.html>

²⁶⁷ Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 135.

zkoumat okolnosti konkrétního případu, jelikož rozhodce může být takto opakovaně jmenován taktéž např. z důvodu jeho zkušeností či kvalit. Otázkou pak zůstává, zda je třeba možnou podjatost rozhodce v těchto případech zkoumat z úřední povinnosti, nebo pouze na návrh účastníka. Dá se tedy opět očekávat, že na tuto, ale i na další otázky, nám pravděpodobně odpoví další vývoj judikatury.

1.6.4 Dílčí závěr

I přes závěry shora rozebraného nálezu ÚS sp. zn. II. ÚS 1851/19 lze mít nejspíš i nadále za to, že pouhé opakované jmenování rozhodce v rozhodčích smlouvách stejného subjektu samo o sobě nezakládá jeho ekonomickou závislost, resp. ji nezakládá v dostatečné intenzitě, aby tato skutečnost stačila pro takové pochybnosti o nepodjatosti rozhodce, které způsobují jeho vyloučení ve smyslu § 8 ZRŘ. ÚS však naznačil, že v případech, kdy rozhodce rozhoduje pro tento subjekt velké množství sporů, je třeba se stupněm ekonomické závislosti zabývat a hodnotit ji ve světle okolností konkrétního případu. Dle autora těmito okolnostmi budou zejména skutečnost, kolik rozhodce za svou činnost od tohoto subjektu inkasoval, či samotný obsah konkrétních rozhodčích nálezů. Není tak vyloučeno, že soudy v konkrétních případech dovedí, že opakovanost zápisu daného rozhodce v rozhodčích smlouvách stejného subjektu dosáhla ve světle dalších okolností takové meze, že je tu důvod pochybovat o nepodjatosti rozhodce a tento je tak dle § 8 ZRŘ vyloučen.

Pokud jde o názor autora práce, přiklání se ke spíše menšinovému názoru, že opakovanost zápisu ekonomickou závislost rozhodce založit může, mělo by ovšem jít o výjimečné situace. Pokud rozhodce vydává pro jeden subjekt až tisíce rozhodčích nálezů ročně, za což inkasuje miliony korun, nelze uzavřít, že by tu nebyla pochybnost o jeho nepodjatosti.²⁶⁸ V takové situaci se naopak lze domnívat, že takový rozhodce bude velmi pravděpodobně rozhodovat tendenčně ve prospěch takového subjektu, jednak již z důvodu jejich faktické obchodní spolupráce, a dále také např. kvůli obavě, že by daným subjektem přestal být do role rozhodce dále

---

²⁶⁸ Srov. § 8 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

jmenován a přišel by tak o nemalý příjem.²⁶⁹ Přesto ale lze souhlasit s ÚS, že by se měl každý případ hodnotit dle konkrétních okolností a nečinit tak paušální závěry.

1.7 Neplatnost rozhodčí smlouvy pro rozpor hlavní smlouvy s dobrými mravy

1.7.1 Přelomová rozhodnutí ÚS

Nadpis této podkapitoly může vyvolávat mírný údiv. V doktríně²⁷⁰ i rozhodovací praxi²⁷¹ totiž dlouhá léta nebylo sporu o tom, že neplatnost hlavní smlouvy nemá vliv na neplatnost rozhodčí smlouvy, ledaže se důvod neplatnosti vztahuje i právě na rozhodčí smlouvu. Jak totiž uvádí Svoboda,²⁷² jde o formálně samostatná právní jednání a neplatnost jedné smlouvy tak bez dalšího nemůže znamenat neplatnost druhé. Zejména v posledních letech se však rozvinul v judikatuře NS a ÚS názor, který tuto premisu částečně prolamuje, a sice, že v situaci, kdy tvoří hlavní smlouva se smlouvou rozhodčí jeden *funkční celek*, může mít skutečnost, že je hlavní smlouva v rozporu s dobrými mravy, za následek to, že je z tohoto důvodu neplatná nejen hlavní smlouva, ale i na ni navázaná smlouva rozhodčí.

V této souvislosti je předně třeba zmínit dva nálezy ÚS, vydané v roce 2014, které se k této problematice nepřímou vyjádřily. V nálezu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13, tak ÚS uvedl: *„I přestože je smlouva o rozhodčí doložce smlouvou samostatnou, a je tedy i samostatně posuzována její platnost a účinnost, při posuzování platnosti rozhodčí doložky v projednávané věci především nelze odhlédnout od skutečnosti, že k uzavírání smluv o půjčce a o zajišťovacím převodu vlastnického práva a smlouvy o rozhodčí doložce došlo velmi nestandardním způsobem, přičemž vedlejší účastník projevil při uzavírání smluv a návazně*

---

²⁶⁹ Shodně Ryšavý. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*, s. 81.

²⁷⁰ Srov. např. Rozehnalová. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, s. 134-139, nebo Tomsa, M. In: Štenglová, I. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 912.

²⁷¹ Srov. rozsudek NS ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

²⁷² Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 42.

i exekutorského zápisu o přímé vykonatelnosti značnou a neobvyklou aktivitu. Navíc obsah spisu nasvědčuje tomu, že námitkám stěžovatelky o lichevním charakteru předmětných smluv nelze upřít opodstatněnost.“. ÚS se tedy nevyjádřil konkrétně v tom smyslu, že by neplatnost hlavní smlouvy způsobovala neplatnost rozhodčí doložky, nýbrž dané jednání vyhodnotil jako uvedení spotřebitele v omyl. Již zde ovšem naznačil, že i lichevní charakter smlouvy může mít vliv na posouzení platnosti sjednání rozhodčí doložky.

Nedlouho poté vydal ÚS další rozhodnutí, a sice nález ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12, ve kterém se již k tomuto důvodu neplatnosti rozhodčí doložky vyjádřil konkrétněji. ÚS v tomto případě dovedl, že i když je rozhodčí smlouva formálně sjednána bezvadně, pravomoc rozhodce přesto není dána, pokud jsou naplněna kritéria zjevné nespravedlnosti, které ÚS vytyčil zejména v nálezu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11.²⁷³ Z argumentace ÚS se tedy podává, že pokud hlavní (úvěrová) smlouva trpí tak závažnými hmotněprávními deficity, že lze hovořit o „zjevné nespravedlnosti“ (zejména v neprospěch spotřebitele), pak není dána pravomoc rozhodce ve věci rozhodnout. ÚS se v nálezu jasně nevyjádřil, zda je v tomto případě rozhodčí smlouva neplatná jako celek, pouze tedy stanovil, že

---

²⁷³ ÚS v nálezu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11 uvedl: „Ke kritériu zjevné nespravedlnosti, avšak zde již ve vztahu k souzené věci, ÚS uvádí, že považuje za neakceptovatelné, aby se případné soudní ochrany dostávalo subjektům, které evidentně poškozují práva svých klientů. Ustanovení smluv nebo smluvních podmínek, která jsou formulářově předtištěna a neumožňují jednoznačně slabší straně jejich modifikaci, v sobě skýtají možnost vyvolání nepříznivých následků na straně klienta, kdy nebude dotčena pouze jeho sféra právní, ale zejména sféra osobní. Postupy, kdy klientům jsou vnucována smluvní ujednání v podobě zajištění biankosměnkou, smluvní pokutou ve výši 30 % nebo 45 % dlužné částky za prodlení s platbou splátek v řádu jednotek týdnů či smluvní pokutou ve výši pětinasobku dlužné částky za hrubé porušení smlouvy nebo podmínek, je nutno považovat za nepřijatelné a uvedená ujednání označit za neplatná pro jednoznačný rozpor s dobrými mravy. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že klient takového subjektu smlouvu podepsal, a to dokonce ani v situaci, kdy by ve smluvních podmínkách bylo obsaženo ujednání, že klientovi se takto stanovené smluvní pokuty nebo zajištění biankosměnkou nejeví nepřiměřené či odporující dobrým mravům. Běžný klient úvěrové společnosti totiž nemůže v případě krátkodobého úvěru dopředu očekávat, ba ani předpokládat, že celková splacená částka bude několikanásobně převyšovat částku půjčenou. Tento předpoklad nelze ani spravedlivě požadovat.“.

nedostatky úvěrové smlouvy²⁷⁴ znamenají nedostatek pravomoci rozhodce. Tohle rozhodnutí se tak zdá být z pohledu problematiky neplatnosti rozhodčí doložky pro rozpor hlavní smlouvy s dobrými mravy přelomovým. V odůvodněních soudních rozhodnutí, či v argumentaci účastníků řízení, se přitom často lze v této souvislosti setkat spíše s odkazem na zmiňovaný náleží ÚS ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11. V případě posuzovaném v náleží ÚS sp. zn. I. ÚS 199/11 ale nebyla platně sjednána samotná rozhodčí smlouva, a tak se nedostatek pravomoci rozhodce dal dovodit již z tohoto důvodu. Proto lze dle autora za významnější rozhodnutí z pohledu posuzování neplatnosti rozhodčí smlouvy pro neplatnost smlouvy úvěrové označit druhý zmiňovaný náleží ÚS.

1.7.2 Aprobace právního názoru ÚS v judikatuře NS

NS aproboval shora uvedené závěry judikatury ÚS v usnesení ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016. NS se k těmto závěrům výslovně přihlásil a dále uvedl: *„...pro závěr, zda je úvěrová smlouva neplatná (a proto je neplatná rozhodčí smlouva a není dána pravomoc rozhodce) ve smyslu citovaných nálezů Ústavního soudu, je třeba zkoumat, za jakých okolností byla uzavřena, a to za pomoci kritérií judikaturou Nejvyššího soudu vytýčených ve vztahu k smluvní pokutě, úrokům, zajištění pohledávky apod. Současně je nezbytné zohlednit i konkrétní okolnosti, za kterých byla úvěrová smlouva uzavírána.“*. NS tedy nejen, že se ztotožnil s nálezovou judikaturou ÚS v tom, že rozpor úvěrové smlouvy s dobrými mravy může znamenat nedostatek pravomoci rozhodce, rovněž ale výslovně uvedl, že v takové situaci je rozhodčí smlouva neplatná, a také demonstrativně vymezil kritéria, dle kterých je třeba zkoumat soulad úvěrové smlouvy s dobrými mravy.

NS pak tyto závěry blíže rozvedl v usnesení ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017. NS předně uvedl, že i nadále platí, že neplatnost hlavní smlouvy sama o sobě nevyvolává neplatnost rozhodčí smlouvy. Přesto je dle NS třeba

---

²⁷⁴ Smlouva o spotřebitelském úvěru deklarovala úrok v sazbě 79 % p. a., RPSN ve výši 115,32 %, byla zajištěna dvěma biankosměnkami, kumulovanými smluvními pokutami apod.

zkoumat, zda hlavní smlouva a rozhodčí smlouva společně, resp. *ve svém celku* (obsahovém i procedurálním) nekolidují s dobrými mravy či s principy ochrany spotřebitele. Proto je třeba blíže zkoumat konkrétní ujednání spotřebitelských smluv, a to i ta, která mají sankční povahu. NS rovněž neshledal úvěrovou smlouvu spolu s rozhodčí smlouvou za neplatné pouze z toho důvodu, že rozhodce přiznal podnikateli rozhodčím nálezem plnění, jenž není v souladu s dobrými mravy.

Na závěr, že pouhá skutečnost, že rozhodce přiznal straně sporu plnění, které je v rozporu s dobrými mravy, NS za pomoci argumentu *a maiori ad minus* navázal v usnesení ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018. NS dovedil, že pokud plnění, které rozhodce spotřebiteli ukládá, *nelze* posoudit jako povinnost, která je ve zjevném rozporu s dobrými mravy, pak nelze úvěrovou smlouvu spolu s rozhodčí smlouvou posoudit jako rozporné s dobrými mravy *jako celek*, a tedy neplatné. Nutno dodat, že tento výklad NS se zdá být poněkud sporný. Zejména je tomu tak z důvodu, že závěr o neplatnosti úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy, resp. jejich rozporu s dobrými mravy, dle NS *de facto* nezáleží na obsahu těchto smluv, resp. okolnostech jejich sjednání, ale do značné míry spíše na výsledku rozhodčího řízení a obsahu rozhodčího nálezu. Lze tedy spekulovat, zda je možno na totožnou úvěrovou smlouvu s na ni navázanou smlouvou rozhodčí nahlížet jako na *platné* v případě, kdy rozhodcem přisouzení plnění *není* ve zjevném rozporu s dobrými mravy, a naopak jako na *neplatné* v případě, že se prokáže opak. Přesto je nutno konstatovat, že z předmětného rozhodnutí NS tento závěr plyne.

Na tomto místě tedy lze uzavřít, že z judikatury, rozebrané v tomto oddílu, ke které se NS přihlásil i v následné rozhodovací praxi,²⁷⁵ plyne, že neplatnost hlavní smlouvy *sama o sobě* neplatnost rozhodčí smlouvy nezakládá. Za určitých okolností však lze tyto smlouvy *jako celek* prohlásit na rozporné s dobrými mravy, a tedy neplatné dle § 39 obč. zák, resp. § 580 NOZ.

---

²⁷⁵ Srov. např. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 3324/2017 nebo usnesení NS ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018.

1.7.3 Vymezení konkrétních kritérií

Rozhodovací praxe se tak ustálila v tom, že pro zásadní vady hlavní smlouvy je možné prohlásit za rozpornou s dobrými mravy nejen smlouvu hlavní, ale i na ni navazující smlouvu rozhodčí. Bylo tak na dalších rozhodnutích, aby konkrétněji vymezila skutečnosti, které je při posuzování souladu těchto smluv *jako celku* s dobrými mravy vzít v potaz, ale také, jaké intenzity musí rozpor s dobrými mravy dosahovat, aby bylo možné obě smlouvy jako celek označit za absolutně neplatné.

Dá se tedy kvitovat snaha o upřesnění kritérií, na základě kterých by měl být soulad úvěrových smluv a rozhodčích smluv s dobrými mravy posuzován. NS se o to pokusil v usnesení ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018, kdy uvedl, že je třeba se zabývat zejména: „*mírou a zjevností rozporu rozhodce přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu dlužníka (i s ohledem na výši smluvní pokuty, na smluvní úrok z poskytnuté částky) [...]; možným zneužitím finanční tísně spotřebitele ; mírou indicií, které podporují závěr o ekonomické provázanosti rozhodce s oprávněným ; způsobem ustanovení rozhodce, ²⁷⁶ mírou a odůvodněností pasivity povinného – spotřebitele, ²⁷⁷ který své námitky ve vztahu ke způsobu určení rozhodce, jakož i hmotněprávní výhrady k plnění, které bylo v rozhodčím řízení přiznáno, nevnesl již při podpisu rozhodčí smlouvy, případně v rozhodčím řízení či v rámci žaloby podle ustanovení § 31 z. r. ř.“.*

NS tak v citovaném rozhodnutí demonstroval určité aspekty, na základě jejichž hodnocení je možno dospět k závěru o rozporu úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy *jako celku* s dobrými mravy. NS rovněž v odůvodnění zopakoval již dříve judikovaný právní názor, že pro posouzení rozhodčí smlouvy jako neplatné

²⁷⁶ Dle Svobody v případě způsobu ustanovení rozhodce bude hrát roli zejména skutečnost, zda byl rozhodce sjednán s pomocí formulářové rozhodčí smlouvy, či nikoliv. Blíže Svoboda. *Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů*, s. 12-13.

²⁷⁷ Z citované části odůvodnění vyplývá, že poslední „aspekt“, který NS pro posuzování souladu smluv s dobrými mravy vytyčil, se bude posuzovat zejména v exekučním řízení, méně pak např. při posuzování důvodnosti žaloby na zrušení rozhodčího nálezu. K posuzování úvěrové a rozhodčí smlouvy jako celku s dobrými mravy v exekučním řízení srov. oddíl 2.4.4.

nepostačí pouze skutečnost, že rozhodčím nálezem bylo podnikateli přiznáno plnění, jež je v rozporu s dobrými mravy, nýbrž je třeba existence dalších podstatných skutečností. Obdobný závěr se ustálil i v následující judikatuře, kdy NS např. uvedl, že samotný závěr o neplatnosti ujednání o úrocích v úvěrové smlouvě se nemůže projevit na posouzení platnosti rozhodčí smlouvy.²⁷⁸

Svoboda²⁷⁹ pak s odkazem na shora uvedenou judikaturu uvedl, že rozhodčí smlouva bude spolu s úvěrovou smlouvou neplatná zejména tehdy, pokud vyjde najevo, že jednání podnikatele lze považovat za *účelový obchodní konstrukt*, mající za cíl poškodit spotřebitele. Půjde tak o situace, kdy tyto smlouvy mají ve spojení s rozhodčím řízením a vydáním rozhodčího nálezu pro spotřebitele zásadní dopad nejen v rovině hmotněprávní, ale také procesněprávní, tedy ve smyslu spravedlivého projednání věci před nezávislým orgánem. V takovém případě by se proto dalo uvažovat o tom, že obě smlouvy byly sjednány v rozporu s dobrými mravy a jsou tak absolutně neplatné.

1.7.4 Neplatnost rozhodčí smlouvy pro neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele

Minulý rok došlo ohledně posuzování souladu úvěrové smlouvy spolu s rozhodčí smlouvou s dobrými mravy k významnému judikatornímu posunu. ÚS ve své aktuální judikatuře spojil otázku posuzování souladu těchto smluv s dobrými mravy s povinností poskytovatele spotřebitelského úvěru posoudit schopnost spotřebitele úvěr splatit, tedy prověřit tzv. úvěruschopnost spotřebitele. Tato povinnost byla v českém právním řádu výslovně zakotvena od 1. 1. 2011, kdy vstoupil v účinnost zákon o spotřebitelském úvěru.²⁸⁰ Jak však upozorňují Wachtlová se Slaninou,²⁸¹

---

²⁷⁸ Rozsudek NS sp. zn. 33 Cdo 1034/2018.

²⁷⁹ Svoboda, K. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*. 2019, č. 7-8, s. 221-224.

²⁸⁰ Srov. § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 24. 2. 2013.

²⁸¹ Wachtlová, L., Slanina, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 104.

za porušení této zákonné povinnosti ze strany poskytovatele spotřebitelského úvěru přicházela zpočátku v úvahu pouze veřejnoprávní sankce ve formě pokuty za správní delikt.²⁸² Soukromoprávní sankce pak stanovena nebyla, vyjma případné odpovědnosti za škodu dle obč. zák.²⁸³ To změnil až zákon č. 43/2013 Sb.,²⁸⁴ kterým byl zákon o spotřebitelském úvěru s účinností od 25. 2. 2013 novelizován a jenž výslovně zakotvil, že v případě neposouzení úvěruschopnosti je spotřebitelská úvěrová smlouva neplatná.²⁸⁵

Dne 1. 12. 2016 pak vstoupil v účinnost nový zákon o spotřebitelském úvěru.²⁸⁶ Ten obdobnou úpravu ohledně povinnosti posouzení úvěruschopnosti obsahuje v ustanovení § 86. Protože ovšem ve stejný den vstoupila v účinnost rovněž novela ZŘŘ²⁸⁷, dle které již nelze platně sjednat spotřebitelskou rozhodčí smlouvu,²⁸⁸ není pro zkoumání vlivu neposouzení úvěruschopnosti na platnost spotřebitelské rozhodčí smlouvy tato úprava rozhodující.²⁸⁹

Před rozbořem judikatury ÚS, která se v otázce vlivu neposouzení úvěruschopnosti na platnost úvěrové i rozhodčí smlouvy ukázala jako klíčová, poukazuje autor rovněž na usnesení NS ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018. NS v tomto rozhodnutí uvedl, že při posuzování, zda jsou úvěrová smlouva a na ni navázaná rozhodčí smlouva jako celek rozporné s dobrými mravy, a proto neplatné, je třeba přihlídnout rovněž k tomu, zda podnikatel při

---

²⁸² Srov. § 20 odst. 2 a 5 zákona o spotřebitelském úvěru (r. 2010).

²⁸³ Srov. § 420 a násl. občanského zákoníku (r. 1964).

²⁸⁴ Zákon č. 43/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů.

²⁸⁵ Srov. § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru (r. 2010).

²⁸⁶ Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁷ Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru.

²⁸⁸ Blíže srov. podkapitolu 1.8.

²⁸⁹ V praxi se však lze setkat i s postupem, kdy je rozhodčí smlouva uzavřena již např. s podáním návrhu (tj. nikoliv uzavřením) na uzavření smlouvy hlavní. Ve výsledku je tak rozhodčí smlouva uzavřena o několik dní či týdnů dříve než smlouva hlavní. Tímto postupem se teoreticky dalo docílit výsledku, že byla spotřebitelská rozhodčí smlouva uzavřena před 1. 12. 2016 a smlouva o spotřebitelském úvěru až 1. 12. 2016 nebo později.

sjednávání úvěrové smlouvy dostal své povinnosti, stanovené ustanovením § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., a dostatečně tak prověřil úvěruschopnost spotřebitele. Tento závěr pak NS potvrdil i ve své navazující judikatuře.²⁹⁰

Na rozhodnutí NS volně navázal ÚS, a sice v nálezu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18. ÚS v něm vycházel z dřívější judikatury NS²⁹¹ v tom, že negativní důsledky neposouzení úvěruschopnosti se nedotýkají pouze konkrétního spotřebitele, ale společnosti jako celku, a to i včetně věřitele. ÚS odkázal i na rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu,²⁹² jenž v souladu s judikaturou Soudního dvora²⁹³ judikoval, že poskytovatel spotřebitelského úvěru se nesmí spokojit pouze s údaji, které mu spotřebitel poskytne, nýbrž musí tyto sám aktivně prověřovat. Důkazní břemeno o tom, že prověření úvěruschopnosti řádně proběhlo, přitom nese poskytovatel spotřebitelského úvěru. ÚS tedy uzavřel, že pokud poskytovatel spotřebitelského úvěru neprokáže, že splnil svoji povinnost prověřit úvěruschopnost spotřebitele, tím spíše, pokud dokonce lze mít za to, že sjednával spotřebitelský úvěr při vědomí, že dlužník svůj úvěr pravděpodobně nebude schopen splácet, mohou být úvěrová smlouva *spolu s na ni navázanou rozhodčí smlouvou* hodnoceny jako rozporné s dobrými mravy, a tedy neplatné. ÚS rovněž v obecné rovině naznačil, že není relevantní, zda byla úvěrová smlouva uzavřena před 25. 2. 2013, kdy byla v zákoně č. 145/2010 Sb. stanovena sankce neplatnosti úvěrové smlouvy při neprověření úvěruschopnosti spotřebitele, či dokonce před 1. 1. 2011, kdy byla povinnost prověřování úvěruschopnosti v tomto zákoně vůbec stanovena. ÚS totiž uvedl: „*Přitom nejde podle Ústavního soudu o žádný zvlášť přísný či dokonce nepřiměřený požadavek; to, zda je reálné splacení dluhu je přece celkem výchozí zásada, kterou by jako obecný princip měly soudy vzít v úvahu bez ohledu na to, zda je v nějakém zákoně výslovně zakotven, anebo nikoli.*“.

---

²⁹⁰ Srov. např. usnesení NS ze dne 11. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3498/2018.

²⁹¹ Rozsudek NS ze dne 25. 7. 2018 sp. zn. 33 Cdo 2178/2018.

²⁹² Rozsudek NSS ze dne 1. 4. 2015 č. j. 1 As 30/2015-39.

²⁹³ Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 12. 2014 ve věci C-449/13.

K těmto závěrům se navíc o několik měsíců později přihlásil i jiný senát ÚS, a sice v nálezu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18. ÚS uvedl, že poskytnutí úvěru je dvoustranný úkon a věřitelé proto musí prověřovat, komu svoje peníze půjčí, tím spíše, že společnosti poskytující spotřebitelský úvěr mají k takovému prověřování množství nástrojů. ÚS trochu ironicky poznamenal, že vzhledem k tomu, že většina poskytovatelů spotřebitelských úvěrů tuto povinnost neplnila, fungovalo poskytování spotřebitelských úvěrů v duchu přísloví „hloupý, kdo dává, hloupější, kdo nebere“. Poskytovatelé úvěrů navíc dle ÚS často postupovali v rozporu s dobrými mravy, jelikož počítali s tím, že se zhojí na základě sankčních ujednání právě díky dlužníkově neschopnosti úvěr splácet.

1.7.5 Povaha neplatnosti úvěrové smlouvy (a navazující rozhodčí smlouvy) při neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele

Zmíněná aktuální judikatura ÚS, a zejména závěry jeho nálezu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18, jež byly aprobovány také v judikatuře NS,²⁹⁴ lze označit za poměrně přelomové, kontroverzní, ale i vyvolávající další otázky, na které bude muset odpovědět další vývoj rozhodovací praxe.

Předně se tak nabízí otázka, zda se v případě neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele jedná o absolutní či relativní neplatnost úvěrové smlouvy (a popř. i na ni navazující rozhodčí smlouvy), resp. zda je soud k této neplatnosti povinen přihlížet i bez návrhu. Již dříve, než došlo ke shora popsanému judikatornímu posunu, se k výkladu tohoto ustanovení vyjádřil Krajský soud v Plzni, jenž v rozsudku ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 64 Co 252/2017, uvedl, že v souladu s § 586 NOZ se spotřebitel této neplatnosti musí dovolat. O absolutní neplatnost by dle Krajského soudu v Plzni šlo pouze tehdy, pokud by za daných okolností byly naplněny znaky § 588 NOZ, tedy, že by šlo rovněž o jednání, které se zjevně příčí dobrým mravům.

---

²⁹⁴ Srov. usnesení NS ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1610/2019 nebo usnesení NS ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1612/2019.

Opačný názor přitom jen o pár měsíců dříve vyjádřil Krajský soud v Ostravě. Ten v rozsudku ze dne 8. 6. 2017, č. j. 8 Co 88/2017-97 dovedl opačný závěr, a sice, že úvěrová smlouva je vzhledem k nesplnění povinnosti prověření úvěruschopnosti absolutně neplatná. Nutno dodat, že v případě tohoto rozhodnutí se smlouva posuzovala v režimu obč. zák., a nikoliv NOZ. Na případ navíc dopadal zákon č. 145/2010 Sb. ve znění účinném do 24. 2. 2013, kdy zákon výslovně neobsahoval sankci neplatnosti úvěrové smlouvy při neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Proti rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě bylo následně podáno dovolání, a k situaci se tak mohl vyjádřit i NS.

NS tak v rozsudku ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 201/2018, který tedy byl vydán již po vydání klíčového nálezu ÚS sp. zn. III. ÚS 4129/18, uvedl: „...i v režimu úpravy ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb. účinné před novelou zákonem č. 43/2013 Sb. má nesplnění povinnosti poskytovatelem úvěru řádně prověřit spotřebitelovu schopnost úvěr splatit důsledky v podobě absolutní neplatnosti takto uzavřené smlouvy“. NS tento závěr opřel o argumentaci, že taková úvěrová smlouva svým účelem odporuje zákonu a jsou proto naplněny podmínky pro posouzení jednání jako absolutně neplatného dle § 39 obč. zák.

NS se tedy vypořádal s povahou neplatnosti v režimu obč. zák., nutno však dodat, že NOZ oproti obč. zák. pro posouzení právního jednání jako absolutně neplatného vyžaduje nejen skutečnost, že jednání odporuje zákonu, ale také zjevné narušení veřejného pořádku, popř. zjevný rozpor s dobrými mravy.²⁹⁵ Pokud jde „pouze“ o právní jednání, jež odporuje zákonu, jedná se o neplatnost relativní.²⁹⁶²⁹⁷ Nabízí se tedy otázka, zda shora zmíněný závěr Krajského soudu v Plzni²⁹⁸ přece jen neobstojí v režimu NOZ, který opustil od zásady absolutní neplatnosti²⁹⁹

---

²⁹⁵ § 588 občanského zákoníku (r. 2012).

²⁹⁶ § 580 odst. 1 ve spojení s § 586 občanského zákoníku (r. 2012).

²⁹⁷ Blíže Handlar. In: Lavický a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*, s. 2083-2085 a 2135-2136.

²⁹⁸ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 64 Co 252/2017.

²⁹⁹ Handlar, Dobrovolná, E. In: Lavický a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*, s. 2078.

a naopak preferuje platnost právního jednání před jeho neplatností.³⁰⁰ Autor má ovšem za to, že správný je opačný závěr, a tedy, že úvěrová smlouva (popř. s na ni navázanou rozhodčí smlouvou) je při neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele absolutně neplatná, i pokud byla sjednána po 31. 12. 2013. Plyne to nepřimo již z odůvodnění nálezu ÚS sp. zn. III. ÚS 4129/18, ve kterém již na věc dopadal NOZ, kdy ÚS uvedl: „*Krajský soud se však v ústavní stížnosti napadeném usnesení tím, zda a jak si vedlejší účastnice posoudila – řečeno slovy judikatury Soudního dvora – úvěruschopnost stěžovatele, dostatečně nezabývá*“.³⁰¹ Lze tedy dovést, že dle ÚS se měl Krajský soud posouzením úvěruschopnosti zabývat *ex officio*, a proto jsou při neposouzení úvěruschopnosti úvěrová smlouva spolu s na ni navázanou rozhodčí smlouvou i v režimu NOZ neplatné *absolutně*.

Tato právní otázka však má i unijní rozměr, jelikož ustanovením § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., resp. ustanovením § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., je do českého právního řádu transponováno ustanovení čl. 8 odst. 1³⁰² Směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru. Článek 23 této směrnice pak stanoví, že „*Členské státy stanoví pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující*“.³⁰³ Proto se za nastolené situace nabízí předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie,³⁰³ což učinil Okresní soud v Ostravě dne 25. 10. 2018.

Soudní dvůr pak dne 5. 3. 2020 vydal rozsudek, kdy ve věci C-679/18 *OPR-Finance s.r.o. proti GK* rozhodl, že vnitrostátní soud má v souladu se články 8 a 23

---

³⁰⁰ Srov. § 574 občanského zákoníku (r. 2012).

³⁰¹ Bod 21 nálezu ÚS ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18.

³⁰² Ustanovení čl. 8 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS: „*Členské státy zajistí, aby před uzavřením úvěrové smlouvy věřitel posoudil úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi. Členské státy, jejichž právní předpisy vyžadují, aby věřitelé posoudili úvěruschopnost spotřebitelů na základě vyhledávání v příslušné databázi, mohou tento požadavek zachovat*“.

³⁰³ Srov. čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru povinnost zkoumat z *úřední povinnosti*, zda poskytovatel úvěru před uzavřením smlouvy dostatečně zkoumal dlužníkovu úvěruschopnost, a to i v případě, že spotřebiteli pro vznesení námitky neplatnosti marně uplynula případná promlčecí či prekluzivní lhůta. Jinými slovy, dle Soudního dvora musí české soudy za pomoci eurokonformního výkladu dojít k závěru, že následkem neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele je *absolutní neplatnost úvěrové smlouvy*. Rozhodnutí Soudního dvora je rovněž v souladu se stanoviskem generální advokátky Juliane Kokott ze dne 14. 11. 2019.³⁰⁴

Je třeba dodat, že Soudní dvůr ve svém rozsudku posuzoval právní úpravu obsaženou v *novém* zákoně o spotřebitelském úvěru, tedy zákoně č. 257/2016 Sb., a nikoliv v zákoně č. 145/2010 Sb., který přichází v úvahu pro případnou neplatnost navazující rozhodčí smlouvy.³⁰⁵ Zákon č. 257/2016 Sb. totiž v předmětném ustanovení § 87 odst. 1 výslovně stanovil sankci ve formě relativní neplatnosti. Je však nutno konstatovat, že unijní úprava zůstala stejná, ať již byla provedena zákonem č. 145/2010 Sb., nebo zákonem č. 257/2016 Sb. Je proto dle autora namístě konstatovat, že závěry Soudního dvora se uplatní i pro posuzování neplatnosti úvěrové smlouvy, která spadá pod režim zákona č. 145/2010 Sb. Za pomoci eurokonformního výkladu je proto třeba dojít k závěru, že pokud poskytovatel úvěru neposoudil úvěruschopnost spotřebitele při sjednávání úvěrové smlouvy, nehledě na to, zda byla tato uzavřena v režimu zákona č. 145/2010 Sb., nebo zákona č. 257/2016 Sb., a rovněž nehledě na to, zda byla uzavřena za doby účinnosti obč. zák., nebo NOZ, je úvěrová smlouva *absolutně neplatná*. V souladu s výše rozebranou judikaturou ÚS je pak absolutně neplatná i rozhodčí smlouva.

Dle autora byl závěr Soudního dvora o absolutní neplatnosti úvěrových smluv při neposouzení úvěruschopnosti dlužníka poměrně očekávaný, a to

---

³⁰⁴ Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott ze dne 14. 11. 2019 ve věcech C-616/18 a C-679/18.

³⁰⁵ Zákon o spotřebitelském úvěru (r. 2016) vstoupil v účinnost dne 1. 12. 2016. Ve stejný den vstoupil v účinnost také zákon č. 258/2016 Sb., kterým byly rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách zakázány.

i s ohledem na dřívější stanovisko generální advokátky. Ohledně platnosti rozhodčích smluv bude mít tohle rozhodnutí zásadní dopad v situaci, kdy byla v období od 1. 1. 2014 do 30. 11. 2016 sjednána smlouva o spotřebitelském úvěru, spolu s na ni navázanou rozhodčí smlouvou. Pokud před podpisem úvěrové smlouvy poskytovatel úvěru dostatečně neproověřil dlužníkovu schopnost úvěr splatit, v souladu se závěry rozsudku Soudního dvora je úvěrová smlouva absolutně neplatná. Dle shora nastíněné vnitrostátní judikatury by tak měla neplatnost úvěrové smlouvy, ke které by soud musel přihlížet *ex officio*, za následek i to, že by byla rovněž neplatná na ni navázaná smlouva rozhodčí a rozhodce by proto neměl pravomoc ve věci rozhodnout.

1.7.6 Dílčí závěr

Na tomto místě je tedy možné učinit dílčí závěr, že soudní praxe zejména v průběhu posledních let dospěla k závěru, že ač neplatnost hlavní smlouvy sama o sobě nezpůsobuje neplatnost smlouvy rozhodčí,³⁰⁶ je třeba obě tyto smlouvy vnímat ve vzájemném kontextu, zda při posuzování konkrétních okolností případu³⁰⁷ nejsou tyto smlouvy jako celek v rozporu s dobrými mravy, resp. s principy a normami chránícími spotřebitele. Typicky tomu pak bude v případech, kdy z provedeného dokazování vyplyne, že hlavní (typicky úvěrová) smlouva a smlouva rozhodčí byly sjednány s účelem poškodit spotřebitele, k čemuž byla rozhodčí smlouva sjednána proto, aby podnikatel získal vyhovující exekuční titul v rozhodčím řízení.

Aktuální nálezová judikatura ÚS,³⁰⁸ jež byla aprobována i v rozhodovací praxi NS,³⁰⁹ pak dovodila, že závěr, že je úvěrová smlouva rozporná s dobrými mravy, a proto je neplatná i rozhodčí smlouva, je namístě také v situaci, kdy poskytovatel spotřebitelského úvěru neprokáže, že řádně posoudil schopnost spotřebitele poskytnutý úvěr splatit, a to pravděpodobně i pokud jde o smlouvy

---

³⁰⁶ Rozsudek NS sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

³⁰⁷ Usnesení NS ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018.

³⁰⁸ Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 4129/18.

³⁰⁹ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 1610/2019 nebo Usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 1612/2019.

sjednané před účinností zákona č. 145/2010 Sb., jímž byla povinnost posuzování úvěruschopnosti v českém právním řádu výslovně zakotvena. NS se již také vyjádřil v tom smyslu, že při nesplnění povinnosti posouzení úvěruschopnosti u úvěrových smluv sjednaných do 31. 12. 2013 je úvěrová smlouva absolutně neplatná.³¹⁰ Že jde o absolutní neplatnost rovněž v režimu NOZ, resp. zákona č. 257/2016 Sb., tedy u smluv sjednaných od 1. 1. 2014, resp. 1. 12. 2016, pak potvrdil Soudní dvůr.³¹¹

Dle autora práce je ovšem namísto položit si otázku, zda judikatura v této otázce nezašla při snaze chránit spotřebitele příliš daleko. Je třeba zmínit, že popsané závěry, týkající se této problematiky, ke kterým česká soudní praxe v posledních letech došla, výrazně přesahují požadavky kladené unijním právem³¹² a judikaturou.³¹³ Dopad závěrů, které učinily vrcholné soudní instance, pak je výrazně širší, než pouze co se týče problematiky rozhodčího řízení. Rozpor úvěrové smlouvy s dobrými mravy, a tedy i to, zda došlo k řádnému posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, totiž musí zkoumat i soudy v běžném civilním řízení, a to i např. při posuzování návrhu na vydání platebního rozkazu, což si lze vzhledem k úpravě vydávání tohoto typu rozhodnutí³¹⁴ představit poměrně těžko. Ještě fatálnější jsou pak dopady těchto rozhodnutí na exekuční řízení, kdy závěry o neplatnosti úvěrové a rozhodčí smlouvy znamenají důvod pro jeho zastavení. Předmětná judikatura NS a ÚS tak dle autora práce připustila nežádaný věcný přezkum rozhodčího nálezu v exekučním řízení, když neplatnost rozhodčí smlouvy, a tedy důvod pro zastavení exekuce, spojuje se závažnými nedostatky smlouvy hlavní. O problematice dopadů na exekuční řízení blíže pojedná oddíl 2.4.4.

---

³¹⁰ Rozsudek NS ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 201/2018.

³¹¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. 3. 2020 ve věci C-679/18.

³¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady o smlouvách o spotřebitelském úvěru.

³¹³ Srov. např. rozsudek Soudního ve věci C-449/13.

³¹⁴ Srov. § 172 a násl. občanského soudního řádu.

1.8 Úplný zákaz spotřebitelských rozhodčích smluv

1.8.1 Novela ZRŘ zákonem č. 258/2016 Sb.

Předchozí kapitoly nastínily nemalé problémy spotřebitelského rozhodčího řízení v České republice. Zákonodárce na ně předně reagoval v roce 2012, kdy byl ZRŘ novelizován a obsahoval tak v určitých otázkách speciální úpravu pro spotřebitelské vztahy.³¹⁵ Jelikož však tyto problémy do určité míry přetrvávaly, rozhodl se zákonodárce v roce 2016 pro daleko razantnější změnu. Do zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, jenž se ve znění původního vládního návrhu neměl ZRŘ vůbec dotýkat, bylo pozměňovacím návrhem rozpočtového výboru (konkrétně poslance Jaroslava Klašky) ze dne 30. 3. 2016 vloženo ustanovení, které sjednání spotřebitelské smlouvy zakazuje.³¹⁶ Zákon v této podobě již legislativním procesem prošel a dne 5. 8. 2016 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů s účinností od 1. 12. 2016.

ZRŘ tak s účinností od 1. 12. 2016 neumožňuje sjednání spotřebitelské rozhodčí smlouvy.³¹⁷ Ač se proto může zdát, že problematika spotřebitelského rozhodčího řízení, resp. spotřebitelských rozhodčích smluv, je již několik let *passé*, opak je pravdou. Předně je tomu tak proto, že zákon č. 258/2016 Sb. v přechodných ustanoveních stanoví, že se platnost rozhodčí smlouvy posuzuje dle ZRŘ ve znění účinném v době jejího uzavření.³¹⁸ V přechodných ustanoveních je rovněž uvedeno, že rozhodčí řízení, jež byla zahájena dle rozhodčích smluv uzavřených před 1. 12. 2016, budou projednána a rozhodnuta dle dosavadních právních

---

³¹⁵ Ke „spotřebitelské“ novele zákona o rozhodčím řízení blíže viz podkapitolu 1.5.

³¹⁶ Čl. VIII bod 1. zákona č. 258/2016 Sb.

³¹⁷ Srov. § 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení: „*Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, kterýchž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).*“.

³¹⁸ Čl. IX bod 1. zákona č. 258/2016 Sb.

předpisů.³¹⁹ Konečně je třeba mít na paměti, že platnost rozhodčích smluv, dle kterých již proběhla rozhodčí řízení, může být i nadále přezkoumávána jednak v rámci posuzování návrhů na zrušení rozhodčích nálezů, ale zejména v rámci exekučních a insolvenčních řízení, jak ostatně pojednají následující kapitoly.

1.8.2 Zahraniční srovnání

Je rozhodně na škodu, že ustanovení o zákazu spotřebitelských rozhodčích smluv nebylo obsaženo již ve vládním návrhu zákona, resp. že tato problematika není vůbec řešena v důvodové zprávě k zákonu č. 258/2016 Sb.³²⁰ V té bohužel o novele ZRŘ nenajdeme jediné slovo, důvodová zpráva k novele ZRŘ tedy neexistuje. Jelikož pak byl zákon přijat bez významnější debaty s odbornou veřejností,³²¹ není zcela průkazné, na základě čeho se zákonodárce rozhodl k takto radikálnímu kroku.

V žádném z právních řádů okolních zemí přitom v době přijetí novely spotřebitelské rozhodčí smlouvy zakázány nebyly a nejsou ani nyní. V Německu tak kupříkladu i nadále lze platně sjednat spotřebitelskou rozhodčí smlouvu s podmínkou, že tato smlouva musí být podepsána vlastnoručně, popř. elektronickou formou. Rozhodčí smlouva musí být rovněž sjednána samostatně, nikoli jako součást ujednání, která se netýkají rozhodčího řízení.³²²

Ještě přísnější podmínky pro sjednávání spotřebitelských rozhodčích smluv najdeme v rakouském právu. Spotřebitelskou rozhodčí smlouvu lze platně sjednat až po vzniku konkrétního sporu,³²³ v terminologii ZRŘ tedy je možné uzavřít pouze

---

³¹⁹ Čl. IX bod 2. zákona č. 258/2016 Sb.

³²⁰ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru. Sněmovní tisk 680/0, část č. 1/4 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=680&CT1=0>.

³²¹ Olík, M., Čáp, M. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. *Právní rádce*. 2016, č. 11, s. 40.

³²² § 1031 odst. 5 něm. *Zivilprozessordnung* (německý civilní soudní řád).

³²³ § 617 odst. 1 rak. *Zivilprozessordnung* (rakouský civilní soudní řád; dále jen „ZPO“).

smlouvu o rozhodci,³²⁴ nikoliv rozhodčí smlouvu.³²⁵ Rakouský civilní soudní řád obsahuje podobné požadavky, jaké byly zmíněny výše u německého práva, a sice samostatné sjednání smlouvy o rozhodci a vlastnoruční podpis spotřebitele.³²⁶ Zákon dále stanovuje informační povinnost podnikatele před sjednáním smlouvy o rozhodci,³²⁷ obdobnou té, která byla obsažena i v ZRŘ.³²⁸ Rakouské právo stanoví povinnost určení místa konání spotřebitelského rozhodčího řízení³²⁹ s tím, že pokud spotřebitel při jejím uzavírání nebo při konání rozhodčího řízení nemá trvalé bydliště, obvyklé bydliště, či místo výkonu zaměstnání ve stejném státě, kde se rozhodčí řízení koná, je pro spotřebitele smlouva o rozhodci závazná pouze v případě, že se jí sám dovolá.³³⁰ Dále jsou upraveny zvláštní možnosti zrušení rozhodčího nálezu, a to v případě, že rozhodce neaplikoval kogentní normy na ochranu spotřebitele,³³¹ spotřebitel nebyl před uzavřením smlouvy o rozhodci řádně poučen,³³² pokud vyjde najevo, že o stejné věci již bylo dříve pravomocně rozhodnuto, nebo pokud vyjdou najevo nové skutečnosti či důkazy, které spotřebitel nemohl použít v původním řízení a mohou změnit výsledek sporu.³³³

Spotřebitelské rozhodčí řízení doznalo podstatných změn v Polsku v roce 2016, kdy byla do tamního civilního soudního řádu³³⁴ implementována směrnice o alternativním řešení spotřebitelských sporů.³³⁵ Spotřebitelské rozhodčí doložky je tedy i dle polského právního řádu možné uzavřít až po vzniku konkrétního sporu,

---

³²⁴ § 2 odst. 3 písm. a) zákona o rozhodčím řízení.

³²⁵ § 2 odst. 3 písm. b) zákona o rozhodčím řízení.

³²⁶ § 617 odst. 2 ZPO.

³²⁷ § 617 odst. 3 ZPO.

³²⁸ Srov. § 3 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

³²⁹ § 617 odst. 4 ZPO.

³³⁰ § 617 odst. 5 ZPO.

³³¹ § 617 odst. 6 bod 1 ZPO.

³³² § 617 odst. 7 ZPO.

³³³ § 617 odst. 6 bod 2 ve spojení s § 530 odst. 1 body 6 a 7 ZPO.

³³⁴ *Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego* (polský civilní soudní řád; dále jen „KPC“).

³³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady o alternativním řešení spotřebitelských sporů.

a to výlučně v písemné formě^{336,337} Rozhodčí smlouva musí taktéž pod sankcí neplatnosti obsahovat úplné vysvětlení všech následků jejího sjednání, s důrazem na to, že pravomocný rozhodčí nález má obdobné účinky jako pravomocné soudní rozhodnutí a je vykonatelný.³³⁸ Polské právo sice výslovně připouští rozhodování dle zásad spravedlnosti i ve spotřebitelských sporech, zákon ovšem zároveň stanoví, že tím spotřebitel nesmí být zbaven ochrany, která mu přinášejí ustanovení na ochranu spotřebitele.³³⁹ Porušení posledně zmíněného pravidla a rozhodnutí v rozporu s předpisy na ochranu spotřebitele je důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu.³⁴⁰ Polský zákon konečně obsahuje také zvláštní úpravu pro výkon rozhodčích nálezů ve spotřebitelských sporech, kdy návrh na výkon rozhodčího nálezu bude odmítnut v případě, že spotřebiteli byla odepřena ochrana, kterou mu zajišťují zákonná ustanovení na ochranu slabší strany.³⁴¹ Polské právo tedy výslovně připouští věcný přezkum rozhodčího nálezu v exekučním řízení, ovšem pouze pokud jde o nedodržení norem na ochranu spotřebitele.

Zcela odlišný přístup, o kterém se mluvilo zejména v roce 2012 i v České republice, zvolili na Slovensku. Tam prostřednictvím zákona č. 335/2014 Z. z., o spotřebiteľskom rozhodcovskom konaní, který nabyl účinnosti 1. 1. 2015, byla zcela oddělena spotřebitelská arbitráž od „běžného“ rozhodčího řízení. Spotřebitelská rozhodčí smlouva tak od r. 2015 nemůže obsahovat jméno konkrétního *ad hoc* rozhodce,³⁴² ani odkazovat na *běžné* rozhodčí soudy. Zákon totiž zavedl institut rozhodčích soudů, které mají povolení rozhodovat

---

³³⁶ Čl. 1164¹ § 1 KPC výslovně zakazuje sjednání spotřebitelských smluv elektronickými či jinými prostředky, umožňujícími zachycení obsahu i osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly (srov. s § 3 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení).

³³⁷ Čl. 1164¹ § 1 KPC.

³³⁸ Čl. 1164¹ § 2 KPC.

³³⁹ Čl. 1194 § 3 KPC.

³⁴⁰ Čl. 1206 § 2 KPC.

³⁴¹ Čl. 1214 § 3 KPC.

³⁴² § 3 odst. 4 zákona č. 335/2014 Z. z., o spotřebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů.

spotřebitelské spory,³⁴³ kdy předmětné povolení vydává Ministerstvo spravedlnosti, jež nad těmito rozhodčími soudy rovněž vykonává kontrolu. Stejně tak i rozhodci, kteří v rámci rozhodčího soudu spotřebitelský spor nakonec rozhodují, musí mít zvláštní oprávnění pro rozhodování spotřebitelských sporů.³⁴⁴ Rozhodčí smlouva pak musí být sjednána samostatně od smlouvy hlavní a spotřebitel musí být před jejím uzavřením o následcích rozhodčí smlouvy poučen.³⁴⁵ Zákon rovněž obsahuje vlastní úpravu spotřebitelského rozhodčího řízení i řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu. Obecný zákon o rozhodčím řízení³⁴⁶ se pak použije pouze tehdy, pokud je na něj výslovně odkazováno^{347, 348}. Spotřebitelům je pak dána nadstandardní ochrana i v rámci exekučního řízení, a to díky novele zákona č. 233/1995 Z. z., exekučný poriadok, účinné od 1. 4. 2017. Exekuční soud tak musí i bez návrhu zkoumat, zda spotřebitelská rozhodčí smlouva a rozhodčí nález splňují podmínky zákona 335/2014 Z. z., a zároveň, zda byl rozhodčí nález vydán oprávněným rozhodcem, v rámci rozhodčího soudu, který měl v rozhodné době povolení rozhodovat spotřebitelské spory.³⁴⁹

Z pohledu autora práce se pak zdá být při shora uvedeném srovnání poměrně praktický právě postup slovenského zákonodárce, ač je také poměrně specifický. Vyčleněním spotřebitelského rozhodčího řízení do zvláštního zákona je zaručeno, že se nebudou v jednom předpise „bít“ zájmy spotřebitelů, kteří by měli být bezesporu jako slabší smluvní strana chráněni, se zájmy podnikatelů, kteří mají v obchodněprávních vztazích naopak zájem zejména na tom, aby byl jejich spor co nejrychleji a za co nejmenší náklady pravomocně vyřešen. Slovenská úprava navíc

---

³⁴³ § 10 zákona o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní.

³⁴⁴ § 4 odst. 1 zákona o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní.

³⁴⁵ § 3 odst. 3 písm. e) zákona o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní.

³⁴⁶ Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁷ § 1 odst. 4 zákona o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní.

³⁴⁸ Pro bližší výklad srov. např. Škrinár, A., Zamožík, J., Gešková, K. *Rozhodcovské konanie a spotřebitelské rozhodcovské konanie v systéme práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.

³⁴⁹ § 53 odst. 3 písm. f) zákona č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov, ve znění pozdějších předpisů.

nejen, že drží krok s právem Evropské unie, která mimosoudní řešení spotřebitelských vztahů i nadále podporuje,³⁵⁰ ale tento postup také napomáhá k odbřemenění soudů, které tak při využití rozhodčího řízení nemusejí řešit v podstatě nesporné a často bagatelní nároky podnikatelů.

1.8.3 Dílčí závěr

I v kontextu shora uvedené komparace s právními úpravami okolních zemí je zřetelné, že postup českého zákonodárce byl skutečně razantní a ojedinělý. Jeho opodstatněnosti příliš nepřidává, že k novele ZRŘ neexistuje důvodová zpráva. Liší se rovněž i ohlasy odborné veřejnosti. Selucká, Uhl, nebo Němec tak kvitují, že již nelze zneužívat rozhodčí řízení jakožto posvěcování nemravných nároků vůči spotřebitelům.³⁵¹ Karfíková³⁵² naopak novelu ZRŘ kritizuje z důvodu, že „pocitiví“ věřitelé již nemohou využít nesporné výhody, jež rozhodčí řízení poskytuje. Konečně je třeba uvést, že uzákonění zákazu sjednání spotřebitelských rozhodčích smluv by mohlo mít pozitivní dopad na podnikatele, využívající rozhodčí řízení v B2B smlouvách. Jak uvádějí Olík s Čápem,³⁵³ čistě obchodní arbitráž by se tímto krokem mohla vymanit z tlaku, který soudy na rozhodčí řízení vytvářejí zejména kvůli jeho zneužívání ve spotřebitelských věcech. Je tedy zřetelné, že původ celého problému byl u nepocitivých podnikatelů, kteří začali spotřebitelské rozhodčí řízení ve velkém zneužívat, což mělo nejednou fatální následky. Proto lze uzavřít, že ač jde velice o razantní a diskutabilní krok, má zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách v České republice opodstatnění.

---

³⁵⁰ Srov. Směrnici Evropského parlamentu a Rady o alternativním řešení spotřebitelských sporů.

³⁵¹ Selucká, M., Uhl, P., Němec, P. In: Léko, K. KONEC POSVĚCOVÁNÍ NEMRAVNOSTÍ [online]. Česká advokátní komora. 19. 12. 2016 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16760>.

³⁵² Karfíková, M. In: Léko. KONEC POSVĚCOVÁNÍ NEMRAVNOSTÍ.

³⁵³ Olík, Čáp. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice, s. 41.

2 Dopady neplatnosti rozhodčích doložek na exekuční a vykonávací řízení

2.1 Přezkum platnosti rozhodčí smlouvy v exekučním řízení

2.1.1 Dosavadní východiska a rozhodovací praxe

Jak již bylo naznačeno v minulé kapitole, výrazný posun v judikatuře ohledně posuzování neplatnosti rozhodčích doložek zejména ve spotřebitelských vztazích měl rovněž zásadní dopady pro exekuční či vykonávací řízení (dále souhrnně jako „exekuční řízení“). Jak uvádí Macková,³⁵⁴ určitý dopad změny náhledu na platnost rozhodčích smluv na exekuční řízení se zdá být zcela logický. Soudní praxe se tak musela s novými judikatorními poznatky vyrovnat i v řízení o exekuci či výkonu (dále souhrnně jako „exekuce“) rozhodčího nálezu, a to zejména tehdy, když bylo takové řízení vedeno na základě neplatné rozhodčí smlouvy.

Je vysoce pravděpodobné, že pokud by byla významným procesualistům před 10 lety položena otázka, zda je možné v exekučním řízení zkoumat platnost rozhodčí smlouvy, odpověď velké části z nich by pravděpodobně zněla, že námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy měl povinný vznést již v nalézacím řízení, a že s odkazem na základní zásady exekučního řízení, do kterého se již nepřenášejí vady nalézacího řízení a mezi nímž a řízením nalézacím je třeba udělat pomyslnou *tlustou čáru*, není již platnost rozhodčí smlouvy v exekučním řízení možno zkoumat. Exekuční řízení totiž slouží toliko k nucené realizaci exekučního titulu, nikoli ke kontrole, zda v nalézacím řízení došlo k formálním či věcným vadám.³⁵⁵

---

³⁵⁴ Macková, A. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie*. 2016, č. 1-2, s. 36.

³⁵⁵ Srov. Macur, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 8-9, 17, 22-23, 60-63.

I dřívější rozhodovací praxe přitom byla jednotná v tom, že platnost rozhodčí smlouvy již skutečně v exekučním řízení přezkoumávat nelze, a to i přesto, že je ustáleným výrazem rozhodovací praxe NS, že exekuční soud při posuzování exekučního návrhu musí zkoumat, zda exekuční titul vydal orgán či subjekt, jenž k tomu měl pravomoc.³⁵⁶ Pokud jde konkrétně o posuzování platnosti rozhodčí smlouvy, NS judikoval, že při *neexistenci* rozhodčí smlouvy neměl rozhodce pravomoc ve věci rozhodnout a exekuční návrh je třeba zamítnout,³⁵⁷ a to i v případě, že účastník řízení tuto skutečnost neuplatnil již v rozhodčím řízení. Jiná situace však dle dřívější judikatury NS nastala, pokud *rozhodčí smlouva sjednána byla, ovšem neplatně*. V takovém případě dle NS rozhodce pravomoc rozhodnout měl, pokud nebyla vznesena námitka dle § 15 odst. 2 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012.³⁵⁸ V případě, že námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy v rozhodčím řízení vznesena nebyla, je pravomoc rozhodce založena a rozhodčí nález pak není dle tohoto náhledu vydán subjektem, jenž k tomu nemá pravomoc.

Judikatura tedy stála na závěrech, že pokud jde o neexistenci rozhodčí smlouvy, exekuci není možné nařídit, případně je nutné ji zastavit. Pokud je ovšem sporována pouze její platnost, měl účastník tuto námitku uplatnit již v rozhodčím řízení, popř. v žalobě na zrušení rozhodčího nálezu. Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí smlouvy tedy dle této soudní praxe byl způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“), a nebyl důvod exekuční návrh zamítnout, popř. exekuci zastavit. Tyto závěry se mohou zdát minimálně sporné již z toho důvodu, že § 15 odst. 2 ZRŘ ve znění do 31. 3. 2012 předpokládal, že při prvním úkonu v rozhodčím řízení je nutné vznést nejen námitku neplatnosti

---

³⁵⁶ Srov. usnesení NS ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98 nebo usnesení NS ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008.

³⁵⁷ Srov. např. usnesení NS ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006, usnesení NS ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, nebo usnesení NS ze dne 24. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1854/2010.

³⁵⁸ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 nebo usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

rozhodčí smlouvy, ale také námitku její neexistence. Přesto soudní praxe tyto námitky důsledně odlišovala, což se ale v posledních letech razantně změnilo.

Než práce na zásadních rozhodnutích vnitrostátních soudních instancí demonstruje posun judikatury v této problematice, je nutno znovu odkázat na rozsudek Soudního dvora ve věci *Asturcom*,³⁵⁹ který měl pro další judikatorní vývoj nemalý význam. Soudní dvůr v rozsudku zejména uvedl, že pokud to vnitrostátní procesní pravidla připouští, je třeba z úřední povinnosti zkoumat zneužívající povahu rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě i v exekučním řízení. Je sice zřetelné, že Soudní dvůr se nezabýval neplatností rozhodčích smluv obecně, nýbrž pouze tehdy, pokud rozhodčí doložka ve spotřebitelské smlouvě představovala tzv. nepřiměřenou, resp. zneužívající klauzuli,³⁶⁰ přesto je namístě jeho závěry zmínit, jelikož měly dopad i pro českou rozhodovací praxi či legislativu.³⁶¹

2.1.2 Přelomová rozhodnutí ÚS

První náznaky změny rozhodovací praxe v tom smyslu, že by bylo i v exekučním řízení možné (resp. nutné) posuzovat platnost rozhodčí smlouvy, paradoxně nevyplývají z rozhodovací praxe obecných soudů, nýbrž z několika rozhodnutí ÚS. Předně je dle autora práce třeba opětovně zmínit nálezy ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, v němž ÚS kromě jiného uvedl: „*Nebude-li rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nebude pak ani výsledek tohoto rozhodování akceptovatelný.*“. ÚS tedy již necelého půl roku po sjednocujícím usnesení NS ohledně neplatnosti rozhodčích doložek, dle kterých měl být rozhodce vybrán ze seznamu třetí osoby, jež není stálým rozhodčím soudem,³⁶² naznačil, že závěr o neplatnosti tohoto typu rozhodčích doložek by mohl mít dopad i na posuzování vykonatelnosti rozhodčího nálezu vydaného na základě netransparentní rozhodčí doložky.

³⁵⁹ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-40/08, blíže viz oddíl 1.2.2.

³⁶⁰ Blíže viz podkapitulu 1.2.

³⁶¹ Srov. § 35 odst. 1 ZRR ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, blíže viz oddíl 1.5.7.

³⁶² Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

Na tento dílčí závěr navázal ÚS zhruba o půl roku později. V nálezu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, uvedl, že obecné soudy se námitkou nedostatku pravomoci rozhodce musejí zabývat i v exekučním řízení. Nutno dodat, že v tomto případě sice šlo v rozhodčí doložce o pouhý odkaz na tzv. arbitrážní centrum, a rozhodce tedy byl zvolen v rozporu se závěry sjednocujícího usnesení NS,³⁶³ roli však hrála i skutečnost, že na základě kriminalistické expertizy Policie České republiky byl podpis povinného na rozhodčí smlouvě padělán. ÚS ovšem naznačil, že je třeba při posuzování pravomoci rozhodce v exekučním řízení brát v potaz obě vyličené skutečnosti, tedy nejen, že rozhodčí smlouva nemusela být vůbec uzavřena (a tedy by fakticky neexistovala), nýbrž i její možnou neplatnost z důvodu netransparentního výběru rozhodce.

Výraznější posun v náhledu na přezkum platnosti rozhodčí smlouvy v exekučním řízení lze konečně zaznamenat v nálezu ÚS ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1624/12, který lze dle autora práce do jisté míry označit za přelomový. ÚS opět uvedl, že pokud spor nerozhodl transparentně vybraný rozhodce, nemůže být akceptovatelný ani výsledek takového rozhodování. V tomto případě rozhodčí doložka neobsahovala přímo určeného rozhodce *ad hoc*, ani konkrétní způsob jeho určení, nýbrž měl rozhodce být vybrán Rozhodčí a správní společností, a.s. ÚS tak uvedl, že pokud povinný namítal rozpor rozhodčí smlouvy se závěry sjednocujícího usnesení NS,³⁶⁴ je postup exekučního soudu, který tuto námitku odmítl jako nepodstatnou, v rozporu judikaturou ÚS, uvedenou v předchozích odstavcích. Jinak řečeno, ÚS v nálezu judikoval, že námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce je námitkou nedostatku pravomoci rozhodce, kterou se exekuční soud musí při nařizování exekuce zabývat. V případě, že exekuční soud zjistí, že rozhodce nebyl vybrán dle transparentních pravidel, je namísto exekuční návrh z tohoto důvodu zamítnout. Jedná se tedy o výrazný posun oproti předchozí rozhodovací praxi obecných soudů, které námitku nedostatku

---

³⁶³ Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

³⁶⁴ Tamtéž.

pravomoci rozhodce přijímaly v exekučním řízení toliko za situace, kdy rozhodčí smlouva vůbec nebyla sjednána, nikoliv už však tehdy, kdy rozhodčí smlouva sjednána byla, ovšem neplatně. Nakonec je třeba dodat, že i přesto, že ÚS posuzoval situaci, kdy se povinný bránil přímo proti nařízení exekuce, lze mít za to, že již z tohoto rozhodnutí lze dovodit, že v případě neplatnosti rozhodčí smlouvy pro netransparentní výběr rozhodce nejen, že by exekuce neměla být nařízena, ale rovněž v případě, kdy nařízena byla, je nutno ji zastavit. K obdobným závěrům, jaké byly dovozeny v předmětném rozhodnutí, následně dospěly ve skutkově obdobných věcech i ostatní senáty ÚS.³⁶⁵

2.1.3 Sjedenující usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia NS

Ze shora uvedeného je zřetelné, že závěry, ke kterým došel ve své judikatuře ÚS, nekorespondovaly s předchozí judikaturou NS. Ten ve své ustálené praxi zastával opačný názor, tedy, že pokud byla rozhodčí smlouva sjednána neplatně a tato neplatnost nebyla namítnuta v rozhodčím řízení, je pravomoc rozhodce dána a jím vydaný nálezn je způsobilým exekučním titulem. Změna právního náhledu na tuto problematiku se zdála být žádoucí i vzhledem k posunu judikatury ve věci neplatnosti rozhodčích doložek, ve kterých nebyl rozhodce určen transparentním způsobem. Vzhledem k popsaným okolnostem tak byl zcela logický postup 20. senátu NS, který za nastíněné situace dospěl při posuzování této právní otázky k opačnému závěru, než byl vyjádřen v dřívější judikatuře NS,³⁶⁶ a jemu přidělenou věc tak v souladu s § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích postoupil velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia NS.

Dne 10. 7. 2013 tak vydal velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia NS usnesení, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, jež bylo zveřejněno ve Sbírce

---

³⁶⁵ Srov. nálezn ÚS ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 3779/11-2, nálezn ÚS ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 174/13 nebo nálezn ÚS ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 562/12-3.

³⁶⁶ Srov. např. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 nebo usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 92/2013 s právní větou: „Byl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stadiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.“.

NS se v předmětném rozhodnutí výslovně odchýlil od vlastních judikatorních závěrů,³⁶⁷ vyslovených v jeho dřívějších rozhodnutích, dle kterých bylo třeba odlišovat neplatné sjednání rozhodčí smlouvy od situace, kdy rozhodčí smlouva vůbec sjednána nebyla. Zároveň však je v odůvodnění uvedeno, že od tohoto právního názoru se NS odklání pouze pro případ, kdy *ad hoc* rozhodce nebyl rozhodčí smlouvou přímo určen a tato pouze odkazovala na „rozhodčí řád“ právnické osoby, jež není stálým rozhodčím soudem. NS dále uvedl, že aplikace § 15 odst. 2 ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012³⁶⁸ již v exekučním řízení není namístě a tohle ustanovení se tedy týká toliko řízení rozhodčího. Podstatné konečně také je, že dle sjednocujícího usnesení je třeba exekuce zastavovat z *úřední povinnosti*,³⁶⁹ což NS později potvrdil i pro podnikatelské vztahy.³⁷⁰

³⁶⁷ Srov. oddíl 2.1.1.

³⁶⁸ Ustanovení § 15 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném do 31. 3. 2012 uvádělo: „Námítka nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé.“.

³⁶⁹ Požadavek zastavování exekucí *ex officio* vyplývá i z tiskové zprávy občanskoprávního a obchodního kolegia NS. Stanovisko OOK – rozhodčí řízení [online]. Nejvyšší soud. 15. 11. 2013. [cit. 4. 4. 2020].

http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyssihosuudu~Stanovisko_OOK_rozhodci_dolozky~?openDocument&lng=CZ.

³⁷⁰ Srov. usnesení NS ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3425/2013.

2.1.4 Aplikace procesních norem na řízení o zastavení exekuce

Rozhodnutí NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012 vyvolalo mezi odbornou společností velké ohlasy a třeba uvést, že ne všechny byly pozitivní. Nebylo tak výjimkou, že se objevovaly názory, dle kterých je zastavování exekucí vedených na základě neplatné rozhodčí doložky v rozporu se zákonem, jelikož neplatnost rozhodčí smlouvy již nemůže mít vliv na exekuční řízení.³⁷¹ Jako problematrická se ukázala skutečnost, že shora citovaná část rozhodnutí byla interpretována jako obecná instrukce soudům k zastavování exekucí vedených na základě rozhodčích doložek s netransparentně vybraným rozhodcem dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Nemalá část odborné veřejnosti si přitom kladla otázku, zda by se exekuce v případě neplatné rozhodčí smlouvy neměla ve spotřebitelských věcech namísto uvedeného ustanovení zastavovat dle § 35 odst. 1 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012.³⁷² Než je ale možné si tuto otázku položit,³⁷³ je nejprve třeba zjistit, zda v případě sjednocujícího usnesení vůbec přicházela v úvahu aplikace ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012, resp. jakým zněním zákona se obecně řídí řízení o zastavení exekuce. NS totiž sice ve sjednocujícím usnesení „instruoval“ obecné soudy k postupu dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., zároveň ovšem dle NS na věc nešlo aplikovat ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012, jelikož ke sjednání rozhodčí doložky i vydání rozhodčího nálezu došlo již před tímto datem.

Je přitom závažnější, že shoda nepanovala ani v tak základní otázce, jako jaké znění zákona měl NS při svém rozhodnutí aplikovat. Problém předně plyne ze skutečnosti, že na tuto situaci „pozapomněl“ zákonodárce, jenž v přechodných

---

³⁷¹ Derka, L. Zastavení exekuce z důvodu tzv. nicotného rozhodčího nálezu. In: *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*, s. 29-30 nebo Fabian, P. Možnost přezkumu nepřiměřenosti rozhodčích doložek ve smyslu směrnice Rady č. 93/13/EHS v rámci řízení o výkonu rozhodčího nálezu v České republice. *Jurisprudence*. 2018, č. 2, s. 27.

³⁷² Srov. oddíl 1.5.7.

³⁷³ Blíže o problematice upřednostňování zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu namísto § 35 odst. 1 písm. b) zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 pojedná podkapitola 2.2.

ustanoveních zákona č. 19/2012 Sb., kterým se s účinností od 1. 4. 2012 novelizoval ZRŘ, upravil zejména to, že se rozhodčí řízení, zahájená před 1. 4. 2012, dokončí podle dosavadních právních předpisů, a že se platnost rozhodčí smlouvy posuzuje dle zákona účinného v době jejího uzavření. Žádné z přechodných ustanovení však neupravuje, jaký zákon se použije pro posuzování návrhu na zastavení exekuce. Jelikož tedy situace není výslovně upravena v zákoně (ač nutno konstatovat, že výslovné zakotvení v přechodných ustanoveních bylo více než žádoucí), je třeba aplikovat zásadu, dle které se procesní předpisy ode dne své účinnosti aplikují i v řízeních, jež byla zahájena před účinností těchto procesních předpisů.^{374 375}

Autor se přiklání k většinovému názoru, který prezentovali např. Mikulcová³⁷⁶ či Zweifelhofer,³⁷⁷ dle nichž NS sice postupoval správně, když neaplikoval ZRŘ ve znění po 31. 3. 2012, rozhodující ovšem není datum sjednání rozhodčí smlouvy či vydání rozhodčího nálezu, kterými se řídil NS, nýbrž datum vydání rozhodnutí odvolacího soudu, jehož věcnou správnost dovolací soud přezkoumával. Vzhledem k logice dovolacího řízení nemůže NS přihlížet k zákonným změnám, které nastaly až po vydání rozhodnutí odvolacího soudu, a to ani pokud jde o změny procesních předpisů. Jinými slovy by nebylo logické zrušit či změnit rozhodnutí odvolacího soudu proto, že rozhodl v rozporu s právní úpravou, která v době jeho rozhodnutí ještě nenabyla účinnosti, v tomto případě dokonce ani platnosti. Vzhledem k tomu, že účelem dovolacího řízení je zejména přezkum správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem,³⁷⁸ nemůže obstát závěr, že by NS měl přihlížet ke změně právní úpravy, ke které došlo od vydání rozhodnutí

---

³⁷⁴ Srov. např. Winterová a kol. *Civilní právo procesní*, s. 48.

³⁷⁵ Srov. např. rozsudek NS ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1556/2004.

³⁷⁶ Mikulcová, L. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 2, s. 52-59.

³⁷⁷ Zweifelhofer, M. Rozhodčí doložky, zákon a sjednocující judikatura [online]. *Česká justice*. 6. 9. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/blog/rozhodci-dolozky-zakon-sjednocijici-judikatura/>.

³⁷⁸ Srov. např. Hamuláková, K. In: Svoboda, K. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 911-913.

odvolacího soudu, a to i tehdy, pokud jde o změnu procesních norem. NS tedy postupoval správně, pokud ke změnám, které do ZRŘ přinesl až zákon č. 19/2012 Sb., nepřihlédl. Nerozhoduje však datum uzavření rozhodčí smlouvy či vydání rozhodčího nálezu, ale datum vydání rozhodnutí odvolacího soudu.

NS přesto svůj právní názor, že je věc třeba posuzovat dle předpisů účinných v době vydání rozhodčího nálezu, potvrdil i v usnesení ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014, či v usnesení ze dne 4. 3. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3396/2014. Posledně citované rozhodnutí navíc obstálo i na ústavněprávní úrovni, kdy ÚS usnesením ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15, ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí jako zjevně neopodstatněnou odmítl. Rovněž v rozsudku ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 33 Cdo 913/2014, NS uvedl, že pokud byl rozhodčí nález vydán před datem 1. 4. 2012, nelze se domáhat zastavení exekuce z důvodů, jež přinesla novela ZRŘ až s účinností právě od tohoto data. S ohledem na sjednocující roli judikatury NS je tedy třeba ustanovení ZRŘ, upravující zastavení exekuce, aplikovat ve znění účinném k datu vydání rozhodčího nálezu, ač o správnosti tohoto závěru lze polemizovat. O vztahu ustanovení § 35 odst. 1 ZRŘ a § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tehdy, kdy přichází v úvahu aplikace ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012, pojedná samostatný oddíl 2.2.4.

Konečně je třeba dodat, že další problém, spojený s novelizací ZRŘ, nastal od 1. 12. 2016.³⁷⁹ Zákodárce totiž spolu s úplným zákazem rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách „vyňal“ ze ZRŘ mj. ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ve znění účinném do 30. 11. 2016, které dávalo spotřebitelům další (zvláštní) důvody pro zastavení exekuce vedené na základě neplatné rozhodčí doložky, vedle obecných důvodů dle § 268 odst. 1 o. s. ř. Vzhledem k tomu, že v přechodných ustanoveních opět nebylo pamatováno na to, která verze ZRŘ se v případě podání návrhu na zastavení exekuce použije, je opět nutno aplikovat výše uvedenou zásadu časové působnosti procesních norem od data jejich účinnosti. To

---

³⁷⁹ Srov. podkapitolu 1.8.

by však znamenalo, že s účinností od 1. 12. 2016 je spotřebitelům dle novelizovaného znění ZRŘ upřena možnost podat návrh na zastavení exekuce dle § 35 odst. 1 ZRŘ. Svoboda přesto dovozuje, že smyslem zákona č. 258/2016 Sb. nebylo oslabení práv spotřebitelů, naopak. Svoboda tak nabízí následující výklad: „Vzhledem k tomuto faktu lze vyložit přechodné ustanovení čl. IX bod 2 zákona č. 258/2016 Sb. (podle něhož rozhodčí řízení zahájená na základě rozhodčích smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů) tak, že „rozhodčím řízením“ je i exekuce, která se vede na základě rozhodčího nálezu vydaného na základě rozhodčí smlouvy nebo doložky sjednané do 30. 11. 2016. Tento výklad lze opřít rovněž o § 1 písm. c) RozŘ, podle něhož řízením ve smyslu tohoto zákona je míněn i „výkon rozhodčích nálezů“³⁸⁰. Svoboda tedy i přes citelný nedostatek přechodných ustanovení zákona č. 258/2016 Sb. dovozuje, že pokud se platnost rozhodčí smlouvy posuzuje dle ZRŘ účinného od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, pak je možné podat návrh na zastavení exekuce nejen z obecných důvodů uvedených v § 268 odst. 1 o. s. ř., ale rovněž ze zvláštních důvodů dle § 35 odst. 1 ZRŘ, ve znění účinném do 30. 11. 2016, a to i přesto, že návrh na zastavení exekuce byl podán až po tomto datu.³⁸¹ Tento právní názor koresponduje s náhledem NS, vyličeným v předešlých odstavcích, na které tak autor odkazuje.

---

³⁸⁰ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 32.

³⁸¹ Většina důvodů pro zastavení výkonu rozhodnutí vyjmenovaných v ustanovení § 35 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 lze podřadit pod „obecné“ důvody v § 268 odst. 1 občanského soudního řádu (blíže srov. podkapitolu 2.2). Povinnému by tak možnost úspěšně se domoci zastavení výkonu rozhodnutí zůstala zachována i při opačném výkladu, než který nabízí Svoboda. Tedy i v případě, že by byl návrh na zastavení výkonu rozhodnutí podán po datu 30. 11. 2016, by se povinní zpravidla mohli domáhat zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu a aplikace § 35 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 by nebyla nutná. Svobodův výklad ovšem hraje roli tehdy, pokud je návrh na zastavení výkonu rozhodnutí po 30. 11. 2016 podán pro důvody, které předpokládá ustanovení § 35 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, ale předmětný důvod nelze podřadit pod § 268 odst. 1 občanského soudního řádu. Půjde zejména o důvod uvedený v § 35 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 31 písm. g) zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, tedy, že rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy

2.1.5 Kdy je možno uplatnit námitku nedostatku pravomoci rozhodce v exekučním řízení

Jak již bylo zmíněno, NS se ve sjednocujícím usnesení výslovně odchýlil od dřívější judikatury, která zakazovala přezkum platnosti rozhodčí smlouvy v exekučním řízení. NS ovšem uvedl, že se od tohoto právního názoru odklání *pouze* pro případ, kdy rozhodčí smlouva neurčila konkrétního rozhodce *ad hoc* a odkazovala na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, jež není stálým rozhodčím soudem. Závěry usnesení NS proto nebylo možno automaticky aplikovat, pokud byl namítán jiný důvod neplatnosti rozhodčí doložky.³⁸²

Tento právní názor NS potvrdil v rozsudku ze dne 31. 10. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2860/2012, kdy uvedl, že pokud není jako důvod neplatnosti rozhodčí smlouvy namítán netransparentní výběr rozhodce, popř. se neprokázala skutečnost, že se na vzniku rozhodčí smlouvy podílel sám rozhodce se záměrem rozporným s dobrými mravy, spočívá obrana strany sporu v podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu a exekuci tak z jiných důvodů zastavit nelze.

Soudní praxe postupně vymezovala určité mantinely, resp. rozlišovala, které důvody namítané neplatnosti rozhodčí doložky jsou tak závažné, že je možno k nim přihlédnout až v exekučním řízení, a u kterých důvodů je taková námitka bezúčelná. V usnesení NS ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3712/2012, se tak NS vyjádřil, že v exekučním řízení *není* možno přezkoumávat, zda rozhodčí smlouva neobsahuje ujednání, které by způsobilo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele.³⁸³ NS mj. uvedl, že z rozsudku Soudního dvora ve věci *Asturcom* se podává, že soudy mají povinnost zkoumat nepřiměřenost spotřebitelské rozhodčí doložky i v exekučním řízení pouze tehdy, „*je-li podle vnitrostátních procesních pravidel možné provést takové posouzení v rámci*

---

stanovenými na ochranu spotřebitele a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudem.

³⁸² Srov. kapitolu 1.

³⁸³ Srov. podkapitolu 1.2.

obdobných řízení na základě vnitrostátního práva“. Dle NS by posuzování rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě z hlediska její přiměřenosti v exekučním řízení fakticky znamenalo nepřipustný věcný přezkum exekučního titulu. Shora uvedený právní názor se ale zdál ve světle vývoje další rozhodovací praxe jako neudržitelný (ač autor nepolemizuje o správnosti nastíněné argumentace), což se i potvrdilo. NS se od tohoto právního názoru odchýlil v usnesení ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, kdy uvedl, že exekuční soud může v řízení o zastavení exekuce přezkoumávat, zda rozhodčí smlouva neobsahuje ujednání, způsobující významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. Pokud tedy spotřebitelská rozhodčí smlouva naplňuje znaky „nepřiměřenosti“ dle § 56 obč. zák., resp. § 1813 NOZ, jde o skutečnost rozhodnou pro zastavení exekuce.

Rozvíjející se judikatura ohledně neplatnosti rozhodčích doložek zejména ve spotřebitelských smlouvách, rozebraná v předešlé kapitole, měla za následek, že byly vymezeny i další důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy, jež mohou znamenat zastavení exekuce. Soudy tak ve své rozhodovací praxi postupně připustily možnost zastavení exekuce např. i pro rozpor úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy jako celku s dobrými mravy,³⁸⁴ ekonomickou závislost, resp. podjatost rozhodce,³⁸⁵ nebo v situaci, kdy měla dle rozhodčí smlouvy, sjednané před 1. 4. 2012, vybrat rozhodce osoba určená jako *appointing authority*.³⁸⁶ Dle autora jako samostatný důvod pro zastavení exekuce zpravidla ob stojí i obsažení rozhodčí doložky v obchodních podmínkách podnikatele, pokud jde o spotřebitelskou smlouvu.³⁸⁷

Ze sjednocujícího usnesení tedy sice vyplývalo, že k zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí smlouvy může dojít pouze tehdy, pokud je namítán netransparentní výběr rozhodce, navazující judikatura ovšem dovodila, že exekuci je třeba zastavit pro *de facto* jakýkoliv důvod neplatnosti rozhodčí smlouvy.

---

³⁸⁴ Srov. např. usnesení NS ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016.

³⁸⁵ Srov. např. náleží ÚS ze dne 16. 8. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19.

³⁸⁶ Srov. např. rozsudek NS ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013.

³⁸⁷ Srov. podkapitolu 1.4.

2.1.6 Dílčí závěr

Rozhodovací praxe se tedy zejména díky sjednocujícímu usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012, ustálila na závěru, že pokud je rozhodčí smlouva neplatná, není dána pravomoc rozhodce ve věci rozhodnout a jím vydaný rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) EŘ. V případě, že byla exekuce na základě takového rozhodčího nálezu nařízena, je třeba ji zastavit dle předpisů účinných v době vydání rozhodčího nálezu, a to i bez návrhu. Sjednocující usnesení ovšem způsobilo i další výkladové potíže, a to zejména pokud jde o povahu rozhodčího nálezu vydaného na základě neplatné rozhodčí doložky, jenž nebyl soudem zrušen, nebo o vztah „zvláštních“ důvodů pro zastavení exekuce dle § 35 odst. 1 ZRŘ a „obecných“ důvodů dle § 268 odst. 1 o. s. ř. O těchto otázkách podrobněji pojednají následující podkapitoly.

2.2 Problémy ohledně aplikace § 268 odst. 1 o. s. ř.

2.2.1 Právní rámec

Již bylo naznačeno, že vlna nesouhlasu z řad odborné veřejnosti se zvedla proti „obecnému pokynu“ NS k zastavování exekucí dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Již před vydáním rozhodnutí NS totiž vstoupila v účinnost novela ZRŘ zákonem č. 19/2012 Sb. Ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 tak umožňovalo spotřebitelům domáhat se zastavení exekuce mj. z důvodu, že předmětný rozhodčí nález byl vydán na základě neplatné spotřebitelské rozhodčí smlouvy, a to bez ohledu na to, že marně uplynula lhůta pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. stanoví: *„Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.“*

Dle § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 platilo: *„I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem,*

může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, bez ohledu na lhůtu stanovenou v § 32 odst. 1,³⁸⁸ podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu³⁸⁹ i tehdy, jestliže jsou důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h)³⁹⁰ nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g)³⁹¹ a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudů“.

Dle § 35 odst. 2 ZRŘ konečně platí, že: *„Je-li podán návrh podle odstavce 1, soud provádějící výkon rozhodčího nálezu řízení o výkon rozhodnutí přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Není-li v této lhůtě návrh podán, pokračuje soud v řízení o výkon rozhodčího nálezu.“*

ZRŘ tak s účinností od 1. 4. 2012 umožňoval spotřebitelům bránit se až v exekučním řízení mj. z důvodu, že je rozhodčí smlouva je neplatná. Zdá se tak na první pohled zřetelné, že účelem zákonodárce bylo za pomoci citovaných ustanovení zajistit, aby se spotřebitelé prostřednictvím ustanovení § 35 ZRŘ mohli proti neplatné rozhodčí smlouvě bránit až v exekučním řízení.

NS přesto instruoval soudy k postupu dle obecného ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., tedy k zastavování exekucí pro neplatnost rozhodčích smluv, jelikož je tu *jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat*. Je pravdou, že

---

³⁸⁸ Ustanovení § 32 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení stanoví tříměsíční lhůtu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu.

³⁸⁹ § 268 odst. 1 občanského soudního řádu.

³⁹⁰ Jedná se o situace, kdy rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, *rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná*, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje, ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému.

³⁹¹ Jedná se o situaci, kdy rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem.

NS v usnesení sp. zn. 31 Cdo 958/2012 shledal, že v posuzovaném případě nebylo možné aplikovat ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012, a tedy zastavit exekuci dle novelizovaného ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ.³⁹² Přesto však bylo rozhodnutí NS od počátku vnímáno jako obecná instrukce k postupu dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. i tehdy, kdy je možné aplikovat ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, a tedy zastavit exekuci pro neplatnost rozhodčí smlouvy dle ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ.

Použití navazujícího ustanovení § 35 odst. 2 ZRŘ, jež stanoví povinnost soudu přerušit exekuční řízení a povinnost povinného podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu, se zdá být taktéž logické, a to zejména z důvodu ochrany věřitele. Dle Mikulcové³⁹³ dokonce mělo tohle ustanovení být aplikováno i přesto, že v případě posuzovaném NS nebylo postupováno dle § 35 odst. 1 ZRŘ, nýbrž dle § 268 odst. 1 o. s. ř. Tento právní názor však zůstal poměrně ojedinělý, kdy dle Svobody,³⁹⁴ Lisseho,³⁹⁵ či Bělohlávka³⁹⁶ lze postupovat dle § 35 odst. 2 ZRŘ toliko tehdy, kdy je exekuce zastavena dle § 35 odst. 1 ZRŘ. Tohle ustanovení se tedy neaplikuje, pokud jde o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 o. s. ř.

2.2.2 Zásadní důsledky upřednostnění zastavení exekuce dle o. s. ř.

Na první pohled by se mohlo zdát, že zde není zásadní rozdíl v tom, zda dojde k zastavení exekuce při neplatnosti rozhodčí doložky dle ZRŘ, nebo dle o. s. ř. Opak je ale pravdou, a to hned z několika důvodů.

Prvním důvodem je zásadní skutečnost, že postup dle § 35 odst. 1 ZRŘ je možný pouze na návrh povinného, oproti tomu dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. může soud zastavit exekuci i bez návrhu.³⁹⁷ Ve výsledku tak upřednostněním

³⁹² Srov. např. rozsudek NS ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 33 Cdo 913/2014.

³⁹³ Mikulcová. *Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci*, s. 52-59.

³⁹⁴ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 23.

³⁹⁵ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, 642-643.

³⁹⁶ Bělohlávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 1206.

³⁹⁷ Srov. § 269 odst. 1 občanského soudního řádu.

zastavení exekuce dle o. s. ř. vzniká situace, kdy povinný nemusí vykonat žádnou aktivitu v rozhodčím řízení, může nechat marně uplynout lhůtu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu a může být rovněž zcela nečinný i v exekučním řízení. Přesto pak soud může *ex officio* zastavit exekuci pro neplatnost rozhodčí smlouvy, jelikož je tu jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat. Mikulcová³⁹⁸ upozorňuje, že takový postup je v rozporu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, s čímž lze rozhodně souhlasit. Rovněž Macková³⁹⁹ se vyjádřila v tom smyslu, že ochrana spotřebitele má své meze a vzhledem k tomu, že ustanovení § 35 ZRŘ ochranu povinného spotřebitele vhodně vyvažuje ochranou oprávněného věřitele, by se mělo postupovat v souladu se záměrem zákonodárce dle této normy. Na druhou stranu se postupem času v praxi ukázalo, že exekuční soudy nemají kapacitu na to, aby z úřední povinnosti přezkoumávali rozhodčí doložky u stovek tisíc sporně vedených exekucí,⁴⁰⁰ a tak ve většině případů bude v zájmu povinného, aby sám podal návrh na zastavení exekuce, a to i v případě postupu dle o. s. ř.

Dalším důvodem je skutečnost, že v případě zastavení exekuce dle o. s. ř. nedochází k postupu, který předpokládá § 35 odst. 2 ZRŘ, a vydaný rozhodčí nález není odklizen formou jeho zrušení. Nastává proto situace, kdy věřitel uplatnil svůj nárok v rozhodčím řízení, ve kterém byl vydán rozhodčí nález v jeho prospěch a následně podal i exekuční návrh. Po určité době vedení exekuce pak soud exekuci zastavil s odkazem na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., přičemž ovšem *rozhodčí nález nebyl zrušen* postupem dle § 31 ZRŘ. O. s. ř. totiž oproti ZRŘ⁴⁰¹ neobsahuje mechanismy, které při zastavení exekuce chrání věřitele proti tomu, aby rozhodčí

---

³⁹⁸ Mikulcová. *Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci*, s. 52-59.

³⁹⁹ Macková. *Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu*, s. 38.

⁴⁰⁰ Srov. např. Hovorka, J. Prověřte 133 tisíc podezřelých exekucí, vyzývá soudy Benešová [online]. *peníze.cz*. 15. 7. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.penize.cz/exekuce/408482-proverte-133-tisic-podezrelych-exekuci-vyzyva-soudy-benesova>.

⁴⁰¹ Srov. § 35 odst. 2 ve spojení s § 31 zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

nález i nadále existoval jako pravomocné rozhodnutí. Tyto mechanismy, obsažené v ZRŘ,⁴⁰² jsou pak důležité zejména proto, aby takový rozhodčí nález nemohl představovat překážku *res iudicata*. Věřitel se tak při zastavení exekuce dle o. s. ř. ocitá ve svízelné situaci. Za dlužníkem pochopitelně i nadále má hmotněprávní pohledávku a svědčí mu rozhodčí nález, který ale nevydala osoba, která k tomu měla pravomoc, a proto nejde o způsobilý exekuční titul. Pokud se však věřitel po zastavení exekuce obrátil se svým nárokem na obecný soud, v mnoha případech se dočkal toho, že řízení o jeho žalobě bylo zastaveno⁴⁰³ pro existenci překážky *res iudicata*.⁴⁰⁴ S většinovým názorem, že rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky představuje překážku věci rozhodnuté, nesouhlasil např. Pařízek,⁴⁰⁵ dle něhož už ze sjednocujícího usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012 plyne, že rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí smlouvy nezakládá překážku *res iudicata*, a to i přesto, že nebyl zrušen soudem.

S problematikou toho, že by nárok věřitele byl zatížen překážkou věci rozhodnuté, úzce souvisí i další možný problém. Po zastavení exekuce totiž dále běží promlčecí lhůta pro uplatnění věřitelova nároku. Věřitelé se tedy zdánlivě dostávali do patové situace, jelikož dle názorů části doktríny i některých soudů nižších instancí nemohli úspěšně uplatnit svoje nároky soudu pro existenci překážky *res iudicata*, a tyto nároky se mezitím promlčely. Postup dle o. s. ř. namísto ZRŘ má přitom, co do otázky promlčení, ještě větší rozměr. ZRŘ totiž obsahuje speciální ustanovení § 16, dle kterého v případě, že je rozhodčí nález zrušen, jsou účinky podání rozhodčí žaloby (z hlediska stavení promlčecích či prekluzivních lhůt) zachovány, pokud strana do 30 dnů ode dne, kdy nabylo rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu právní moci, podá u obecného soudu žalobu

---

⁴⁰² Srov. § 35 odst. 2 ve spojení s § 31 zákona o rozhodčím řízení.

⁴⁰³ Srov. § 104 odst. 1 ve spojení s § 159a odst. 4 občanského soudního řádu.

⁴⁰⁴ Macková. *Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu*, s. 38.

⁴⁰⁵ Pařízek. *Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku*, s. 715-716.

či návrh na pokračování v řízení. Tyto mechanismy se ovšem aplikací § 268 odst. 1 o. s. ř. vůbec nevyužijí a o. s. ř. obdobnou úpravu ani v tomto případě neobsahuje.

Derka⁴⁰⁶ v této souvislosti upozorňoval, že věřiteli *de facto* zbyl v rukách namísto pravomocného rozhodčího nálezu pouze „cár papíru“, který nelze vykonat, přesto však dle postoje některých soudů znamenal překážku věci rozsouzené, tím spíše, že soudy přisvědčovaly i námitkám promlčení. Tato zdánlivě bezvýhodná situace, jak Derka poznamenal, kolidovala s principy právního státu.⁴⁰⁷ Bezpochyby se tak nabízí otázka, co má věřitel v této fázi učinit, aby účinně uplatnil svůj nárok. Nabízí se absurdní varianta, dle které by věřitel mohl podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu vydaného v jeho prospěch,⁴⁰⁸ ani tato možnost ale ve většině případů nepřicházela v úvahu, jelikož věřitelům již zpravidla uplynula tříměsíční lhůta pro podání tohoto návrhu.⁴⁰⁹ Možné východisko nabízela Macková,⁴¹⁰ dle které by se věřitelé měli pokusit domoci zrušení rozhodnutí o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 o. s. ř. za pomoci opravných prostředků.

Je zřetelné, že shora popsané názory stojí na premise, dle které rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky má i přes zastavení exekuce účinky pravomocného soudního rozhodnutí ve smyslu § 28 odst. 2 ZRŘ. Tento právní názor obhajovala velká část odborné veřejnosti⁴¹¹ s tím, že rozhodčí nález

---

⁴⁰⁶ Derka, L. Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt. In: Bělohlávek, Kovářová, Havlíček (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*, s. 67.

⁴⁰⁷ Tamtéž.

⁴⁰⁸ Brachová, L. Běh promlčecí doby v případě neplatně sjednané rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení [online]. *Bulletin advokacie*. 28. 3. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <http://www.bulletin-advokacie.cz/beh-promlceci-doby-v-pripade-neplatne-sjednane-rozhodci-smlouvy-v-insolvencnim-rizeni>.

⁴⁰⁹ Srov. § 32 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

⁴¹⁰ Macková. *Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu*, s. 38.

⁴¹¹ Srov. Mikulcová. *Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci*, s. 52-59 nebo Derka. *Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt*, s. 67-69.

vydaný na základě neplatné rozhodčí smlouvy nelze označit za nicotný právní akt. Názor ohledně toho, že takový rozhodčí nález není tzv. paaktem,⁴¹² se tak zdál být většinovým, jednotným ale zdaleka ne. Postupně se tak začal prosazovat i opačný názor, tedy, že rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky nemůže zakládat žádné právní účinky, a „je rozhodnutím nicotným, tedy nulitním, tzv. paaktem“,⁴¹³ přestože NS v usnesení sp. zn. 31 Cdo 958/2012 žádný z těchto termínů nepoužívá. Názor o nicotnosti takového rozhodčího nálezu přitom částečně koresponduje jednak s komentářovou judikaturou, kdy se Krbek⁴¹⁴ nebo Levý⁴¹⁵ již dříve vyjádřili, že exekuční titul vydaný nepřislušným orgánem je tzv. paaktem, a jednak s dřívější judikaturou NS, kdy byl obdobný právní názor uveden v usnesení ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1923/2011. Je však třeba mít na vědomí, že ve věci posuzované NS rozhodčí doložka nebyla vůbec sjednána. Proto tedy závěry zmíněného rozhodnutí NS nelze bez dalšího aplikovat na případy, kdy byla rozhodčí doložka sjednána neplatně, a to i přes v mezidobí učiněný posun v judikatuře.

2.2.3 Překážka *res iudicata*

Je zřejmé, že názory na povahu rozhodčího nálezu vydaného na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky se lišily. Zásadní je tedy předně skutečnost, zda takový rozhodčí nález vytváří překážku *res iudicata*, či nikoliv. Bylo tak otázkou, jak se k této problematice postaví judikatura vrcholných soudních orgánů, jelikož, jak už

---

⁴¹² Blíže k pojmu „paakt“ např. Gerloch, A. In: Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁴¹³ Muzikář, V., Muzikářová, A. Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení [online]. *Bulletin advokacie*. 7. 7. 2014 [cit. 4. 4. 2020]. <http://www.bulletin-advokacie.cz/prakticke-dusledky-zastaveni-exekuce-pro-neplatnost-rozhodci-dolozky-zejmena-z-pohledu-promlzeni>.

⁴¹⁴ Krbek, P. In: Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2244.

⁴¹⁵ Levý, J. In: Svoboda a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 947-948.

bylo naznačeno, soudy nižších instancí námitkám existence překážky věci rozsouzené zpočátku nejednou přisvědčily.

Na první pohled se z pragmatického hlediska jeví jako „rozumnější“ varianta nahlížet na takto vydaný rozhodčí nález, jako by skutečně nezpůsobil žádné právní účinky a byl nicotný. Odpadl by tedy shora popsáný problém ohledně překážky *res iudicata* a věřiteli by tak svůj nárok mohl uplatnit u obecného soudu. Tento náhled má ovšem z pohledu věřitele i stinnou stránku. Pokud nejsou rozhodčímu nálezu vydanému na základě neplatné rozhodčí doložky přiznány žádné právní účinky, otevírá se prostor pro námitku, že žádné právní účinky nemůže způsobovat ani rozhodčí smlouva samotná, rozhodčí řízení se nemělo vůbec konat, podáním rozhodčí žaloby nedošlo ke stavení promlčecí lhůty,⁴¹⁶ vydáním *nicotného* rozhodčího nálezu pak nedošlo ani k jejímu přerušení.⁴¹⁷ Jinak řečeno by dle takového výkladu dlužníci sice přišli o možnost účinně uplatnit námitku věci rozhodnuté, otevřel by se ale zajímavý argumentační prostor pro uplatnění námitky promlčení.⁴¹⁸ Nabízí se však také „kompromisní“ interpretační možnost, dle které by rozhodčímu nálezu vydanému na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky byly upřeny účinky pravomocného soudního rozhodnutí, a tento by tak nevytvářel překážku věci rozhodnuté, zároveň by ale s klíčovými úkony v rozhodčím či exekučním řízení bylo spojeno stavení, resp. přerušení, promlčecích lhůt.

Přesto, že doktrína ohledně povahy rozhodčího nálezu vydaného na základě neplatné rozhodčí smlouvy, resp. možné existence překážky *res iudicata*, nebyla zajedno, odpověď se dala dovodit již z judikatury existující před vydáním sjednocujícího usnesení NS.⁴¹⁹ ÚS již v usnesení ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 199/13 uvedl: „*Pakliže rozhodčí nález byl vydán mimo pravomoc rozhodce,*

---

⁴¹⁶ Srov. § 403 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 112 občanského zákoníku (r. 1964) a § 648 občanského zákoníku (r. 2012).

⁴¹⁷ § 110 odst. 1 občanského zákoníku (r. 1964), § 640 občanského zákoníku (r. 2012).

⁴¹⁸ K problematice běhu promlčecích lhůt při neplatnosti rozhodčí smlouvy blíže viz podkapitolu 2.3.

⁴¹⁹ Usnesení NS ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

překážku rozsouzené věci, jak se domnívá stěžovatelka, samozřejmě nezakládá.“. Z pohledu autora práce se ovšem zdá, jako by tento závěr ÚS byl velkou částí odborné veřejnosti, a to včetně některých soudů nižších instancí, v období po vydání usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012 ignorován. Jak tedy již bylo zmiňováno, věřitelé se mohli dostat do situace, kdy v rozporu s uvedeným závěrem ÚS bylo řízení pro existenci překážky věci rozhodnuté zastaveno, a to i přesto, že exekuční titul byl vydán rozhodcem, jenž k tomu neměl pravomoc.

K vyjasnění této otázky později přispěl i NS, a sice v usnesení ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014, jež bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 77/2016 s právní větou: *„Nejde o překážku věci rozhodnuté, jestliže o stejné věci, týkající se stejného předmětu řízení a týchž osob, bylo již rozhodnuto rozhodčím nálezem vydaným rozhodcem, jenž neměl k vydání takového rozhodčího nálezu pravomoc.“.* S právním názorem, jenž byl v právní větě předmětného rozhodnutí vyjádřen, lze bez dalšího souhlasit. Jak uvedl i NS, opačný závěr by pro věřitele znamenal odepření přístupu ke spravedlnosti, jelikož při zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. věřiteli po uplynutí lhůty pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nezbyvá jiný postup, než domáhat se svého nároku u obecného soudu. Se závěry NS ohledně neexistence překážky *res iudicata* se ztotožnil i Bělohávek,⁴²⁰ který ale rovněž naznačil, že i skutečnost, že závěr o neexistenci překážky věci rozhodnuté musel NS činit ve „sbírkovém“ rozhodnutí více než dva roky po vydání sjednocujícího usnesení,⁴²¹ poukazuje na značnou problematičnost upřednostnění zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 o. s. ř. namísto § 35 odst. 1 ZRŘ a interpretačních problémů s tím spojených.

Shora uvedenou judikaturou tak byla vyjasněna otázka ohledně existence překážky *res iudicata*. Stále však nebylo postaveno najisto, zda je rovněž možné uzavřít, že rozhodčí nález vydaný dle neplatné rozhodčí smlouvy nezpůsobuje

⁴²⁰ Bělohávek. *Vybraná judikatura Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2014-2015*, s. 149-151.

⁴²¹ Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

žádné právní účinky, a je tak rozhodnutím nicotným. Otázka nicotnosti rozhodčího nálezu je zásadní zejména pro posuzování možného promlčení věřitelova nároku.⁴²²

2.2.4 Vztah § 35 odst. 1 ZRŘ a § 268 odst. 1 o. s. ř.

Jak bylo uvedeno výše,⁴²³ rozhodovací praxe NS se ustálila v tom, že řízení o zastavení exekuce se řídí právními předpisy, účinnými v době vydání rozhodčího nálezu. Pokud tedy byl vydán rozhodčí nález do 31. 3. 2012 včetně, nepřichází dle této judikatury v úvahu aplikace § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016. Exekuce vedená na základě rozhodčího nálezu, který byl vydán před 1. 4. 2012 na základě neplatné rozhodčí smlouvy, tak musela být, i pokud šlo o spory ze spotřebitelských smluv, zastavena dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Nejasnosti však nastávaly v situaci, kdy byl rozhodčí nález ve spotřebitelské věci vydán po 1. 4. 2012, a exekuci, vedenou na základě takového rozhodčího nálezu, proto bylo možno zastavit nejen dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., ale rovněž dle § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.

Bylo tedy třeba vyjasnit vztah těchto dvou ustanovení a upřesnit, kdy by měla být exekuce zastavena na návrh povinného dle § 35 odst. 1 ZRŘ, a kdy i bez návrhu dle § 268 odst. 1 o. s. ř. Někteří autoři⁴²⁴ poukazovali na to, že tato ustanovení jsou ve vzájemném poměru speciality, a § 35 odst. 1 ZRŘ by se proto měl aplikovat přednostně již dle zásady *lex specialis derogat legi generali*. K tomu je ovšem namístě uvést, že ze znění § 35 odst. 1 ZRŘ se podává, že exekuci lze dle tohoto ustanovení zastavit „kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu“, kdy je zvláštním předpisem právě o. s. ř. a jeho § 268 odst. 1. Gramatickým výkladem ustanovení § 35 odst. 1 ZRŘ tak je nutné dovodit, že není ve vztahu k § 268 odst. 1 o. s. ř. ustanovením speciálním, nýbrž, že tato existují „vedle sebe“.

---

⁴²² K otázce běhu promlčecí lhůty při neplatnosti rozhodčí smlouvy blíže podkapitola 2.3.

⁴²³ Srov. oddíl 2.1.4.

⁴²⁴ Srov. např. Mikulcová. *Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci*, s. 52-59.

Doktrína⁴²⁵ i judikatura⁴²⁶ přitom dovodily, že důvody, které mohou vést k zastavení exekuce, lze rozdělit na „obecné“ a „zvláštní“. Obecné důvody jsou obsaženy v § 268 odst. 1 o. s. ř. a exekuci lze pro tyto důvody zastavit dle § 269 o. s. ř. i bez návrhu. Výjimku tvoří ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., dle kterého bude exekuce zastavena, pokud její zastavení navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení. Pouze na návrh je pak možné zastavit exekuci i pokud jde o důvod vyjmenovaný v § 268 písm. g) o. s. ř., tedy, že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané.⁴²⁷ Zvláštními důvody pak rozumíme ty, které jsou obsaženy v jiných ustanoveních o. s. ř.,⁴²⁸ popř. v jiném právním předpisu, jako je tomu právě v § 35 odst. 1 ZRŘ. Přitom ovšem, jak již bylo zmíněno, nelze mluvit o poměru speciality – § 35 odst. 1 ZRŘ výslovně připouští, že existují i další důvody pro zastavení exekuce, vedeného na základě rozhodčího nálezu, a tyto existují *vedle sebe*, resp. se *kumulují*.⁴²⁹ K tomuto závěru se již dříve přihlásil i NS.⁴³⁰

Třeba uvést, že se doktrína relativně shodla na tom, že pokud má být exekuce zastavena pro neplatnost spotřebitelské rozhodčí smlouvy, soudy by měly aplikovat § 35 odst. 1 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016.⁴³¹ Pravdou je, že velká část autorů tento závěr odůvodňovala tak, že při postupu dle ZRŘ nehrozí, že by rozhodčí nález nadále představoval překážku věci

⁴²⁵ Srov. např. Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 1202-1205 nebo Svoboda, K. Aktuální problémy se zastavením exekuce z rozhodčího nálezu. *Obchodněprávní revue*. 2018, č. 4, s. 101.

⁴²⁶ Srov. např. usnesení ÚS ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15.

⁴²⁷ Srov. Kurka, V. In: Kurka, V., Drápal, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 17 a 383, Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 641 nebo Bělohávek. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, s. 1203.

⁴²⁸ Srov. § 262b odst. 2, § 290, § 326a, § 336m odst. 1, § 338n odst. 6, § 338w odst. 3, § 338za odst. 1, § 344 odst. 3 a § 348 odst. 3 občanského soudního řádu.

⁴²⁹ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 639-641.

⁴³⁰ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, usnesení NS ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1828/2011 nebo usnesení NS ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 20 Cdo 3573/2011.

⁴³¹ Srov. např. Derka. *Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt*, s. 67-69, Mikulcová. *Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci*, s. 52-59, Macková. *Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu*, s. 37-39, nebo Bělohávek. *Vybraná judikatura Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2014-2015*, s. 149-151.

rozhodnutí,⁴³² kdy ale tento problém již byl výše uvedenými judikatorními závěry⁴³³ vyřešen.⁴³⁴ Relevantní se proto zdá být spíše argument Mackové,⁴³⁵ že úmysl zákonodárce zřetelně směřoval k tomu, aby byly exekuce zastavovány dle § 35 ZRŘ. Obdobně argumentoval i Bělohávek,⁴³⁶ jenž uvedl, že zákonodárce dal novelizací § 35 ZRŘ jasně najevo, že exekuci rozhodčího nálezu je možné odepřít toliko z důvodů, které jsou tímto ustanovením taxativně vyjmenovány. Dle Bělohávka tak aplikací § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. fakticky dochází k obcházení § 35 ZRŘ. Další důvod pro upřednostnění úpravy obsažené § 35 ZRŘ uvádí Lisse,⁴³⁷ dle kterého nepřísluší exekučnímu soudu přezkoumávat platnost rozhodčí smlouvy a pravomoc rozhodce, tyto skutečnosti by naopak měl zkoumat toliko nalézací soud v souběžně běžícím řízení o zrušení rozhodčího nálezu, zahájeném dle § 35 odst. 2 ZRŘ. Nabízí se však i argument pro zastavování exekucí ve spotřebitelských sporech dle o. s. ř., a sice, že při upřednostnění postupu dle ZRŘ vzniká nedůvodné znevýhodnění spotřebitelů, kdy by tito museli dle § 35 odst. 1 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 postupovat výhradně na návrh, kdežto v obchodněprávních či jiných sporech by se bez dalšího uplatnilo ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a exekuce, vedená na základě neplatné rozhodčí smlouvy, by v těchto případech mohla být zastavena *ex officio*.

I přes demonstrativně vyjmenované argumenty, proč by se při zastavování exekucí vedených na základě „spotřebitelských“ rozhodčích nálezů mělo postupovat dle úpravy obsažené v § 35 ZRŘ, se soudní praxe vydala opačným směrem. K této problematice se jako první významněji vyjádřil ÚS v usnesení ze

---

⁴³² Srov. např. Mikulcová. *Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci*, s. 52-59.

⁴³³ Srov. např. usnesení ÚS ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. III. ÚS 199/13 nebo usnesení NS ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014.

⁴³⁴ Srov. oddíl 2.2.3.

⁴³⁵ Macková. *Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu*, s. 38.

⁴³⁶ Bělohávek. *Vybraná judikatura Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2014-2015*, s. 149-151.

⁴³⁷ Lisse. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*, s. 642-643.

dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15. V tomto rozhodnutí se ÚS vyjádřil, že *de facto* nehraje roli, zda bude exekuce zastavena dle § 35 odst. 1 ZRŘ či § 268 odst. 1 o. s. ř. Dle ÚS totiž nelze učinit závěr, že pokud by povinný nepodal návrh na zrušení rozhodčího nález dle § 35 odst. 2 ZRŘ, rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky by se stal vykonatelným rozhodnutím a v exekuci by bylo možno pokračovat. Jinými slovy, i pokud by povinný nepodal návrh na zrušení rozhodčího nález dle § 35 odst. 2 ZRŘ, nelze přehlížet, že podkladové rozhodnutí není způsobilým exekučním titulem a exekuci je i v takovém případě třeba zastavit. ÚS tedy naznačil, že nedostatek pravomoci rozhodce lze podřadit nejen pod důvod pro zastavení exekuce dle § 35 odst. 1 písm. b) ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, ale rovněž pod „obecný“ důvod dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jelikož jde o tak zásadní nedostatek exekučního titulu, kvůli kterému nelze takto vydaný rozhodčí nález v žádném případě vykonat a exekuci je třeba i bez návrhu zastavit.

Obdobně pak na tuto problematiku nahlížel i NS. Ten v usnesení ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 864/2016 potvrdil, že ustanovení § 35 odst. 1 ZRŘ není ve vztahu k § 268 odst. 1 o. s. ř. v poměru speciality, nýbrž se tato ustanovení kumulují. NS dále uvedl, že exekuci vedenou na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky je nutno v každé fázi řízení zastavit pro nepřípustnost dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to i bez návrhu. NS se k těmto závěrům přihlásil i ve své navazující judikatuře,⁴³⁸ je proto třeba konstatovat, že se v rozhodovací praxi ustálil diskutabilní názor, že exekuci je možné pro absolutní neplatnost spotřebitelské rozhodčí smlouvy zastavit nejen dle § 35 odst. 1 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, ale rovněž (a spíše) dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to i bez návrhu, tedy *ex officio*. Předseda exekučního senátu NS Svoboda⁴³⁹ rovněž potvrdil, že pokud lze důvod pro zastavení exekuce

---

⁴³⁸ Srov. např. usnesení NS ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3194/2016 nebo usnesení NS ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 20 Cdo 997/2017.

⁴³⁹ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 29.

rozhodčího nálezu podřadit jak pod obecné důvody dle § 268 odst. 1 o. s. ř., tak pod zvláštní důvody dle § 35 odst. 1 ZRŘ, je třeba upřednostnit postup dle o. s. ř.

V souvislosti se shora uvedenými judikatorními závěry autor práce rovněž považuje za vhodné poukázat na závěry usnesení NS ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1156/2013. V tomto rozhodnutí NS uvedl: *„Je ovšem věcí soudu, aby v případě, že exekučním titulem je rozhodčí nález, posoudil, zda povinný se domáhá zastavení exekuce z důvodů uvedených v občanském soudním řádu či podle ustanovení zákona o rozhodčím řízení, a o jaký důvod se jedná (může jednat); v § 35 zákona o rozhodčím řízení jsou totiž upraveny zvláštní důvody zastavení exekuce.“*. V kontextu tohoto rozhodnutí ve spojení se závěry shora uvedené judikatury, která dle všeho *upřednostňuje* zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 o. s. ř., se tak stalo ustanovení § 35 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 prakticky nepoužitelným, pokud jde o zastavování exekucí rozhodčích nálezů vedených na základě absolutně neplatných spotřebitelských rozhodčích smluv, jak podotýká i Pařízek.⁴⁴⁰ I pokud by se totiž povinný domáhal zastavení exekuce dle § 35 odst. 1 ZRŘ, v souladu se závěry posledně citovaného rozhodnutí, ve spojení s další shora uvedenou judikaturou, by měl exekuční soud z úřední povinnosti posoudit, zda nebyl rozhodčí nález vydán na základě neplatné rozhodčí smlouvy, a případně exekuci s odkazem na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

2.2.5 Dílčí závěr

Rozhodovací praxe se tedy ustálila v tom, že při nedostatku pravomoci rozhodce, resp. absolutní neplatnosti rozhodčí smlouvy, je třeba postupovat dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a exekuci i bez návrhu zastavit, jelikož je tu jiný důvod, pro který nelze rozhodnutí vykonat. To platí i v případě, že jde o spor ze spotřebitelské smlouvy a na případ je aplikovatelný ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016. Judikatura NS i ÚS tento právní názor obhajovala

---

⁴⁴⁰ Pařízek, I. K platnosti rozhodčí doložky u nespotřebitele. *Právní rozhledy*. 2014, č. 17, s. 598-600.

zejména s tím, že rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky nemůže být v žádném případě vykonatelný, a jde tedy o tak zásadní vadu exekučního titulu, že je třeba exekuci v každé její fázi zastavit, a to i bez návrhu.⁴⁴¹

Přesto je třeba konstatovat, že rozhodovací praxe zde šla zcela zřetelně proti záměru zákonodárce, který s účinností od 1. 4. 2012 novelizoval ustanovení § 35 ZRŘ tak, aby se mohli spotřebitelé dle tohoto ustanovení domáhat zastavení exekuce i tehdy, kdy marně uplynula lhůta pro podání návrhu na jeho zrušení. Tento úmysl zákonodárce lze navíc vyčíst i z důvodové zprávy k zákonu č. 19/2012 Sb.⁴⁴² Judikatura se přesto rozhodla využít extenzivního výkladu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a exekuce rozhodčích nálezů, které byly vydány na základě neplatných rozhodčích smluv, zastavovat dle tohoto ustanovení. ÚS⁴⁴³ ani NS⁴⁴⁴ tak neviděly výraznější potřebu postupovat dle § 35 ZRŘ, jejich judikatorní závěry však způsobily značné interpretační potíže, se kterými se musela vypořádávat navazující judikatura, a to zejména co do otázky překážky věci rozsouzené,⁴⁴⁵ či co do otázky možného promlčení věřitelova nároku.⁴⁴⁶

Na druhou stranu je však nutno přiznat, že tyto interpretační problémy by nastaly i v případě postupu dle § 35 ZRŘ, ač v menší míře. Konkrétně by tomu tak bylo jednak při zastavování exekucí, kdy by na věc dopadal ZRŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012, jelikož by zastavení exekuce dle § 35 odst. 1 ZRŘ pro neplatnost rozhodčí smlouvy nepřicházelo v úvahu. Další problém by nastal v případě, pokud

⁴⁴¹ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 29.

⁴⁴² Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb. uvádí: „Navrhuje se vyjasnit vztah ustanovení § 35 a § 32 a to takovým způsobem, že postupovat v souladu s § 35 je možné bez ohledu na skutečnost, zda již uplynula lhůta 3 měsíců pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. [...] V návaznosti na rozhodovací praxi Soudního dvora EU ve spotřebitelských sporech, se navrhuje zakotvit možnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu i ve vykonávacím řízení, a to z důvodů neplatnosti rozhodčí smlouvy (srov. např. rozhodnutí C-168/05 *Mostaza Claro* nebo rozhodnutí C-40/08 *Asturcom*).“ In: *Sněmovní tisk 371/0*.

⁴⁴³ Usnesení ÚS ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15.

⁴⁴⁴ Usnesení NS ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 864/2016.

⁴⁴⁵ Srov. oddíl 2.2.3.

⁴⁴⁶ Srov. podkapitolu 2.3.

by nešlo o spor ze spotřebitelské smlouvy, kdy by taktéž exekuce mohlo být zastavena toliko dle § 268 odst. 1 o. s. ř. Upřednostnění postupu dle § 268 odst. 1 o. s. ř. namísto § 35 ZRR ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 ve spotřebitelských věcech ovšem dle autora práce i přesto neodpovídá poznatkům právní vědy, ani záměru zákonodárce. Praxe se ale na shora uvedených závěrech ustálila a nelze očekávat, že by se více než tři roky po uzákonění úplného zákazu sjednávání spotřebitelských rozhodčích smluv mělo něco změnit.

2.3 Běh promlčecí lhůty při neplatnosti rozhodčí smlouvy

2.3.1 Právní rámec a obecná východiska

Již shora uvedeným výkladem bylo naznačeno, že se praxe musela vypořádávat rovněž s otázkou běhu promlčecích lhůt v případě, že je rozhodčí smlouva neplatná. V rámci této problematiky vyvstalo několik nelehkých interpretačních otázek, jejichž řešení navíc vůbec neulehčilo, že se v judikatuře, nastíněné v minulé podkapitole, ustálil názor, že exekuce rozhodčích nálezů by se měly i v případě neplatnosti spotřebitelských rozhodčích smluv zastavovat dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a nikoliv dle § 35 odst. 1 ZRR.

Pokud jde o účinky podání rozhodčí žaloby z hlediska stavení promlčecích či prekluzivních lhůt, úprava účinná do 31. 12. 2013 byla obsažena v § 112 obč. zák.,⁴⁴⁷ pokud šlo o občanskoprávní závazkové vztahy, či v § 403 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“), pokud šlo o obchodněprávní závazkové vztahy.⁴⁴⁸ Problematická se pak ukázala zejména interpretace příslušného ustanovení ObchZ, jenž v § 403 odst. 1

⁴⁴⁷ Ustanovení § 112 občanského zákoníku (r. 1964) ve znění účinném od 1. 9. 2012 do 31. 12. 2013 stanovilo: „Uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí.“

⁴⁴⁸ Blíže k povaze obchodních závazkových vztahů v režimu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. např. Tomsa. In: Štenglová a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*, s. 895-899.

uváděl: „*Promlčecí doba přestává běžet, jestliže věřitel zahájí na základě **platné** rozhodčí smlouvy rozhodčí řízení způsobem stanoveným v rozhodčí smlouvě nebo v pravidlech, jimiž se rozhodčí řízení řídí.*“.

Předně si tak lze všimnout zásadní odlišnosti v úpravě ObchZ. Tohle ustanovení totiž, na rozdíl od úpravy obsažené v obč. zák., stanovilo, že se promlčecí doba staví v případě, že je rozhodčí řízení zahájeno na základě *platné* rozhodčí smlouvy. Gramatickým výkladem tohoto ustanovení je tedy třeba dojít k závěru, že pokud bylo rozhodčí řízení zahájeno na základě *neplatné* rozhodčí smlouvy, ke stavení promlčecí doby nedošlo. Jelikož se pak rozhodovací praxe ohledně neplatnosti rozhodčích doložek rozvinula zejména ve vztahu k úvěrovým smlouvám, byla zásadní právě úprava v ObchZ, jelikož úvěrová smlouva byla řazena mezi tzv. absolutní obchody,⁴⁴⁹ a ObchZ se tak u úvěrových smluv aplikoval vždy, bez ohledu na povahu smluvních stran.

Je však zřetelné, že naznačeným gramatickým výkladem § 403 odst. 1 ObchZ by došlo k zásadnímu zásahu do práv věřitelů. Řada z nich totiž uplatnila svůj nárok rozhodčí žalobou ještě v období nevyjasněné judikatury ohledně neplatnosti rozhodčích doložek, či dokonce v době, kdy judikatura NS posvěcovala sjednávání rozhodčích doložek odkazem na seznam rozhodců třetí osoby, jež není stálým rozhodčím soudem.⁴⁵⁰ Zdálo by se tak poněkud nespravedlivé, aby se věřitel, jenž svůj nárok uplatnil rozhodčí žalobou a následně podal i exekuční návrh, po několikaletém vymáhání svého nároku dočkal nejen zastavení exekuce, ale také toho, že by při podání žaloby k obecnému soudu uspěl žalovaný dlužník s námitkou promlčení, jelikož nebyla sjednána platná rozhodčí smlouva a nedošlo tak ke stavení promlčecí doby ve smyslu § 403 odst. 1 ObchZ. Je tak zjevné, že daný náhled by byl na věřitele poměrně přísný, a to zejména ve zmíněné situaci, kdy svůj nárok uplatnili ještě v období nevyjasněné judikatury. Jak přitom uvedl ÚS již

---

⁴⁴⁹ Srov. § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku.

⁴⁵⁰ Např. usnesení NS sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

v nálezu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. II. ÚS 635/09, je nepřipustné, aby byl věřitel svého nároku zbaven (resp. byl jeho nárok oslaben) pouze na základě nevyjasněné koncepce (ne)promlčitelnosti jeho práva.

Doktrína přitom shora popsanému gramatickému výkladu § 403 odst. 1 ObchZ nepřisvědčovala, naopak. Poměrně jasně převládaly názory, že ke stavení promlčecí lhůty musí dojít i v případě, že je podána rozhodčí žaloba dle neplatné rozhodčí doložky. Jak uvádí Pařízek,⁴⁵¹ věřiteli nelze klást k tíži, že rozhodce neshledal nedostatek své pravomoci ve smyslu § 15 odst. 1 ZRŘ a vydal rozhodčí nález na základě neplatné rozhodčí doložky. Macková⁴⁵² pak zdůrazňuje, že účelem institutu promlčení je ochrana práv a zachování právní jistoty, k čemuž by nedocházelo, pokud by byl dán námitkám promlčení průchod. Macková navíc dodala, že věřitel při řádném postupu, nastíněném v předchozím odstavci, splnil veškeré požadavky, jež na něj klade zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, tedy „právo přeje bdělým“. Proto mu nemůže být kladeno k tíži, že judikatura změnila svůj postoj ohledně posuzování neplatnosti rozhodčích doložek, následkem čehož by nedošlo ani ke stavení promlčecí doby dle § 403 odst. 1 ObchZ.

Dlužno navíc zopakovat, že pokud jde o zastavení exekuce vedené dle rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy, tyto interpretační problémy by nemohly nastat, pokud by byly exekuce zastavovány dle § 35 odst. 1 ZRŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016. ZRŘ totiž obsahuje zvláštní úpravu a mechanismy, dle kterých by při zastavení exekuce rozhodčího nálezu musel být předmětný rozhodčí nález zrušen⁴⁵³ a účinky podání rozhodčí žaloby by, co se týče stavení promlčecích dob, resp. lhůt, zůstaly zachovány, pokud by věřitel

---

⁴⁵¹ Pařízek. *Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku*, s. 716-717.

⁴⁵² Macková. *Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu*, s. 38.

⁴⁵³ Srov. § 35 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení.

podal návrh k obecnému soudu do 30 dní od tohoto zrušení.⁴⁵⁴ To pochopitelně platí i pro situace, kdy byl rozhodčí nález zrušen mimo exekuční řízení.

2.3.2 Účinky podání rozhodčí žaloby

Bylo tak na rozhodovací praxi, zda přihlédne ke gramatickému výkladu rozebraného ustanovení § 403 ObchZ, či zda naopak zvolí teleologickou metodu výkladu, dle které dovodí, že ke stavení promlčecí doby musí dojít i při podání rozhodčí žaloby na základě neplatné rozhodčí smlouvy. Judikatura přitom zpočátku nebyla jednotná. Derka⁴⁵⁵ tak byl značně kritický k judikatuře insolvenčních soudů, které v incidenčních sporech dávaly za pravdu insolvenčním správcům, již namítali, že pohledávka věřitele je promlčena, jelikož dle výslovného znění § 403 odst. 1 ObchZ nedošlo pro neplatnost rozhodčí smlouvy ke stavení promlčecí doby.

Právě „Derkův“⁴⁵⁶ VSPH přitom stál u řady poměrně významných rozhodnutí, které se této problematice týkaly. Nejdřív to ale byl jiný senát VSPH, než kterému předsedal právě Derka, jenž v rozsudku ze dne 19. 12. 2013, č. j. 102 VSPH 371/2013-75, dovodil, že výkladem § 403 odst. 1 ObchZ je třeba dojít k závěru, že v případě zahájení rozhodčího řízení na základě neplatné rozhodčí smlouvy ke stavení promlčecí doby nedochází.

Tento právní názor se ovšem ukázal být ojedinělým, a to nejen v judikatuře VSPH. Nedlouho na to totiž vyjádřil opačný názor jiný senát VSPH, a sice v rozsudku ze dne 1. 4. 2014 č. j. 104 VSPH 106/2014-58. VSPH zde uvedl, že ke stavení promlčecí doby muselo dle § 403 odst. 1 ObchZ dojít i při neplatnosti rozhodčí smlouvy. Přesto však bylo v předmětném rozhodnutí dovozeno promlčení věřitelova nároku. Vrchní soud totiž přesto, že přiznal podání rozhodčí žaloby účinky stavení promlčecí doby, naopak upřel rozhodčímu nálezu, jakožto

---

⁴⁵⁴ Srov. § 16 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

⁴⁵⁵ Derka. *Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt*, s. 68-69.

⁴⁵⁶ Právě zmiňovaný JUDr. Ladislav Derka se jako předseda senátu VSPH podílel na části uvedených rozhodnutí.

nezpůsobilému exekučnímu titulu, účinky předpokládané § 408 odst. 1 ObchZ, a sice „prodloužení“ délky promlčecí doby ze čtyř na deset let⁴⁵⁷. Jinak řečeno, dle právního názoru, jenž v předmětném rozhodnutí prezentoval Vrchní soud, promlčecí doba neběží, resp. staví se po dobu rozhodčího řízení, jež bylo vedeno na základě neplatné doložky. S právní mocí takto vydaného rozhodčího nálezu však promlčecí doba běží dál, a to ve své obecné čtyřleté délce dle § 397 ObchZ.

Uvedený právní názor o stavení promlčecí doby VSPH dále rozvedl ve své navazující judikatuře.⁴⁵⁸ Vrchní soud tak dovedl, že i když doslovné znění § 403 odst. 1 ObchZ spojuje stavení promlčecí lhůty jen s podáním rozhodčí žaloby na základě *platné* rozhodčí smlouvy, tohle ustanovení bylo nepřímou novelizováno ZRŘ, jenž vychází z jiné koncepce a obsahuje klíčová ustanovení o zachování účinků stavení promlčecích dob při zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí doložky.⁴⁵⁹ Vrchní soud dále uvedl, že v zájmu zachování právní jistoty může být rovněž namísto nedat námitce promlčení průchod pro její rozpor s dobrými mravy. Dále však také v rozporu se svojí výše uvedenou judikaturou⁴⁶⁰ uvedl, že pokud byl v rozhodčím řízení vedeném na základě neplatné rozhodčí smlouvy vydán rozhodčí náleze, nárok věřitele se promlčí v souladu s § 408 odst. 1 ObchZ v desetileté promlčecí době, běžící ode dne, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé. VSPH tedy v těchto případech nejen, že přiznal podání rozhodčí žaloby účinky stavení promlčecí doby dle § 403 odst. 1 ObchZ, ale rovněž spojil s vydáním rozhodčího nálezu účinky jejího prodloužení dle § 408 odst. 1 ObchZ.

---

⁴⁵⁷ Ustanovení § 408 odst. 1 obchodního zákoníku stanovilo, že v případě, kdy bylo právo pravomocně přiznáno, se nárok promlčoval za deset let ode dne, kdy promlčecí doba původně začala běžet. Nedošlo tedy k přerušení promlčecí doby (tedy začátku běhu nové lhůty), jako tomu bylo v § 110 odst. 1 věta první občanského zákoníku (r. 1964) nýbrž k prodloužení délky stávající promlčecí doby, která tak po pravomocném skončení rozhodčího řízení běží dále. Blíže viz např. usnesení NS ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1595/2002.

⁴⁵⁸ Rozsudek VSPH ze dne 4. 8. 2014, č. j. 104 VSPH 50/2014-62, rozsudek VSPH ze dne 1. 9. 2014, č. j. 104 VSPH 158/2014-52 a rozsudek VSPH ze dne 1. 9. 2014, č. j. 104 VSPH 179/2014-48.

⁴⁵⁹ Srov. § 16 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

⁴⁶⁰ Rozsudek VSPH ze dne 1. 4. 2014 č. j. 104 VSPH 106/2014-58.

VSPH tedy došel ve své, dle autora práce poměrně zásadní judikatuře z roku 2014, ke třem hlavním závěrům. Předně, ke stavení promlčecí doby ve smyslu § 403 odst. 1 ObchZ dochází i při podání rozhodčí žaloby na základě neplatné rozhodčí smlouvy. Dále, po vydání rozhodčího nálezu na základě neplatné rozhodčí smlouvy se právo věřitele promlčuje v desetileté promlčecí době dle § 408 odst. 1 ObchZ. A konečně, i v případě marného uplynutí promlčecí doby je možné shledat námitku promlčení věřitelova nároku s dobrými mravy. Předmětnou judikaturu VSPH kvitoval i Bělohlávek, dle kterého by závěr o tom, že ke stavení promlčecí doby nedochází, „*byl bezduchým formalismem a faktickým popřením principů právní jistoty a legitimního očekávání*“.⁴⁶¹

Shora popsaný právní závěr ohledně stavení promlčecí doby dle § 403 ObchZ i tehdy, kdy je rozhodčí smlouva neplatná, byl potvrzen v judikatuře NS, konkrétně v rozsudku ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 23 ICdo 19/2015. Rozhodnutí bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 99/2017 s právní větou „*Promlčecí doba přestává běžet zahájením rozhodčího řízení, i když rozhodčí smlouva je neplatná.*“. Opačný závěr by dle NS nastoloval právní nejistotu, jelikož účastníci rozhodčího řízení by nemohli vědět, zda nebude rozhodčí smlouva např. s dalším vývojem judikatury později prohlášena za neplatnou, na základě čehož by mohl být nárok věřitele promlčen. NS dle autora práce zcela správně dovedl, že zákonodárce nezamýšlel stanovit odlišný běh promlčecí doby v ObchZ a obč. zák. NS kromě jiných závěrů poukázal na judikaturu ÚS,⁴⁶² dle které je rovněž možno s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu dovést, že je námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy. Dle NS sice námitka promlčení zásadně s dobrými mravy nekoliduje, k opačnému závěru ovšem lze dojít tehdy, kdy jde o zneužití práva na úkor věřitele, jenž marné uplynutí promlčecí lhůty nezavinil a její uplynutí mu nelze klást k tíži. Lze se tedy domnívat, že by tomu tak mohlo být např. tehdy,

---

⁴⁶¹ Bělohlávek. *Vybraná judikatura českých soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2013 a 2014 (anotace, rozborů a komentářů)*, s. 297.

⁴⁶² Srov. např. nález ÚS ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95 nebo nález ÚS ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04.

kdy věřitel uplatnil svůj nárok v rozhodčím řízení ještě před vyjasněním judikatury, pokud jde o problematiku transparentního výběru rozhodce.⁴⁶³

Konečně je třeba dodat, že právní názor VSPH a NS ohledně stavení promlčecí doby při podání rozhodčí žaloby později obstál i v ústavněprávní rovině. ÚS v usnesení ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. II. ÚS 1273/17 potvrdil právě rozhodnutí těchto dvou soudů a ztotožnil se s jejich právním názorem, že ke stavení promlčecí doby dle § 403 odst. 1 ObchZ dochází i tehdy, kdy je rozhodčí doložka neplatná.

2.3.3 Účinky vydání rozhodčího nálezu

NS se tedy přiklonil k právnímu názoru VSPH ohledně stavení promlčecí doby, resp. lhůty, i při neplatnosti rozhodčí smlouvy. Další zásadní právní otázkou tak bylo, jaké účinky má z hlediska prodloužení či přerušení promlčecí doby, resp. lhůty, vydání rozhodčího nálezu na základě neplatné rozhodčí smlouvy. Jak totiž bylo dříve judikováno, takový rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem.⁴⁶⁴ Významně se k této problematice vyjádřil NS v rozsudku ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 ICdo 41/2014. NS zde uvedl: „...*dokud exekuční soud v exekučním řízení, případně insolvenční soud v incidenčním sporu neurčí (neuveďe v důvodech svého rozhodnutí), že rozhodčí nález nemá žádné právní účinky, jelikož byl vydán mimo rámec pravomoci rozhodce, je nutno posuzovat promlčení nároků z něj plynoucích jako u rozhodčího nálezu, jenž takovou vadou netrpí*“.

Tento závěr pak NS dále interpretoval v usnesení ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1966/2019, následovně: „...*aby opětovně začala běžet promlčecí doba, která se v důsledku podání žaloby u rozhodce zastavila a aby mohlo být opětovně rozhodnuto ve věci již rozhodnuté, je třeba nejdříve vadný rozhodčí nález právně „odklidit“, a to buď jeho zrušením ve smyslu ustanovení § 31, § 32 a § 35 zákona o rozhodčím řízení, nebo v rámci posouzení coby jakési předběžné otázky v řízení*

⁴⁶³ Srov. podkapitulu 1.1.

⁴⁶⁴ Srov. usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

o incidenční žalobě; teprve až po takovém odklizení rozhodčího nálezu může být ve věci znovu rozhodnuto a opět se rozběhne pozastavená promlčecí doba“.

Jinými slovy, rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí smlouvy má v první řadě za následek přerušení či prodloužení promlčecí doby, resp. lhůty,⁴⁶⁵ jako by šlo o bezvadné rozhodnutí. Věřitel by tedy po vydání takového rozhodčího nálezu měl uplatnit svůj nárok v *exekučním řízení* v desetileté promlčecí době, resp. lhůtě, pokud jde o nároky dospělé nejpozději s právní mocí rozhodčího nálezu, popř. ve tříleté promlčecí době, resp. lhůtě, pokud jde o opětující se plnění, jejichž splatnost nastala po právní moci rozhodčího nálezu.⁴⁶⁶ Pokud takto neučiní, dochází k promlčení jeho nároku. V případě, že dlužník v takové situaci uplatní námitku promlčení, je další postup bezpředmětný. V takové situaci tak dochází k promlčení práva vymáhat nárok přiznaný rozhodčím nálezem v exekučním řízení.⁴⁶⁷

Pokud však k takovému promlčení po právní moci rozhodčího nálezu nedojde a insolvenční či exekuční soud později určí, že rozhodčí nález byl vydán mimo pravomoc rozhodce, nastává *fikce stavení promlčecí doby, resp. lhůty, pro uplatnění nároku v nalézacím řízení*. Jinými slovy, promlčecí doba, resp. lhůta, pro uplatnění nároku v *nalézacím řízení* se *de facto* stavěla od zahájení rozhodčího řízení, až do právní moci předmětného rozhodnutí insolvenčního či exekučního soudu. Skutečnost, že byla exekučním či insolvenčním soudem vyslovena nicotnost rozhodčího nálezu, má tedy za následek to, že promlčecí doba, resp. lhůta, pro uplatnění nároku v nalézacím řízení (tentokrát před *obecným soudem*), bude po právní moci tohoto rozhodnutí dále běžet. Výjimkou, kdy se promlčecí doba, resp. lhůta, stavět nebude, však bude doba exekučního řízení, pokud jde o právní vztahy v režimu ObchZ, o čemž blíže pojedná následující oddíl.

⁴⁶⁵ Srov. § 110 odst. 1 občanského zákoníku (r. 1964), § 408 odst. 1 obchodního zákoníku a § 640 občanského zákoníku (r. 2012).

⁴⁶⁶ Srov. § 110 odst. 3 občanského zákoníku (r. 1964) a § 642 občanského zákoníku (r. 2012).

⁴⁶⁷ Srov. § 110 občanského zákoníku (r. 1964), § 408 odst. 1 obchodního zákoníku, nebo § 640 občanského zákoníku (r. 2012).

2.3.4 Nutnost bezodkladného podání žaloby u obecného soudu

NS v již shora citovaném rozsudku ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 ICdo 41/2014, dále uvedl, že není možné připustit, aby se věřiteli při určení nicotnosti rozhodčího nálezu insolvenčním či exekučním soudem dostalo méně práv, než kolik by se mu dostalo v případě zrušení rozhodčího nálezu postupem dle ZRŘ, zejména pokud jde o zachování účinků stavení promlčecí doby, resp. lhůty, při podání žaloby u obecného soudu do 30 dní.⁴⁶⁸ Tento závěr, jenž se uplatní zejména u rozhodnutí o zastavení exekuce,⁴⁶⁹ pak byl rozveden v rozsudku NS ze dne 12. 10. 2017, sp. zn. 33 Cdo 5258/2016. NS zde dále dodal, že *„podala-li žalobkyně poté, co exekuce byla pravomocně zastavena, bez zbytečného odkladu žalobu, již uplatnila právo přiznané formálně nezrušeným rozhodčím nálezem, k promlčení nedošlo“*.

Tento závěr je přitom uplatnitelný zejména v obchodněprávních závazkových vztazích v režimu ObchZ. Ustanovení § 408 odst. 1 ObchZ totiž stanoví objektivní desetiletou promlčecí dobu pro uplatnění předmětného nároku. Tato doba běží ode dne, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé⁴⁷⁰ a *běží i po dobu exekučního řízení*. V řadě případů by proto byl nárok věřitele po zastavení exekuce promlčen, pokud by věřitel neměl možnost bez zbytečného odkladu podat žalobu k obecnému soudu. Obdobně judikoval i NS v usnesení ze dne 27. 12. 2017, sp. zn. 33 Cdo 3717/2017, kdy uvedl: *„V případě obchodněprávního závazkového vztahu – na rozdíl od občanskoprávních závazkových vztahů – po dobu exekučního řízení běh promlčecí doby pokračuje a nebyla-li žaloba – tak jak je tomu v posuzovaném případě – podána u soudu bezprostředně, resp. bez zbytečného odkladu, po skončení exekučního řízení, je právo věřitele (žalobkyně) promlčeno.“*. Pokud

⁴⁶⁸ Srov. § 16 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

⁴⁶⁹ Pokud by šlo o rozhodnutí v incidenčním sporu v rámci insolvenčního řízení, pak pochopitelně věřitel nemá možnost během stále probíhajícího insolvenčního řízení možnost uplatnit svůj nárok žalobou. Rovněž ovšem neběží promlčecí lhůty pro uplatnění tohoto nároku. Srov. § 109 odst. 1 písm. a) a odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷⁰ Srov. § 391 odst. 1 obchodního zákoníku.

naopak půjde o občanskoprávní závazkový vztah dle obč. zák. či NOZ, pak v souladu se shora uvedenými judikatorními závěry⁴⁷¹ dojde ke stavení promlčecí doby, resp. lhůty, i v exekučním řízení,⁴⁷² a to až do rozhodnutí exekučního soudu, že rozhodčí nález je nicotný, jelikož jej vydal rozhodce, jenž k tomu neměl pravomoc. Valach s Poplšteinem⁴⁷³ mají přesto za to, že v případě postupu podle ObchZ je vždy třeba přihlídnout k jeho § 408 odst. 1, stanovící objektivní desetiletou promlčecí dobu, ve které je dle zmíněných autorů bezvýjimečně třeba podat žalobu k obecnému soudu, a to *bez ohledu na běh rozhodčího či exekučního řízení*. Tento názor se ovšem ve světle nastíněné judikatury zdá minimálně jako sporný, jelikož se zdá, že právě pro tyto situace stanovil v posledně analyzovaných rozhodnutích NS možnost podat bez zbytečného odkladu po zastavení exekuce žalobu, aniž by přitom došlo k promlčení nároku.

Pro účely dopadů neplatnosti rozhodčí smlouvy na exekuční řízení je tedy nutno konstatovat, že dle NS dochází ke stavení promlčecí doby dle § 403 odst. 1 ObchZ i pokud je rozhodčí doložka neplatná.⁴⁷⁴ Dále NS dovodil, že promlčecí doba, resp. lhůta pro uplatnění nároku v nalézacím řízení neběží od podání rozhodčí žaloby, až do určení exekučního soudu, že rozhodčí nález byl vydán mimo pravomoc rozhodce.⁴⁷⁵ Kromě výše uvedeného pak NS judikoval, že v případě zastavení exekuce rozhodčího nálezu jsou účinky dříve podané rozhodčí žaloby (co do stavení promlčecích dob, resp. lhůt) zachovány vždy také tehdy, pokud věřitel bez zbytečného odkladu po zastavení exekuce podá žalobu k obecnému soudu.

---

⁴⁷¹ Srov. rozsudek NS ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 ICdo 41/2014 a usnesení NS ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1966/2019.

⁴⁷² Srov. § 112 věta druhá občanského zákoníku (r. 1964) a § 648 věta druhá občanského zákoníku (r. 2012).

⁴⁷³ Valach, R., Poplštejn, I. E. Neplatné rozhodčí doložky ve světle § 408 obchodního zákoníku [online]. *AK Lichovník, Poplštejn a spol.* 11. 12. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.advokati-lp.cz/cs/blog/neplatne-rozhodci-dolozky-ve-svetle-408-obchodniho-zakoniku>.

⁴⁷⁴ Srov. rozsudek NS ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 23 ICdo 19/2015.

⁴⁷⁵ Srov. rozsudek NS sp. zn. 29 ICdo 41/2014 a usnesení NS sp. zn. 33 Cdo 1966/2019.

2.3.5 Rozlišování podání rozhodčí žaloby před a po 11. 5. 2011

ÚS se pak ve své judikatuře zabýval jinou právní otázkou – a sice, zda je možno odepřít účinky ohledně stavení běhu promlčecích dob, resp. lhůt, v případě, že věřitel zahájil rozhodčí řízení na základě rozhodčí doložky s netransparentně vybraným rozhodcem až v době, kdy již byla judikatura ohledně této problematiky sjednocena. Konkrétně jde o „přelomové“ datum 11. 5. 2011, kdy vydal NS sjednocující usnesení, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.⁴⁷⁶

ÚS tak již v usnesení ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16, naznačil, že je třeba při posuzování případného promlčení pohledávky zohlednit, kdy byla rozhodčí žaloba podána. ÚS v tomto rozhodnutí přisvědčil odvolacímu soudu, který judikoval, že pokud věřitel podal rozhodčí žalobu až dne 23. 2. 2012, tedy více než 9 měsíců po sjednocujícího vydání usnesení NS, lze uzavřít, že promlčecí doba se nemohla stavět při rozhodčím ani exekučním řízení.

Posledně rozebraným rozhodnutím ÚS byla odmítnuta ústavní stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2016, č. j. 32 Co 48/2016-250. Předmětné rozhodnutí odvolacího soudu ale bylo napadnuto i dovoláním, které bylo, na rozdíl od ústavní stížnosti, úspěšné. NS tak rozhodnutí krajského soudu rozsudkem ze dne 12. 10. 2017, sp. zn. 33 Cdo 5258/2016, jenž byl rozebrán v minulém oddílu, zrušil, s argumentací, že věřitel bez zbytečného odkladu po zastavení exekuce podal žalobu u obecného soudu, a nárok proto promlčen není.

Svůj shora popsany právní názor však ÚS potvrdil rovněž v usnesení ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. II. ÚS 1273/17, ač v tomto rozhodnutí ÚS nárok věřitele za promlčený neshledal. ÚS ovšem uvedl, že jím posuzovaný případ se od shora uvedeného rozhodnutí ve věci sp. zn. IV. ÚS 2524/16 liší právě v tom, že v tomto případě byl rozhodčí nález vydán již 23. 7. 2009, tedy téměř dva roky před vydáním

---

⁴⁷⁶ Blíže srov. oddíl 1.1.4.

sjednocujícího usnesení NS.⁴⁷⁷ ÚS se proto ztotožnil se závěry obecných soudů, že tentokrát ke stavení promlčecí doby podáním rozhodčí žaloby došlo.

Se závěry ÚS se ale NS neztotožnil ani v dalším ze svých rozhodnutí, konkrétně v usnesení ze dne 27. 12. 2017, sp. zn. 33 Cdo 3717/2017. NS zde výslovně uvedl, že nelze rozdělovat věřitele do dvou skupin, jež jsou vybaveny různými právy, a to podle toho, zda byla žaloba podána před, či po rozhodném datu 11. 5. 2011. Český právní řád totiž dle NS zná pouze jednu úpravu institutu promlčení, která se aplikuje vždy stejně. Jedinou výjimkou je dle NS námitka, svědčící věřiteli, a sice, že dlužník uplatnil námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. NS dále dovolatelům (dlužníkům) vytýkal, že vytvářejí vlastní skutkovou verzi tím, že uvádějí, že věřitel, jakožto úvěrová společnost, musel o změně judikatury ohledně problematiky transparentnosti výběru rozhodce vědět. Tato skutečnost však v předchozím řízení prokázána nebyla.

Proti tomuto rozhodnutí NS byla následně podána ústavní stížnost. ÚS pak nálezem ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18, stěžovatelům vyhověl a předmětné rozhodnutí NS zrušil. ÚS v nálezu zrekapituloval, že nebankovní úvěrová společnost zahájila rozhodčí řízení až 3. 4. 2012, tedy více než 10 měsíců po vydání sjednocujícího usnesení NS.⁴⁷⁸ V takovém případě se dle ÚS na nárok věřitele nemůže vztahovat stavení promlčecích dob, resp. lhůt v rozhodčím ani exekučním řízení. ÚS zdůraznil, že klíčová rozhodnutí NS,⁴⁷⁹ jež se týkala výkladu ustanovení § 403 odst. 1 ObchZ, se kterým NS spojil stavení promlčecí doby i v případě neplatnosti rozhodčí smlouvy, byla vydána ve věcech, kdy byla rozhodčí řízení zahájena před 11. 5. 2011, tedy ještě v době neustálené rozhodovací praxe ve věci rozhodčích smluv s netransparentně vybraným rozhodcem. ÚS se tak výslovně odchýlil od právního názoru NS, dle kterého institut promlčení neumožňuje členění věřitelů do dvou skupin dle toho, kdy svůj nárok u rozhodce uplatnili. Jelikož byl

---

⁴⁷⁷ Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁴⁷⁸ Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁴⁷⁹ Rozsudek NS sp. zn. 23 ICdo 19/2015 a rozsudek NS sp. zn. 29 ICdo 41/2014.

věřitelem jeden z nejvýznamnějších poskytovatelů nebankovních úvěrů na českém trhu, jenž pravidelně využíval ve svých smlouvách rozhodčí doložky, je dle ÚS zjevné, že se o zásadní změně judikatury týkající se jeho podnikání musel dozvědět. Proto si zahájením rozhodčího počínal nepoctivě a s jeho úkony v rozhodčím či exekučním řízení nelze spojit účinky stavení promlčecích dob, resp. lhůt.

Jen o několik týdnů později pak jiný senát ÚS rozhodl ve skutkově obdobné věci shodně, a sice v nálezu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19. V tomto případě bylo rozhodčí řízení zahájeno 23. 2. 2012, tedy více než 9 měsíců po vydání sjednocujícího usnesení a ÚS tak opět dovodil, že ke stavení promlčecích dob, resp. lhůt, nedošlo. ÚS znovu potvrdil, že pokud věřitel uplatnil rozhodčí doložku s netransparentně vybraným rozhodcem po 11. 5. 2011, počínal si nepoctivě. Musel totiž vědět o neplatnosti takové doložky, a proto jeho jednání lze označit za zneužití práva, se kterým nelze spojit účinky stavení promlčecích dob, resp. lhůt.

Je sice pochopitelné, že řada věřitelů si skutečně nepočínala poctivě, když i po sjednocujícím usnesení NS nadále uplatňovala rozhodčí doložky, jež byly tímto usnesením výslovně označeny za absolutně neplatné. Jak ale správně podotknul NS,⁴⁸⁰ český právní řád nerozlišuje odlišný běh promlčecích dob, resp. lhůt, dle toho, zda si věřitel počíná poctivě, či nikoliv. I pokud bychom takovou námitku teoreticky připustili, nejsou to v těchto situacích často také dlužníci, kteří uplatňují námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy? Věřitel tedy uplatnil pohledávku v rozhodčím řízení, dále podal i exekuční návrh, exekuce však byla po několika letech zastavena. Věřitel tak podal žalobu k obecnému soudu, která byla zamítnuta, jelikož dlužník vznesl námitku promlčení. Věřiteli se tedy po několikaletém „kolotoči“, provázeným četnými judikatorními změnami, nevrátí zpět ani poskytnutá jistina, a navíc bude s největší pravděpodobností povinen k úhradě nákladů exekučního i následného nalézacího řízení, jelikož si dle aktuální judikatury ÚS počínal nepoctivě. Těžko však říct, jak potom hodnotit jednání

---

⁴⁸⁰ Usnesení NS ze dne 27. 12. 2017, sp. zn. 33 Cdo 3717/2017.

dlužníků, kteří svůj dluh ani po několika letech nesplatili, a nakonec nebudou muset vrátit ani poskytnutou jistinu, jelikož se po několikaleté pasivitě „probudili“, aby vznesli námitku promlčení. Autor práce má za to, že ani zde o přílišné poctivosti mluvit nelze, v mnoha případech bude spíše opak pravdou.

Kromě toho je třeba dodat, že jen málokdo v roce 2011 tušil, jakou „lavinu“ sjednocující usnesení NS spustí. Dle autora je tak třeba mít na vědomí, že NS svým usnesením sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 sice sjednotil rozhodovací praxi ohledně požadavku na transparentní výběr rozhodce, zároveň ovšem dle tehdejší judikatury NS⁴⁸¹ stále platilo, že platnost rozhodčí smlouvy již není možné zkoumat v exekučním řízení. Věřitelé tedy mohli těžko předpokládat, že ve výsledku dojde k zastavení exekuce a promlčení jejich nároku. Jak navíc upozorňuje Zweifelhofer,⁴⁸² pokud jde o exekuční řízení, byl to v první řadě příslušný exekuční soud, kdo exekuci nařídil a umožnil její faktické provedení. A to i tehdy, kdy byl rozhodčí nález vydán na základě neplatné rozhodčí doložky s netransparentně vybraným rozhodcem a exekuční návrh byl podán po 11. 5. 2011.

Na druhou stranu je ale třeba přiznat, že věřitelé si přece jen mohli počínat po změně rozhodovací praxe obezřetněji a neplatné rozhodčí doložky v rozhodčím řízení neuplatňovat. Je navíc pravděpodobné, že spory ze spotřebitelských smluv byly nejednou předkládány rozhodcům i z toho důvodu, že věřitelům byla v rozhodčím řízení přiznávána nepřiměřená příslušenství či smluvní pokuty, která by u obecného soudu byla pravděpodobně shledána jako nemravná, resp. kolidující s předpisy na ochranu spotřebitele.

Dle autora bude třeba předmětná rozhodnutí ÚS dál interpretovat a upřesnit jejich závěry. Lze si těžko představit, že by bylo možné paušálně uzavřít, že se nestavení promlčecích dob, resp. lhůt, vztahuje na *všechny* případy, kdy byla

---

⁴⁸¹ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 nebo usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

⁴⁸² Zweifelhofer, M. Neplatné rozhodčí doložky a zásada „Iura novit curia“ [online]. *Česká justice*. 18. 8. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/blog/neplatne-rozhodci-dolozky-zasada-iura-novit-curia/>.

rozhodčí doložka neobsahující transparentně určeného rozhodce uplatněna po datu 11. 5. 2011. V obou zásadních rozhodnutích přitom bylo obdobně uvedeno, že pokud věřitelé uplatnili rozhodčí doložku před 11. 5. 2011, stalo se tak za neustálené judikatury k rozhodčím doložkám a aplikují se tak ustanovení o stavení promlčecích dob, resp. lhůt. Protiústavní postup (zneužití práva) však lze dle ÚS přičítat těm *poskytovatelům úvěrů*, kteří rozhodčí žaloby podali *vědomě po uvedeném datu*.⁴⁸³

Lze tedy dovodit, že půjde pouze o *úvěrové společnosti*, které rozhodčí žaloby podaly s *vědomím neplatnosti rozhodčích doložek kdykoli po datu 11. 5. 2011*? Pokud tedy úvěrová společnost podala rozhodčí žalobu dle rozhodčí doložky s netransparentně vybraným rozhodcem dne 12. 5. 2011, ustanovení o stavení promlčecích dob, resp. lhůt, se na ni neaplikují? Dle autora práce tak bude třeba, aby judikatura vymezila racionální „odstup“ mezi 11. 5. 2011 a datem, kdy bylo zahájeno rozhodčí řízení. Jak podotýká Brachová,⁴⁸⁴ skutečně nelze požadovat, aby se všechny osoby prakticky ihned seznámily s aktuální judikaturou a dovedly všechny důsledky, které z ní plynou. Co se týče „vědomého“ podání žaloby na základě neplatné rozhodčí doložky, zde bude posuzování v jednotlivých případech ještě složitější, jelikož ve věcech, které posuzoval ÚS, šlo o velké úvěrové společnosti, o kterých lze předpokládat, že jim změna rozhodovací praxe skutečně nemohla uniknout. Lze se tedy jen domnívat, jak se bude posuzovat promlčení nároků menších společností, či v případě, že nepůjde o smlouvu o úvěru, popř. pokud se nebude jednat o spotřebitelskou smlouvu.

2.3.6 Dílčí závěr

Je tak možné uzavřít že, judikatura NS, co se týče problematiky promlčení, vyvíjela poměrně racionálně ve snaze respektovat práva věřitelů. ÚS se naopak rozhodl velmi přísně zakročit proti těm subjektům, které rozhodčí doložky

---

⁴⁸³ Srov bod 53 nálezu ÚS ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18 a bod 50 nálezu ÚS ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19.

⁴⁸⁴ Brachová. *Běh promlčecí doby v případě neplatně sjednané rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení*.

s netransparentně vybranými rozhodci uplatňovali i po datu 11. 5. 2011, kdy došlo k ustálení judikatury v této otázce. Lze tedy očekávat, že skutečně velká řada pohledávek bude ve světle této aktuální rozhodovací praxe po námitce dlužníků promlčena a věřitelé tak přijdou o nemalé částky, jelikož se pochopitelně promlčí nejen příslušenství pohledávky, ale i poskytnutá jistina. Každopádně lze očekávat další judikatorní vývoj ohledně předmětné problematiky, který by měl odpovědět na shora nastíněné otázky.

2.4 Věcný přezkum rozhodčího nálezu v exekučním řízení

2.4.1 Teoretická východiska

Již v tradiční teorii civilního procesu bylo zdůrazňováno, že věcné chyby nalézacího řízení nelze přenášet do řízení exekučního. V souladu s ochranou právní jistoty věřitele tak má exekuční řízení sloužit pouze k nucené realizaci exekučního titulu, a to i v případě, kdy exekuční titul neodpovídá skutečným hmotněprávním poměrům. Jak totiž zdůrazňoval Macur,⁴⁸⁵ exekuční řízení nespočívá na skutečném subjektivním právu oprávněného, nýbrž na vykonatelném rozhodnutí příslušného orgánu, tedy exekučním titulu. Kurka⁴⁸⁶ dodává, že se v exekučním řízení neposuzuje, zda oprávněnému skutečně svědčí exekvované právo, nýbrž pouze to, zda je exekvované právo podloženo způsobilým exekučním titulem. Mezi orgány, které jsou příslušné v nalézacím a exekučním řízení, se totiž uplatňuje přísná dělba moci. Jelikož nalézací soud, rozhodce, či jiný orgán, který rozhoduje v nalézacím řízení, nemá pravomoc provést nucenou realizaci vlastního rozhodnutí, stejně tak nepřísluší exekučnímu soudu či soudnímu exekutorovi přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu.⁴⁸⁷ Exekuční titul tedy tvoří nepřekonatelný předěl mezi nalézacím a exekučním řízením a exekuční soud či soudní exekutor již

---

⁴⁸⁵ Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, s. 8 a 22-23.

⁴⁸⁶ Kurka. In: Kurka, Drápal. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, s. 26 a 291.

⁴⁸⁷ Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, s. 17.

nemohou zkoumat, zda je v souladu s hmotným právem, či nikoliv. Otázku souladu exekučního titulu s hmotným právem je proto třeba řešit výlučně v nalézacím řízení s případným využitím opravných prostředků.

Jak dále podotýkal Macur,⁴⁸⁸ shora popsané závěry slouží k posílení právní jistoty účastníků exekučního řízení (zejm. oprávněného) a je třeba na nich trvat pro zachování efektivity ochrany práva. Pokud by totiž bylo možno v exekučním řízení přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, zcela by ztratilo svůj smysl. Namísto řízení, které je určené toliko k nucené realizaci práva, by se z něj stal jakýsi zvláštní hybrid, ve kterém by se mísily prvky přezkumu rozhodnutí v nalézacím řízení (jako je tomu v odvolacím či dovolacím řízení) s prvky nuceného výkonu exekučního titulu. *De facto* by se tak věřitel dostal do situace, kdy sice drží v ruce pravomocné rozhodnutí příslušného orgánu, při podání exekučního návrhu však musí být i nadále v pozoru, zda exekuční soud neurčí, že přiznané plnění neodpovídá platnému právu či skutkovému stavu a rozhodnutí proto exekvováno nebude. Jak tedy uvádí Kurka: „*exekuční soud – co do podkladu výkonu – posuzuje právě jen to, zda je titulem podle § 251, resp. § 274 o. s. ř., a zda je formálně a materiálně vykonatelný*“.⁴⁸⁹

2.4.2 Dřívější judikatorní závěry

Shora popsaná východiska mají přitom původ nejen v doktrinálních závěrech, ale i v bohaté judikatuře NS. Již v usnesení ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, jež bylo zveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 4/2000, tak NS zdůraznil, že: „*Při výkonu rozhodnutí soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost vykonávaného rozhodnutí nebo jiného titulu; obsahem rozhodnutí (jiného titulu), jehož výkon se navrhuje, je soud vázán a je povinen z něj vycházet*“.⁴⁸⁹ Tento

⁴⁸⁸ Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, 60-63.

⁴⁸⁹ Kurka. In: Kurka, Drápal. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, s. 74.

právní názor následně potvrdila i další „sbírková“ rozhodnutí NS,⁴⁹⁰ ale i aktuální rozhodovací praxe NS.⁴⁹¹

Judikatura NS se tak ztotožnila se zásadou formalizace předpokladů pro vyhovění návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí,⁴⁹² jak formuloval NS např. ve zmíněném usnesení sp. zn. 21 Cdo 2020/98: „*Při rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí pro vymožení peněžitého plnění soud – z hlediska jeho věcného posouzení - zkoumá, zda rozhodnutí (jiný způsobilý titul), jehož výkon je navrhován, bylo vydáno orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je vykonatelné po stránce formální a materiální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je výkon rozhodnutí navrhován v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného, zda k vydobytí pohledávky nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem, zda vymáhané právo není prekludováno a zda navržený způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný.*“. Tento právní názor je rovněž výrazem ustálené soudní praxe NS, jenž se k němu hlásí i ve své aktuální judikatuře.⁴⁹³

Rovněž judikatura ÚS dlouhou dobu spočívala na nepřekonatelné zásadě, že věcný přezkum exekučního titulu je v exekučním řízení nepřípustný. ÚS tak již v nálezu ze dne 13. 8. 1997, sp. zn. I. ÚS 466/97 uvedl, že opačný postup by byl v rozporu s právní jistotou věřitele. Ve vztahu k rozhodčím doložkám pak ÚS např. v nálezu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11, či v nálezu ze dne 24. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 562/12-3 obdobně zdůraznil, že rozhodčí nález nemůže v žádném případě být v exekučním řízení přezkoumán co do jeho věcné správnosti, jelikož je exekuční řízení určeno toliko pro faktický výkon rozhodnutí. Neslouží tak pro autoritativní nalézání práva, ani není řízením přezkumným.

---

⁴⁹⁰ Srov. usnesení NS ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2002 nebo usnesení NS ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1570/2003.

⁴⁹¹ Srov. usnesení NS ze dne 8. 8. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2559/2019.

⁴⁹² Srov. Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, s. 59-63.

⁴⁹³ Srov. např. usnesení NS ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3406/2019.

Judikatura tedy řadu let zcela respektovala shora popsané doktrinální závěry, dle kterých vady exekučního titulu není možné řešit v exekučním řízení. Povinný měl svoje námitky uplatnit v rámci opravných prostředků v nalézacím řízení a v souladu se zásadami *vigilantibus iura scripta sunt*, resp. *ignorantia iuris non excusat*, je třeba dané rozhodnutí vykonat, jakkoli může být věcně nesprávné či nespravedlivé, a to nehledě na povahu účastníků sporu, tj. i pokud jde o rozhodnutí vydaná ve spotřebitelských sporech.

2.4.3 První přelomová rozhodnutí ÚS

Judikatura ÚS ovšem postupně dospěla k názoru, že může kvůli zásadním věcným vadám exekučního titulu dojít k výjimečným situacím, kdy exekuci vymáhané povinnosti dochází ke „zjevné nespravedlnosti“, a proto je třeba takovou exekuci nenařídít, popř. ji zastavit.

ÚS v nálezu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16 řešil specifickou situaci, která ani zdaleka nesouvisela s problematikou rozhodčího řízení. V tomto případě byla v exekučním řízení vymáhána pohledávka spol. Dopravní podnik hlavního města Prahy, a. s. z titulu neuhrazeného jízdného a přírážky k jízdnému. Jinými slovy, pohledávka měla vzniknout jízdou „načerno“ povinného. Povinný se však v exekučním řízení domáhal zastavení exekuce, jelikož v době, kdy měla pohledávka vzniknout, již byl osobou těžce zdravotně postiženou a držitelem průkazu ZTP/P. Dle platné právní úpravy měl proto nárok na bezplatnou městskou hromadnou dopravu a pohledávka z tohoto titulu proto oprávněnému vzniknout nemohla. ÚS v tomto případě zrušil rozhodnutí obecného soudu a uvedl, že v případech „zjevné nespravedlnosti“, jako je tento, je třeba exekuci dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit. Tento právní názor pak ÚS potvrdil ve skutkově obdobných věcech ve své následující judikatuře.⁴⁹⁴

---

⁴⁹⁴ Srov. nález ÚS ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16, nález ÚS ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 2456/16, nebo nález ÚS ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 1367/16.

Ke shora uvedenému právnímu názoru, dle kterého je věcný přezkum exekučního titulu v exekučním řízení za výjimečných podmínek možný, se v nálezu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, přihlásilo i plénum ÚS. Bylo zde tedy zopakováno, že exekuci je dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. možno zastavit tehdy, kdy by byla v rozporu s principy právního státu. Dle pléna ÚS tak lze výjimečně v exekučním řízení uplatnit námitky proti zásadním vadám exekučního titulu.

ÚS tedy ve shora uvedených rozhodnutích naznačil, že z pravidla zákazu věcného přezkumu exekučního titulu existují i výjimky. Tyto se tedy aplikují tehdy, pokud by exekuce způsobila „zjevnou nespravedlnost“. Třeba dodat, že ve shora uvedených případech šlo v nalézacích řízeních o nedostatky skutkových zjištění, nikoliv nedostatky právního posouzení věci. Pohledávky věřiteli pro status těžce zdravotně postižené osoby povinného vůbec nemohly vzniknout. Šlo tedy mít za to, že závěry ÚS lze vztáhnout na podobné závažné nedostatky skutkových zjištění, nikoliv na omyly, spočívající v nesprávném právním posouzení věci.

2.4.4 Neplatnost rozhodčí doložky pro rozpor úvěrové smlouvy s dobrými mravy – skrytý věcný přezkum exekučního titulu?

Rozhodovací praxe ohledně posuzování platnosti rozhodčích doložek se vyvíjela v posledním desetiletí velmi dynamicky, což se významně projevilo v exekučním řízení. Jak tedy bylo uvedeno výše, NS či ÚS ve své judikatuře dovodily, že přezkumu platnosti rozhodčí smlouvy v exekučním řízení nic nebrání, naopak je třeba zkoumat, zda byl rozhodčí nález vydán subjektem, jenž k tomu měl pravomoc. Oba vrcholné soudní orgány ale taktéž zdůrazňovaly, že přezkum platnosti rozhodčí smlouvy znamená pouze nutné zkoumání, zda byl rozhodčí nález vydán oprávněným subjektem, nejde proto o věcný přezkum rozhodčího nálezu, jenž zůstává i nadále nepřípustný.

Dřívější judikatorní závěry ohledně přezkumu platnosti rozhodčí smlouvy jsou ještě poměrně dobře odůvodnitelné, ač se taktéž nevyhnuly kritice. Jak však

uvádí Svoboda,⁴⁹⁵ nelze dopustit, aby se k vydání rozhodčího nálezu „vetřela“ osoba soukromého práva, která k tomu neměla pravomoc, a jí vydaný rozhodčí nález byl způsobilým exekučním titulem. To platí zejména tehdy, pokud byl rozhodce vybrán netransparentním způsobem, pouhým odkazem na seznam rozhodců vedený třetí osobou, jež není stálým rozhodčím soudem.⁴⁹⁶

Více otázek však vyvstalo ohledně judikatury, blíže rozebrané v podkapitole 1.7. Rozhodovací praxe NS i ÚS tak došla k závěru, že důvod pro zastavení exekuce vedené dle rozhodčího nálezu může spočívat i v rozporu úvěrové smlouvy s dobrými mravy, resp. v rozporu úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy *jako celku* s dobrými mravy. Na první pohled se tedy zdá, že soudy fakticky připouštějí věcný přezkum exekučního titulu, pokud důvod pro zastavení exekuce spatřují v nemravné povaze smlouvy o úvěru a nikoliv v podobě rozhodčí smlouvy. Soulad úvěrové smlouvy s dobrými mravy by přece dle shora popsaných teoretických východisek ohledně dělby moci mezi nalézacím a exekučním řízením měl zkoumat rozhodce, resp. orgán rozhodující v nalézacím řízení. Podobu úvěrové smlouvy, resp. proces jejího sjednávání, už by tak exekuční soud přezkoumávat neměl.

V judikatuře se však v tomto směru ustálil trochu vyhýbavý názor, který prezentoval např. ÚS v nálezu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12, nebo NS v usnesení ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018. Ve druhém zmíněném rozhodnutí bylo uvedeno: *„Ačkoli přezkum věcné správnosti vykonávaného exekučního titulu není v exekučním řízení přípustný, není vyloučeno, aby se otázka platnosti „hlavní“ smlouvy stala významnou pro hodnocení i na ni navazující rozhodčí smlouvy, a to s tím rozhodným směřováním, jímž je posouzení, zda vzhledem k jejímu obsahu a procesu jejího sjednání byla či nikoli dána pravomoc rozhodce k vydání vykonávaného rozhodčího nálezu.“* Jinými slovy, v judikatuře se ustálil názor, že o věcný přezkum exekučního titulu nejde, je-li

---

⁴⁹⁵ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 23.

⁴⁹⁶ Srov. podkapitulu 1.1.

zkoumáno, zda je úvěrová smlouva neplatná pro rozpor s dobrými mravy.⁴⁹⁷ Soudy totiž dovodily, že v těchto situacích je rovněž neplatná navázaná rozhodčí smlouva, kdy tyto smlouvy jsou neplatné pro rozpor s dobrými mravy *jako celek*.

Nelze si ovšem odpustit poznámku, že shora uvedené závěry o neplatnosti rozhodčí smlouvy pro rozpor úvěrové smlouvy s dobrými mravy, mající za následek zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu, trochu připomínají známé rčení „Vlk se nažral a koza zůstala celá“. Rozhodovací praxe se tak vyhnula určení, že v exekučním řízení je možno věcně přezkoumávat exekuční titul (zkoumat soulad úvěrové smlouvy s dobrými mravy), dosáhla však stejného výsledku, a sice zastavení exekuce. Judikatura tak k tomuto výsledku došla oklikou – určila, že rozpor úvěrové smlouvy s dobrými mravy znamená neplatnost smlouvy rozhodčí, a pravomoc rozhodce proto nebyla dána. Jak uvádí Perthen: „*Jinými slovy nejde o věcný přezkum, ale má se přezkoumat kontrakční proces a posoudit obsah smlouvy i z pohledu dobrých mravů, tedy má se vlastně přezkoumat vše. Což ale, za využití známého anglického rčení „vypadá to jako kachna, plave to jako kachna, kváká to jako kachna, bude to tedy zpravidla kachna“, jako úplný věcný přezkum v rámci exekučního řízení vypadá.*“.⁴⁹⁸

Svoboda⁴⁹⁹ dovozuje, že zastavení exekuce pro rozpor úvěrové smlouvy s rozhodčí smlouvou jako celku s dobrými mravy je možné toliko na návrh povinného dle § 35 odst. 1 ZRŘ, nikoliv tedy bez návrhu dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.⁵⁰⁰ Dle Svobody by opačný přístup byl „*nesourodým zásahem do obecného pravidla, že posouzení věcné nesprávnosti exekučního titulu, i když je ve formě rozhodčího nálezu, není v exekuci přípustné*“. Svobodův závěr o nutnosti postupu

---

⁴⁹⁷ Usnesení NS, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016.

⁴⁹⁸ Perthen, E. Bude mít spotřebitel jiný civilní proces než všichni ostatní účastníci včetně dvou nalézacích řízení? [online]. *Bulletin advokacie*. 19. 3. 2019. [4. 4. 2020]. <http://www.bulletin-advokacie.cz/bude-mit-spotrebitel-jiny-civilni-proces-nez-vsichni-ostatni-ucastnici-vcetne-dvou-nalezacich-rizeni>.

⁴⁹⁹ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 43.

⁵⁰⁰ Ke vztahu § 35 zákona o rozhodčím řízení a § 268 odst. 1 občanského soudního řádu srov. podkapitolu 2.2.

výlučně na návrh povinného se ale zejména ve světle recentní judikatury ÚS⁵⁰¹ a Soudního dvora⁵⁰² jeví přinejmenším jako sporný.⁵⁰³ Stejně tak není jasné, z jakého důvodu Svoboda shledává přezkum úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy jako celku s dobrými mravy v exekučním řízení *na návrh povinného* jako legitimní postup, přičemž stejný přezkum, učiněný exekučním soudem *z úřední povinnosti*, označuje tentýž autor jako nepřípustný věcný přezkum exekučního titulu. Autor má za to, že nelze činit odlišný názor o tom, zda postup, který judikatura dovodila, fakticky připouští věcný přezkum exekučního titulu, dle toho, zda jsou vady úvěrové smlouvy v exekučním řízení přezkoumávány na návrh povinného, či z úřední povinnosti. Pro posouzení, zda je fakticky přezkoumávána věcná správnost exekučního titulu, je rozhodující toliko obsah a rozsah tohoto přezkumu, nikoliv, zda exekuční soud postupuje na návrh, nebo *ex officio*. Jinak řečeno – buď se o věcný přezkum exekučního titulu fakticky jedná, nebo ne, tento závěr však nezáleží na tom, zda soud postupuje na návrh, či z úřední povinnosti.

K výše uvedenému dlužno dodat, že NS,⁵⁰⁴ a především ÚS⁵⁰⁵ ve své recentní judikatuře dovodily nesoulad úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy jako celku s dobrými mravy, a tedy i nutnost zastavení exekuce, i tehdy, neprokáže-li podnikatel, že při sjednávání spotřebitelského úvěru řádně prověřil úvěruschopnost spotřebitele. To navíc platí pravděpodobně i tehdy, pokud byly předmětné smlouvy sjednávány v době, kdy nebyla povinnost prověřovat úvěruschopnost spotřebitele v českém právu stanovena.⁵⁰⁶ Žádná zákonná norma přitom takovou povinnost až

⁵⁰¹ Srov. nález ÚS sp. zn. III. ÚS 4129/18 a nález ÚS sp. zn. II. ÚS 996/18.

⁵⁰² Srov. rozsudek Soudního dvora ve věci C-679/18.

⁵⁰³ Blíže viz oddíly 1.7.4 a 1.7.5.

⁵⁰⁴ Srov. usnesení NS ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018, usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 1610/2019, usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 1612/2019.

⁵⁰⁵ Srov. nález ÚS sp. zn. III. ÚS 4129/18 a nález ÚS sp. zn. II. ÚS 996/18.

⁵⁰⁶ Srov. bod 21 nálezu ÚS sp. zn. III. ÚS 4129/18: „Přitom nejde podle ÚS o žádný zvlášť přísný či dokonce nepřiměřený požadavek; to, zda je reálné splacení dluhu je přece celkem výchozí zásada, kterou by jako obecný princip měly soudy vzít v úvahu bez ohledu na to, zda je v nějakém zákoně výslovně zakotven, anebo nikoli.“

do 31. 12. 2010 neukládala, do 24. 2. 2013 pak nebyla za její porušení stanovena žádná soukromoprávní sankce (zejm. neplatnost úvěrové smlouvy).

Dle aktuální judikatury ÚS tak platí, že pokud prověření úvěruschopnosti dlužníka poskytovatel úvěru neprokáže, je neplatná nejen úvěrová smlouva, ale i na ni navázaná rozhodčí smlouva, a proto je třeba exekuci zastavit. To vše za situace, kdy dle vyhybavého postoje judikatury nejde o věcný přezkum exekučního titulu, nýbrž o *zkoumání platnosti rozhodčí smlouvy*. Nutno říct, že teoretická východiska o nutnosti bezvýjimečného oddělení nalézacího a exekučního řízení, která ve svém díle významně prosazoval nejen Macur,⁵⁰⁷ a která byla popsána v oddílu 2.4.1, tak již v recentní rozhodovací praxi do značné míry neplatí. Přesto však ÚS zašel ve své aktuální judikatuře ještě dále, jak bude pojednáno v následujícím oddílu.

2.4.5 Věcný přezkum exekučního titulu pro nepřiměřenou výši přiznaných úroků z prodlení

Shora nastíněná judikatura tedy, jak bylo uvedeno, věcný přezkum exekučního titulu zdánlivě odmítala. Zásadní zákaz věcného přezkumu byl ovšem obcházen, kdy byla nemravnost smlouvy o spotřebitelském úvěru vztáhnuta na platnost navazující smlouvy rozhodčí, čímž bylo dosaženo zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu. ÚS však ve své aktuální judikatuře přece jen výslovně připustil věcný přezkum exekučních titulů, a to nejen pro nedostatky skutkových zjištění, jako tomu bylo v případech popsaných v oddílu 2.4.3, ale rovněž pro nesprávné právní posouzení věci orgánem, rozhodujícím v nalézacím řízení, resp. pro přisouzení nemravného plnění ve spotřebitelském sporu.

ÚS tak dne 1. 4. 2019 vydal značně kontroverzní nález, sp. zn. II. ÚS 3194/18, kde ve zkratce dovodil, že zásadní vadou exekučního titulu je i přiznání úroků z prodlení ve značně nepřiměřené výši. V takových případech je dle ÚS třeba, aby byla exekuce zastavena, ovšem pouze v části těchto

---

⁵⁰⁷ Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*.

nepřiměřených úroků z prodlení.⁵⁰⁸ ÚS tedy navázal na svoji předchozí judikaturu, dle které je dán důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v případech „zjevné nespravedlnosti“, a uvedl, že tento závěr je možno učinit i tehdy, pokud jsou podnikateli exekučním titulem přiznány úroky z prodlení v nemravné výši a jedná se o nárok plynoucí ze spotřebitelské smlouvy.

ÚS tedy svým rozhodnutím otevřel dosud zapovězenou cestu obrany spotřebitelů v exekučním řízení, a sice věcný přezkum exekučního titulu exekučním soudem z důvodu nesprávného právního posouzení věci v nalézacím řízení, konkrétně přiznání nemravných úroků z prodlení, které byly v tomto případě věřiteli přiznány ve výši 1 % denně. ÚS zdůraznil, že tyto závěry se uplatní pouze ve sporech mezi podnikatelem a spotřebitelem, resp. že se jich povinný podnikatel nemůže dovolávat. Dále bylo judikováno, že i když se v konkrétním případě jednalo o exekuci nařízenou dle rozsudku pro zmeškání, závěry ÚS se uplatní i pro jiné formy exekučních titulů.⁵⁰⁹ Dle ÚS rovněž není při zkoumání zásadních vad exekučního titulu (tedy i přiměřenosti výše úroků z prodlení) relevantní, zda a jak se povinný bránil v nalézacím řízení. ÚS naznačil, že ochrana právní jistoty, resp. legitimního očekávání věřitelů, v tomto případě *de facto* nepřichází v úvahu, jelikož u nich nemohlo vzniknout legitimní očekávání, že nabydou nemravné, až neústavní plnění ve formě úroků z prodlení ve výši 1 % denně. ÚS konečně uvedl, že samotný lichevní charakter smlouvy ještě zpravidla nedosahuje ústavněprávní závažnosti, resp. zásadně nebude sama o sobě znamenat, že by měla být exekuce zastavena.

Rozhodnutí ÚS bylo podrobena četné kritice z řad odborné veřejnosti, a to z pochopitelných důvodů. Závěry rozhodnutí totiž výrazně narušují dříve prakticky nepřekonatelný předěl mezi nalézacím a exekučním řízením, ale i dělbu moci mezi orgány nalézacího a exekučního řízení. Rozhodnutí zkritizovalo mj. kolegium

---

⁵⁰⁸ Srov. § 268 odst. 4 občanského soudního řádu.

⁵⁰⁹ ÚS v bodě 49 nálezu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, uvedl: „*Pro nosné důvody tohoto nálezu není relevantní, zda má exekuční titul formu platebního rozkazu, rozsudku pro zmeškání či uznání nebo standardního rozsudku*“. Lze však mít za to, že tento výčet byl jmenován pouze demonstrativně a závěry nálezu se uplatní také tehdy, je-li exekučním titulem rozhodčí nález.

předsedů krajských soudů,⁵¹⁰ když se např. soudkyně Kasíková z Krajského soudu v Praze vyjádřila, že předmětným nálezem ÚS dochází k nenávratnému opuštění základní zásady exekučního procesu, a sice zákazu věcného přezkumu rozhodnutí. Svoboda⁵¹¹ či Kasíková⁵¹² tak doufají, že v navazující praxi budou závěry ÚS interpretovány spíše restriktivně, a to i přes vázanost obecných soudů judikaturou ÚS. Dle Svobody⁵¹³ vede rozhodnutí ÚS k závěru, že spotřebiteli se *de facto* připouští další, zákonem nepředpokládaný, mimořádný opravný prostředek proti meritornímu rozhodnutí, a sice *návrh na zastavení výkonu rozhodnutí* dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Svoboda⁵¹⁴ navíc očekává, že český civilní proces čekají ve světle závěrů předmětného nálezu zásadní změny, a to zejména z hlediska většího provázání nalézacího a exekučního řízení, resp. postupného odbourávání dříve nepřekonatelného předělu mezi těmito řízeními. Na druhou stranu nelze ani vyloučit, že jiný senát ÚS dospěje při posuzování obdobné otázky k jinému právnímu názoru a věc tak bude předložena k posouzení plénu.⁵¹⁵

Je tedy zřetelné, že ÚS se tak v předmětném nálezu vědomě pokouší o překonání teoretických závěrů tradiční procesualistiky o oddělenosti nalézacího a exekučního řízení. Do určité míry tak lze kvitovat odepření právní ochrany podnikatelům, kteří porušují spotřebitelská práva nepřiměřenými ujednáními, za které lze ujednání o úroku z prodlení ve výši 1 % denně bez dalšího označit. Navíc je třeba mít na paměti, že dle ÚS se mají exekuce zastavovat pouze co do výše nepřiměřeného plnění, tj. nikoliv v celé výši. Přesto však nelze pominout, že

⁵¹⁰ Šrámek, D. Kolegium předsedů krajských soudů kritizuje nález ÚS ohledně nepřiměřenosti exekucí [online]. *Česká justice*. 13. 6. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/kolegium-predsedu-krajskych-soudu-kritizuje-nalez-us-ohledne-neprimerenosti-exekuci/>.

⁵¹¹ Svoboda. *Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu*, s. 221-224.

⁵¹² Kasíková, M. In: Šrámek. *Kolegium předsedů krajských soudů kritizuje nález ÚS ohledně nepřiměřenosti exekucí*.

⁵¹³ Svoboda. *Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu*, s. 221-224.

⁵¹⁴ Tamtéž.

⁵¹⁵ § 23 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

exekuční soud tak při posuzování přiměřenosti přisouzeného plnění *de facto* plní funkci nalézacího soudu, a jak správně zmiňuje Svoboda,⁵¹⁶ řízení o zastavení exekuce se proto prakticky stává řízením o mimořádném opravném prostředku.

Dle autora práce tak se závěry ÚS nelze souhlasit. Spotřebitelé by měli být vychováváni k tomu, aby svou obranu soustředili již na nalézací řízení. Recentní judikatura však ukazuje, že spotřebitel nemusí v rozporu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* učinit v nalézacím řízení prakticky nic, a na to, že bylo protistraně přisouzeno nemravné plnění, si může „vzpomenout“ až po několikaletém vedení exekuce. Rovněž přitom stojí v této souvislosti za zmínku, že aktuální judikatura NS rovněž připouští zastavení exekuce, která již byla dříve skončena vymožením, a to prakticky bez časového omezení.⁵¹⁷ Je proto otázkou, zda bude připuštěno, aby byla již po jejím skončení vymožením zastavena exekuce, kterou bylo vůči spotřebiteli vymáháno nemravné plnění. Jelikož ale ÚS⁵¹⁸ naznačil, že již skončená exekuce by se měla zastavovat pouze ve výjimečných případech jako *ultima ratio*, lze se domnívat, že takový postup umožněn spíše nebude. Již současné judikatorní závěry totiž značně podlamují právní jistotu věřitelů, kteří své nároky vymáhají v táhlých exekučních řízeních. Zastavením exekuce po jejím skončení vymožením z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy se blíže zabývá následující podkapitola.

Lze proto kvitovat, že rozhodovací praxe, která se doposud s názory předmětného nálezu ÚS vypořádávala, jeho názory interpretovala spíše restriktivně. Kladně tak lze hodnotit např. praxi VSPH,⁵¹⁹ jenž uvedl, že se závěry ÚS aplikují pouze pro zastavení exekuce, a nikoliv pro prolomení limitu, stanoveného ustanovením § 199 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“), pro popření vykonatelné pohledávky v insolvenčním řízení. NS se pak v usnesení ze

---

⁵¹⁶ Svoboda. *Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu*, s. 221-224.

⁵¹⁷ Srov. podkapitulu 2.5.

⁵¹⁸ Usnesení ÚS ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17.

⁵¹⁹ Rozsudek VSPH ze dne 14. 11. 2019, č. j. 101 VSPH 620/2019-62.

dne 8. 8. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2559/2019, nebo v usnesení ze dne 12. 11. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3459/2019, shodně vyjádřil, že se předmětný náleží ÚS uplatní toliko ve zcela výjimečných případech, a že i nadále platí zásada, dle které je věcný přezkum exekučního titulu v exekučním řízení nepřipustný. NS rovněž v posledně jmenovaném rozhodnutí, jako i v usnesení ze dne 19. 11. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3406/2019, uvedl, že k zastavení exekuce z důvodu nepřiměřeného příslušenství, přiznaným exekučním titulem, by mohlo dojít jen tehdy, pokud je přisouzené plnění v rozporu se základními principy demokratického právního státu.

2.4.6 Dílčí závěr

Autor má za to, že se závěry judikatury popsané předchozích oddílech jeví jako značně problematické, a bude zajímavé sledovat, jaký bude jejich další vývoj. Ač dle mnoha názorů došlo k prolamování oddělenosti nalézacího a exekučního řízení již tehdy, kdy judikatura dovodila nutnost zkoumání platnosti rozhodčích smluv v exekučním řízení, dle autora práce ke skutečnému průlomů došlo jednak kvůli tomu, že se v judikatuře ustálil názor, že závažné vady hlavní smlouvy mohou způsobit neplatnost smlouvy rozhodčí, a tyto smlouvy je tak třeba i v exekučním řízení zkoumat jako celek, ale zejména kvůli přelomovému náleží ÚS sp. zn. II. ÚS 3194/18, který výrazně smazává rozdíly nalézacího a exekučního řízení.

Není tedy sporu o tom, že se rozhodovací výrazně odklonila od dřívějších teoretických i judikatorních náhledů, dle kterých bylo nutné nalézací řízení důsledně oddělovat od řízení exekučního, pročez bylo nutno exekvovat i exekuční tituly, kterými bylo přiznáno právo zjevně neodpovídající skutečným hmotněprávním poměrům.⁵²⁰ Při nařizování exekuce či v tzv. impugnačních sporech⁵²¹ tak budou exekuční soudy ve světle náleží ÚS sp. zn. II. ÚS 3194/18 muset zkoumat, zda není podnikateli vůči spotřebiteli přiznáno nepřiměřené plnění,

---

⁵²⁰ Srov. oddíl 2.4.1.

⁵²¹ K pojmu impugnačních sporů srov. např. Fiala, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 103-110, popř. Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, s. 114-117.

jehož výše koliduje až s ústavněprávními principy. Pokud se taková skutečnost prokáže, exekuci v nepřiměřené části není možno nařídít, případně je nutno ji i bez návrhu zastavit, ač autor zdůrazňuje, že se s tímto závěrem neztotožňuje.

2.5 Zastavení exekuce po jejím skončení vymožením

2.5.1 Obecná východiska a dřívější judikatorní závěry

Již v předchozí podkapitole bylo naznačeno, že se v posledních letech začaly objevovat názory, zda by v případě neplatnosti rozhodčích smluv neměly být exekuce zastavovány i tehdy, kdy již byla povinnost úspěšně vymožena. Exekuce tedy v takovém případě skončila vymožením předmětné pohledávky, přesto by se měla dle těchto názorů znovu „otevřít“ a zastavit, jelikož byla od počátku vedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu.

Na první pohled se tato argumentace může zdát poněkud absurdní – jak je možné zastavit řízení, které již bylo jednou ukončeno? Teorie civilního procesu na tuto otázku po dlouhé roky odpovídala jasně. Po dosažení účelu exekuce, tedy po vymožení exekvované povinnosti, již není možné činit další procesní úkony a exekuční řízení je tak nadobro ukončeno.⁵²² Pokud tedy byla daná povinnost v exekučním řízení vymožena, exekuci již nelze zastavit.⁵²³ Doktrína se totiž shodovala v tom, že jednou z podmínek pro účinné podání návrhu na zastavení exekuce je existence nařízeného a nadále trvajících exekučního řízení.⁵²⁴

Shodný právní názor se přitom původně ustálil v judikatuře NS. Již v usnesení ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004 tak NS vyjádřil názor, že vymožením exekvované povinnosti výkon rozhodnutí bez dalšího končí, a pokud je následně podán návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, není mu možné vyhovět.

⁵²² Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, s. 103.

⁵²³ Kurka. In: Kurka, Drápal. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, s. 351.

⁵²⁴ Krbek. In: Drápal, Bureš a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*, s. 2237.

NS se rovněž vyjádřil, že existence nařízené a trvající exekuce je *podmínkou řízení o návrhu na její zastavení*.⁵²⁵

Postupně se však v judikatuře NS ustálil právní názor, že zákaz zastavení již skončené exekuce se uplatní jako obecné pravidlo, ze kterého existují výjimky. NS tak předně dovedl, že zastavit exekuci poté, co již byla exekvovaná povinnost vymožena, je možné, pokud se podkladové rozhodnutí nestalo vykonatelným^{526, 527}. Nedlouho poté NS judikoval, že tento závěr platí obdobně pro situaci, kdy byla exekuce nařízena podle titulu, jenž byl následně zrušen^{528, 529}. Dále NS došel k závěru, že exekuci je možno zastavit i po jejím skončení vymožením rovněž tehdy, pokud je exekučním titulem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti a povinný podal návrh na zastavení exekuce z důvodu, že oprávněný nemá na vymožené plnění dle hmotného práva nárok^{530, 531}. NS konečně s odkazem na právní názor pléna ÚS⁵³² dovedl, že provedení exekuce nebrání jejímu pozdějšímu zastavení ani v situaci, kdy je navrhováno zastavení exekuce z důvodu započtení pohledávky,⁵³³ pokud k zániku pohledávky započtením došlo ještě před vydáním předmětného exekučního titulu.⁵³⁴

2.5.2 Zastavení exekuce po jejím skončení vymožením pro neplatnost rozhodčí smlouvy

Shora tedy bylo naznačeno, že judikatura NS dovedla, že existují určité významné situace, při kterých je možno zastavit exekuci, která již skončila vymožením.

⁵²⁵ Shodně např. usnesení NS ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1886/2006.

⁵²⁶ Usnesení NS ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2325/2006 a usnesení NS ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007.

⁵²⁷ Srov. § 268 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu.

⁵²⁸ Usnesení NS ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4312/2007.

⁵²⁹ Srov. § 268 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu.

⁵³⁰ Usnesení NS ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013.

⁵³¹ Srov. § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.

⁵³² Bod 34 usnesení ÚS ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

⁵³³ Srov. § 268 odst. 1 písm. g) občanského soudního řádu.

⁵³⁴ Usnesení NS ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1663/2015.

Jelikož se pak začátkem minulého desetiletí začala velice dynamicky vyvíjet judikatura ohledně důvodů neplatnosti rozhodčích doložek,⁵³⁵ i dopadů této neplatnosti na exekuční řízení,⁵³⁶ začala se rovněž nabízet otázka, zda by se exekuce, které byly vedeny dle rozhodčího nálezu vydaného na základě neplatné rozhodčí smlouvy, neměly zastavovat, i když byla exekvovaná povinnost již vymožena. Jinými slovy, neměla by být další výjimkou ze zákazu zastavení již ukončené exekuce situace, kdy byla exekuce vedena dle rozhodčího nálezu, jenž byl vydán na základě neplatné rozhodčí smlouvy?

Hlavním argumentem pro zastavování exekucí po jejich skončení vymožením je skutečnost, že v opačném případě by docházelo ke zvýhodnění povinných, kteří ani v rámci exekučního řízení nesplnili svoji povinnost, resp. tato povinnost nebyla v exekučním řízení vymožena. Proti těmto povinným by tak i nadále běželo exekuční řízení, a exekuce by tak pro neplatnost rozhodčí smlouvy mohla být bez větších potíží zastavena. Oproti tomu povinní, kteří v rámci exekučního řízení svoji povinnost splnili, by tuto možnost již neměli, což by se kromě jiného projevilo např. v rozhodnutí o náhradě nákladů exekučního řízení.

Na druhou stranu je ovšem nutno dodat, že i argumenty pro opačný názor jsou poměrně jasné. Předně je nutno uvést, že zastavení exekuce po jejím vymožení významně zasahuje do právní jistoty oprávněného věřitele. K tomu je navíc nutno přičíst fakt, že z dřívější judikatury NS, dle které je možné zastavit exekuci po jejím skončení vymožením, vyplývá, že takovou exekuci je možno zastavit prakticky bez časového limitu po jejím skončení. Svoboda⁵³⁷ sice uvádí, že je třeba dobu, která od skončení exekuce uplynula, zohledňovat při posuzování návrhu na zastavení exekuce, přesto je nutné konstatovat, že judikatura žádný časový úsek pro zastavení exekuce neurčila, a žádná taková lhůta nevyplývá ani z platného práva. Z toho

---

⁵³⁵ Srov. kapitolu 1.

⁵³⁶ Srov. kapitolu 2, zejm. podkapitolu 2.1.

⁵³⁷ Svoboda, K. Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením. *Bulletin advokacie*. 2018, č. 4, s. 37.

ovšem, třeba poznamenat, nevyplývá ani samotná možnost zastavování exekucí po jejich skončení vymožením.

Proti zastavování již skončených exekucí pro neplatnost rozhodčí smlouvy stojí také argument, že skutečnost, že exekvovaná povinnost byla vymožena, ještě neznamena, že by se povinný nemohl svého práva domoci jinou cestou. Ze závěrů doktríny⁵³⁸ i judikatury NS⁵³⁹ totiž vyplývá, že pokud exekvovaná povinnost neodpovídá skutečným hmotněprávním poměrům a předmětné plnění bylo vymoženo, povinnému vzniká nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Jak ale uvádí Kurka,⁵⁴⁰ soud, který by rozhodoval o žalobě na vydání bezdůvodného obohacení, aniž by byl původní exekuční titul zrušen, se oprávněností nároku žalobce nemůže sám zabývat jako předběžnou otázkou, jelikož je, stejně jako další osoby či orgány, vázán právě výrokem pravomocného (exekvovaného) rozhodnutí⁵⁴¹.⁵⁴² Pokud však je podkladové rozhodnutí zrušeno, tato překážka odpadá a nároku na vydání bezdůvodného obohacení se tak povinný může účinně domáhat.⁵⁴³ V případě, že je podkladovým rozhodnutím rozhodčí nález vydaný dle neplatné rozhodčí smlouvy, je ovšem situace jiná, jelikož takový rozhodčí nález *de facto* právní moci vůbec nenabývá, a nevytváří tak zmíněnou překážku vázanosti jeho výroky. Proto se soud, který rozhoduje o návrhu na vydání bezdůvodného obohacení, může platností rozhodčí smlouvy zabývat jako předběžnou otázkou, a v případě, že zjistí její neplatnost, není vázán výrokem takového rozhodčího nálezu a může rozhodovat o meritů věci, tedy o vydání bezdůvodného obohacení.

---

⁵³⁸ Fiala. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*, s. 97-98.

⁵³⁹ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 2706/2007 nebo rozsudek NS ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 31 Cdo 3309/2011.

⁵⁴⁰ Srov. Kurka. In: Kurka, Drápal. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, s. 21.

⁵⁴¹ Srov. § 159a odst. 3 občanského soudního řádu.

⁵⁴² Srov. rozsudek NS ze dne 13. 6. 2000, sp. zn. 25 Cdo 5/2000.

⁵⁴³ Kurka. In: Kurka, Drápal. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, s. 21-23.

Lavický s Kotáskem⁵⁴⁴ zdůrazňují, že pokud exekuční titul *odpovídá* hmotněprávnímu vztahu mezi věřitelem a dlužníkem, dochází splněním exekvované povinnosti k zániku závazku, a to i v případě, že byl exekuční titul následně zrušen, popř. byla vyslovena neplatnost rozhodčí smlouvy. Pokud ale plnění, které bylo věřiteli přiznáno rozhodčím nálezem vydaným mimo pravomoc rozhodce, *neodpovídá* skutečným hmotněprávním poměrům, měl by mít povinný dle tohoto náhledu možnost se svého nároku domáhat žalobou na vydání bezdůvodného obohacení. Soud pak v rámci posuzování žalobního návrhu posoudí platnost rozhodčí smlouvy jako předběžnou otázku.⁵⁴⁵ Jak však dodává Mališ,⁵⁴⁶ tímto postupem se povinný nemůže domoci vydání již uhrazených nákladů exekučního řízení, jelikož vrácení toho, co bylo povinným na tyto náklady zapláceno, může být požadováno pouze v rámci předmětného exekučního řízení. Konečně je třeba mít na paměti, že pro uplatnění tohoto nároku platí omezení v podobě možného promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení.⁵⁴⁷

Právě s odkazem na možnost podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení přitom povinní zprvu neuspěli při svých návrzích na zastavení skončených exekucí u Krajského soudu v Brně⁵⁴⁸ nebo Krajského soudu v Brně – pobočka v Jihlavě.⁵⁴⁹ Právě proti jednomu z rozhodnutí Krajského soudu v Brně – pobočka v Jihlavě ovšem bylo podáno dovolání a k věci se tak mohl vyjádřit NS.

---

⁵⁴⁴ Lavický, P., Kotásek, J. Zákaz zpětvzetí žaloby podle nového § 96 odst. 6 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2018, č. 1, s. 1-7.

⁵⁴⁵ Švestková, M. Zastavení exekuce, která již byla provedena [online]. *HSP & Partners advokátní kancelář*. 2. 10. 2017. [cit. 4. 4. 2020]. <https://akhsp.cz/zastaveni-exekuce-ktera-jiz-byla-provedena/>.

⁵⁴⁶ Mališ, D. Lze exekuce zastavovat „s křížkem po funuse“? [online]. *epravo.cz*. 7. 10. 2014. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/lze-exekuce-zastavovat-s%C2%A0-krizkem-po-funuse-95609.html?mail>.

⁵⁴⁷ § 638 občanského zákoníku (r. 2012), resp. § 107 občanského zákoníku (r. 1964).

⁵⁴⁸ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2017, sp. zn. 26 Co 243/2017, in: Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 15.

⁵⁴⁹ Usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka v Jihlavě ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 54 Co 780/2016, in: Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 15.

NS tak dne 15. 8. 2017 vydal usnesení, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017, ve kterém se neztotožnil se shora uvedeným právním názorem krajských soudů. NS naopak uvedl, že případ, kdy je rozhodčí smlouva neplatná, je třeba posuzovat obdobně jako situace, kdy rozhodnutí bylo řádně vydáno, ale nenabýlo vykonatelnosti,⁵⁵⁰ a exekuci je tak nutno i po jejím skončení vymožením zastavit. NS se rovněž vypořádal s argumentací odvolacího soudu ohledně možnosti povinného domáhat se svého nároku v řízení o vydání bezdůvodného obohacení, když uvedl, že soud rozhodující v tomto řízení *nemůže* posoudit platnost rozhodčí smlouvy jako předběžnou otázku. NS dodal, že: „*Do doby ukončení exekuce jiným, procesním právem předvídaným, způsobem než vymožením totiž přetrvává procesní důvod, pro který vymožené plnění náleží oprávněnému, případně exekutorovi.*“.

Jak tedy uvádí Svoboda,⁵⁵¹ povinnému sice vzniká hmotněprávní nárok na vydání bezdůvodného obohacení, aby se ovšem tohoto nároku mohl účinně domáhat, je třeba nejprve uspět s návrhem na zastavení exekuce. Nalézací soud pak bude vázán důvody, pro které byla exekuce zastavena, tedy zejména závěrem o neplatnosti rozhodčí smlouvy.⁵⁵² NS se dále vyjádřil k argumentaci, dle které je nepřipustné, aby byla povinnému dána možnost zastavení exekuce po jejím vymožení bez časového omezení. K tomu ale v odůvodnění uvedl toliko, že s názorem, že by takto šlo zastavit exekuci „navěky“, nesouhlasí, aniž by tento názor byl dále rozveden. NS pouze dodal, že zastavení exekuce, která byla od počátku vedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu, i po jejím skončení vymožením, není v rozporu s principem právní jistoty a zásadou nemožnosti uvedení věci v předešlý stav.⁵⁵³ Shodně pak NS judikoval o necelé tři měsíce později v usnesení ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. 20 Cdo 4510/2017.

---

⁵⁵⁰ Srov. usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 2325/2006 a usnesení NS sp. zn. 20 Cdo 2706/2007.

⁵⁵¹ Svoboda. *Zastavení exekuce*, s. 16.

⁵⁵² Srov. § 135 odst. 2 věta druhá a § 159a odst. 3 občanského soudního řádu.

⁵⁵³ Srov. § 57 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Blíže např. Kasíková, M. In: Kasíková, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 426-427.

NS později pro velký mediální ohlas, který rozhodnutí vzbudilo, v tiskové zprávě⁵⁵⁴ uvedl, že jeho závěry bez dalšího neznamenají, že se povinným, jejichž exekuce bude zpětně zastavena, bude vracet vymožené plnění. Navrácení toho, co bylo v exekuci vymoženo, totiž plně závisí na výsledku případného řízení o vydání bezdůvodného obohacení. Výsledek tohoto řízení pak NS, jak stojí v tiskové zprávě, nijak nepředjímá. Vydání bezdůvodného obohacení tedy závisí na zjištění skutečného hmotněprávního vztahu věřitele s dlužníkem.

2.5.3 Rezervovaný postoj ÚS a Krajského soudu v Plzni

NS tedy vyjádřil právní názor, že nedostatek pravomoci rozhodce, který vydal podkladové rozhodnutí, je tak zásadní vadou exekučního titulu, že je třeba exekuci vedenou na jeho základě zastavit i po jejím skončení vymožením. K problematice se zanedlouho poté vyjádřil také ÚS, konkrétně v nálezu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17. ÚS se sice částečně ztotožnil s právním názorem prezentovaným NS ohledně možnosti zastavit již skončenou exekuci pro neplatnost rozhodčí smlouvy,⁵⁵⁵ uvedl však, že „*takový postup je třeba chápat jako prostředek ultima ratio, např. v případech zneužití práva, neúměrného zvýšení vymáhané částky, odepření základních práv v rozhodčím řízení, nezohlednění námitek při nařizování exekuce apod., kde by bylo skutečně možné uvažovat o zásahu do ústavních práv účastníků*“. ÚS dodal, že pokud si povinný musel být vědom nepřipustnosti exekuce a možnosti své obrany již během exekučního řízení, nelze exekuci zpětně zastavit. V dané věci tak ÚS zastavení exekuce po jejím skončení vymožením nepřipustil.

Právní názor NS se nesetkal ani s úplným pochopením obecných soudů. Jako příklad lze uvést usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 3. 2018, č. j. 14 Co 47/2018-49, kdy se krajský soud vědomě odchýlil shora uvedeného názoru

⁵⁵⁴ Tomíček, P. Nejvyšší soud k problematice zastavení exekuce, která již byla provedena [online]. *Nejvyšší soud*. 20. 9. 2017. [cit. 4. 4. 2020].

http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyssihosoudu~Nejvyssi_soud_k_problematice_zastaveni_exekuce_ktera_jiz_byla_provedena~

⁵⁵⁵ Srov. oddíl 2.5.2.

NS. Učinil tak i proto, že jedno z recentních rozhodnutí NS,⁵⁵⁶ v němž byla dovozena možnost zastavení již skončené exekuce, nebylo pro nesouhlas části kolegia s tímto právním názorem schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Krajský soud se neztotožnil ani s názorem, že pro účinné podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení je třeba předchozí zastavení exekuce. Krajský soud byl naopak názoru, že soud rozhodující o návrhu na vydání bezdůvodného obohacení může platnost rozhodčí smlouvy posoudit jako předběžnou otázku, a v případě zjištění její neplatnosti se může návrhem zabývat meritorně. Dle krajského soudu z argumentace NS *de facto* vyplývá, že samotná exekuce je právním titulem plnění, které v ní má oprávněný obdržet, a proto lze s žalobou na vydání bezdůvodného obohacení dle NS uspět až tehdy, pokud je exekuce zastavena. Podstata exekuce přitom dle krajského soudu spočívá pouze ve vynucení toho, co ukládá exekuční titul,⁵⁵⁷ exekuce jako taková tak nezakládá žádné hmotněprávní účinky. Dle krajského soudu tak v případě, kdy byla exekvována povinnost, jež neodpovídá hmotnému právu, musí být povinnému umožněno domáhat se vydání bezdůvodného obohacení, i pokud nedošlo k zastavení exekuce.

Obdobný právní názor vyjádřil Krajský soud v Plzni rovněž v usnesení ze dne 29. 11. 2018, č. j. 64 Co 307/2018-90. V tomto případě ale bylo podáno dovolání a k problematice se tak mohl opět vyjádřit NS, tentokrát i ve světle shora uvedeného právního názoru ÚS a argumentace Krajského soudu v Plzni, jež byla, nutno přiznat, bohatě podložena zejména relevantními doktrinárními názory.

2.5.4 Aktuální postoj NS

NS tedy dne 22. 10. 2019 vydal usnesení, sp. zn. 20 Cdo 3159/2019, ve kterém se neztotožnil s právním názorem Krajského soudu v Plzni a uvedl, že nevidí důvod pro odklon od právního názoru, vyjádřeného v usnesení sp. zn. 20 Cdo 3331/2017. NS opět zdůraznil, že neplatnost rozhodčí smlouvy je vadou, která existovala již

---

⁵⁵⁶ Usnesení NS sp. zn. 26 Cdo 1663/2015.

⁵⁵⁷ Macur. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*, s. 5.

před nařízením exekuce, ta tedy vůbec neměla být nařízena. V případě, že přesto nařízena byla a následně skončila vymožením, je nutno ji i dodatečně zastavit, jelikož byla od počátku vedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu. S odkazem na usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 3007/17⁵⁵⁸ konečně NS uvedl, že při rozhodování o zastavení již skončené exekuce je třeba rovněž zkoumat, zda je zastavení exekuce přiměřeným krokem s ohledem na okolnosti případu.

Zdá se tak, že se NS drží zejména závěru vysloveného v jeho dřívější judikatuře,⁵⁵⁹ dle kterého soud, který rozhoduje o návrhu na vydání bezdůvodného obohacení, nemůže jako předběžnou otázku posoudit hmotněprávní vztah, o kterém již bylo dříve pravomocně rozhodnuto, jelikož je tímto dřívějším rozhodnutím až do jeho odklizení vázán.⁵⁶⁰ Z rozhodnutí NS tak vyplývá, že se tento závěr aplikuje obdobně, pokud jde o zkoumání platnosti rozhodčí smlouvy. Platnost rozhodčí smlouvy tedy rovněž nelze posuzovat jako předběžnou otázku v řízení o vydání bezdůvodného obohacení. Proto je dle NS třeba exekuce i zpětně zastavovat, aby byla rozhodnutím o zastavení exekuce vyslovena neplatnost rozhodčí smlouvy a soud se tak mohl meritorně zabývat návrhem na vydání bezdůvodného obohacení.

Je ovšem nutno podotknout, že argumentace NS se zdá být nedostatečná, a to nejen v posledně zmíněném rozhodnutí. Zejména ve výše uvedeném usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 14 Co 47/2018-49 přitom bylo bohatě vyličen, proč není možné zastavovat již skončené exekuce. Povinný by měl mít možnost účinně podat žalobu na vydání bezdůvodného obohacení i tehdy, pokud je rozhodčí smlouva neplatná a věřitel neměl na vymožené plnění z hlediska hmotného práva nárok. Výjimku sice tvoří uhrazené náklady exekučního řízení, jejichž vydání povinný prostřednictvím této žaloby nedosáhne, přesto lze mít za to, že by se nemělo otevírat již skončené řízení *de facto* pouze kvůli rozhodnutí o jeho nákladech. Autor má rovněž za to, že NS dostatečně nezohlednil závěry usnesení

---

⁵⁵⁸ Srov. oddíl 2.5.3.

⁵⁵⁹ Srov. rozsudek NS sp. zn. 25 Cdo 5/2000.

⁵⁶⁰ Srov. § 159a odst. 3 občanského soudního řádu.

ÚS sp. zn. III. ÚS 3007/17, dle kterých by mělo být zastavení exekuce po jejím skončení vymožením chápáno jako prostředek *ultima ratio*. NS se sice s touto argumentací naoko vypořádal, když v posledně uvedeném rozhodnutí, jakož i např. v usnesení ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2039/2019, uvedl, že je třeba přihlídnout k tomu, zda zastavení již skončené exekuce nebude s tímto závěrem ÚS v rozporu. Nelze se však zbavit dojmu, že tohle „poučení“, adresované odvolacímu soudu, bylo v obou případech spíše formálního charakteru. Z judikatury NS tak i nadále vyplývá, že je pro neplatnost rozhodčí smlouvy možné prakticky bez dalšího zastavovat i skončené exekuce, a to bez konkrétního časového omezení.

2.5.5 Dílčí závěr

V judikatuře NS se tedy ustálil diskutabilní názor, pro neplatnost rozhodčí smlouvy je třeba zastavovat i exekuce, které již byly skončeny vymožením. Je ovšem třeba mít na paměti právní názor ÚS, dle kterého je možno skončené exekuce z tohoto důvodu zastavovat jen jako *ultima ratio*, pokud by v opačném případě došlo k výraznému narušení práv povinného.⁵⁶¹ Zcela jiný názor prosazoval Krajský soud v Plzni,⁵⁶² dle kterého není třeba exekuce zpětně zastavovat, jelikož povinný má možnost se svého nároku domáhat žalobou na vydání bezdůvodného obohacení. Tento názor se přitom zdá být přijatelnější, a to zejména s ohledem na zachování právní jistoty věřitele. Postup povinného cestou žaloby na vydání bezdůvodného obohacení je totiž limitován alespoň promlčecí lhůtou, pro zastavování exekucí po jejich skončení naopak dle všeho žádný časový limit neexistuje. Povinný by sice žalobou na vydání bezdůvodného obohacení již nezvrátil povinnost k úhradě nákladů exekučního řízení, vzhledem k jeho předchozí pasivitě v exekučním řízení ale nelze tvrdit, že by tato skutečnost byla vůči povinnému nepřiměřeně přísná. Přesto NS tento postup nepřipustil, jelikož uvedl, že pro úspěšnost žaloby na vydání bezdůvodného obohacení je třeba dřívější zastavení exekuce.

---

⁵⁶¹ Srov. bod 18 usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 3007/17.

⁵⁶² Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 3. 2018, č. j. 14 Co 47/2018-49.

3 Dopady neplatnosti rozhodčích doložek na insolvenční řízení

3.1 Možnost namítat neplatnost rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení

3.1.1 Obecná východiska a právní rámec

S judikatorním posunem ohledně posuzování neplatnosti rozhodčích doložek se pochopitelně musely začít vypořádávat také insolvenční soudy, resp. soudy rozhodující v incidenčních sporech o pravost, výši či pořadí pohledávek přihlášených do insolvenčních řízení. Přirozeně šlo zejména o pohledávky, jež byly věřitelům přiznány rozhodčími nálezy vydanými na základě neplatných rozhodčích smluv. Věřitelům tak přísnější náhled na posuzování platnosti rozhodčích smluv značně zkomplikoval cestu nejen ve vymáhání pohledávek v rámci nalézacího a exekučního řízení, ale rovněž v uplatnění pohledávek v insolvenčních řízeních.

Věřitelé, kterým byl jejich nárok přiznán v rozhodčím řízení, přitom před judikatorním obratem, prezentovaným zejména sjednocujícím usnesením NS ve věci transparentního výběru rozhodce,⁵⁶³ neměli výraznější potíže s uplatňováním svých nároků v insolvenčních řízeních. Přezkum jejich pohledávek přiznaných rozhodčími nálezy byl totiž limitován ustanovením § 199 odst. 2 IZ, dle kterého nelze vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu popřít pro jiné právní posouzení věci. Tohle pravidlo se přitom uplatní i tehdy, pokud je právní hodnocení orgánu, který pravomocné rozhodnutí vydal, zjevně chybné, a při správném posouzení by nebyla pohledávka věřiteli přiznána v plné výši, popř. nebyla přiznána vůbec.^{564 565}

---

⁵⁶³ Usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.

⁵⁶⁴ Řeháček, O., Vrba, M. In: Sprinz, P. a kol. *Insolvenční zákon*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 557-558.

⁵⁶⁵ Usnesení NS ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 ICdo 31/2013.

NS navíc v minulosti judikoval, že popěrný limit stanovený v § 199 odst. 2 IZ se uplatní i pokud je „pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu“ rozhodčí nález.⁵⁶⁶ Dále bylo rozhodovací praxí dovozeno, že „jakékoli (byť kusé, málo srozumitelné nebo hrubě nepřesné právní posouzení věci příslušným orgánem) právní posouzení vždy vylučuje možnost popření takové pohledávky pro právní posouzení jiné“.⁵⁶⁷ NS dokonce uvedl, že i úsudek, že rozhodčí nález lze vydat jako „rozhodčí nález pro uznání“⁵⁶⁸ v sobě zahrnuje právní posouzení, že přiznávaný nárok je po právu, a proto se i v takovém případě uplatní popěrný limit dle § 199 odst. 2 IZ.⁵⁶⁹ Ač se některé ze zmíněných závěrů NS nevyhnuly nesouhlasu doktríny,⁵⁷⁰ dají se považovat za ustálené, a proto do výraznějšího posunu v judikatuře ohledně posuzování neplatnosti rozhodčích doložek prakticky zamezovaly popření pohledávek přiznaných rozhodčími nálezy. Výjimku tvořily vykonatelné *směněčné* pohledávky, ohledně kterých se v rozhodovací praxi naopak prosadil názor, že insolvenčnímu správci musí být poskytnuta možnost uplatnit jako důvod popření tzv. *kauzální námitky*,⁵⁷¹ jež dlužník neuplatnil v řízení, jež předcházelo vydání exekučního titulu. Zároveň se přitom nejedná o jiné právní posouzení věci ve smyslu § 199 odst. 2 IZ.⁵⁷²

Bylo proto předně třeba vyřešit otázku, zda je vůbec insolvenčnímu správci (popř. jiným subjektům insolvenčního řízení) při přezkumu vykonatelné pohledávky, která byla věřiteli přiznána rozhodčím nálezem, dána možnost hodnotit platnost rozhodčí smlouvy, nebo zda je takové hodnocení nepřipustným právním

⁵⁶⁶ Rozsudek NS ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011.

⁵⁶⁷ Rozsudek NS ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 ICdo 7/2013.

⁵⁶⁸ Srov. § 114b občanského soudního řádu ve spojení s § 30 zákona o rozhodčím řízení.

⁵⁶⁹ Rozsudek NS sp. zn. 29 Cdo 392/2011.

⁵⁷⁰ Jako sporné se ukázaly zejména závěry NS ohledně „úsudku“ při vydání rozhodnutí pro uznání, pro zmeškání, či platebního rozkazu. K tomu srov. Bělohávek. *Vybraná judikatura českých soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2013 a 2014 (anotace, rozborů a komentáře)*, s. 186-187 nebo Maršíková, J. *Insolvenční poradna. Konkursní noviny*, 2012, č. 7, s. 2.

⁵⁷¹ K problematice kauzálních námitek srov. např. Kovařík, Z. *Zákon směněčný a šekový. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 93-110.

⁵⁷² Srov. rozsudek NS ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 ICdo 4/2012 nebo rozsudek NS ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 29 ICdo 2/2011.

posouzením ve smyslu § 199 odst. 2 IZ. Další možnou překážkou pro popření pohledávky přiznané rozhodčím nálezem pak mohl být i fakt, že takový rozhodčí nález nebyl zrušen postupem předpokládaným ZRŘ, a formálně proto dál existoval. Pokud by tedy judikatura došla k závěru, že platnost rozhodčí smlouvy není možné při přezkumu vykonatelné pohledávky v insolvenčním řízení zkoumat, pak by obrana insolvenčního správce či dlužníka nebo jiného věřitele byla značně omezena. V případě, že by věřitel přihlašoval nárok, přiznaný rozhodčím nálezem, by v takovém případě byla obrana omezena prakticky jen na námitky promlčení⁵⁷³ či zániku přiznaného nároku nebo jeho části.

3.1.2 Posuzování platnosti rozhodčí smlouvy jako právní posouzení věci?

Zejména VSOL přitom ve své judikatuře,⁵⁷⁴ zprvu vyjádřil právní názor, dle kterého je posouzení platnosti rozhodčí smlouvy právní kvalifikací ve smyslu § 199 odst. 2 IZ. VSOL tedy ve své dřívější rozhodovací praxi prosazoval názor, že neplatnost rozhodčí smlouvy ještě neznamená, že by rozhodčí nález nebyl vykonatelným exekucním titulem. Zároveň tedy bylo dovozeno, že ustanovení § 199 odst. 2 IZ nedovoluje insolvenčnímu správci účinně vznášet námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy, jelikož se jedná o jiné právní posouzení věci, jež je jako důvod popření vykonatelné pohledávky nepřípustné.

Se shora uvedeným právním názorem VSOL se ztotožnil Bělohávek,⁵⁷⁵ jenž dále uvedl, že hodnocení platnosti rozhodčí smlouvy náleží pouze soudu, který rozhoduje o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 ZRŘ. Dle Bělohávka tedy v rámci insolvenčního řízení již není možné zkoumat platnost rozhodčí

---

⁵⁷³ Srov. rozsudek NS ze dne 30. 9. 2016, sp. zn. 29 ICdo 74/2014.

⁵⁷⁴ Srov. rozsudek VSOL ze dne 15. 12. 2011, č. j. 12 VSOL 8/2011-64, rozsudek VSOL ze dne 16. 2. 2012, č. j. 12 VSOL 59/2011-102, nebo rozsudek VSOL ze dne 2. 2. 2012, č. j. 12 VSOL 35/2011-69.

⁵⁷⁵ Bělohávek. *Vybraná judikatura českých soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2013 a 2014 (anotace, rozborů a komentáře)*, s. 295-296.

smlouvy. Opačného názoru byli např. Řeháček s Vrbou⁵⁷⁶ s tím, že pokud z judikatury ÚS⁵⁷⁷ vyplývá, že platnost rozhodčí smlouvy a pravomoc rozhodce je možné zkoumat v exekučním řízení, pak je nutno obdobně postupovat i v řízení insolvenčním a připustit tak možnost insolvenčního správce posoudit platnost rozhodčí smlouvy, na základě které byl vydán předmětný rozhodčí nález, ze kterého je dovozována vykonatelnost přihlášené pohledávky.

3.1.3 První náznaky v judikatuře NS

Než se NS významněji vyjádřil k možnosti namítat neplatnost rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení, je třeba zmínit jeho usnesení ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 NSČR 25/2011. Ač se blíže nevyjádřil k možnosti přezkumu platnosti rozhodčí smlouvy, NS tímto rozhodnutím posvětil postup insolvenčního správce, který při vyhodnocení rozhodčí smlouvy jako neplatné přezkoumal přihlášenou pohledávku, jež byla věřiteli přiznána rozhodčím nálezem, jako *nevykonatelnou*. Již z tohoto rozhodnutí tedy lze dovodit, že NS na přezkumu platnosti rozhodčí smlouvy při posuzování vykonatelnosti přihlášené pohledávky v insolvenčním řízení neshledával nic závadného. O významu rozhodnutí blíže pojedná podkapitola 3.2.

NS se k možnosti namítání neplatnosti rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení blíže vyjádřil v rozsudku ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 29 ICdo 2/2011. NS se v tomto rozhodnutí přihlásil k závěrům učiněným v usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012, v tom, že rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky není způsobilým exekučním titulem. NS v tomto případě posuzoval vykonatelnou směnečnou pohledávku, u které je insolvenčnímu správci vždy dána možnost uplatnit tzv. kauzální námitky, které dlužník v řízení předcházejícím vydání exekučního titulu neuplatnil.⁵⁷⁸ Insolvenčnímu správci by proto v tomto případě bylo umožněno do určité míry namítat jiné právní posouzení

---

⁵⁷⁶ Řeháček, O., Vrba, M. K možnosti zpochybnění vykonatelných pohledávek v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*. 2012, č. 17, s. 587-594.

⁵⁷⁷ Nález ÚS ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.

⁵⁷⁸ Srov. rozsudek NS sp. zn. 29 ICdo 4/2012.

věci již pro směnečnou povahu pohledávky, nehledě na platnost rozhodčí smlouvy. Jelikož se NS k závěrům o tom, že rozhodčí nález vydaný dle neplatné rozhodčí smlouvy není způsobilým exekučním titulem, přihlásil i pro insolvenční poměry, naznačil, že pohledávku přiznanou rozhodčím nálezem vydaným mimo pravomoc rozhodce je třeba v rámci insolvenčního řízení a případného incidenčního sporu považovat za pohledávku nevykonatelnou. Zároveň tedy byly nepřímou potvrzeny závěry o tom, že insolvenční správce může při přezkumu přihlášené vykonatelné pohledávky zkoumat platnost rozhodčí smlouvy.

3.1.4 „Průkopnická“ rozhodnutí VSPH

Právní názor o možnosti insolvenčního správce při přezkumu vykonatelné pohledávky zkoumat i platnost rozhodčí smlouvy se však konkrétněji rozvinul zejména v judikatuře VSPH, který ve svých rozhodnutích dovedl možnost insolvenčního správce zkoumat při přezkumu pohledávky platnost rozhodčí smlouvy, a zaujal tak opačný názor než olomoucký vrchní soud.⁵⁷⁹

VSPH se touto problematikou zabýval v rozsudku ze dne 1. 4. 2014, č. j. 104 VSPH 106/2014-58, kdy uvedl, že i když nebyl rozhodčí nález zrušen postupem dle § 31 ZRŘ, je třeba na pohledávku přihlášenou jako vykonatelnou dle rozhodčího nálezu vydaného na základě neplatné rozhodčí smlouvy nahlížet v insolvenčním řízení jako na nevykonatelnou. Tento závěr učinil VSPH zejména s odkazem na nález ÚS sp. zn. IV.ÚS 2735/11, dle kterého nemůže být při neplatnosti rozhodčí smlouvy být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování. Proto dle VSPH nelze z takto vydaného rozhodčího nálezu dovozovat vykonatelnost předmětné pohledávky ani pro účely insolvenčního řízení.

Na předchozí rozhodnutí navázal VSPH rozsudkem ze dne 4. 8. 2014, č. j. 102 VSPH 371/2013-75, kdy dovedl, že insolvenční správci (případně soudy rozhodující v incidenčním sporu) mají právo vykonatelnost příslušného rozhodčího

---

⁵⁷⁹ Srov. oddíl 3.1.2.

nálezu posoudit a zabývat se jí jako předběžnou otázkou v rámci přezkumu dané pohledávky, resp. posouzení incidenční žaloby. Vrchní soud opět dovedl, že pokud nebyla platně uzavřena rozhodčí smlouva, není rozhodčí nález způsobitelným exekučním titulem, a na pohledávku je tak třeba nahlížet jako na nevykonatelnou.

Závěr o tom, že neplatnost rozhodčí smlouvy je možno zkoumat i při přezkumu pohledávek v insolvenčním řízení, se tak v rozhodovací praxi VSPH (na rozdíl od VSOL) ustálil. V rozsudku ze dne 4. 8. 2014, č. j. 104 VSPH 50/2014-62, VSPH uvedl, že takový závěr vyplývá i z judikatury Soudního dvora.⁵⁸⁰ VSPH dovedl, že jelikož IZ neobsahuje úpravu obdobnou § 35 odst. 2 ZRŘ, dle které by bylo přerušeno řízení a insolvenčnímu správci uloženo podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu, je třeba insolvenčnímu správci umožnit v rámci přezkumu pohledávek obdobnou procesní obranu, jakou by měl dlužník v řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem. Pokud by se prokázalo, že je pohledávka pro neplatnost rozhodčí smlouvy nevykonatelná, ocitá se v režimu § 198 IZ. Jinak řečeno, dle VSPH má insolvenční správce právo vyhodnotit vykonatelnost předmětné pohledávky, a pokud zjistí, že nebyla platně uzavřena rozhodčí smlouva, může pohledávku přezkoumat v režimu § 198 IZ, tedy jako pohledávku nevykonatelnou.⁵⁸¹ Pokud by se ovšem poté v incidenčním řízení prokázalo, že rozhodčí smlouva byla platně uzavřena, insolvenční správce by musel prokázat důvod popření dle § 199, tedy v režimu vykonatelné pohledávky.^{582 583}

3.1.5 Ustálení judikatury NS

Shora uvedené závěry, které se ustálily v judikatuře VSPH, nedlouho poté potvrdil i NS. Ten předně v rozsudku ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 29 ICdo 18/2012, výslovně uvedl, že nesouhlasí s právním názorem VSOL,⁵⁸⁴ dle kterého ustanovení

---

⁵⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora ve věci C-243, rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 6. 2000 ve věci C-240/98 a rozsudek Soudního dvora ve věci C-168/05.

⁵⁸¹ Blíže srov. oddíl 3.2.1.

⁵⁸² Srov. § 198 odst. 3 insolvenčního zákona.

⁵⁸³ Obdobně VSPH rozhodl např. v rozsudku ze dne 1. 9. 2014, č. j. 104 VSPH 158/2014-52.

⁵⁸⁴ Srov. oddíl 3.1.2.

§ 199 odst. 2 IZ znemožňuje zabývat se v insolvenčním, resp. incidenčním řízení platností rozhodčí smlouvy. NS uvedl: „*Je totiž zcela zjevné, že nemožnost popřít vykonatelnou pohledávku z důvodu jiného právního posouzení věci se vztahuje k pohledávce jako takové a nikoli k posouzení, zda rozhodčí nález, jímž bylo rozhodnuto o sporné pohledávce, byl vskutku vydán subjektem nadaným pravomocí k takovému rozhodnutí.*“.

NS se tedy přiklonil k právnímu názoru VSPH, na který dál navázal v rozsudku vydaném taktéž dne 30. 9. 2014, tentokrát pod sp. zn. 29 ICdo 28/2012. NS zde výslovně uvedl, že závěry, dle kterých rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy není způsobilým rozhodčím titulem,⁵⁸⁵ se uplatní i v insolvenčním řízení. NS tedy uzavřel, že vykonatelnost pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení není možno dovozovat z rozhodčího nálezu vydaného na základě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy, a to i pokud rozhodčí nález nebyl zrušen postupem dle § 31 ZRŘ.

Tyto závěry pak NS potvrdil přesně o měsíc později. V rozsudku ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 29 ICdo 30/2012 judikoval, že pokud věřitel přihlásí do insolvenčního řízení pohledávku jako vykonatelnou, je možno učinit v rámci přezkumu pohledávky závěr, zda byl předmětný rozhodčí nález vydán rozhodcem, jenž k tomu měl pravomoc. Právní názor, že je platnost rozhodčí smlouvy možné zkoumat i v insolvenčním řízení, byl NS potvrzen i v dalších navazujících rozhodnutích⁵⁸⁶ a v judikatuře se tak ustálil. Pro úplnost autor práce dodává, že závěry, ke kterým rozhodovací praxe, rozebraná v této podkapitole, nakonec došla, platí bez ohledu na povahu účastníků, tedy i v případě, kdy byl rozhodčí nález vydán ve sporu mezi podnikateli.⁵⁸⁷

---

⁵⁸⁵ Srov. usnesení NS sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

⁵⁸⁶ Srov. např. rozsudek NS ze dne 29. 6. 2015, sp. zn. 29 ICdo 10/2013 nebo rozsudek NS ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 29 ICdo 44/2013.

⁵⁸⁷ Srov. např. usnesení NS ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5414/2014.

3.1.6 Dílčí závěr

V insolvenční judikatuře se tedy ustálil právní názor, že i v insolvenčním řízení je možno zkoumat platnost rozhodčí smlouvy, a tedy pravomoc rozhodce, jenž vydal rozhodčí nález, dle kterého byla daná pohledávka přihlášena do insolvenčního řízení jako vykonatelná. Dle autora práce se ve světle judikatorního posunu ohledně neplatnosti rozhodčích doložek⁵⁸⁸ a dopadů této neplatnosti na exekuční řízení⁵⁸⁹ jeví tyto závěry jako logické. Pokud NS v usnesení sp. zn. 31 Cdo 958/2012 uzavřel, že rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky není způsobilým exekučním titulem, pak není důvod, proč by se na povahu takového rozhodčího nálezu mělo nahlížet jinak při posuzování vykonatelnosti pohledávky, jež byla přihlášena do insolvenčního řízení. Pokud by judikatura došla k závěru, že platnost rozhodčí smlouvy již není v insolvenčním řízení možné zpochybnit, kromě jiného by dle autora byla narušena zásada poměrného uspokojení a ochrany společného zájmu věřitelů.⁵⁹⁰ Jinými slovy by tak docházelo k nedůvodnému znevýhodnění poctivých věřitelů, jejichž nároky jsou po právu.

I přes neplatnost rozhodčí smlouvy tak sice pohledávka věřitele i nadále existuje (s výjimkou pohledávek z titulu náhrady nákladů rozhodčího či navazujícího exekučního řízení, které vznikají až pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, jež má v tomto směru konstitutivní povahu),⁵⁹¹ insolvenčnímu správci se ale při úspěšném zneplatnění rozhodčí smlouvy naskýtá možnost uplatnit jako důvod popření pohledávky i jiné právní posouzení věci. Tato okolnost je klíčová zejména tehdy, pokud věřitel přihlašuje pohledávku, v rámci které mu bylo rozhodcem přiznáno příslušenství či smluvní pokuty v nepřiměřené výši. V takovém případě se tedy díky neplatnosti rozhodčí smlouvy nabízí nejen

---

⁵⁸⁸ Blíže viz kapitolu 1.

⁵⁸⁹ Blíže viz kapitolu 2.

⁵⁹⁰ Srov. např. rozsudek VSPH ze dne 8. 6. 2015, č. j. 104 VSPH 610/2014-60.

⁵⁹¹ Srov. Pařízek. *Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku*, s. 715-717 nebo rozsudek NS ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 238/2007.

skutkové, ale i právní námitky k přihlášeným pohledávkám. Pokud je tedy rozhodčí smlouva neplatná a přihlášená pohledávka věřitele neodpovídá skutečným hmotněprávním poměrům, měl by insolvenční správce v rámci výkonu své funkce s odbornou péčí pohledávku co do pravosti či výše popřít.⁵⁹² O možnostech postupu insolvenčního správce blíže pojedná následující podkapitola.

3.2 Postup insolvenčního správce při popření pohledávky

3.2.1 Právní rámec

Předchozí podkapitola se zabývala judikaturou týkající se otázky, zda je v insolvenčním řízení možné zkoumat platnost rozhodčí smlouvy. Jelikož se rozhodovací praxe ustálila na názoru, že takové zkoumání možné je, bylo rovněž třeba osvětlit, jak je možné námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy účinně uplatnit. Klíčová je přitom zejména skutečnost, jak na pohledávku, která byla přiznána rozhodčím nálezem vydaným na základě neplatné rozhodčí doložky, pro účely jejího přezkumu pohlížet. Skutečnost, zda je pohledávka pro účely přezkumu považována za pohledávku vykonatelnou, či nevykonatelnou, má pro její posuzování a případné postavení účastníků incidenčního sporu zásadní důsledky.

Na popírání *vykonatelných* pohledávek insolvenčním správcem a vedení navazujících incidenčních sporů se vztahuje především § 199 IZ. Toto ustanovení v odst. 1 uvádí, že při popření vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem je to právě insolvenční správce, kdo je aktivně legitimován k podání incidenční žaloby na určení pravosti či výše předmětné pohledávky a stanoví lhůtu pro podání této žaloby. Odst. 2 pak stanoví: „*Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci.*“.

---

⁵⁹² Řeháček, Vrba. *K možnosti zpochybnění vykonatelných pohledávek v insolvenčním řízení*, s. 587-594.

Konečně dle odst. 3 předmětného ustanovení nemůže žalující insolvenční správce v incidenční žalobě uplatnit jiné skutečnosti, než pro které pohledávku popřel.

Oproti tomu § 198 IZ stanoví podmínky pro popření *nevykonatelné* pohledávky insolvenčním správcem. Dle odst. 1 žalobu na určení pravosti či výše nevykonatelné pohledávky podává věřitel, jehož pohledávka byla popřena. Insolvenční správce není v popírání nevykonatelné pohledávky omezen, může ji tedy právně kvalifikovat dle vlastního uvážení. Odst. 3 pak stanoví, že pokud v průběhu incidenčního řízení vyplyne, že pohledávka, která byla popřena jako nevykonatelná, je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby. Insolvenční správce ovšem v takovém případě musí prokázat důvod popření podle § 199 IZ, tedy zejména s ohledem na popěrný limit stanovený v § 199 odst. 2 IZ.

3.2.2 Přezkoumání pohledávky jako nevykonatelné

Je tedy zřetelné, že úprava přezkumu vykonatelných a nevykonatelných pohledávek, stejně jako vedení následného incidenčního sporu o pravost či výši těchto pohledávek, se diametrálně liší. IZ ve znění účinném do 31. 12. 2013⁵⁹³ ovšem výslovně nepamatoval na situaci, kdy je vykonatelnost pohledávky sporná, například právě z důvodu možné neplatnosti rozhodčí smlouvy. Bylo tedy třeba vyjasnit, v jakém režimu se pohledávky, přiznané rozhodčími nálezy, které byly vydány na základě „sporných“ rozhodčích smluv, přezkoumají, a jaké bude postavení účastníků případného incidenčního sporu. Tyto závěry bylo třeba učinit jednak pro zjištění, kdo je aktivně legitimován k podání incidenční žaloby, ale i pro možný rozsah popěrného úkonu insolvenčního správce, nebo pro možnost uplatnit v incidenční žalobě jiné skutečnosti, než pro které insolvenční správce pohledávku popřel. Dle Řeháčka a Vrby⁵⁹⁴ přitom pro danou situaci existovalo jediné možné řešení – insolvenční správce přezkoumá pohledávku jako nevykonatelnou a aktivní

---

⁵⁹³ Srov. oddíl 3.2.3.

⁵⁹⁴ Řeháček, Vrba. *K možnosti zpochybnění vykonatelných pohledávek v insolvenčním řízení*, s. 587-594.

legitimaci k podání incidenční žaloby bude mít věřitel předmětné pohledávky, bude-li tato popřena co do pravosti nebo výše.^{595 596}

Obdobný postoj přitom zaujal i NS, a sice ještě před výraznějším judikatorním posunem ohledně posuzování neplatnosti rozhodčích doložek. Insolvenční správce v tomto případě při přezkumu vykonatelné pohledávky přiznané rozhodčím nálezem vyhodnotil předmětnou rozhodčí smlouvu jako neplatnou a přihlášenou pohledávku jako nevykonatelnou, ač byla přihlášena jako vykonatelná. Insolvenční správce proto pohledávku přezkoumal jako nevykonatelnou, v tomto režimu⁵⁹⁷ ji popřel co do pravosti a věřitele o svém popření řádně vyrozuměl.⁵⁹⁸ Jelikož však věřitel nepodal žalobu na určení pravosti předmětné pohledávky, byla tato insolvenčním soudem odmítnuta⁵⁹⁹.⁶⁰⁰ Sporný postup insolvenčního správce tak byl posvěcen insolvenčním soudem, ke kterému se navíc přidal i VSOL jako soud odvolací, jenž rozhodnutí o odmítnutí přihlášky potvrdil.⁶⁰¹ Je přitom zajímavé, že VSOL v tomto případě, na rozdíl od judikatury popsané výše,⁶⁰² neshledal jako vadný postup insolvenčního správce, který v rámci přezkumu pohledávky rovněž přezkoumával platnost rozhodčí smlouvy.

NS dal insolvenčnímu soudu i odvolacímu soudu za pravdu, když dne 18. 7. 2013 vydal usnesení, sp. zn. 29 NSČR 25/2011, jež bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 105/2013 s právní větou: „*Věřitel, jehož přihlášenou pohledávku popřel insolvenční správce nebo dlužník jako „nevykonatelnou“ a který zmeškal lhůtu k podání žaloby o určení pravosti nebo výše pohledávky určenou ve vyrozumění (výzvě) insolvenčního správce dle*

---

⁵⁹⁵ Srov. § 198 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁵⁹⁶ V případě, že je popřeno pořadí přihlášené pohledávky, je aktivně legitimován k podání incidenční žaloby vždy přihlášený věřitel (bez ohledu na to, zda jde o pohledávku vykonatelnou, či nikoliv). Srov. usnesení NS ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012.

⁵⁹⁷ Srov. § 198 insolvenčního zákona.

⁵⁹⁸ Srov. § 197 odst. 2 a § 410 odst. 2 věta třetí insolvenčního zákona.

⁵⁹⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 8. 2010, č. j. KSOS 31 INS 654/2010-P2-3.

⁶⁰⁰ Srov. § 198 odst. 1 věta třetí ve spojení s § 185 insolvenčního zákona.

⁶⁰¹ Usnesení VSOL ze dne 27. 12. 2010, č. j. 3 VSOL 403/2010-P2-8.

⁶⁰² Srov. oddíl 3.1.2.

§ 197 odst. 2 insolvenčního zákona, nemá v rámci opravných prostředků proti rozhodnutí o odmítnutí přihlášky, jež se opírá o ustanovení § 198 odst. 1, věty třetí, insolvenčního zákona ve spojení s ustanovením § 185 insolvenčního zákona, k dispozici (jako účinnou) obranu založenou na tvrzení, že výzvu ignoroval proto, že má za to, že přihlášená pohledávka je pohledávkou „vykonatelnou“ (pro niž platí režim ustanovení § 199 insolvenčního zákona).“ Dle NS tak bylo možné, aby si insolvenční správce v rámci přezkumu pohledávky, jež byla přihlášena jako vykonatelná, učinil závěr o její nevykonatelnosti, jako nevykonatelnou ji také přezkoumal a v případě popření této pohledávky věřitele o popření vyrozuměl a poučil o právu podat incidenční žalobu.⁶⁰³ NS zdůraznil, že pouze v incidenčním sporu lze pravomocně určit, zda pohledávka skutečně je, či není vykonatelná. Rozsudek tak dal insolvenčním správcům možnost učinit si vlastní závěr o vykonatelnosti pohledávky a dle toho s ní také naložit. Pokud tedy byla jako vykonatelná přihlášena pohledávka, která byla věřiteli přiznána rozhodčím nálezem vydaným na základě neplatné rozhodčí smlouvy, insolvenční správce si v rámci přezkumu takové pohledávky může učinit závěr o její nevykonatelnosti, jako nevykonatelnou ji případně i popřít a řádně o svém popření vyrozumět věřitele. Pokud by věřitel podal žalobu na určení pravosti či výše předmětné pohledávky a v rámci incidenčního sporu by vyšlo najevo, že jde o pohledávku vykonatelnou, popěrný úkon insolvenčního správce by v souladu s § 198 odst. 3 IZ musel „projít“ i přes popěrný limit stanovený § 199 odst. 2 IZ.

Rozhodnutí NS se nevyhnulo kritice⁶⁰⁴ a rovněž autor má za to, že jsou jeho závěry příliš extenzivní a dávají insolvenčním správcům při přezkumu pohledávek nepřiměřeně velkou pravomoc. Autor je toho názoru, že pokud byla pohledávka přihlášená jako vykonatelná, měla by být v režimu vykonatelné i přezkoumána,

---

⁶⁰³ Srov. § 198 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁶⁰⁴ Srov. Celerýn, J. Je vykonatelnost pohledávky přihlašované do insolvenčního řízení ještě vůbec výhodou? [online]. *epravo.cz*. 3. 9. 2013. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/je-vykonatelnost-pohledavky-prihlasovane-do-insolvencniho-rizeni-jeste-vubec-vyhodou-92355.html>.

a v tomto režimu veden i případný incidenční spor, ve kterém může být nevykonatelnost pohledávky pochopitelně prokázána. Prakticky neomezená možnost přenesení aktivní legitimace na věřitele však je v rozporu s ochranou právní jistoty věřitele a nemá oporu ani v platném právu.

Na tento závěr pak NS navázal v rozsudku ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. 29 ICdo 30/2012, kdy uvedl, že ve světle aplikace závěrů učiněných v usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011 je v rámci posuzování přípustnosti incidenční žaloby vždy třeba posoudit, zda byla předmětná pohledávka insolvenčním správcem přezkoumána jako vykonatelná či nevykonatelná. NS tak rovněž nepřímou připustil, že pohledávku je možno přezkoumat i jako *vykonatelnou* a neplatnost rozhodčí smlouvy uplatnit až v incidenční žalobě, podanou insolvenčním správcem.

3.2.3 Postup při aplikaci IZ ve znění účinném po 1. 1. 2014

Ve shora uvedených případech na věc dopadal IZ ve znění účinném do 31. 12. 2013, který je, co se týče této problematiky, třeba odlišit od jeho pozdějšího znění. Dne 1. 1. 2014 totiž vstoupil v účinnost zákon č. 294/2013 Sb., kterým byl IZ novelizován. Změny doznalo mj. ustanovení § 191, do něhož byl vložen odst. 2, jehož věta třetí zní: *„V pochybnostech rozhodne o tom, zda se pohledávka považuje pro účely jejího přezkoumání za vykonatelnou, do skončení přezkumného jednání insolvenční soud; učiní tak usnesením, které se nedoručuje a proti němuž není přípustný opravný prostředek.“*. Je tak zřetelné, že závěry usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011, jež dávají insolvenčnímu správci možnost učinit si při přezkumu pohledávky, přihlášené jako vykonatelné, vlastní závěr o její vykonatelnosti, nelze *bez dalšího* aplikovat, pokud se věc řídí IZ ve znění účinném od 1. 1. 2014.

Na první pohled se tak zdá být postup dle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 jasný – vykonatelnost pohledávky posoudí dle citovaného ustanovení insolvenční soud, čímž je pro účely přezkumu autoritativně určena povaha pohledávky, otázka případné aktivní legitimace pro podání incidenční žaloby atp. I důvodová zpráva

uvádí, že rozhodnutí o vykonatelnosti pohledávky je dle novelizovaného ustanovení v rukou insolvenčního soudu, aby se předešlo libovůli insolvenčních správců.⁶⁰⁵

K tomu, jak se závěry usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011,⁶⁰⁶ aplikují, pokud na věc dopadá IZ ve znění účinném od 1. 1. 2014, se vyjádřil NS v usnesení ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 29 NSČR 134/2017. V této věci byla posuzována situace, kdy byla pohledávka přihlášena jako *vykonatelná*, na přezkumné jednání však byla insolvenčním správcem zařazena jako *nevykonatelná* a insolvenční soud při přezkumném jednání rozhodl dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ o tom, že pohledávka bude přezkoumána jako *nevykonatelná*. Pohledávka byla následně insolvenčním správcem i dlužníkem popřena a věřitel byl vyrozuměn o popření *nevykonatelné* pohledávky. NS uvedl, že závěry učiněné ve usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011 se uplatní i v novelizovaném znění IZ tehdy, pokud bylo insolvenčním soudem dle § 191 odst. 2 věty třetí postaveno najisto, že pohledávka se považuje pro účely jejího přezkoumání za *nevykonatelnou*, jako tomu bylo i v tomto případě. Jinými slovy, závěry usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011 se uplatní i v novelizovaném znění IZ obdobně s tím, že závěr o *nevykonatelnosti* pohledávky pro účely přezkumu pohledávky nečiní insolvenční správce, ale insolvenční soud.

Mohlo by se tedy zdát, že pokud je na věc aplikovatelný IZ ve znění účinném po 1. 1. 2014, je možno pohledávku, jež byla přihlášena jako *vykonatelná*, přezkoumat jako *nevykonatelnou pouze tehdy*, pokud tento postup „posvětil“ insolvenční soud, a to rozhodnutím dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ. Takový právní názor se prosadil i v judikatuře VSPH, jenž např. v usnesení ze dne 8. 9. 2015, č. j. 1 VSPH 362/2015-P24-9 uvedl: „...věřitel, jehož přihlášenou pohledávku označenou věřitelem jako *vykonatelnou* popřel insolvenční správce jako

---

⁶⁰⁵ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0, část č. 1/13 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=929&CT1=0>.

⁶⁰⁶ Srov. oddíl 3.2.2.

nevykonatelnou (přičemž při přezkumném jednání insolvenční soud do skončení přezkumného jednání nerozhodl, že se pohledávka považuje pro účely jejího přezkoumání za nevykonatelnou), nemá povinnost podat žalobu o určení pohledávky, neboť tuto povinnost má podle § 199 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční správce. Vzhledem k novelizaci § 191 odst. 2 insolvenčního zákona, účinné od 1.1.2014, již není použitelný právní závěr vyslovený v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 NSČR 25/2011 z 18. 7. 2013⁶⁰⁷. VSPH tak zaujal poměrně logický postoj, když s přihlédnutím k § 191 odst. 2 větě třetí IZ dovedl, že pohledávku, jež byla přihlášena jako vykonatelná, lze jako nevykonatelnou přezkoumat pouze v případě rozhodnutí insolvenčního soudu dle § 191 odst. 2 IZ.

NS ale v usnesení ze dne 23. 1. 2019, sp. zn. 29 ICdo 144/2017 vyjádřil názor, že pohledávku přihlášenou jako vykonatelnou je možné přezkoumat jako nevykonatelnou i tehdy, pokud insolvenční soud nerozhodne dle § 191 odst. 2 věty třetí, resp. pokud je nečinný. NS judikoval, že rozhodnutí soudu o sporné vykonatelnosti dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ se očekává *ex officio*. Pokud ovšem insolvenční soud takto neučiní a insolvenční správce pohledávku přesto přezkoumá jako nevykonatelnou, popře ji co do pravosti nebo výše a věřitele o tomto popření řádně vyrozumí, je nutno i v této situaci aplikovat závěry usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011.⁶⁰⁷ NS dodal: „*Jinak řečeno, jestliže insolvenční soud do skončení přezkumného jednání svým usnesením neodstraní pochybnosti o tom, zda se pohledávka považuje (má považovat) pro účely jejího přezkoumání za vykonatelnou (vyvolané tím, že insolvenční správce zpochybní vykonatelnost pohledávky, kterou současně popře co do pravosti nebo výše) [§ 191 odst. 2 věta třetí insolvenčního zákona], je pro další postup rozhodné, že insolvenční správce věřitele vyrozuměl, že jeho pohledávka byla popřena jako nevykonatelná.*“.

Dle NS je tak možné pohledávku, která byla přihlášena jako vykonatelná, i při aplikaci IZ ve znění účinném po 1. 1. 2014 přezkoumat jako nevykonatelnou,

---

⁶⁰⁷ Srov. oddíl 3.2.2.

pokud insolvenční soud rozhodne v souladu s § 191 odst. 2 větou třetí IZ o tom, že tato pohledávka bude přezkoumána jako nevykonatelná, popř. pokud insolvenční správce označí a přezkoumá pohledávku jako nevykonatelnou a v případě jejího popření věřitele vyrozumí o tom, že pohledávka byla popřena jako nevykonatelná a poučí jej o právu podat incidenční žalobu a zároveň je insolvenční soud nečinný, resp. nevydá rozhodnutí dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ.

3.2.4 Přezkum při řešení úpadku oddlužením od 1. 7. 2017

Další problém nastal po novelizaci IZ zákonem č. 64/2017 Sb. účinným od 1. 7. 2017, a to s ohledem na ta insolvenční řízení, ve kterých je řešen úpadek *oddlužením*. Zákonodárce totiž se záměrem odlehčení agendy přetížených insolvenčních soudů⁶⁰⁸ novelizoval IZ tak, že pokud je úpadek řešen oddlužením, přezkum pohledávek neprobíhá při přezkumném jednání u insolvenčního soudu, nýbrž insolvenční správce při osobním jednání s dlužníkem vypracovává tzv. zprávu o přezkumu.⁶⁰⁹ Je proto zřetelné, že úloha insolvenčního soudu, jenž by měl dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ rozhodnout z *úřední povinnosti* o tom, zda se pohledávka pro účely přezkumu považuje za pohledávku vykonatelnou, se v případě oddlužení zásadně ztížila. Výsledná zpráva o přezkumu sice podléhá schválení insolvenčního soudu,⁶¹⁰ ten by však měl o (ne)vykonatelnosti pohledávky rozhodnout již do skončení osobního jednání insolvenčního správce s dlužníkem.⁶¹¹ Žádoucím řešením by pochopitelně bylo, pokud by insolvenční správce podal s dostatečným předstihem insolvenčnímu soudu návrh na vydání rozhodnutí dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ,⁶¹² v praxi se tak ale ne vždy děje. Navíc, jak již bylo

---

⁶⁰⁸ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 785/0, část č. 1/6 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=785&CT1=0>.

⁶⁰⁹ Srov. § 190 odst. 1 a § 410 odst. 2 insolvenčního zákona.

⁶¹⁰ Srov. § 410 odst. 3 insolvenčního zákona.

⁶¹¹ Srov. § 191 odst. 2 věta třetí ve spojení s § 410 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona.

⁶¹² Srov. Řeháček, Vrba. *Insolvenční zákon*, s. 530.

zmíněno, judikatura dovodila, že předmětné rozhodnutí přísluší soudu vydat *ex officio*, nikoliv pouze na návrh insolvenčního správce.⁶¹³

Tato problematika je o to zásadnější jednak s přihlédnutím k závěrům, které učinil NS v usnesení sp. zn. 29 ICdo 144/2017, jež bylo rozebráno v předchozím oddílu, a jednak s přihlédnutím na přetížení insolvenčních soudů,⁶¹⁴ aktuálně způsobené i „oddlužovací“ novelou IZ, tedy zákonem č. 31/2019 Sb., účinným od 1. 6. 2019. Vzhledem k těmto skutečnostem je tak insolvenčním správcům (i nadále) dána velmi široká možnost učinit si vlastní závěr o nevykonatelnosti pohledávky, přihlášené jako vykonatelné, čímž dochází mj. k přenesení aktivní legitimace k podání incidenční žaloby na věřitele.⁶¹⁵ Přetížené insolvenční soudy tak zpravidla rozhodnutí dle § 191 odst. 2 věta třetí *ex officio* nevydávají, přesto v souladu se závěry usnesení NS sp. zn. 29 ICdo 144/2017 může být pohledávka přezkoumána jako nevykonatelná, pokud závěr o její nevykonatelnosti pro účely přezkumu učiní insolvenční správce.

I s ohledem na shora popsané skutečnosti se závěry usnesení NS sp. zn. 29 ICdo 144/2017 nelze souhlasit. Už důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým byl s účinností od 1. 1. 2014 novelizován IZ, uvádí, že účelem ustanovení § 191 odst. 2 věta třetí IZ je posílení právní jistoty věřitelů, a také, aby posouzení vykonatelnosti pohledávky nebylo ponecháno na libovůli insolvenčních správců. Ustanovení tedy mělo zajistit, aby vykonatelnost ještě před vlastním přezkoumáním pohledávky autoritativně posoudil insolvenční soud.⁶¹⁶ K tomuto však pro nečinnost a přetíženost insolvenčních soudů často nedochází a novelizované ustanovení tak ve světle závěrů NS neplní svoji funkci.

---

⁶¹³ Usnesení NS ze dne 23. 1. 2019, sp. zn. 29 ICdo 144/2017.

⁶¹⁴ Srov. např. První dáma insolvence soudkyně Maršíková: Mám velké obavy do budoucna [online]. *legalTV.cz*. 7. 2. 2020. [cit. 4. 4. 2020]. <https://legaltv.cz/2020/02/07/3528/> nebo Paseková, E. Počet přihlášek pohledávek při oddlužení stoupl téměř trojnásobně, zaznělo na semináři v Pracově [online]. *Česká justice*. 13. 12. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. [https://www.ceska-justice.cz/2019/12/pocet-prihlasek-pohledavek-pri-oddluzeni-stoupl-temer-trojnaso-bne-zaznelo-seminari-pracove/](https://www.ceska-justice.cz/2019/12/pocet-prihlasek-pohledavek-pri-oddluzeni-stoupl-temer-trojnaso-bne-zaznelo-na-seminari-pracove/).

⁶¹⁵ Srov. § 198 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁶¹⁶ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 294/2013 Sb. *Sněmovní tisk 929/0, část č. 1/13*.

3.2.5 Přezkoumání pohledávky jako vykonatelné a uplatnění neplatnosti rozhodčí smlouvy žalobou

Předchozí oddíly se zabývaly zejména judikaturou umožňující insolvenčním správcům učinit si při přezkumu pohledávky přiznané rozhodčím nálezem názor o neplatnosti rozhodčí smlouvy, a na základě toho pohledávku přezkoumat v režimu pohledávky nevykonatelné. V posledních letech se ovšem v praxi insolvenčních správců prosazuje jiný postup. Pohledávka, jejíž vykonatelnost je sporná, tak často bývá přezkoumána jako *vykonatelná*, insolvenční správci pak neplatnost rozhodčí smlouvy, stejně jako další důvody popření, uplatňují přímo v popěrném úkonu, na základě kterého pak dle § 199 odst. 1 IZ podávají incidenční žalobu na popření vykonatelné pohledávky. V žalobě pak předně namítají právě neplatnost rozhodčí smlouvy. S touto námitkou se insolvenční soud rozhodující o incidenční žalobě vypořádává jako s *předběžnou otázkou*. Insolvenční správce je při přezkumu a následném podání žaloby *de facto* vázán jednak popěrným limitem stanoveným v § 199 odst. 2 IZ,⁶¹⁷ a jednak závazností důvodu popření dle § 199 odst. 3 IZ.⁶¹⁸ Jak ale uvádějí Řeháček s Vrbou,⁶¹⁹ pokud insolvenční soud posoudí nastíněnou *předběžnou otázku* tak, že je rozhodčí smlouva neplatná, shora uvedená omezení odpadají, a je tak možno připustit rovněž námitky insolvenčního správce, týkající se jiného právního hodnocení věci, a rovněž může insolvenční správce v žalobě měnit a doplňovat důvody, pro které pohledávku popřel.

Tento postup byl aprobován v judikatuře insolvenčních soudů, stejně jako vrchních soudů, jako soudů odvolacích. VSOL tak v rozsudku ze dne 3. 10. 2017, č. j. 17 VSOL 217/2017-78, uvedl: „*Pokud je rozhodčí nález nicotným aktem,*

---

⁶¹⁷ Ustanovení § 199 odst. 2 insolvenčního zákona uvádí: „*Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci.*“

⁶¹⁸ Ustanovení § 199 odst. 3 insolvenčního zákona uvádí: „*V žalobě podle odstavce 1 může žalobce proti popřené pohledávce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel.*“

⁶¹⁹ Řeháček, Vrba. *Insolvenční zákon*, s. 556.

protože rozhodce nebyl oprávněn rozhodčí nález vydat, lze následně nově posuzovat i oprávněnost jednotlivých nároků žalobce (správně žalovaného – pozn. autora), o kterých bylo v rámci rozhodčího nálezu rozhodnuto. Naopak pokud neexistují důvody, dle kterých by bylo možné zpochybnit oprávněnost vydání rozhodčí doložky (správně rozhodčího nálezu – pozn. autora), nemůže insolvenční správce popírat jednotlivé nároky přihlášeného věřitele dle vydaného rozhodčího nálezu, byť by tyto nároky byly rozhodcem posouzeny v rozporu se zákonem. Takovému popření by bránila právě zásada uvedená v ust. § 199 odst. 2 IZ část za středníkem, dle kterého důvodem popření nemůže být jiné právní posouzení věci.“⁶²⁰

K tomuto postupu se recentně vyjádřil i NS, když 31. 1. 2019 vydal rozsudek, sp. zn. 29 ICdo 4/2017, jenž byl publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 130/2019. Jednou ze zveřejněných právních vět pak byla: *„Vyjde-li v průběhu incidenčního sporu o určení pravosti nebo výše pohledávky, která byla při přezkumném jednání přezkoumána jako „vykonatelná pohledávka přiznaná pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu“ a jako taková popřena insolvenčním správcem, najevo, že v době konání přezkumného jednání o takovou „vykonatelnou“ pohledávku nešlo (např. proto, že rozhodnutí příslušného orgánu ještě nenabylo právní moci), není to důvodem pro zamítnutí žaloby (podané insolvenčním správcem), popírající insolvenční správce však není omezen v důvodech popření ustanovením § 199 odst. 2 insolvenčního zákona ani obsahem popěrného úkonu (§ 199 odst. 3 insolvenčního zákona).“* NS dále uvedl, že při popření pohledávky, jež byla přihlášena jako vykonatelná, je pro případné následné posouzení „právních“ námitek insolvenčního správce zásadní hodnocení těch „procesních“ námitek, které mohou způsobit závěr insolvenčního soudu, že příslušné rozhodnutí, ze kterého je dovozována vykonatelnost pohledávky, je nicotné. Jinými slovy, pokud je dle „procesních“ námitek insolvenčního správce (např. námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy) v incidenčním sporu zjištěno, že

---

⁶²⁰ Z judikatury VSPH lze pro úplnost uvést např. rozsudek ze dne 4. 8. 2014, č. j. 102 VSPH 371/2013-75.

pohledávka není vykonatelná, pak je třeba připustit i popření pro jiné právní posouzení věci a popěrný limit stanovený v § 199 odst. 2 IZ se neuplatní. V případě, který posuzoval NS, se jednalo o pohledávku správního orgánu, lze však mít za to, že tyto závěry lze obdobně aplikovat i na pohledávky přiznané rozhodčími nálezy, což ostatně plyne i ze shora citovaného závěru Řeháčka s Vrbou.⁶²¹

Mohlo by se přitom zdát překvapivé, že insolvenční správci volí právě tento postup, když je jim dána poměrně velkorysá možnost přezkoumat pohledávku jako nevykonatelnou a přenést tak aktivní legitimaci k podání žaloby na věřitele, jak bylo popsáno v předchozím oddílu. Dle autora práce však postup nastíněný v tomto oddílu převládá zejména z důvodu, že velká část věřitelů své pohledávky, přiznané rozhodčími nálezy, přihlašuje s vědomím neplatnosti rozhodčí smlouvy. Pokud tedy je postupováno dle předchozího oddílu a pohledávka je přezkoumána a popřena jako nevykonatelná, řada věřitelů se již proti popření nebrání určovací žalobou, která by pravděpodobně neměla úspěch, věřiteli by pak vznikly další náklady a v případě, že by se insolvenční správce nechal zastoupit advokátem, pak by věřiteli byla uložena i povinnost k náhradě nákladů řízení insolvenčního správce.

Právě možnost přiznání náhrady nákladů řízení přitom řadu insolvenčních správců motivuje postupovat právě tak, že pohledávku přezkoumají a popřou co do pravosti nebo výše jako vykonatelnou, využijí „momentu překvapení“ a popření uplatní incidenční žalobou. Vzhledem k tomu, že většina insolvenčních správců je právnického vzdělání a jejich velká část rovněž vykonává advokacii, je častým postupem zastupování insolvenčních správců spřízněnými advokáty, kterým jsou pak v případě úspěchu ve sporu přiznány i náklady řízení. V případě neúspěchu v incidenčním sporu přitom insolvenčním správcům svědčí tzv. nákladová imunita, kdy dle § 202 odst. 1 věty první IZ nemá ve sporu o pravost, výši či pořadí žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci. Dle § 202 odst. 1 věty třetí IZ se náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu

---

⁶²¹ Řeháček, Vrba. *Insolvenční zákon*, s. 556.

správci, hradí z majetkové podstaty. To však nezbavuje věřitele, jenž byl ve sporu neúspěšný, povinnosti nahradit náklady řízení insolvenčnímu správci.⁶²²

Na tento trend insolvenčních správců reagují někteří věřitelé, kteří své pohledávky přiznané rozhodčími nálezy vydanými na základě neplatných rozhodčích smluv, záměrně přihlašují jako nevykonatelné. Činí tak z procesní opatrnosti, aby případně nastala shora popsaná situace, a kromě důsledku v podobě popření pravosti či výše pohledávky nebyl věřitel rovněž povinen k náhradě nákladů incidenčního řízení. O případném popření své pohledávky se pak věřitel dozví prostřednictvím vyrozumění o popření nevykonatelné pohledávky⁶²³ a sám může zvážit své šance na úspěch v incidenčním sporu.

3.2.6 Dílčí závěr

Ze shora uvedeného výkladu tedy plyne, že insolvenční správce může pohledávku, jež byla přihlášena jako vykonatelná dle rozhodčího nálezu vydaného na základě neplatné rozhodčí smlouvy, v zásadě napadnout dvěma způsoby:

- a) pohledávku přezkoumat jako *nevykonatelnou* (v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu dle § 191 odst. 2 věty třetí IZ, popř. při nečinnosti insolvenčního soudu) a v případě, že ji co do pravosti či výše popře, vyrozumí věřitele o popření nevykonatelné pohledávky.⁶²⁴ Aktivně legitimován pro podání žaloby na určení pravosti či výše pohledávky pak je věřitel;^{625 626}
- b) pohledávku přezkoumat jako *vykonatelnou* a neplatnost rozhodčí smlouvy spolu s dalšími námitkami uvést přímo v popěrném úkonu. Aktivně

---

⁶²² Srov. bod 8 usnesení ÚS ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. II. ÚS 3297/10: „Citované ustanovení totiž poskytuje dobrodíní pouze insolvenčnímu správci (např. pokud ve sporu prohraje, jsou jeho náklady uspokojeny z majetkové podstaty). To ovšem nikterak nezbavuje povinnosti ostatní účastníky řízení, aby si svoje náklady řízení nesli ze svého a jestliže nebudou ve sporu úspěšní (jako je tomu i ve stávajícím případě), aby náklady řízení uhradili i insolvenčnímu správci.“.

⁶²³ Srov. § 197 odst. 2, resp. § 410 odst. 2 věta třetí insolvenčního zákona.

⁶²⁴ Srov. § 197 odst. 2, resp. § 410 odst. 2 věta třetí insolvenčního zákona.

⁶²⁵ Srov. § 198 odst. 1 insolvenčního zákona

⁶²⁶ Srov. usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011 ve spojení s usnesením NS ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 29 NSČR 134/2017 a usnesením NS sp. zn. 29 ICdo 144/2017.

legitimován pro podání žaloby na určení pravosti či výše pohledávky je insolvenční správce,⁶²⁷ který musí v incidenčním sporu předně prokázat neplatnost rozhodčí smlouvy. Prokázání neplatnosti rozhodčí smlouvy pak má za následek, že insolvenční správce může účinně namítat i jiné právní posouzení věci, a také není vázán důvody, pro které pohledávku popřel.⁶²⁸

Konečně je třeba zdůraznit, že i při úspěšném zpochybnění platnosti rozhodčí smlouvy hmotněprávní pohledávka věřitele i nadále existuje. Jak ale již bylo naznačeno, jelikož při neplatnosti rozhodčí smlouvy není pohledávka vykonatelná, odpadá tím popěrný limit dle § 199 odst. 2 IZ, a insolvenčnímu správci je tak umožněno uplatnit jako důvod popření i jiné právní posouzení věci. Pokud tak byla věřiteli rozhodčím nálezem přiznána pohledávka, která není po právu (zpravidla půjde o nemravné plnění ve spotřebitelských sporech), je možné při určení neplatnosti rozhodčí smlouvy nepřiměřenost tohoto plnění účinně namítnout a pohledávku z tohoto důvodu co do výše nebo pravosti popřít. Pokud však věřiteli protiprávní plnění rozhodčím nálezem přiznáno nebylo, je námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy, resp. nevykonatelnosti pohledávky, bezpředmětná. Jak totiž judikoval i NS, závěr, zda je přihlášená pohledávka vykonatelná, či nikoliv, nemůže mít vliv na její výši, pravost, ani pořadí.⁶²⁹ To ovšem neplatí pro pohledávky vzniklé z titulu náhrady nákladů rozhodčího či navazujícího exekučního řízení. Pohledávka z titulu náhrady nákladů řízení má totiž svůj původ v procesním právu a nárok na ni vzniká až pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, majícím konstitutivní povahu.⁶³⁰ Pokud je určeno, že rozhodčí nález je nicotný, jelikož byl vydán na základě neplatné rozhodčí smlouvy, lze proto uzavřít, že pohledávka z titulu náhrady nákladů rozhodčího (a případně exekučního) řízení věřiteli nevznikla.⁶³¹

---

⁶²⁷ Srov. § 199 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁶²⁸ Srov. např. rozsudek VSOL ze dne 3. 10. 2017, č. j. 17 VSOL 217/2017-78 nebo rozsudek NS ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 29 ICdo 4/2017.

⁶²⁹ Srov. usnesení NS sp. zn. 29 NSČR 25/2011.

⁶³⁰ Srov. např. Putna, M. In: Drápal a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*, s. 1009.

⁶³¹ Srov. rozsudek NS sp. zn. 29 Cdo 238/2007 nebo rozsudek VSPH č. j. 104 VSPH 610/2014-60.

Závěr

„Rozmohl se nám tady takový nešvar“. Tak by se dala označit situace ohledně spotřebitelského rozhodčího řízení v České republice zhruba před deseti lety. Problému ohledně legalizace nemravných plnění ze spotřebitelských smluv rozhodčími nálezy si postupně začala všimnout odborná veřejnost a spousta autorů si tak kladla otázku, zda by nemělo být na rozhodčí řízení nahlíženo restriktivněji. Judikatura pak zejména ve snaze chránit spotřebitele před nepoctivými podnikateli skutečně změnila svůj náhled ohledně posuzování platnosti rozhodčích smluv nebo dopadů neplatnosti rozhodčí smlouvy na exekuční řízení.

Situace se však v posledních letech otočila prakticky o 180 °, a namísto tak jsou jiné otázky. Nekolidují závěry judikatury se zásadou autonomie vůle stran či s jinými principy rozhodčího řízení? Nechrání aktuální rozhodovací praxe spotřebitele až příliš úzkostlivě? Neměli by spotřebitelé být vychováváni k tomu, aby byli při podpisu smlouvy bdělí? Neprolamuje aktuální judikatura tradiční předěl mezi nalézacím a exekučním řízením? Odpovídají ještě judikatorní závěry poznatkům uznávaných právních vědců? Nejsou soudy vůči věřitelům nepřiměřeně přísné?

Právě na tyto otázky se předložená práce pokusila odpovědět. Práce tak nejen, že shrnula, k jakým závěrům relevantní rozhodovací praxe za poslední roky došla, ale tyto závěry rovněž podrobila věcné kritice. Analýzou konkrétních judikatorních závěrů tak bylo zhodnoceno, zda tyto závěry odpovídají požadavkům platného práva nebo uznávaným poznatkům doktríny.

V jednotlivých podkapitolách první kapitoly tak práce vymezila nejčastěji namítané důvody neplatnosti rozhodčích doložek a analyzovala, jak se k dané problematice v průběhu času stavěla rozhodovací praxe soudů. Bylo tak zjištěno, že nejzásadnějším důvodem pro neplatnost rozhodčích doložek byla skutečnost, že takové doložky neobsahovaly transparentně určeného rozhodce *ad hoc* nebo byla doložka obsažena v obchodních podmínkách podnikatele. Postupně se však začala

prosazovat i další, přísnější kritéria pro posuzování platnosti rozhodčích smluv. Aktuální rozhodovací praxe se tak ustálila mj. na diskutabilním závěru, že zásadní vady hlavní (zpravidla úvěrové) spotřebitelské smlouvy mohou způsobovat neplatnost na ni navázané smlouvy rozhodčí.

První kapitola rovněž upozornila na dřívější nedostatky vnitrostátní legislativy, pokud jde o implementaci Směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách a judikatury Soudního dvora, které byly částečně odstraněny novelou ZRŘ, účinnou od 1. 4. 2012. Právě zákon č. 19/2012 Sb., kterým byl s účinností od 1. 4. 2012 ZRŘ novelizován, stejně jako zákon č. 258/2016 Sb., jímž bylo s účinností od 1. 12. 2016 zakázáno sjednání spotřebitelské rozhodčí smlouvy, byly v první kapitole analyzovány, a úprava obsažená v ZRŘ byla srovnána s legislativou okolních zemí. Práce tak v tomto ohledu zejména poukázala na to, že zákonodárce zpočátku „zaspal“ implementaci předmětné směrnice, aby se o několik let později odhodlal ke značně razantnímu, kontroverznímu a ojedinělému kroku.

Ve druhé kapitole bylo zdůrazněno, že neplatné sjednání rozhodčí smlouvy znamená i důvod pro zastavení exekučního řízení vedeného na základě rozhodčího nálezu. Práce analyzovala problematické aspekty judikatury ve věcech dopadů neplatnosti rozhodčích smluv na exekuční řízení a shrnula, na jakých závěrech současná rozhodovací praxe stojí. Práce rovněž podrobila věcné kritice zejména aktuální judikaturu, dle které v určitých situacích nedochází pro neplatnost rozhodčí smlouvy ke stavení promlčecích lhůt, která připouští věcný přezkum rozhodčího nálezu v exekučním řízení, nebo judikaturu, jež dovodila možnost zastavení exekuce, která již dříve skončila vymožením.

Konečně ve třetí kapitole práce analyzovala nejzásadnější soudní rozhodnutí týkající se dopadů neplatnosti rozhodčích smluv na insolvenční řízení. Předmětná rozhodovací praxe tak dovodila, že při neplatnosti rozhodčí smlouvy je třeba na pohledávku přiznanou rozhodčím nálezem nahlížet jako na nevykonatelnou, čímž se zejména otevírá cesta pro její popření co do pravosti nebo výše. Práce tak jednak

Závěr

poukázala na to, že platnost rozhodčí smlouvy je možno posuzovat i v rámci přezkumu pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení, a jednak naznačila, jaké jsou dle aktuální judikatury možné postupy (nejen) insolvenčního správce při popření takové pohledávky co do pravosti nebo výše.

Autor má za to, že přínos předložené práce spočívá především v tom, že odpověděla na zásadní praktické otázky ohledně závěrů aktuální rozhodovací praxe ve věci neplatnosti rozhodčích doložek a dopadů této neplatnosti na exekuční či insolvenční řízení. Práce tak může sloužit zejména jako návod k rozpoznání neplatné rozhodčí doložky či posouzení, jestli je v daném případě možné zastavení exekuce nebo zda není nárok věřitele promlčen. Práce rovněž poukázala na slabá místa aktuální či dřívější judikatury a naznačila, čeho by se měly soudy při svém rozhodování vyvarovat.

Seznam použitých pramenů

Autor na tomto místě uvádí, že citace pramenů v této práci se po dohodě s vedoucím práce, doc. JUDr. Petrem Lavickým, Ph.D., řídí směrnicí Právnické fakulty Masarykovy univerzity č. 3/2020, o citacích dokumentů užívaných v pracích odevzdávaných na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, a to v souladu s ustanovením čl. 15 odst. 4 této směrnice.

Monografie

1. Bányaiová, A. a kol. Použitelnost občanského soudního řádu v rozhodčím řízení – rozhodčí řízení versus řízení soudní v souvislosti s pomocnou a kontrolní funkcí soudů. In: Bělohlávek, A. J., Kovářová, D. (eds.). *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*. Praha: Havlíček Brain Team, 2016, s. 25-41.
2. Bělohlávek, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012.
3. Bělohlávek, A. J. Vybraná judikatura českých soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2013 a 2014 (anotace, rozborů a komentáře). In: Bělohlávek, A. J., Kovářová, D., Havlíček, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 138-299.
4. Bělohlávek, A. J. Vybraná judikatura Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k rozhodčímu řízení z let 2014-2015. In: Bělohlávek, A. J., Kovářová, D. (eds.). *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*. Praha: Havlíček Brain Team, 2016, s. 49-158.
5. Bobek, M., Bříza, R., Komárek, J. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2011.
6. Derka, L. Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt. In: Bělohlávek, A. J., Kovářová, D., Havlíček, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 67-69.

Seznam použitých pramenů

7. Derka, L. Zastavení exekuce z důvodu tzv. nicotného rozhodčího nálezu. In: Bělohávek, A. J., Kovářová, D. (eds.). *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*. Praha: Havlíček Brain Team, 2016, s. 29-31.
8. Dobiáš, P. a kol. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013.
9. Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009.
10. Fiala, J. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. Praha: Univerzita Karlova, 1972.
11. Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009.
12. Herbočzková, J. Arbitrabilita spotřebitelských sporů. In: Kotásek, J. a kol. (eds.). *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 816-828.
13. Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. Praha: C. H. Beck, 2014.
14. Kasíková, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017.
15. Kovařík, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014.
16. Kurka, V., Drápal, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004.
17. Kyselovská, T. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské Unie*. Brno: Masarykova univerzita, 2013.
18. Lavický, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014.
19. Lisse, L. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a. s., 2012.
20. Macur, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998.
21. Nový, Z. Nekalá rozhodčí doložka v českém právu. In: Sehnálek, D. a kol. (eds.). *Dny práva – 2009 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 1797-1817.
22. Olík, M. a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017.

Seznam použitých pramenů

23. Ondřejová, D. *Průvodce uzavíráním smluv*. Praha: Wolters Kluwer, 2017.
24. Raban, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004.
25. Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013.
26. Ryšavý, L. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. Praha: C. H. Beck, 2018.
27. Sprinz, P. a kol. *Insolvenční zákon*. Praha: C. H. Beck, 2019.
28. Svoboda, K. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013.
29. Svoboda, K. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017.
30. Svoboda, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018.
31. Škrinár, A., Zámožník, J., Gešková, K. *Rozhodcovské konanie a spotrebitel'ské rozhodcovské konanie v systéme práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017.
32. Štenglová, I. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010.
33. Švestka, J. a kol. *Občanský zákoník I, II*. Praha: C. H. Beck, 2009.
34. Tomášek, M., Týč, V. a kol. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013.
35. Vlastník, J. K (ne)povinnosti rozhodců respektovat poučovací povinnost podle § 118a občanského soudního řádu a hmotné právo. In: Bělohávek, A. J., Kovářová, D. (eds.). *Aktuální otázky rozhodčího řízení: procesní standardy použitelné v rozhodčím řízení a jejich aplikace*. Praha: Havlíček Brain Team, 2016, s. 43-48.
36. Wachtlová, L., Slanina, J. *Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011.
37. Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2011.

Články

38. Bělohávek, A. J. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevují výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 2, s. 18-21.
39. Bělohávek, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 15-21.
40. Fabian, P. Možnost přezkumu nepřiměřenosti rozhodčích doložek ve smyslu směrnice Rady č. 93/13/EHS v rámci řízení o výkonu rozhodčího nálezu v České republice. *Jurisprudence*. 2018, č. 2, s. 25-31.

Seznam použitých pramenů

41. Hörnle, J. Legal Controls on the Use of Arbitration Clause in B2C e-Commerce Contracts. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2008, č. 2.1, s. 23-37.
42. Hulmák, M., Bezouška, P. Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání. *Právní rozhledy*. 2018, č. 1, s. 7-11.
43. Juráš, M. Spotřebitelské rozhodčí řízení tři roky po novele. *Právní rozhledy*. 2015, č. 11, s. 398-402.
44. Lavický, P., Kotásek, J. Zákaz zpětvzetí žaloby podle nového § 96 odst. 6 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2018, č. 1, s. 1-7.
45. Lisse, L. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 250-251.
46. Macková, A. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie*. 2016, č. 1-2, s. 35-39.
47. Maisner, M. Efektivita rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 9, s. 46-50.
48. Maršíková, J. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny*, 2012, č. 7, s. 2 a násl.
49. Maxa, H. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2017, č. 13-14, s. 484-490.
50. Mikulcová, L. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 2, s. 52-59.
51. Olík, M., Čáp, M. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. *Právní rádce*. 2016, č. 11, s. 38-41.
52. Pařízek, I. K platnosti rozhodčí doložky u nespotřebitele. *Právní rozhledy*. 2014, č. 17, s. 598-600.
53. Pařízek, I. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 20, s. 715-717.
54. Pařízek, I. K dalšímu posunu judikatury u rozhodčích doložek. *Právní rozhledy*. 2015, č. 2, s. 61-63.
55. Pelikánová, I. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 10, s. 17-26.
56. Petr, B., Maxa, H. Rozhodčí doložka sjednaná ve spotřebitelské smlouvě – judikatorní vrtkavost. *Právní rozhledy*. 2015, č. 4, s. 136-140.

Seznam použitých pramenů

57. Petr, B., Maxa, H. Problematika appointing authority ve světle judikatury. *Právní rozhledy*. 2019, č. 10, s. 368-371.
58. Piers, M. Consumer Arbitration in the EU: A Forced Marriage with Incompatible Expectations. *Journal of International Dispute Settlement*. 2011, č. 2.1, s. 209-230.
59. Řeháček, O., Vrba, M. K možnosti zpochybnění vykonatelných pohledávek v insolvenčním řízení. *Právní rozhledy*. 2012, č. 17, s. 587-594.
60. Sadecký, L. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5, s. 153-156.
61. Svoboda, K. Aktuální problémy se zastavením exekuce z rozhodčího nálezu. *Obchodněprávní revue*. 2018, č. 4, s. 101-106.
62. Svoboda, K. Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením. *Bulletin advokacie*. 2018, č. 4, s. 35-38.
63. Svoboda, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 11-16.
64. Svoboda, K. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*. 2019, č. 7-8, s. 221-224.
65. Uhl, P. Ještě k rozhodčím doložkám ve spotřebitelských vztazích. *Soukromé právo*. 2019, č. 7-8.
66. Valoušková, Z. O neplatnosti rozhodčích doložek ve prospěch soukromých „rozhodčích soudů“. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 35-37.
67. Vlastník, J. Právo na spravedlivý proces?. *Právní rozhledy*. 2012, č. 1, s. 1-12.

Internetové zdroje

68. Brachová, L. Běh promlčecí doby v případě neplatně sjednané rozhodčí smlouvy v insolvenčním řízení [online]. *Bulletin advokacie*. 28. 3. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <http://www.bulletin-advokacie.cz/beh-promlceci-doby-v-pripade-neplatne-sjednane-rozhodci-smlouvy-v-insolvencnim-rizeni>.
69. Celerýn, J. Je vykonatelnost pohledávky přihlašované do insolvenčního řízení ještě vůbec výhodou? [online]. *epravo.cz*. 3. 9. 2013. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/je-vykonatelnost-pohledavky-prihlasovane-do-insolvencniho-rizeni-jeste-vubec-vyhodou-92355.html>.

Seznam použitých pramenů

70. Csach, K. Zopár pripomienok. In: Kvasnica, M. Práva a povinnosti stanovená v obchodních podmínkách pouhým odkazem na ně [online]. *Lexforum.cz*. 30. 11. 2013. [cit. 4. 4. 2020]. <http://www.lexforum.cz/477>.
71. Hovorka, J. Prověřte 133 tisíc podezřelých exekucí, vyzývá soudy Benešová [online]. *penize.cz*. 15. 7. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.penize.cz/exekuce/408482-proverte-133-tisic-podezrelych-exekuci-vyzyva-soudy-benesova>.
72. Janošek, V. Absolutní zákaz smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv. Opravdu? [online]. *epravo.cz*. 16. 2. 2018. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/absolutni-zakaz-smluvnich-pokut-v-obchodnich-podminkach-spotrebitelskych-smluv-opravdu-107061.html>.
73. Léko, K. KONEC POSVĚCOVÁNÍ NEMRAVNOSTÍ [online]. *Česká advokátní komora*. 19. 12. 2016 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16760>.
74. Lisse, L. Věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem a přezkum platnosti rozhodčí doložky v aktuální judikatuře [online]. *epravo.cz*. 30. 12. 2014. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/vecny-prezkum-rozhodciho-nalezu-soudem-a-prezkum-platnosti-rozhodci-dolozky-v-aktualni-judikature-96294.html>.
75. Lisse, L. Dohodnutá osoba aneb Rozhodčí doložky arbitrážních center 5 let po novele [online]. *epravo.cz*. 1. 9. 2017. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohodnuta-osoba-aneb-rozhodci-dolozky-arbitraznich-center-5-let-po-novele-106278.html>.
76. Lisse, L. Rozhodčí řízení: Ekonomická nezávislost rozhodce [online]. *epravo.cz*. 20. 12. 2018. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-ekonomicka-nezavislost-rozhodce-108545.html?mail>.
77. Lisse, L. Rozhodčí řízení: Částečná neplatnost ujednání o určení rozhodců nepůsobí neplatnost celé rozhodčí doložky [online]. *epravo.cz*. 8. 3. 2019. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-rizeni-castecna-neplatnost-ujednani-o-urceni-rozhodcu-nepusobi-neplatnost-cele-rozhodci-dolozky-108995.html?mail>.

Seznam použitých pramenů

78. Lisse, L. Ekonomická závislost rozhodce z důvodu opakovaného ustavování do funkce [online]. *epravo.cz*. 21. 10. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/ekonomicka-zavislost-rozhodce-z-duvodu-opakovaneho-ustavovani-do-funkce-110076.html>.
79. Mališ, D. Lze exekuce zastavovat „s křížkem po funuse“? [online]. *epravo.cz*. 7. 10. 2014. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/lze-exekuce-zastavovat-s%C2%A0krizkem-po-funuse-95609.html?mail>.
80. Muzikář, V., Muzikářová, A. Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení [online]. *Bulletin advokacie*. 7. 7. 2014 [cit. 4. 4. 2020]. <http://www.bulletin-advokacie.cz/prakticke-dusledky-zastaveni-exekuce-pro-neplatnost-rozhodci-dolozky-zejmena-z-pohledu-promlцени>.
81. Němec, P. Desítky tisíc neplatných exekucí. Budou exekutoři vracet peníze? [online]. *peníze.cz*. 23. 1. 2019. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.penize.cz/exekuce/402777-desitky-tisic-neplatnych-exekuci-budou-exekutori-vcacet-penize>.
82. Obchodní věstník [online]. *Obchodní věstník* [cit. 3. 4. 2020]. <https://ov.ihned.cz/>.
83. Palla, T. Rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách – ANO či NE? [online]. *epravo.cz*. 23. 10. 2008. [cit. 3. 4. 2020]. <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozky-ve-spotrebitelskych-smlouvach-ano-ci-ne-55269.html>.
84. Paseková, E. Počet přihlášek pohledávek při oddlužení stoupl téměř trojnásobně, zaznělo na semináři v Pracově [online]. *Česká justice*. 13. 12. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/2019/12/pocet-prihlasek-pohledavek-pri-oddluzeni-stoupl-temer-trojnásobne-zaznelo-seminari-pracove/>.
85. Perthen, E. Bude mít spotřebitel jiný civilní proces než všichni ostatní účastníci včetně dvou nalézacích řízení? [online]. *Bulletin advokacie*. 19. 3. 2019. [4. 4. 2020]. <http://www.bulletin-advokacie.cz/bude-mit-spotrebitel-jiny-civilni-proces-nez-vsichni-ostatni-ucastnici-vcetne-dvou-nalezacich-rizeni>.

Seznam použitých pramenů

86. První dáma insolvence soudkyně Maršíková: Mám velké obavy do budoucna [online]. *legalTV.cz*. 7. 2. 2020. [cit. 4. 4. 2020]. <https://legaltv.cz/2020/02/07/3528/>.
87. Sedlářová, M. Obchodní podmínky nejsou tabu [online]. *HSP & Partners advokátní kancelář*. 17. 8. 2018. [cit. 4. 4. 2020]. <https://akhsp.cz/obchodni-podminky-nejsou-tabu/>.
88. Sněmovní tisk 371/0 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>.
89. Sněmovní tisk 680/0, část č. 1/4 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=680&CT1=0>.
90. Sněmovní tisk 785/0, část č. 1/6 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=785&CT1=0>.
91. Sněmovní tisk 929/0, část č. 1/13 [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=929&CT1=0>.
92. Soudy musí posuzovat, zda je rozhodce v exekučních sporech ekonomicky nezávislý [online]. *Novinky.cz*. 3. 9. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/soudy-musi-posuzovat-zda-je-rozhodce-v-exekucnich-sporech-ekonomicky-nezavisly-40295210>.
93. Stanovisko OOK – rozhodčí řízení [online]. *Nejvyšší soud*. 15. 11. 2013. [cit. 4. 4. 2020] http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Tisko vezpravyNejvyssihosoudu~Stanovisko OOK rozhodci dolozky~?
94. Šrámek, D. Kolegium předsedů krajských soudů kritizuje nálezy ÚS ohledně nepřiměřenosti exekucí [online]. *Česká justice*. 13. 6. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/kolegium-predsedu-krajskych-soudu-kritizuje-nalez-us-ohledne-neprimerenosti-exekuci/>.

Seznam použitých pramenů

95. Šuster, M. Pozor na rozhodčí doložky ve smlouvách o úvěrech [online]. *peníze.cz*. 20. 8. 2007. [cit. 3. 4. 2020].
<https://www.penize.cz/spotrebitel/18995-pozor-na-rozhodci-dolozky-ve-smlouvach-o-uverech>.
96. Švestková, M. Zastavení exekuce, která již byla provedena [online]. *HSP & Partners advokátní kancelář*. 2. 10. 2017. [cit. 4. 4. 2020].
<https://akhsp.cz/zastaveni-exekuce-ktera-jiz-byla-provedena/>.
97. Tomíček, P. Nejvyšší soud k problematice zastavení exekuce, která již byla provedena [online]. Nejvyšší soud. 20. 9. 2017. [cit. 4. 4. 2020].
http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~Tisko_vezpravyNejvyssihosoudu~Nejvyssi_soud_k_problematice_zastaveni_exekuce_ktera_jiz_byla_provedena~.
98. ÚS: Soudy musí zkoumat závislost rozhodce na úvěrových firmách [online]. *Advokátní deník*. 3. 9. 2019 [cit. 4. 4. 2020].
<https://advokatnidenik.cz/2019/09/03/us-soudy-musi-zkoumat-zavislost-rozhodce-na-uverovych-firmach/>.
99. Valach, R., Poplštejn, I. E. Neplatné rozhodčí doložky ve světle § 408 obchodního zákoníku [online]. *AK Lichovník, Poplštejn a spol.* 11. 12. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.advokati-lp.cz/cs/blog/neplatne-rozhodci-dolozky-ve-svetle-408-obchodniho-zakoniku>.
100. Zweifelhofer, M. Neplatné rozhodčí doložky a zásada „Iura novit curia“ [online]. *Česká justice*. 18. 8. 2019. [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/blog/neplatne-rozhodci-dolozky-zasada-iura-novit-curia/>.
101. Zweifelhofer, M. Rozhodčí doložky, zákon a sjednocující judikatura [online]. *Česká justice*. 6. 9. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/blog/rozhodci-dolozky-zakon-sjednocujici-judikatura/>.
102. Zweifelhofer, M. Musí soudy zkoumat závislost rozhodce na úvěrových firmách? A pokud ano, tak kdy? [online]. *Česká justice*. 16. 11. 2019 [cit. 4. 4. 2020]. <https://www.ceska-justice.cz/blog/musi-soudy-zkoumat-zavislost-rozhodce-uverovych-firmach-pokud-ano/>.